ভক্তি-ৰত্নাৱলী

দত্তবৰুৱা এণ্ড কোম্পানী
নলবাৰী, অসম

ভক্তি-ৰত্নাৱলী

মহাপুৰুষ—

শ্ৰীশ্ৰীমাধৱদেৱ বিৰচিত

সম্পাদক ঃ

শ্ৰীহৰিনাৰায়ণ দত্তবৰুৱা সাহিত্যৰত্ন

প্ৰকাশক :
শ্ৰীমুনীন্দ্ৰনাৰায়ণ দত্তবৰুৱা, এম-এ,
দত্তবৰুৱা এণ্ড কোং
নলবাৰী : অসম

দ্বিতীয় সংস্কৰণ
১৯৫৮ চন
মূল্য—৪৲ চাৰি টকা

মুদ্ৰাকৰ :
শ্ৰীযোগেশচন্দ্ৰ গোস্বামী
উমা প্ৰেছ, নলবাৰী।

মুখবন্ধ

মহাপুৰুষীয়া বা কামৰূপীয় বৈষ্ণৱ-ধৰ্মৰ মূলগ্ৰন্থ চাৰিখন— কীৰ্ত্তনঘোষা, নামঘোষা, দশমস্কন্ধ ভাগৱত আৰু ভক্তি-ৰত্নাৱলী। এই চাৰিখনকেই মহাপুৰুষীয়া ধৰ্মৰ দৰ্শন বুলিব পাৰি।

নিখিল বেদৰ সাৰ ভাগৱতৰপৰাই মহাপুৰুষীয়া-ধৰ্ম প্ৰকাশ হৈছে। ভাগৱতত ভগৱানক মহাপুৰুষ বুলিছে; সেই কাৰণে আমাৰ জগৎ-গুৰু শ্ৰীশঙ্কৰকো সেই সময়ত মহাপুৰুষ উপাধি দি সকলোৱে গৌৰৱবোধ কৰিছিল; আৰু তেওঁৰ প্ৰচাৰিত ধৰ্মক মহাপুৰুষীয়া বা ভাগৱতী ধৰ্ম বুলিছিল।

মহাপুৰুষে ভাগৱতত থকা নাম-ধৰ্মকেই জগতত প্ৰচাৰ কৰা বাবে কোনো নতুন দৰ্শন প্ৰচাৰ কৰাৰ আৱশ্যক বোধ নকৰিলে। ভাগৱত, গীতা, উপনিষদ আদিৰ প্ৰতিপাদ্য এক ঈশ্বৰৰ শৰণ, ভজন, বন্দন, পদ-সেৱন, শ্ৰৱণ, কীৰ্ত্তনকে দেশত চলাইছিল আৰু সেই কাৰণে ভাগৱতৰ মনোহৰ চুটি সংস্কৰণ গীতিকাব্য— কীৰ্ত্তন-ঘোষা আৰু শ্ৰীমদ্ভাগৱতৰ সাৰ স্বৰূপ শ্ৰীকৃষ্ণৰ শিশু আৰু কৈশোৰ লীলাৰ আদ্য দশমস্কন্ধ ভাগৱত ৰচনা কৰি প্ৰচাৰ কৰিছিল; ইয়াৰ লগতে তেওঁৰ ছাঁৰ সদৃশ শ্ৰীশ্ৰীমাধৱদেৱে উপনিষদ, গীতা, ভাগৱত আদিৰপৰা সাৰ সংগ্ৰহ কৰি নামঘোষা আৰু বিষ্ণুপুৰী সন্ন্যাসীৰ সংগৃহীত ভাগৱতসাৰ ভক্তি-ৰত্নাৱলী খনি সুমধুৰ ছন্দত কামৰূপী ভাষাত লিখি প্ৰচাৰ কৰে। এক ঈশ্বৰ সেৱক,

ভগৱানৰ নাম-গুণ কীৰ্ত্তন কৰা আমাৰ দেশৰ ভক্তে চাৰি শাস্ত্ৰৰ বাহিৰে আন শাস্ত্ৰলৈ সিমান আগ্ৰহ নেদেখুৱায়।

ৰাম ৰাম গুৰুৰ জোঁৱাই কামৰূপৰ মাগুৰি গাৱঁৰ কণ্ঠভূষণে কাশীৰ পৰা এই সংস্কৃত ভক্তি-ৰত্নাৱলী পুথিখনি আনি মহাপুৰুষ শ্ৰীশঙ্কৰক দিছিল। মহাপুৰুষে পুথিখানি পাই ভাগৱতৰ সাৰ সংগ্ৰহ দেখি শ্ৰীশ্ৰীমাধৱদেৱক পদ কৰিবলৈ দিয়ে। সম্ভৱতঃ শ্ৰীগুৰু পাটবাউসীত থকা কালতেই অৰ্থাৎ ষোড়শ শতাব্দীৰ আদি ভাগতে এই পুথি ৰচিত হৈছিল। শ্ৰীমাধৱদেৱে ইয়াক ৰচনা কৰোঁতে মাজে মাজে পদ কম-বেচি কৰা হৈছে বুলি উল্লেখ কৰিছে :—

"ইহাত শ্ৰীধৰ স্বামী উক্তি লিখনন্ত যত
ন্যূনাধিক ভৈল নিৰন্তৰ।
সিসব চঞ্চল দোষ মই লুভিয়াৰ ক্ষমা
কৰিতে উচিত মহন্তৰ॥" ১২০০

পুথিখন ১৩টা বিৰচনত বিভক্ত; যেনে—ভক্তি, সৎসঙ্গ, ভক্তি-বিশেষণ, শ্ৰৱণ, কীৰ্ত্তন, স্মৰণ, পদ-সেৱন, অৰ্চ্চন, বন্দন, দাস্য, সখ্য, আত্ম-নিবেদন আৰু শৰণ।

উক্ত বিভাগবোৰত থকা কেইটামান কথা তলত উল্লেখ কৰিলোঁ—

(ক) ভাগৱতী-ভক্তি কাক বোলে—

সেহিমতে ইন্দ্ৰিয়ৰ বৃত্তি নিৰন্তৰে।
বিষয়ক এৰিয়া বিষ্ণুত ৰতি কৰে॥
নকৰে কামনা ভকতিক ত্যজি আন।
তাকে বুলি ভাগৱতী ভকতি প্ৰধান॥ ৪৮

(খ) মুক্তিৰ উপায়—

মিলিবে মুকুতি ভকতিৰ প্ৰসাদত ।
লিঙ্গদেহ দহিবে অজ্ঞান প্ৰথমত ॥
যেন প্ৰাণী অন্ন পান ভুঞ্জে যত যন্ত ।
উদৰৰ বহ্নি জীৰ্ণ কৰয় সমস্ত ॥ ৫৫
ভকতিও সেহিমতে লিঙ্গ জীৰ্ণ কৰে।
বিনা যত্নে জীৱন্তে মুকুতি পাৱে নৰে ॥

কৰ্ম্ম কি—

এহিমানে সমস্তে শাস্ত্ৰৰ তত্ত্ব মৰ্ম্ম ।
হৰি তুষ্ট হন্ত যাত তাকে বুলি কৰ্ম্ম ॥

বিদ্যা কাক বোলে—

যাত হন্তে মতি আতি উপজে কৃষ্ণত ।
তাকেসে বুলিয় বিদ্যা জানা সাৰ তত্ত্ব ॥
হৰিবি দেহীৰ মহা প্ৰিয়তম গতি ।
আপুনি ঈশ্বৰ হৰি আপুনি প্ৰকৃতি ॥

হৰিক কেনেকৈ ভজিব লাগে—

সমস্তে ভূতৰে হৰি আত্মা প্ৰিয়তম ।
আপোনাকে আপুনি ভজন্তে কোন শ্ৰম ॥
আপোনাৰ নিজসখা আত্মা ভগৱন্ত ।
সবাৰো হিয়াতে হৰি স্বভাৱে আছন্ত ॥
আন স্থানে বিচাৰিবে নলাগে কৃষ্ণক ।
ভজিয়োক মাত্ৰ ত্যজি আন বিষয়ক ॥ ১৩৯

আকৌ কৈছে—

গুৰুক ঈশ্বৰ আত্মা বুলি মানি মনে।
কৰিব ভকতি এক কৃষ্ণৰ চৰণে॥
এতেকে কৃষ্ণৰ কৃপা মিলিবেক তাক।
অনায়াসে তৰিবেক দুস্তৰ মায়াক॥ ১৯৩

গ্ৰন্থকাৰৰ প্ৰাৰ্থনা—

মোৰ ইন্দ্ৰিয়ৰ বৃত্তি তোমাতে ৰহোক।
এহিমানে অনুগ্ৰহ কৰিয়োক মোক॥
কৰ্ণে কথা মনে ৰূপ মুখে তযু নাম।
ৰহোক সদায় ডাকি বোলা ৰাম ৰাম॥ ১১৯২

গ্ৰন্থখনত শ্ৰীশ্ৰীমাধৱদেৱৰ নিজা কথা মাজে মাজে বহুতো আছে।

ভক্তি-ৰত্নাৱলীৰ প্ৰতিটো ছত্ৰই জ্ঞানগৰ্ভ কথাৰে ভৰা। ভক্তসকলৰ ই অতি আদৰ সামগ্ৰী। এই অমূল্য গ্ৰন্থখনি আজি বহুদিন অপ্ৰকাশিত আছিল। আমি কামৰূপৰ সুন্দৰীদিয়া সত্ৰৰপৰা এখন পুথি আনি পোনতে ছপা পুথিৰ লগত মিলাওঁ; পাচত নগাৱঁৰ বালিসত্ৰৰ পূজনীয় শ্ৰীযুক্ত শিৱেন্দ্ৰনাৰায়ণ দেৱাধিকাৰ দেৱে তেখেতৰ হাতত থকা পুৰণি পুথিৰ লগত মিলাই দিয়ে। এইবাবে এইজনা গোস্বামীদেৱৰ ওচৰত আমি কৃতজ্ঞ থাকিলোঁ।

১ ভাদ, ৫০০ শঙ্কৰাব্দ
নলবাৰী, কামৰূপ

শ্ৰীহৰিনাৰায়ণ দত্তবৰুৱা

শ্ৰীশ্ৰীকৃষ্ণায় নমঃ

ভক্তি-ৰত্নাৱলী

মঙ্গলাচৰণ আৰু গ্ৰন্থ আৰম্ভ

পদ

জয় জয় কৃষ্ণ কৃপা অমৃত সাগৰ।
যাৰ পদ সেৱন্ত বিৰিঞ্চি মহেশ্বৰ ॥
মহা বিশ্বদ্ৰোহী তৰে যাৰ লৈলে নাম।
হেন কৃষ্ণপদে কৰো সদায় প্ৰণাম ॥ ১
গুণ কাল কৰ্ম্ম মায়া অধীন যাহাৰ।
কৰে কটাক্ষতে সৃষ্টি পালন সংহাৰ ॥
হেন মহেশ্বৰ কৃষ্ণ নিত্য নিৰঞ্জন।
সদায় প্ৰণামো তান অৰুণ চৰণ ॥ ২
মোৰ নিজগুৰু হৃদীশ্বৰ যত্নৰায়।
দিয়ো উপদেশ মোক কৃপাদৃষ্টি চাই ॥
পদবন্ধে নিবন্ধিবো তযু গুণচয়।
জানি কৃপাময় মোত হুয়োক সদয় ॥ ৩

কৃষ্ণ পাদপদ্ম দুই হৃদয়ত ধৰি।
গুৰুৰ চৰণ মনে শিৰোগত কৰি॥
ভক্তি-ৰত্নাৱলী গ্ৰন্থ ভাগৱত সাৰ।
মূৰুখ মাধৱে পদ কৰিলা প্ৰচাৰ॥ ৪
কৃষ্ণক স্মৰণে আৰম্ভৰ সিদ্ধি হোক।
বোলো কৰযোৰে শুনা সভাসদ লোক॥
অল্পমতি হুয়া বৰ কৰিলো আৰম্ভ।
জানি মহাজনে নকৰিবা উপালম্ভ॥ ৫
গৰুড়ৰ উৰাৱ যদ্যপি সম নুই।
পখা অনুৰূপে পক্ষী তেবেকি নুৰই॥
যদি অনুচিত হয় মোৰ ইটো কৰ্ম্ম।
তথাপিতো মহন্ত জনৰ ক্ষমা ধৰ্ম্ম॥ ৬
হেন জানি মোৰ যত দোষ পৰিহৰি।
কৃষ্ণকথা ৰস পান কৰা কৰ্ণ ভৰি॥
নাহি ধৰ্ম্ম কৃষ্ণকথা শ্ৰৱণত পৰে।
যাক শুনি অতি অন্ত্যজাতিও নিস্তৰে॥ ৭
জানি শুনা আন যত ত্যজিয়া চাতুৰী।
আছিলন্ত সন্ন্যাসী নামত বিষ্ণুপুৰী॥
পৰম মহন্ত মহাজন মাজে সাৰ।
তেন্তে কৰিলন্ত ভাগৱত সাৰোদ্ধাৰ॥ ৮
ভক্তি-ৰত্নাৱলী নামে নাই পটন্তৰ।
পৰম অমূল্য ৰত্ন ভকত জনৰ॥

মতি অনুসাৰে পদ নিবন্ধিবো আৰ।
কৃষ্ণৰ প্ৰসাদে হৌক লোকত প্ৰচাৰ ॥৯
মহাজনসবৰ সম্মত অনুসৰি।
কৃষ্ণৰ কীৰ্ত্তন ৰূপ মঙ্গল আচৰি ॥
ভক্তসমে মাধৱক কৰিয়া সেৱলি।
বিৰচিল বিষ্ণুপুৰী ভক্তি ৰত্নাৱলী ॥ ১০
নিখিল বেদৰ সাৰ মহাভাগৱত।
সদ্য ভক্তিপ্ৰদ যাৰ অতুল মহত ॥
এতেকেসে সমস্ত বেদত শ্ৰেষ্ঠতৰ।
পৰম গোপনী ইটো সমস্ত শাস্ত্ৰৰ ॥ ১১
মহা অন্ধকাৰময় দুৰ্ঘোৰ সংসাৰ।
আক তৰিবাক প্ৰতি ইচ্ছা আছে যাৰ ॥
তাক কৃপা কৰি যিটো মহামুনি শুকে।
পৃথিবীত ব্যক্ত আনি কৰিলা উৎসুকে ॥ ১২
আত্মা প্ৰকাশক ইটো প্ৰদীপ সাক্ষাত।
ভকতি অমৃত ৰস পৰিপূৰ্ণ যাত ॥
আকে শুনি অজ্ঞ লোকে তৰোক সংসাৰ।
হেন শুক গুৰুপদে কৰো নমস্কাৰ ॥ ১৩
ধৰ্ম্ম অৰ্থ কাম মোক্ষ পুৰুষাৰ্থ চাৰি।
ফুৰে যত লোকে আৰ উপায় বিচাৰি ॥
কৃষ্ণৰ ভকতি তাৰ পৰম উপায়।
মহা পুৰুষাৰ্থ আতপৰে আন নাই ॥ ১৪

এহি পৰমাৰ্থ অৰ্থ বেদব্যাস ঋষি।
নিবন্ধিলা ভাগৱত শাস্ত্ৰত হৰিষি॥
আন জ্ঞান কৰ্ম্ম মানে ভক্তিৰ সাধন।
জানিবা নিশ্চয়ে যত কহিলো লক্ষণ॥ ১৫
ভক্তিসে প্ৰধান মই জানিয়া মনত।
মিলিল উৎসুক মোৰ আৰ সংগ্ৰহত॥
ভক্তিপৰ শ্লোকচয় কৰো একথান।
শুনা যেনমতে মোৰ উপজিল জ্ঞান॥ ১৬
ভাগৱত নামে এক অমৃত সাগৰ।
আছে হেন কথা শুনো মুখত লোকৰ।
গুৰুমুখে শাস্ত্ৰ পাচে আপুনি পঢ়িলো॥
ভাগৱত অমৃত সাগৰে বুৰ দিলো॥ ১৭
কৃষ্ণৰ কৰুণা দিব্য পৰম অঞ্জন।
কৰিলে নিৰ্ম্মল মোৰ হৃদয় লোচন॥
দেখিলোহো কৃষ্ণৰ ভজন ৰত্ন পাচে।
ভাগৱত অমৃত পয়োধি মাজে আছে॥ ১৮
পৰম অমূল্য ইটো হৰিভক্তি ৰত্ন।
আক উদ্ধাৰিতে মোৰ ভৈল মহাযত্ন॥
হৃদিগত কৃষ্ণৰ আদেশ অনুসৰি।
বৈষ্ণৱৰ প্ৰীতি অৰ্থে আনিলো উদ্ধাৰি॥ ১৯
যিটো কণ্ঠে পিন্ধি ৰত্ন পৰম উজ্জ্বল।
কৰে সালঙ্কৃত তাৰ পুৰুষ সকল॥

থাকে মাত্ৰ ৰত্নাৱলী যদিবা গৃহত।
অজ্ঞান আন্ধাৰ তাৰ গুচয় সমস্ত॥ ২০
যিটো পঢ়ে শুনে আৰু বিচাৰে সৰ্ব্বথা।
তাৰ হিত সাধিবেক ইটো কোন কথা॥
জানি ভক্তি ৰত্নাৱলী মহাগুণৱতী।
কৰিয়োক শ্ৰদ্ধা অতি সুকৃতি সম্প্ৰতি॥ ২১
শ্ৰৱণতে প্ৰেম উপজাৱে কৃষ্ণপাৱে।
পূৰে যত মনোৰথ যেই যিবা চাৱে॥
ভাগৱতে আছে হেন বুলিলা বচন।
তোমাৰ কৃতত যত্ন কিবা প্ৰয়োজন॥ ২২
ইহাৰ উত্তৰ সাৱধানে শুনিয়োক।
পৰম বিষয়ী কৰ্ম্মজড় যত লোক॥
লাগিবে আলাস বহু কথা শুনি তাৰ।
এত কথা শুনিবে শকতি আছে কাৰ॥ ২৩
নাহিকে আলাস যাৰ শ্ৰদ্ধা শুনিবাক।
লাগে তাৰো অৱশ্যে কুটুম্ব পুষিবাক॥
নপাই অৱসৰ ভাগৱত নুশুনিব।
মোৰ ইটো কৃতত তাহাৰ শ্ৰদ্ধা হৈব॥ ২৪
কৰিলো সংগ্ৰহ মই তাকে লক্ষ্য কৰি।
নানা প্ৰকৰণ হন্তে শ্লোকক উদ্ধাৰি॥
বিচাৰিয়া যত সাৰ পাইলো বাৰ স্কন্ধে।
একবাক্য কৰি আনি লিখিলো প্ৰবন্ধে॥ ২৫

প্ৰথম বিৰচন

[ভক্তি বিৰচন]

কহিলো গ্ৰন্থৰ যত প্ৰায়োজন মানে।
এবে ৰত্নাৱলী শুনিয়োক সাৱধানে॥
সামান্য বিশেষ ভক্তি কহিবাক প্ৰতি।
আৰম্ভিলো বিৰচন প্ৰথমে সম্প্ৰতি॥ ২৬
যতেক স্বধৰ্ম্ম হৰি ভক্তিৰ কিঙ্কৰ।
ভকতিৰ মুখ চাই থাকে নিৰন্তৰ॥
সমস্তে ধৰ্ম্মৰ ভকতিসে মুখ্য ফল।
ভকতি নভৈলে ধৰ্ম্ম সকলে বিফল॥ ২৭
তাকেসে পৰম ধৰ্ম্ম বুলিয় নিশ্চয়।
যাত হন্তে মাধৱত ভকতি মিলয়॥
গুচে সবে কামনা প্ৰসন্ন হোৱে চিত্ত।
ৰজ তম গুচি শুদ্ধ সত্ত্বে হোৱে স্থিত॥ ২৮
ভগৱন্ত বাসুদেৱে ভক্তি যিটো কৰে॥
মিলে বিষয়ত তাৰ বৈৰাগ্য সত্বৰে॥
বেদশিৰোৰত্ন মন্ত্ৰে যাহাক প্ৰকাশে।
হেন তত্ত্বজ্ঞান আসি মিলে অপ্ৰয়াসে॥ ২৯

একে বাসুদেৱেতেসে কৰিব ভকতি।
নকৰিব আন একো দেৱতাত ৰতি॥
ভকতি পন্থত এক দেৱ নাৰায়ণ।
শুনা আৰ হেতু সাৱধান কৰি মন॥ ৩০
সত্ত্ব ৰজ তম প্ৰকৃতিৰ তিনি গুণে।
ধৰা তিনি মূৰ্ত্তি একে পুৰুষ আপোনে॥
ৰজোগুণে ব্ৰহ্মা হৈয়া স্ৰজা চৰাচৰ।
সত্ত্বগুণে বিষ্ণুৰূপে পালে নিৰন্তৰ॥ ৩১
তমোগুণে ৰুদ্ৰৰূপে সৃষ্টি সংহাৰন্ত।
তিনি গুনে তিনি মূৰ্ত্তি একে ভগৱন্ত॥
যদ্যপি ভজনী হন্ত তিনিও ঈশ্বৰ।
তথাপিতো বিষ্ণুতেসে সিদ্ধি মনুষ্যৰ॥ ৩২
জ্ঞানেসে জানিবা মুখ্য মোক্ষৰ নিদান।
শুদ্ধ সত্ত্ব গুণতেসে মিলে তত্ত্বজ্ঞান॥
এতেকেসে বিষ্ণু ভৈলা ভকতৰ ইষ্ট।
উপাধি বিশিষ্টে ফল হোৱয় বিশিষ্ট॥ ৩৩
পূৰ্ব্ব সদাচাৰে আৰ দেখাওঁ প্ৰমাণ।
যতেক মহন্ত মহা জ্ঞানত প্ৰধান॥
কৰন্ত ভকতি বাসুদেৱৰ চৰণে।
চিত্ত হোৱে নিৰ্ম্মল আনন্দ মিলে মনে॥ ৩৪
পিতৃ ভূতপতি লোকপাল নিৰন্তৰে।
শ্ৰাদ্ধ বলি পূজা নকৰিলে বিঘ্ন কৰে॥

বিস্তৰ আয়াসে ভজি পাৱে অল্প ফল।
জানি ঘোৰ ৰূপ ত্যজি মহন্ত সকল॥ ৩৫
শান্ত মূৰ্ত্তি কৃষ্ণ অৱতাৰক ভজন্ত।
আন দেৱ সমস্তক নিন্দা নকৰন্ত॥
সুদৃঢ় বিশ্বাসে নিতে ভজি ভগৱন্ত।
পৰম দুৰ্ল্লভ মোক্ষ পদক সাধন্ত॥ ৩৬
বুলিবা মুকুতি সুখে ইচ্ছা আছে যাৰ।
ভগৱন্ত ঈশ্বৰ ভজনী দেৱতাৰ॥
অন্যত্ৰ সুখক ইচ্ছা কৰে যিটো নৰ।
তাহাৰ ভজনী দেৱ নোহন্ত ঈশ্বৰ॥ ৩৭
শুনা নিৰন্তৰে আৰ উত্তম যুগুতি।
ভকতি জ্ঞানৰ ফল দেখাওঁ মুকুতি॥
ঈশ্বৰ কেশৱ দেৱ ভকতৰ নিধি।
যেই যিবা চাৱে তাৰ সেই হোৱে সিদ্ধি॥ ৩৮
এতেকেসে পৰম উদাৰ বুদ্ধি যাৰ।
তাৰাসবে নকৰে ভকতি ব্যভিচাৰ॥
পৰম পুৰুষ হৰি প্ৰকৃতিত পৰ।
মহা তীব্ৰ ভকতি ভজন্ত নিৰন্তৰ॥ ৩৯
আছে শ্ৰেয় সব যত অন্য মাৰ্গান্তৰ।
যাগ যোগ আদি সিয়ো নাৰায়ণপৰ॥
কৃষ্ণকেসে কহে বেদ শাস্ত্ৰ আছে যত।
তাহাৰ বিহিত ধৰ্ম্ম কৰ্ম্ম তীৰ্থ ব্ৰত॥ ৪০

সবে নাৰায়ণপৰ জানিবা নিশ্চয় ।
অৰ্পণ নভৈলে একো ফল নধৰয় ॥
নকৰি ভকতি যোগ পথে কৰে শ্ৰম ।
নোহে চিত্ত শুদ্ধ ঘুগুচয় অহঙ্কম ॥ ৪১
লোভে মোহে কামে পুনৰপি হোৱে হত ।
নপাৰে মুকুতি সুখ নাহিকে মনত ॥
মিলিল যাহাৰ শ্ৰদ্ধা মুকুন্দ সেৱাত ।
হোৱে চিত্ত শান্ত মিলে আনন্দ সাক্ষাত ॥ ৪২
সমস্তে শাস্ত্ৰৰ তাতপৰ্য্য এহিমান ।
সূত বাক্যে লৈয়ো আৰ সাক্ষাতে প্ৰমাণ ॥
যত কৰ্ম্ম যোগ জ্ঞান আচৰি হৰিষি ।
তথাপি নভৈলা শান্তমতি ব্যাস ঋষি ॥ ৪৩
একোমতে নুগুচে মনৰ মহাক্লেশ ।
নাৰদত হন্তে পাচে পাইলা উপদেশ ॥
একচিত্তে মাধৱত কৰিয়া ভকতি ।
তেৱে তান নিৰ্ম্মল নিশ্চল ভৈলা মতি ॥ ৪৪
ভকতিৰ পৰম আনন্দ ভৈল জাত ।
হৃদয়তে ঈশ্বৰক দেখিলা সাক্ষাত ॥
কৃষ্ণৰ অধীন মায়া দেৱীকো দেখিল ।
তেৱেসে ব্যাসৰ যত সংশয় গুচিল ॥ ৪৫
ভৈলা কৃতকৃত্য ভকতিৰ প্ৰসাদত ।
দেখাইলো প্ৰমাণ জ্ঞান ভকতি যিমত ॥

এৰে শুনা ভকতিৰ মহিমা সকল।
নলাগে বিলম্ব অতিশীঘ্রে সাধে কল ॥ ৪৬
কপিল বচনে আৰ নৈয়োক প্রমাণ।
কহিলন্ত কপিলে মাতৃৰ বিদ্যমান ॥
আছে মনুষ্যৰ ইন্দ্রিয়ৰ বৃত্তি যত।
অযত্নে প্রবর্ত্তে যেন নানা বিষয়ত ॥ ৪৭
সেহিমতে ইন্দ্রিয়ৰ বৃত্তি নিৰন্তৰে ॥
বিষয়ক এৰিয়া বিষ্ণুত ৰতি কৰে ॥
নকৰে কামনা ভকতিক তাজি আন।
তাকে বুলি ভাগৱতী ভকতি প্রধান ॥ ৪৮
কর্ণে শুনে কৃষ্ণকথা মুখে বোলে ৰাম।
মনে পাদপদ্ম স্মৰে হস্তে কৰে কাম ॥
কৃষ্ণৰ প্রতিমা দেখে চক্ষুয়ে ভক্তক।
বিষ্ণুবুদ্ধি কৰি শিৰে নমে সমস্তক ॥ ৪৯
নির্ম্মাল্য তুলসী ঘ্রাণ লয়ে নাসিকায়।
বিষ্ণুৰ নৈবেদ্য মাত্র আস্বাদে জিহ্বায় ॥
পদে বিষ্ণুক্ষেত্র বৈষ্ণৱৰ ঠাইক যায়।
এহিমতে ইন্দ্রিয়ৰ বৃত্তি সমুদায় ॥ ৫০
বিষ্ণুতেসে প্রবর্ত্তে অযত্নে যেৰে জানা।
মনে একো বিষয়ক নকৰে কামনা ॥
তেৱে আৰ তাহাৰ মহিমা কৈবো কিক।
পাইলেক প্রসাদ সিটো মোক্ষতো অধিক ॥ ৫১

যদ্যপি মুকুতিপদ সুখ ৰূপ হয়।
তথাপি ভকতি শ্রেষ্ঠ কহিলো নিশ্চয় ॥
সেৱাৰ আনন্দ সুখে মুকুতিত নাই।
মুকুতিৰ সুখ ৰস ভকতিতে পায় ॥ ৫২
যেহেন শৰ্কৰাখণ্ড ভুঞ্জে যিটো জনে।
তাৰ যেনমতে স্বাদ সি সি মাত্র জানে ॥
সেহিমতে মোক্ষৰ মূকুতি হৰি দেৱ।
তাতেসে বেকত হন্ত যিটো কৰে সেৱ ॥ ৫৩
এতেকে ভকতি শ্রেষ্ঠ মুকুতিত কৰি।
জুহি আন সুখ আৰ ভকতিৰ সৰি ॥
কহিলোহো ভকতিৰ উত্তম লক্ষণ।
মুকুতিৰ অৰ্থে ভিন্ন নলাগে যতন ॥ ৫৪
মিলিবে মুকুতি ভকতিৰ প্ৰসাদত।
লিঙ্গদেহ দহিবে অজ্ঞান প্ৰথমত ॥
যেন প্রাণী অন্নপান ভুঞ্জে যত যত।
উদৰৰ বহ্নি জীর্ণ কৰয় সমস্ত ॥ ৫৫
ভকতিও সেহিমতে লিঙ্গ জীর্ণ কৰে।
বিনা যত্নে জীৱন্তে মুকুতি পাৱে নৰে ॥
জানি ধৰা ভকতি ত্যজিয়া আন কাম।
নিৰন্তৰে নৰে ডাকি বোলা ৰাম ৰাম ॥ ৫৬

ঢুলড়ী

কপিল বদতি শুনা দেৱহূতি
মাতৃ কৰি স্থিৰ চিত্ত।
কহিলোহো নিষ্ঠ ভকতি গৰিষ্ঠ
লক্ষণ কৰো বিদিত॥
আমাৰ একান্ত ভকত সকলে
দেখে সমস্তকে মিছা।
ভকতি বিৰোধী জানিয়া সাযুজ্য
মোক্ষকো নকৰে ইচ্ছা॥ ৫৭
একে মোতে মাত্র কায় বাক্য মনে
ৰতি কৰে নিৰন্তৰে।
এৰিয়া কামনা কৰয় অৰ্পণা
যত কিছু চেষ্টা কৰে॥
বিৰল ভকত জনৰ শুনিয়ো
যেন মুখ্য প্রয়োজন।
অন্যে অন্যে এক প্রাণ হৈয়া কৰে
মোৰ যশ সভাজন॥ ৫৮
শ্রৱণ কীৰ্ত্তন কৰি অনুক্ষণ
প্রশংসন্ত মাত্র মোক।

বুলিবা তাহাৰ ফল কিবা তেবে
কহো তাক শুনিয়োক ॥
মোৰ গুণ নাম কহন্তে শুনন্তে
মিলে আসি মহাভাগ ।
আনন্দ স্বৰূপ মোৰ দিব্য ৰূপ
প্ৰত্যক্ষতে পায়ে লাগ ॥ ৫৯
প্ৰসন্ন বদন অৰুণ নয়ন
তনু আতি অনুপাম ।
ভকতক দায়া কৃপাদৃষ্টি চায়া
পূৰন্ত মনৰ কাম ॥
দেখি কৃষ্ণমুখ মিলে মহাসুখ
দূৰ হৰে যত তাপ ।
আতি মন প্ৰীতি মাধৱে সহিতি
মধুৰ কৰে আলাপ ॥ ৬০
এহিমতে মহে- শ্বৰ দৰশন
সুখ মুকুতিত নাই ।
মোক্ষৰ আনন্দ যিটো আত্মসুখ
ভকতিত সুখে পাই ॥
পৰম সুন্দৰ মহা মনোহৰ
কৃষ্ণৰ অঙ্গ যতেক ।
মন ইন্দ্ৰিয়ৰ বৃত্তি নিৰন্তৰ
হৰয় দেখি প্ৰত্যেক ॥ ৬১

ভকতি সুখত কৰি অল্প দেখি
ভকতে তাক নচাৰে।
তথাপিতো যিটো সুখ মোক্ষপদ
ভকতি আনি মিলাৰে॥
অবিদ্যা নিবৃত্তি ভৈল অনন্তৰে
যতেক ঐশ্বৰ্য্য আছে।
বৈকুণ্ঠ সম্প্ৰতি সমন্বিতে আসি
ভ্ৰমে ভকতৰ পাচে॥ ৬২
ভকতে যদ্যপি নবাঞ্ছে তথাপি
ভকতিৰ মহাবলে।
বৈকুণ্ঠলোকত মহা ভোগ যত
ভকতে পাৱে সকলে॥
বুলিবা বৈকুণ্ঠ লোকৰ ভিতৰ
যেবে ভৈলা স্বৰূপত।
স্বৰ্গাদিৰ যেন হৈবেক বিনাশ
বৈকুণ্ঠৰ ভোগ যত॥ ৬৩
ইটো কুনিৰ্ব্বন্ধ শঙ্কা পৰিহৰি
শুনিয়ো উত্তৰ তাৰ।
সিটো শুদ্ধ সত্ত্ব বৈকুণ্ঠলোকত
মায়াৰ নাহি সঞ্চাৰ।
পৰম দুৰ্ঘোৰ কালচক্ৰ মোৰ
পৰক গিলিবে লাগি।

নাহি নিদ্ৰা লেশ নকৰে নিমেষ
সৰ্ব্বদায়ে থাকে জাগি ॥ ৬৪
প্ৰিয় আত্মা গুৰু সখা ইষ্টদেৱ
বুলি মোক সৰ্ব্বভাৱে।
ভজে যিটো তাক সিটো কালে আৰ
আখিও মেলি নচাৰে ॥
এতেকে বৈকুণ্ঠ লোকত যতেক
ভকত আছে আমাৰ।
জানা কদাচিতো নুহি ভোগে হীন
কহিলোহো সাৰে সাৰ ॥ ৬৫
কহিলোহো যত প্ৰকৰণ অৰ্থ
বিচাৰি কৰা নিৰ্ণয়।
প্ৰথমে কামনা কৰি যিটো আসি
ভকতিত প্ৰবৰ্ত্তয় ॥
ভকতিৰ স্বাদ জানিয়া পাচত
কামনাক পৰিহৰে।
ভকতিক মাত্ৰ বাঞ্ছিয়া মনত
নিষ্কামে ভকতি কৰে ॥ ৬৬
কদাচিত তাৰ কৰন্ত পূৰণ
কামনা যত পূৰ্ব্বৰ।
ভকতে বাঞ্ছিলে দিবাক লাগয়
স্বভাৱ ইটো কৃষ্ণৰ ॥

তাতেসে উকুত কৰিলো ভকতে
নোখোজন্তো সূক্ষ্ম গতি ।
পাৱয় পূৰ্ব্বত কামনা মনত
কৰিলে যিটো নিমিত্তি ॥ ৬৭

যিটো মহাজনে শুনি প্ৰসঙ্গত
ভকতিৰ স্বাদ জানি ।
পৰম নিষ্কামে পূৰ্ব্বহন্তে ভজে
ভগৱন্ত পদ্মপাণি ॥
সিটো মহন্তৰ ভকতিৰ সুখ
সদায় হৈব নিশ্চয় ।
বৈকুণ্ঠলোকত পৰম ঐশ্বৰ্য্য
অধিক সুখ পাৱয় ॥ ৬৮

মুকুতিত কৰি ভকতি গৰিষ্ঠ
এতেকে জানা সৰ্ব্বথা ।
ভকতিৰ আগে বিষয়ৰ সুখ
তুচ্ছ হৈবে কোন কথা ॥
সদা ভক্তি সুখ সহিতে বৈকুণ্ঠ
ঐশ্বৰ্য্য সমে মুকুতি ।
একান্ত ভকতে পাৱে আন জনে
নপাৱে শুনা যুগুতি ॥ ৬৯

ইহ পৰলোক সুখ ধন জন
ভাৰ্য্যা পুত্ৰ গৃহ দেহ ।

সমস্তেকে ত্যজি অনন্য ভকতি
ভজি মোত কৰে স্নেহ ॥
তাত পৰে মোৰ মহা প্ৰিয়তম
ভকত নাহি আমাৰ ।
ভকতি মুকুতি ভকতক দিয়া
কৰো সংসাৰৰ পাৰ ॥ ৭০
অনেক নিৰ্ব্বাণ পদ আদি দান
দেও মই নিষ্ঠে নিষ্ঠ ।
মুমুক্ষু ভকত জনত কৰিয়া
কেৱল ভক্ত গৰিষ্ঠ ॥
হেন সবে জানি ভজিয়ো কৃষ্ণক
ত্যজিয়া সমস্তে কাম ।
মূৰুখ মাধৱে কহে নিৰন্তৰে
ডাকি বোলা ৰাম ৰাম ॥ ৭১

পদ

কপিল বদতি মাতৃ শুনা দেৱহুতি।
কদাচিতো অভকতে নপাৱে মুকুতি ॥
মই পৰমাত্মা চৰাচৰ জগতৰ।
প্ৰধান পুৰুষ দুইৰো নিয়ন্তা ঈশ্বৰ ॥ ৭২
ভকতি মুকুতিপদদাতা মই দেৱ।
স্বতন্ত্ৰ ঈশ্বৰ মোত পৰে নাহি কেৱ ॥
হেন মই মোকে ত্যজি আনক ভজয়।
নুগুচে তাহাৰ ঘোৰ সংসাৰৰ ভয় ॥ ৭৩
জানি আন ত্যজি ভজনীয় মোৰ পাৱে।
পৰম শ্ৰদ্ধায়ে মাতৃ ভজা সৰ্ব্বভাৱে ॥
মোৰ গুণ নামত কৰিয়ো মাত্ৰ ৰতি।
শ্ৰৱণ কীৰ্ত্তনে অনায়াসে পাইবা গতি ॥ ৭৪
কপিলৰ বচন আৰে সংহৰিয়া থওঁ।
এহি পৰমাৰ্থ সুনীতিৰ বাক্যে কওঁ ॥
কৃষ্ণ বিনে নাহিকে আনত হন্তে গতি।
শিখাইলন্ত সুনীতি ধ্ৰুৱক প্ৰতি প্ৰতি ॥ ৭৫
শুন পুত্ৰ ধ্ৰুৱ তই মোহোৰ বচন।
স্বতন্ত্ৰ ঈশ্বৰ যিটো দেৱ নাৰায়ণ ॥

তাহান্তে শৰণ লৈয়া কৰিয়োক সেৱ।
ভকত বৎসল কৃষ্ণ দেৱতাবো দেৱ॥ ৭৬
মুমুক্ষুসকলে কাল হন্তে হৈয়া ভয়।
যাৰ পাদপদ্মৰ পন্থক বিচাৰয়॥
তয়ো নিজ ধৰ্ম্মে কৰি হৃদয় শোধিত।
তাতে স্থাপি কৃষ্ণ পাদপদ্ম স্মৰ নিত॥ ৭৭
যেন শত্রু হন্তে মহাভয় হৈয়া নৰে।
ৰাজাত শৰণ লৈয়া পাচে সেৱা কৰে॥
সেহিমতে সেৱা বাপ কৰিও কৃষ্ণত।
তান্ত বিনে হিত সিদ্ধি নাহিকে আনত॥ ৭৮
কৃষ্ণ বিনে নাহি আন দেৱ সৰ্ব্বোত্তম।
আয়ত লোচন যাৰ পদ্মপত্ৰ সম॥
তোৰ ইটো শোক দুখ খেদ ছেদকাৰী।
কৃষ্ণ বিনে মনে আন নেদেখো বিচাৰি॥ ৭৯
ব্ৰহ্মা আদি সেৱন্ত কটাক্ষ বাঞ্ছা কৰি।
হেন লক্ষ্মীদেৱী হাতে পদ্মগোট ধৰি॥
কৃষ্ণ পাদপদ্ম দুইকো বিচাৰি ফুৰন্ত।
জানি সৰ্ব্বোত্তম দেৱ ভজা ভগৱন্ত॥ ৮০
হেনবা বুলিবা লক্ষ্মী পৰম ঈশ্বৰী।
কিহেতু কৃষ্ণক সেৱা কৰন্ত সাদৰি॥
সকল পৌৰুষশালী সৰ্ব্বোত্তম জানি।
এতেকে কৃষ্ণক সেৱা কৰন্ত গোসানী॥ ৮১

ইহাৰ প্ৰমাণ কহো পৃথুৰ বচনে।
প্ৰাৰ্থিলন্ত পৃথু যেন কৃষ্ণৰ চৰণে ॥
যাচিলা মাধৱে বৰ লোৱা পৃথুৰায়।
ৰাজায়ে বোলন্ত মোৰ বৰে কাৰ্য্য নাই ॥ ৮২
তযু পাদপদ্মক ভজিয়া সৰ্ব্বভাৱে।
হাতত ধৰিয়া পদ্ম যেন লক্ষ্মী মাৱে ॥
তোমাক সেৱন্ত মাত্ৰ ত্যজি আন বৰ।
ময়ো সেহিমতে তযু চৰণ কিঙ্কৰ ॥ ৮৩
বুলিবা দুহানো মই ভৈলা একপতি।
লাগিবে কন্দল লক্ষ্মী সহিতে সম্প্ৰতি ॥
শুনিয়োক ইহাৰ উত্তৰ কৃপাময়।
উত্তম পুৰুষ তুমি গুণৰ আলয় ॥ ৮৪
ভকতত তোমাৰ কৃপাৰ নাহি সীমা।
নলাগিবে দ্বন্দ্ব তযু চৰণ মহিমা ॥
লাগে যদি কন্দল নকৰো তাকো ভয়।
সবে ৰাজ্যভাৰ ভোগ সম্পত্তি হৰয় ॥ ৮৫
তথাপি সেৱিবো প্ৰভু তোমাৰ চৰণ।
লক্ষ্মীত তোমাৰ নাহি কিছু প্ৰয়োজন ॥
নিজানন্দ স্বৰূপ যিহেতু দামোদৰ।
লক্ষ্মীৰ বস্তুত নাহি এতেকে সাদৰ ॥ ৮৬
তথাপি ভক্তৰ কৰা অল্পকো বিস্তৰ।
দৰিদ্ৰ বৎসল তুমি কৃপাৰ সাগৰ ॥

স্বৰূপত লক্ষ্মী দেৱ নকৰে ভক্তক।
মাতৃ যেন অনুগ্ৰহ কৰয় পুত্ৰক ॥ ৮৭
সেহিমতে জগত জননী লক্ষ্মীমাৱে।
তযু ভকতক দয়া কৰন্ত স্বভাৱে ॥
জগতৰ আত্মা কৃষ্ণ তুষ্ট ভৈল যাৰ।
দেখাইলোহো লক্ষ্মী যেন তৃপিতি তাহাৰ ॥ ৮৮
শ্ৰীৰুদ্ৰদেৱৰ পৰম প্ৰিয় ভক্ত।
হৰিসেৱকৰো শঙ্কৰত অনুৰক্ত ॥
মহেশৰ বাক্যে লৈয়ো প্ৰমাণ সাক্ষাত।
কহিছে আপুনি হৰে দশ প্ৰচেতাত ॥ ৮৯
প্ৰধান পুৰুষ দুইতো পৰ বাসুদেৱ।
ভগৱন্ত ঈশ্বৰক যিটো কৰে সেৱ ॥
নাজানি যদ্যপি মোৰ অপৰাধ কৰে।
তথাপিতো মোৰ প্ৰিয় নাহি তাত পৰে ॥ ৯০
মহাভাগৱত তোৰা মোৰ প্ৰিয়তম।
দেখো তোমাসাক মই ভগৱন্ত সম ॥
তুমিসবো মোত প্ৰীতি কৰিবা সদায়।
মোত পৰে ভকতৰ প্ৰিয় আন নাই ॥ ৯১
থওঁ উপসংহৰি বচন মহেশ্বৰ।
শুনা এৱে কহো বিমৰিষি পূৰ্ব্বাপৰ ॥
যিহেতু পৰম আত্মা হৰিসে জীৱৰ।
হৰি তুষ্ট ভৈলে তুষ্ট হোৱে চৰাচৰ ॥ ৯২

এতেকেসে শাস্ত্রে কহে যতেক উপায়।
হৰিৰ প্ৰীতিসি তাৰ ফল সমুদায়॥
এহিমানে সমস্তে শাস্ত্ৰৰ তত্ত্ব মৰ্ম্ম।
হৰি তুষ্ট হন্ত যাত তাকে বুলি কৰ্ম্ম॥ ৯৩
যাত হন্তে মতি অতি উপজে কৃষ্ণত।
তাকেসে বুলিয় বিদ্যা জানা সাৰ তত্ত্ব॥
হৰিসি দেহীৰ মহা প্ৰিয়তম গতি।
আপুনি ঈশ্বৰ হৰি আপুনি প্ৰকৃতি॥ ৯৪
এহি হেতুতেসে দেৱান্তৰ সেৱা যত।
হৈয়া আছে হৰি ভকতিৰ অন্তৰ্গত॥
ভকতিতে সিজে সবে সেৱা দেৱতাৰ।
প্ৰহ্লাদ বচনে লৈয়ো প্ৰমাণ ইহাৰ॥ ৯৫
বোলন্ত প্ৰহ্লাদে শুনা অসুৰ সমস্ত।
যাৰ আছে নিষ্কাম ভকতি মাধৱত॥
তাহাৰেসে পৰম নিৰ্ম্মল ভৈল চিত্ত।
মহা প্ৰেমৰস তাতে হোৱয় বিদিত॥ ৯৬
হোৱে কৃতকৃত্য ভকতিৰ প্ৰসাদত।
ধৰ্ম্ম জ্ঞান সহিতে দেৱতা আছে যত॥
পৰম শ্ৰদ্ধায়ে তাক কৰন্ত আশ্ৰয়।
ভৈল সিটো নৰ সৰ্ব্ব গুণৰ আলয়॥ ৯৭
যিটো দুৰাশয় ত্যজি হৰিৰ ভকতি।
গৃহৰ সুখত ৰাত্ৰি দিনে আসকতি॥

ফুৰে বহির্ম্মুখ হৈয়া মিছা বিষয়ত।
নাহি কদাচিতো তাত মহাগুণ যত॥ ৯৮
গৃহাদি আসক্ত ভক্তিহীন লোক যত।
সিসব লোকতো দেখি মহত্ত্ব সাম্প্রত॥
হেন যদি বোলা শুনা ইহাৰ উত্তৰ।
বাঞ্ছিত জীৱন যেন জলেসে মৎস্যৰ॥ ৯৯
সেহিমতে আত্মা হৰি সমস্তে জীৱৰ।
পৰম প্ৰসিদ্ধ ইটো সমস্ত শাস্ত্ৰৰ॥
হৰি এৰিলন্তে মিলে তেখনে মৰণ।
জল বিনে নাহি যেন মৎস্যৰ জীৱন॥ ১০০
হেন হৰি এৰি কৰে গৃহে আসকতি।
তাৰ যেন মহত্ত্ব শুনিয়ো প্ৰতি প্ৰতি॥
বৃদ্ধক পূজয় যেন শূদ্ৰৰ মাজত।
ভাৰ্য্যাৰ উপৰি যেন স্বামীৰ মহত্ত্ব॥ ১০১
পিতৃৰ মহত্ত্ব যেন পুত্ৰৰ উপৰে।
কনিষ্ঠে জ্যেষ্ঠক যেনমতে মান্য কৰে॥
হৰি বিমুখৰ জানা তেহ্নয় মহত্ত্ব।
নাহি কদাচিতো তাত মহাগুণ যত॥ ১০২
কালে যাক অধিকাৰ কৰে বিদ্যমান।
তাহাৰ মহত্ত্ব উপহাস্যৰেসে স্থান॥
এতেকে জানিবা সৰ্ব্বভাৱে পুৰুষৰ।
ভগৱন্ত মাত্ৰ ভৈল ভজনী ঈশ্বৰ॥ ১০৩

হৰি বিনে আছন্ত যতেক আন দেৱ।
আপোনাকো ৰাখিবাক ক্ষম নোহে কেৱ ॥
নাহি আপোনাৰ পুৰী কালৰ ভয়তে।
তাৰাসবে ৰাখিবে আনক কেনমতে ॥ ১০৪
কেৱলে নির্ভয় এক ঈশ্বৰ মুৰাৰি।
কাল মায়া আদি সমস্তৰে অধিকাৰী ॥
আত্মালাভ বিনে সুখ আন নমানন্ত।
সর্ব্বভাৱে ভয়াতুৰ জনক ৰাখন্ত ॥ ১০৫
জানিয়া তাহান দুই উভয় চৰণে।
হুয়োক শৰণাপন্ন কায় বাক্য মনে ॥
সত কুলে জন্ম তান তুষ্টৰ কাৰণ।
নোহে শুনা কহো হনুমন্তৰ বচন ॥ ১০৬
কিম্পুৰুষ বৰিষত ৰামক উপাসি।
আছন্ত সবাতে কন্ত ভকতি প্ৰকাশি ॥
শুনা সর্ব্বজনে কথা কহো সাৰতত্ত্ব।
সুৰাসুৰ নৰ আন লোক আছে যত ॥ ১০৭
তাহাৰ মাজত যিটো হৰিক ভজয়।
সি সি মহাজনে তান তোষক পাৰয় ॥
পৰম কৃতজ্ঞ ৰাম প্ৰভু ভগৱন্ত।
অল্প ভজনতে কৰে বহু মান্যবন্ত ॥ ১০৮
অযোধ্যা নিবাসী জীৱজন্তু সমস্তক।
নিলা আতি কৌতুকে সবাকো বৈকুণ্ঠক ॥

অল্প সেৱা মাত্র যেন কৰে বহুমান।
আপোনাতে দৃষ্টান্ত দেখাওঁ বিদ্যমান॥ ১০৯
নুহিকো উত্তম জন্ম আকৃতি সুন্দৰ।
বাক্যৰো চাতুৰী নাহি বুদ্ধিও বিস্তৰ॥
নাহি একো গুণ আমি বনৰ বানৰ।
অনুগ্রহ পাত্র ভৈলো তথাপি ৰামৰ॥ ১১০
এতেকে ভকতি হৰি তোষৰ কাৰণ।
ব্যৰ্থ হবি বিষয়ত আন গুণগণ॥
কিন্তু তাতে কৰে যিটো নিষ্কামে ভকতি।
পৰম কৃতাৰ্থ ভৈল সি সি মহামতি॥ ১১১
ভজিয়া কৃষ্ণত যিটো কামনা কৰয়।
কৰন্ত পূৰণ তাক ইটো সত্য হয়॥
তথাপি কৃষ্ণৰ নাহি সন্তোষ মনত।
সবে মায়াময় ইন্দ্ৰিয়ৰ ভোগ যত॥ ১১২
ব্ৰহ্মলোক আদি কৰি সমস্তে নিবাসী।
ভোগ নষ্ট ভৈলে পুনু প্ৰাৰ্থিৱন্ত আসি॥
নেদন্ত মাধৱে যো নো কিছু নুখুজিলে।
নকৰিবা শঙ্কা ইটো মনত সমূলে॥ ১১৩
নবাঞ্ছয় কিছু যিটো ভজি মাধৱক।
দিৱন্ত আপুনি নিজ পাদ পল্লৱক॥
যাক পাইলে ভকতৰ পূৰ্ণ হোৱে মন।
সৰ্ব্বকাম বৰিষণ কৃষ্ণৰ চৰণ॥ ১১৪

মোক্ষ আদি কৰি সুখ যতেক আছয় ।
চৰণ সেৱাক পাইলে একো নবাঞ্ছয় ॥
কৃষ্ণ পাদপদ্ম মকৰন্দ পৰি পান ।
হুয়া পৰিপূর্ণ মনে নোখোজয় আন ॥ ১১৫
কামনা পূৰ্ব্বকে যদি কৃষ্ণক ভজয় ।
তাহাৰো পৰম হিত চিন্তে কৃপাময় ॥
বাৰেকাদি কামনা পূৰন্ত কৃষ্ণে তাৰ ।
পুনু পুনু খুজিলে নেদন্ত আৰবাৰ ॥ ১১৬
অনৰ্থ বিষয় পৰমাৰ্থ দাতা হৰি ।
এতেকে ভক্তৰ বিষয়ক দূৰ কৰি ॥
নোখোজন্তে নিজ পদপল্লৱ সুখক ।
দেন্ত যাক পাইলে আৰ নোখোজে আনক ॥ ১১৭
যেন শিশুসবে কৰে মৃত্তিকা ভোজন ।
তাক দেখি অনৰ্থক ভয়ে মাতৃগণ ॥
খাইবাকো নেদয় আৰ মুখৰো গুচাৱে ।
কান্দিবাক দেখি নোখোজন্তে আনি মাৰে ॥ ১১৮
দেয় খণ্ড শৰ্কৰা ভুঞ্জয় শিশু তাক ।
জানিয়া মধুৰ স্বাদ ত্যজে মৃত্তিকাক ॥
শৰ্কৰাকে মাত্ৰ শিশু খোজয় পাচত ।
হৰিভক্ত সবাৰো স্বভাৱ সেহিমত ॥ ১১৯
এতেকে নিষ্কাম ভক্ত স্বভাৱ কৃতাৰ্থ ।
এহিমানে সমস্তে শাস্ত্ৰৰ পৰমাৰ্থ ॥

বুলিবা ইসব কথা কৈলা সবে ব্যৰ্থে।
মহন্তো কৰয় যত্ন কাম ভোগ অৰ্থে॥ ১২০
শুনা একচিত্তে কৰি ইহাৰ সিদ্ধান্ত।
কদাচিতো শাস্ত্রে তাক নোবোলে মহন্ত॥
বিষয়ৰ ভোগক এৰিয়া যিটো জন।
পৰম শ্ৰদ্ধায়ে ভজে কৃষ্ণৰ চৰণ॥ ১২১
তাকেসে বুলিয় সাধু লৈয়োক প্ৰমাণ।
প্ৰহ্লাদৰ বচনে দেখিয়ো বিদ্যমান॥
বোলন্ত প্ৰহ্লাদে শুনা পিতৃ মহাভাগ।
গৃহ অন্ধকূপত এৰিয়ো অনুৰাগ॥ ১২২
অসন্ত বিষয় অণুমাত্ৰো সুখ নাই।
মিছা অহংমম ভাব এৰিয়ো সদায়॥
হৰিক চিন্তিয়ো মাত্ৰ গৈয়া তপোবনে।
ইসি সাধুকাৰ্য্য বুলি মানে মোৰ মনে॥ ১২৩
এহিমানে মাত্ৰ শ্ৰেষ্ঠ ধৰ্ম্ম পুৰুষৰ।
একচিত্তে ভক্তি আচৰিয়া মাধৱৰ॥
শ্ৰৱণ কীৰ্ত্তন তান কৰিব সদায়।
ভকতিয়ো আৰ আত পৰে শ্ৰেষ্ঠ নাই॥ ১২৪
কৰিবা সংশয় দেৱ পিতৃ নভজিলে।
তাসম্বাত হন্তে জানো মহাভয় মিলে॥
নকৰিবা শঙ্কা শুনা ইহাৰ উত্তৰ।
ভৈল যাৱা সবো আসি নাৰায়ণপৰ॥ ১২৫

কৃষ্ণৰ অভয় দুই চৰণত ধৰি।
স্বৰ্গ মোক্ষ নৰকক মানে তুল্য কৰি॥
এতেকেসে স্ত্রী শূদ্র আদি ভক্তচয়।
নকৰন্ত কাতো হন্তে অণুমাত্র ভয়॥ ১২৬
ভকতিৰ প্রসাদত মিলে মহাভাগ।
নাহি তাৰাসবৰো কাহাতো অনুৰাগ॥
ভকতিৰ সম্যজ্ঞান বৈৰাগ্যৰ বলে।
নাহি কিছু সাৰ মিছা দেখন্ত সকলে॥ ১২৭
বুলিবা ভক্তিত যেন্থে গুচে সবে ভয়।
কি হেতু কৃষ্ণক তেন্থে সবে নভজয়॥
শুনিয়ো ইহাৰ কহো উত্তৰ সম্প্রতি।
পৰম বিষয়ী যতলোক গৃহবৰ্ত্তী॥ ১২৮
ইন্দ্রিয়ৰ সুখে যাৰ সদা আসকতি।
কদাচিতো কৃষ্ণত নোপোজে তাৰ মতি॥
গুৰু উপদেশত বা আপোনাত হন্তে।
নপাইবেক বোধ অন্যো অন্যে বিচাৰন্তে॥ ১২৯
নাহি ইন্দ্রিয়ৰ উপৰতি বিষয়ত।
চোবোৱাকে চোবাই ফুৰে ঘোৰ সংসাৰত॥
হোৱে অন্ধ ভাৰ্য্যা-পুত্র ধনৰ আক্রোশে।
নভজে কৃষ্ণক বিষয়ৰ সঙ্গদোষে॥ ১৩০
বুলিবা পৰমানন্দ কৃষ্ণৰ মূৰতি।
নভজে তাহাৰ সবে কমন যুগুতি॥

শুনিয়োক স্থিৰ চিত্তে ইহাৰ নিৰ্ণয়।
অজ্ঞানত থাকিয়া কৃষ্ণক নভজয় ॥ ১৩১
কৃষ্ণেসে ভৈলন্ত মাত্র যাৰ প্রয়োজন।
তাৰেসে কেৱলে প্ৰাপ্য প্ৰভু নাৰায়ণ ॥
বিষয় বাসনা বন্ধ যাহাৰ হৃদয়।
নজানে বিষ্ণুক জানা সিটো দুৰাশয় ॥ ১৩২
বুলিবা জানিবে সিটো গুৰু উপদেশে।
ইহাৰ উত্তৰ যেন শুনিয়ো নিঃশেষে ॥
আপুনি বিষয়ী বিষয়ীক গুৰু মানে।
তাৰ উপদেশে সিটো বিষ্ণুক নজানে ॥ ১৩৩
যেন অন্ধলাক অন্ধে পন্থ উপদেশে।
পৰিবেক দুয়ো গৈয়া গৰ্ত্তত অৱশ্যে ॥
সেহিমতে মাধৱৰ বেদজৰী ছান্দি।
পৰিবে সংসাৰ গৰ্ত্তে দুয়ো হৈয়া বন্দি ॥১৩৪
বিষয়ত আতি আসকতি ভৈল যাৰ।
কৃষ্ণক পাইবাৰ আশা নিবৰ্ত্তিল তাৰ ॥
যেন বায়ু বস্ত্র পশ্চিমক লৈয়া যায়।
পূৰ্বক খেদিলে জানা সি কি বস্ত্ৰ পায় ॥ ১৩৫
হেন জানি বিষয়ৰ বাসনা যাৰত।
নতু ধৰে আসি হৰি ভজিয়ো তাৰত ॥
সবে অৱস্থাতে ভক্তি কৰা সাৱধানে।
সকলো শাস্ত্ৰৰ তাৎপৰ্য্য এহিমানে ॥ ১৩৬

পৰম দুৰ্লভ নৰতনু আছা পাই।
যুহিকে শাশ্বত ইটো ক্ষণিকে পৰয় ॥
জানিয়া বিষয় সুখে যত্ন দূৰ কৰি।
কুমাৰ কালৰে পৰা ভজিয়োক হৰি ॥ ১৩৭
নাহিকে বিস্তৰ শ্ৰম হৰিৰ সেৱাত।
বাল্য বৃদ্ধ সবো পাৱে ভজিবে সাক্ষাত ॥
সমস্ত ভূতৰে হৰি আত্মা প্ৰিয়তম।
আপোনাকে আপুনি ভজন্তে কোন শ্ৰম ॥ ১৩৮
আপোনাৰ নিজসখা আত্মা ভগৱন্ত।
সবাৰো হিয়াত হৰি স্বভাৱে আছন্ত ॥
আন স্থানে বিচাৰিবে নলাগে কৃষ্ণক।
ভজিয়োক মাত্ৰ ত্যজি আন বিষয়ক ॥ ১৩৯
মনুষ্য হৈবাৰ এহিমানে মাত্ৰ ফল।
পশু শৰীৰতো পাই বিষয় সকল ॥
হেন বিষয়ত কৰে মানুষে হৰিষ।
পশু এৰে তেৱে কিবা ভৈল বিসদৃশ ॥ ১৪০
মনুষ্যৰ আয়ু ক্ষণভঙ্গুৰ সদায়।
পৰে কেতিক্ষণে এই আছে এই নাই ॥
তাহাৰ বিষয় আশা পৰম নিষ্ফল।
পুত্ৰ দাৰা ধন জন সদায় চঞ্চল ॥ ১৪১
একে নিমিষতে সবে হৈব এৰা এৰি।
অসাৰ সংসাৰ যেন টাটেকৰ খেড়ি ॥

যদি স্বৰ্গ পাৱে কৰ্ম্ম কৰিয়া বিশিষ্ট।
তহিতো নাহিকে সুখ জানা নিষ্ঠে নিষ্ঠ ॥ ১৪২
পুণ্য তাৰতম্যে পাৱে বঢ়া টুটা সুখ।
অশ্ৰদ্ধা অসূয়া আদি তৈতো আছে দুখ ॥
অন্যো অন্যে সৰ্ব্বক্ষণে সুগুচে কন্দল।
এতেকে স্বৰ্গৰ সুখ জানিবা নিষ্ফল ॥ ১৪৩
ইহ পৰলোকৰ সুখত এৰি আশ।
ঈশ্বৰ কৃষ্ণত মাত্ৰ কৰিয়ো বিশ্বাস ॥
ভজি নৱবিধ ভক্তি মাধৱৰ পাৱে।
ধৰ্ম্ম অৰ্থ কাম যেই চাৱে সেই পাৱে ॥ ১৪৪
বুলিবা অবোধ আমি দৈত্যৰ ছৱাল।
কেশৱক ভজিবে আমাৰ নোহে ভাল ॥
পুণ্যৱন্ত জনবেসে আত অধিকাৰ।
ইটো শঙ্কা ত্যজি শুনা উত্তৰ ইহাৰ ॥ ১৪৫
দেৱ দ্বিজ ঋষি তপ জপ যজ্ঞ দান।
যত শৌচাচাৰ তীৰ্থ ব্ৰত মহাজ্ঞান ॥
ইটো সবে বিড়ম্বন জানা নিষ্ঠ কৰি।
কেৱলে ভক্তিতে মাত্ৰ তুষ্ট হোন্ত হৰি ॥ ১৪৬
এতেকে ভক্তিত সমস্তৰে অধিকাৰ।
নাহি বৰ্ণাশ্ৰম আত নিয়ম বিচাৰ ॥
নাহিকে সঞ্জাত যদি মোহোৰ বাক্যত।
লৈয়ো তেৱে প্ৰমাণ সাক্ষাতে গজেন্দ্ৰত ॥ ১৪৭

নাহি কুলশীল ৰূপ নুহিকে পণ্ডিত।
নাহি বল বুদ্ধি তেজ প্ৰভাৱ কিঞ্চিত॥
লৈলা ভক্তিভাৱে মাত্ৰ কেৱলে শৰণ।
এতেকে সন্তুষ্ট তাত ভৈল নাৰায়ণ॥ ১৪৮
বুলিবা হস্তীত যোগ্য গুণ একো নাই।
কিয় তুষ্ট ভৈল তাৰ শুনা অভিপ্ৰায়॥
আন একো গুণে কেহো কৃষ্ণক নপাৰে।
ভক্তি মাত্ৰ গ্ৰাহ্য হৰি জানিবা স্বভাৱে॥ ১৪৯
ইহাৰ প্ৰমাণ এবে লৈয়োক সম্প্ৰতি।
বামনৰ আগত প্ৰহ্লাদ নিগদতি॥
পৰম আশ্চৰ্য্য প্ৰভু তোমাৰ স্থিতি।
তুমি জগতত সম আত্মা মহা হিত॥ ১৫০
অচিন্ত্য মায়াক লৈয়া তুমি নাৰায়ণ।
কৰা জগতৰ সৃষ্টি প্ৰলয় পালন॥
লাগে যদি পালিবে সবাকো সমভাৱে।
ভকতক মাত্ৰ কৰা কৰুণা স্বভাৱে॥ ১৫১
তথাপিতো তোমাৰ বিষম মতি নাই।
যেন কল্পতৰুক প্ৰাৰ্থিলে ফল পাই॥
নুখুজিলে কদাচিতো যাচি নেদে গাছে।
তেবে কোনে বৃক্ষক বিষম বুলি আছে॥ ১৫২
সেহিমতে ভকতৰ বশ্য হৰিদেৱ।
সুদৃঢ় বিশ্বাসে তাঙ্ক নিতে কৰা সেৱ।

নাহি ভকতিত জাতি আচাৰ বিচাৰ।
কৃষ্ণ ভকতিত সমস্তৰে অধিকাৰ॥ ১৫৩
ভকতিসে মাত্র হৰি তোষৰ কাৰণ।
লৈয়ো সৰ্ব্বজনে জানি কৃষ্ণত শৰণ॥
এতেকে তৰিবা ঘোৰ সংসাৰত সুখে।
পলাওক পাতক ৰাম ৰাম বোলা মুখে॥ ১৫৪

ছবি

যেনমতে দামোদৰ, বশ্য হোন্ত ভকতৰ,
শুনিলাহা পৰম উৎসুকে।
শুনা আবো সাৱধানে, পৰীক্ষিত বিদ্যমানে,
কৈলা যেন মহা মুনি শুকে॥
কদাচিতো দেৱহৰি, নৱনীত চুৰি কৰি,
খাইলা দেখি যশোদা সুন্দৰী।
ক্রোধে খেদি ধৰি আনি, উড়ূখলে টানি টানি,
বান্ধন্ত গৰুৰ লৈয়া জৰী॥ ১৫৫
অনন্ত ব্ৰহ্মাণ্ডপতি, বাহিৰে ভিতৰে আতি,
নাহি পূৰ্ব্বাপৰ আদি অন্ত।
বেদে নজানন্ত যাক, তাহাঙ্ক গৃহতে পাই,
পুত্র বুলি যশোদা বান্ধন্ত॥
ফোকাৰন্ত শ্রান্ত পাই, গোবে ঘাম বহি যায়,
খসিয়া খোপাৰ পৰে ফুল।

মাতৃৰ দেখিয়া শ্ৰম, কৃপায়ে বন্ধন পাচে;
নৈলা জগতৰ আদি মূল ॥ ১৫৬
মোৰ বশ্য চৰাচৰ, ময়ো বশ্য ভকতৰ,
হেনসে দেখাইলা দামোদৰ।
তথাপি কৃষ্ণক এৰে, আনক ভজিয়া মৰে,
কিনো লোক অধম পামৰ ॥
ব্ৰহ্মা লক্ষ্মী মহাদেৱে, নপাইলা প্ৰসাদ হেন,
পাইলা যেন যশোদা কৃষ্ণত।
ভকতে সুলভে পাৱে, ইটো গোপিকাৰ পোক,
নপাৰয় জ্ঞানী কৰ্ম্মী যত ॥ ১৫৭
বুলিবাহা সুখে জ্ঞানী, নপাইলেও নাহি হানি,
জ্ঞানে গতি সাধিবে তাহাৰ।
ভকতি বিহীন ভৈলে, নাহিকে জ্ঞানত সিদ্ধি,
শুনা কহো বচন ব্ৰহ্মাৰ ॥
কৰন্তে নাহিকে দুখ, মিলায়ে মুকুতি সুখ,
ত্যজি হেন তোমাৰ ভকতি।
কেৱলে বোধৰ অৰ্থে, ধ্যান ধাৰণা আদি,
বহুবিধ শ্ৰমে কৰে ৰতি ॥ ১৫৮
নুহি মুকুতিৰ পাত্ৰ, তাৰ লাভ শ্ৰম মাত্ৰ,
কদাচিতো সিদ্ধি নাহি আন।
অল্প বুলি ধান এৰি, তণ্ডুলক আশা কৰি,
যেন মৰে বাহানি পতান ॥

দেখাও আৰ সদাচাৰ, যত মহাজ্ঞানী সাৰ,
জ্ঞানে গতি নপায়া পূৰ্ব্বত।
পাচে যোগ ধ্যান এৰি, তোমাতে অৰ্পণা কৰি,
লৌকিক বৈদিক কৰ্ম্ম যত ॥ ১৫৯
সাধু সঙ্গ অনুসৰি, শ্ৰৱণ-কীৰ্ত্তন কৰি,
আচৰিবা তোমাৰ ভক্তিক।
তযু সেৱা প্ৰসাদত, জানি আপোনাৰ তত্ত্ব,
সুখে পাইল পৰম গতিক ॥
ভকতৰ কৃত্যশেষ, নাহি আৰ লয়লেশ,
ভৈল পৰিপূৰ্ণ অনায়াসে।
লৈয়োক প্ৰমাণ আৰ, আগে নন্দ যশোদাৰ,
কহিলা উদ্ধৱ হৰিদাসে ॥ ১৬০
জগতকাৰণ যিটো, নিখিল জীৱৰ আত্মা,
নাৰায়ণ পৰম পুৰুষ।
পৰম ঈশ্বৰ হৰি, নিজমায়া বশ্য কৰি,
কাৰণেসে ভৈলন্ত মানুষ ॥
তাহান্তে ভকতি নিতে, কৰাহা একান্ত চিত্তে,
বাঢ়িবে কৃষ্ণত দুইৰো স্নেহ।
দোহান কৰ্ত্তব্য আৰ, নাহি জানা সাবে সাৰ,
নকৰিবা ইহাত সন্দেহ ॥ ১৬১
তপ জপ যজ্ঞ যাগ, যোগ তীৰ্থ ব্ৰত দান,
কৰে যেৱে মহাশুদ্ধ ভাৱে।

তেবেসে সুদৃঢ় চিত্তে, ভকতি কৰিতে পাৰে,
ঈশ্বৰ কৃষ্ণৰ দুই পাৱে ॥
নাহিকে আমাত একো, ধৰ্ম্ম হেন খেদ চিত্তে,
নকৰিবা তুমি গোপৰাজ।
সমস্তে ধৰ্ম্মৰ ফল, ভকতিক পাইলে যিটো,
তাৰ আন কৰ্ম্মে কোন কাজ ॥ ১৬২
নন্দৰ আগত যত, কহিলা উদ্ধৱে তাক,
সংহৰিয়া এহিমানে থওঁ।
বৰ্ণাইলন্ত আৰো যেন, গোপীৰ ভকতি দেখি,
শুনিয়োক তাক কিছু কওঁ ॥
জাতি কুলাচাৰ ধৰ্ম্ম, জ্ঞানে কৃষ্ণ দেৱতাৰ,
নুহি অনুগ্ৰহৰ কাৰণ।
কিন্তু ভক্তিভাৱে আতি, ভজোক অজাতি জাতি,
তাতেসে সন্তুষ্ট নাৰায়ণ ॥ ১৬৩
কৈৰ কামাতুৰা নাৰী, দুষ্টা মহা ব্যভিচাৰী,
কামভাৱে ভজিয়া কৃষ্ণক।
তথাপিতো দেখা কেন, কৃষ্ণদেৱ বিষয়ত,
পাইলা মহা আৰূঢ় ভাৱক ॥
ইটো গোপিকাক প্ৰতি, কৃষ্ণৰ পৰম প্ৰীতি,
ভৈল আৰো দেখিলো সাক্ষাত।
এতেকে জানিলো মহা, অজ্ঞ সবো পাৱে গতি,
ইটো কৃষ্ণদেৱৰ সেৱাত ॥ ১৬৪

ৰাসোৎসৱে ৰঙ্গ কৰি, গোপীৰ কণ্ঠত ধৰি,
মহাবাহু মেলি আলিঙ্গন্তে।
পৰম আনন্দে যিটো, পাইলেক প্ৰসাদ ইটো,
গোপীসবে মাধৱত হন্তে॥
হৃদয়তে থাকি নিত্য, লক্ষ্মী তাক নতু পান্ত,
আন দেৱ ৰমণী সৰ্ব্বথা।
নতু পাৰে দেখিবাক, ইটো মহা প্ৰসাদক,
আৰ আন স্ত্ৰীৰ কোন কথা॥ ১৬৫
গোপীৰ ভাগ্যৰ কথা, থাকোক বৰ্ণাইবো কত,
মোৰ হেন প্ৰাৰ্থনা মনত।
তাসম্বাৰ পদৰেণু, যিটো তৃণ বনে পৰে,
ইটো বৃন্দাবনৰ মাজত॥
তাৰ এক গাছি তৃণ, হৈয়া থাকো তেৱে মোৰ,
মিলে মহা ভাগ্য বিপৰীত।
ইটো গোপীসকলৰ, পৰম পৱিত্ৰন্তৰ,
চৰণ ৰেণুক পাইবো নিত॥ ১৬৬
গৃহৰ দুস্ত্যজ আশা, কুলাচাৰ ধৰ্ম্ম ত্যজি,
ভজিলন্ত কৃষ্ণৰ চৰণে।
দুৰ্ল্লভ জানিয়া মনে, বিচাৰিয়া সৰ্ব্বক্ষণে,
ফুৰন্ত সমস্ত দেৱগণে॥
উত্তম ক্ষত্ৰিয় জাতি, উদ্ধৱে প্ৰাৰ্থিলা আতি,
যিটো স্ত্ৰীৰ চৰণৰ ধূলি।

এতেকে কৃষ্ণক যত, পাইবাৰ উপায় আন,
দোষ সিও গুণেসে সমূলি॥ ১৬৭
শুনিয়োক সভাসদ, ভক্তি-ৰত্নাৱলী পদ,
ভকতৰ ইসে মহাধন।
জানিবা সমস্তে তত্ত্ব, গুচিবে সংশয় যত,
পৰম নিৰ্ম্মল হৈবে মন॥
ভকতিত পৰে আৰ, নাহিকে শাস্ত্ৰৰ সাৰ,
জানি সবে এৰা আন কাম।
গুচিবে সংসাৰ দুখ, লভিবা পৰম সুখ,
নিৰন্তৰে বোলা ৰাম ৰাম॥ ১৬৮

পদ

জাতি কুলাচাৰ ধৰ্ম্ম জ্ঞান আদি কৰি।
ইসব গুণত বশ্য নুহিকন্ত হৰি॥
ভকতিসে মাত্ৰ বশ্য হন্ত কৃপাময়।
প্ৰপঞ্চিয়া ইটো কথা কহিলো নিশ্চয়॥ ১৬৯
নাহিকে ভক্তিত হেন শঙ্কা বিপৰ্য্যয়।
নাৰদৰ বাক্যে আৰ গুচাওঁ সংশয়॥
নাৰদ বদতি শুনিয়োক পৰংব্ৰহ্ম।
নাহি আত্ম পৰ তুমি সমস্ততে সম॥ ১৭০

যিহেতু পৰম আত্মা ইটো জগতৰ।
এতেকে সবাতো সম দৃষ্টি নিৰন্তৰ॥
নিজানন্দ লাভে পূৰ্ণ তুমি লক্ষ্মীপতি।
নাহি অনুৰাগ আন বিষয়ক প্ৰতি॥ ১৭১
তথাপিতো ভক্তে মাত্ৰ সেৱা অনুৰূপে।
তোমাৰ প্ৰসাদ পাৱে কহিলো স্বৰূপে॥
কদাচিতো অভকতে তোমাক নপাৱে।
তথাপি বিষম তুমি নুহিকা স্বভাৱে॥ ১৭২
কল্পতৰু বৃক্ষ যদি সবাতো সমান।
মাগন্তা জনক মাত্ৰ কৰে ফল দান॥
ভকতিসি গ্ৰাহ্য হৰি আপুনি প্ৰমাণ।
কহিয়া আছন্ত গোপিকাৰ বিদ্যমান॥ ১৭৩
শুনা সখীসব মই কহো স্বৰূপত।
মোৰ ভকতিসে মোক্ষ পাৱে প্ৰাণী যত॥
মইসে ঈশ্বৰ আন নাহি মোত পৰ।
মোহোৰ অধীন যত দেৱ নিৰন্তৰ॥ ১৭৪
হেন মই মোত স্নেহ ভৈল তোমাসাৰ।
দেখিয়া কৌতুক বৰ মিলিল আমাৰ॥
মোকেসে সুহৃদ প্ৰিয় আত্মা বুলি মানা।
সুখে মোক পাইলা সখীসব হেন জানা॥ ১৭৫
কৃষ্ণৰ বচন খণ্ড এহিমানে মাত্ৰ।
বুজিবা নোপজে জ্ঞান বিনে জ্ঞানশাস্ত্ৰ॥

জ্ঞান বিনে মুকুতি নুহিবে কদাচিত।
বুলিবা কিসক মোক্ষ পাইব ভকতিত ॥ ১৭৬
ইহাৰ উত্তৰ শুনা কৰি মন স্থিৰ।
জ্ঞান সাধিবাক কোন শ্ৰম ভকতিৰ ॥
নালাগে জ্ঞানৰ পদে পৃথক সাধন।
অযত্নে হৈবেক ভকতিতে উতপন ॥ ১৭৭
লৈয়োক প্ৰমাণ কৰি সিদ্ধৰ বচনে।
কহিয়াছে নিমি নৃপতিৰ বিদ্যমানে ॥
সমস্তে লোকৰ বৰ্ণাশ্ৰম আছে যত।
মুনি আদি ঋষি মুখে কৰায়া বেকত ॥ ১৭৮
পৰম ৰহস্য জানি প্ৰভু ভগৱন্ত।
মুখ্যশাস্ত্ৰ মানে নিজমুখে কহিলন্ত ॥
যিসব উপায় কহি আছে কৃপাময়।
অজ্ঞানীসকলে কৰি তাহাকে আশ্ৰয় ॥ ১৭৯
মহাসুখে আত্মতত্ত্ব জানে সমুদায়।
তাকে বুলি ভাগৱতী ধৰ্ম্ম নিমিৰায় ॥
যেন মহাসুখ ভাগৱত ধৰ্ম্মচয়।
প্ৰপঞ্চিয়া কহো তাক শুনা মহাশয় ॥ ১৮০
চাৰি বেদ অষ্টাদশ স্মৃতি নিৰন্তৰ।
এই দুই চক্ষু জানা ব্ৰাহ্মণসবৰ ॥
তাকে বুলি কণা যাৰ এক চক্ষু নাই।
দুইকো নজানিলে অন্ধ বুলি সমুদায় ॥ ১৮১

হেন অন্ধসবো ভাগৱত ধৰ্ম্ম ধৰি।
লৱৰি ফুৰন্তে তাৰ নিপিছলে ভৰি॥
হৰিৰ ভকতি ধৰ্ম্ম যি জনে আচৰে।
নিত্য নৈমিত্তিক কৰ্ম্ম কৰে কতো এৰে॥ ১৮২
তথাপিতো ধৰ্ম্ম ভ্ৰষ্ট নোহে সিটো নৰ।
নকৰিয়ো পাৰে ফল সমস্তে ধৰ্ম্মৰ॥
এতেকেসে ভাগৱত ধৰ্ম্ম সুখকৰ।
কহিলো তোমাত ইটো ধৰ্ম্ম নৃপবৰ॥ ১৮৩
বুলিবাহা কোন ভাগৱত ধৰ্ম্মচয়।
শুনিয়োক কহো তাক তোমাত নিশ্চয়॥
তপ জপ যজ্ঞ দান ব্ৰত সদাচাৰ।
ধন জন গৃহ পুত্ৰ ভাৰ্য্যা আপোনাৰ॥ ১৮৪
সমস্তকে শুদ্ধভাৱে অৰ্পিব কৃষ্ণত।
ইহাকে বোলয় মহাধৰ্ম্ম ভাগৱত॥
আতি হন্তে মাধৱত উপজিবে ৰতি।
সমস্তে ধৰ্ম্মৰ ফল জানিবা ভকতি॥ ১৮৫
এহি ভক্তি হেতু হৈবে জ্ঞানৰ উদয়।
ইহাতে কিঞ্চিত আৰ নাহিকে সংশয়॥
ইহাত যুগুতি কহো শুনা কৰ্ণপাতি।
যাহাৰ মায়াত দ্বৈতভয় ভৈল আতি॥ ১৮৬
কৰোক ভকতি তান্তে পশিয়া শৰণ।
এতেকে হৈবেক দ্বৈত ভয় নিবৰ্ত্তন॥

বুলিবাহা ভয় হুয়া আছে অজ্ঞানত।
স্বৰূপ পাসৰি ৰবে দেহত মমত॥ ১৮৭
মিলিবে স্বৰূপ বোধ জ্ঞান অভ্যাসত।
তেবেসে গুচিবে ভয় দ্বৈত আছে যত॥
হৰিৰ মায়ায়ে তাক কিবা কৰে ক্ষতি।
কিবা কাৰ্য্য সাধিবেক হৰিৰ ভকতি॥ ১৮৮
ইহাৰ উত্তৰ এৰে শুনা সাৱধানে।
নজানিলা যিবা হেতু পাইলেক অজ্ঞানে॥
কহো অজ্ঞানৰ যেন কাৰণ সাক্ষাত।
যেখনে বিমুখ ভৈল কৃষ্ণৰ সেৱাত॥ ১৮৯
তেখনে কৃষ্ণৰ মায়া পাইলেক জীৱক।
মহামোহ হৈয়া পাসৰিলা স্বৰূপক॥
ভৈল বিপৰ্য্যয় অহং বুদ্ধি শৰীৰত।
পাইলা আসি ভেদ ভয় ভ্ৰান্তি নানামত॥ ১৯০
যেন নটে আপোনাৰ বেশ ছন্ন কৰি।
আছে ব্যাঘ্ৰ ভল্লুকৰ স্বৰূপক ধৰি॥
বালকসকলে যেন নাটক নজানি।
হৰে মহাভয় ভীত তাকে সত্য মানি॥ ১৯১
সেহিমতে কৃষ্ণৰ মায়াত জীৱ যত।
বহুবিধ দুখ ভুঞ্জি ভ্ৰমে সংসাৰত॥
কৃষ্ণৰ শৰণ লৈয়া নভজে যাৱত।
নেৰে মায়া নুগুচয় অজ্ঞান তাৱত॥ ১৯২

গুৰুক ঈশ্বৰ আত্মা বুলি মানি মনে।
কৰিব ভকতি এক কৃষ্ণৰ চৰণে ॥
এতেকে কৃষ্ণৰ কৃপা মিলিবেক তাক।
অনায়াসে তৰিবেক দুস্তৰ মায়াক ॥ ১৯৩
ভকতৰ হন্ত হৰি সহায় আপুনি।
নপাৰে ভক্তক আসি একোৱে বিঘিনি ॥
বিঘ্নিকেসে পৰাভৱ কৰে ভক্তজনে।
তৈয়োক প্ৰমাণ কামদেৱৰ বচনে ॥ ১৯৪
নৰনাৰায়ণৰ আগত কামদেৱ।
কৃতাঞ্জলি বচন বোলন্ত কৰি সেৱ ॥
তোমাতেসে ভক্তি যিটো কৰে সমুদায়।
তাক দেখি দেৱতাৰ নযাই নুপুহাই ॥ ১৯৫
একে আৰ আমাসাক নুপূজে সদায়।
আৰো চড়াই গৈয়া বৈকুণ্ঠত লৱে ঠাই ॥
ইহাত আমাৰ এৱে জীৱে লাগে কিক।
আমাৰ দেৱতা পদ আছো ধিক ধিক ॥ ১৯৬
এহি বুলি ইন্দ্ৰ আদি দেৱ নিৰন্তৰে।
তোমাৰ ভক্তক পাৰেমানে বিঘ্নি কৰে ॥
তথু চৰণত প্ৰভু সেৱা যাৰ নাই।
নকৰে বিঘিনি তাক পূজা খাইবে পাই ॥ ১৯৭
কৰে উপদ্ৰৱ মাত্ৰ ভক্তৰ উপৰে।
তোমাৰ প্ৰসাদে ভক্তে কটাক্ষো নকৰে ॥

পৰম ঈশ্বৰ ভৈল যাহাৰ সহায়।
দেৱে বিঘ্নি কৰি তাৰ উকৰাইৱে ছাই ॥ ১৯৮
ভকতক লঙ্ঘিবে নপাৰে একো দুখে।
বিঘ্নিৰ মুণ্ডত ভৰি দিয়া ফুৰে সুখে ॥
এহিমানে থওঁ কামদেৱৰ বচন।
কহো পৰমাৰ্থ শুনিয়োক সৰ্ব্বজন ॥ ১৯৯
মুকুতিৰ অৰ্থে আন পন্থ আছে যত।
দেৱৰ বিঘিনি নষ্ট কৰয় সমস্ত।
নাহি একো দোষ হৰিভকতিপন্থত।
জানিয়া ভকতি কৰিয়োক মাধৱত ॥ ২০০
ভকতিৰ লগে আন নলাগে সাধন।
কৰা সুখে হৰিগুণ শ্ৰৱণ-কীৰ্ত্তন ॥
এতেকে কৃষ্ণৰ পাইবা পৰম প্ৰসাদ।
তৰিবা সংসাৰ একো নপাইবে প্ৰমাদ ॥ ২০১
কহিলোহো যেন ইষ্ট সিদ্ধি ভকতৰ।
শুনিয়োক কথা এৰে আত অনন্তৰ ॥
কদাচিতো অভকতে নপাৰে মুকুতি।
বেদৰ বচনে লৈয়ো ইহাৰ যুগুতি ॥ ২০২
কৃষ্ণৰ মুখত ভৈল বিপ্ৰ উতপন।
ক্ষত্ৰিসব বাহুত উৰুত বৈশ্যগণ ॥
চৰণত হন্তে শূদ্ৰসব ভৈল জাত।
চাৰিয়ো জাতিৰ কৃষ্ণ জনক সাক্ষাত ॥ ২০৩

হেনয় কৃষ্ণক যিটো নিজ পিতৃ বুলি।
নজানি নভজে কৃষ্ণদেৱক সমূলি ॥
জানিও অৱজ্ঞা কৰে যিটো মন্দমতি।
গুৰু-পিতৃদ্ৰোহ পাপে যাইবে অধোগতি ॥ ২০৪
নজানিসি যিটোজনে নভজে সাক্ষাত।
ভুগুচে সংসাৰ তাপ হোৱে অধঃপাত ॥
জানি অৱহেলা আতি কৰে যিটোজন।
নৰকৰ পৰা তাৰ নাহি নিৱৰ্ত্তন ॥ ২০৫
সবাকো ঈশ্বৰ কৃষ্ণে কৰন্ত পোষণ।
নভজে পামৰ যিটো তাহান চৰণ ॥
কৃতঘ্ন পাতক সম ধৰ্ম্মভ্ৰষ্ট হুই।
ঘোৰ নৰকত সিটো পৰে অধোমুই ॥ ২০৬
কৃষ্ণেসে পৰম গুৰু পিতৃ ইষ্টদেৱ।
একান্ত শৰণে ভজি কৰা নিতে সেৱ ॥
ঘোৰ কলিযুগ আত পাপেসে প্ৰচুৰ।
যত ধৰ্ম্ম কৰ্ম্ম মানে সবে ভৈল দূৰ ॥ ২০৭
বাসুদেৱপৰ ভৈল যিটো মহামতি।
পৰম কৃতাৰ্থ সি সি কলিত সম্প্ৰতি ॥
দুৰ্ঘোৰ সংসাৰ ইটো অন্ধকূপময়।
পৰি আছে আতে কাল ভুজঙ্গে দংশয় ॥ ২০৮
বিষয় বিৰত আতি ভৈল অচেতন।
নাহি জ্ঞান স্মৃতি যেন মৃতক লক্ষণ ॥

হেনয় প্ৰাণীক কৃষ্ণদেৱ বিনে আন।
কোনে আসি কলিত কৰিবে পৰিত্ৰাণ ॥ ২০৯
বুলিবা বিষয় বিষ পৰম দুৰ্ঘোৰ।
হেন বিষে চেতন হৰিল যিজনৰ ॥
তাক কেনমতে কৃষ্ণে কৰিবে উদ্ধাৰ।
ইহাৰ উত্তম ভক্তি বিনে নাহি আৰ ॥ ২১০
লৈয়ো আৰ সাক্ষী কৃষ্ণদেৱৰ বচনে।
উদ্ধৱত আপুনি কহিলা নাৰায়ণে ॥
শুনিয়ো উদ্ধৱ মোৰ ভক্তিৰ মহত্ত্ব।
নপাওঁ অন্ত ভক্তিৰ সামৰ্থ্য আছে কত ॥ ২১১
বিষয়ে আক্ৰোশি নিলে যাহাৰ চিত্তক।
নপাৰে জিনিবে কদাচিতো ইন্দ্ৰিয়ক ॥
হোৱে সিয়ো কৃতাৰ্থ মোহোৰ ভকতিতে।
বিষয়ৰ দোষে তাক নপাৰে বাধিতে ॥ ২১২
ইন্দ্ৰি পৰাধীনো হোৱে আমাৰ ভকত।
জিতেন্দ্ৰিয়সবৰ মহিমা কৈবো কত ॥
স্ত্ৰী পৰাধীনো গতি পাৱে ভকতিত।
আন বিষয়ত মাত্ৰ লুব্ধ যাৰ চিত্ত ॥ ২১৩
কোন শ্ৰম ভকতিৰ তাহাক মোক্ষণে।
লৈয়ো আৰ সাক্ষী পুৰু ৰাজাৰ বচনে ॥
উৰ্ব্বশীৰ হন্তে ৰাজা হুয়া বিৰকত।
মহা খেদ কৰি বসি গুণন্ত মনত ॥ ২১৪

পূৰ্ব্বাপৰ বিমৰিষি কৰিলন্ত সাৰ।
মাধৱত পৰে গতি নাহিকে আমাৰ॥
ভগৱন্তে দেৱ মহেশ্বৰ আত্মাবান।
মহাপাপীসৱৰো পূৰন্ত মনস্কাম॥ ২১৫
দুষ্টা নাৰীসবে মন হৰিলেক যাৰ।
তান বিনে কোনে গতি সাধিবেক তাৰ॥
এহি বুলি ৰাজা পাচে এৰি উৰ্ব্বশীক।
কৃষ্ণত ভকতি কৰি সাধিলা গতিক॥ ২১৬
এতেকে জানিবা হৰিভকতি বিনায়।
কৃষ্ণক পাইবাৰ আন নাহিকে উপায়॥
কহন্ত ঈশ্বৰে উদ্ধৱত প্ৰতি প্ৰতি।
শুনিয়োক স্বৰূপ উদ্ধৱ মহামতি॥ ২১৭
মইসে ঈশ্বৰ চৰাচৰ জগতৰ।
মোত হন্তে হোৱে সৃষ্টি স্থিতি নিৰন্তৰ॥
ব্ৰহ্মাৰো জনক মই বেদৰো কাৰণ।
নাহি গতিদাতা মোতপৰে আন জন॥ ২১৮
জানি যিটো কৰে মোত কেৱলে ভকতি।
পাৱে মোক সুখে সখি কহিলো সম্প্ৰতি॥
যদিবা প্ৰমাদ আসি মিলে কদাচিত।
তথাপি ভক্তৰ নাহি আন প্ৰায়শ্চিত্ত॥ ২১৯
বস্তু পাক অৰ্থে যেন অগ্নি জালে নৰে।
সেহি অগ্নি দহি তৃণ কাষ্ঠ ভস্ম কৰে॥

সেহিমতে বিষয়ত মাত্র যাৰ চিত্ত।
অব্যভিচাৰিণী ভক্তি কৰে কথঞ্চিত ॥ ২২০
তথাপি সমস্তে পাপ ভস্ম কৰে তাৰ।
আশ্চৰ্য্য মহিমা দেখা ভক্তিৰ আমাৰ ॥
এতেকে উদ্ধৱ মোৰ ভকতি বিনাই।
এবম্বিধ কুশল আনত হন্তে নাই ॥ ২২১
নকৰয় বশ্য মোক কৰ্ম্ম যোগ জ্ঞানে।
তপ যাগ বেদমন্ত্র জপ্য তীৰ্থ স্নানে ॥
কেৱল ভক্তিসে মোক বশ্য কৰে নৰে।
নাহিকে উত্তম পন্থ ভকতিত পৰে ॥ ২২২
পৰম শ্ৰদ্ধায়ে মোৰ ভকতি আচৰি।
চণ্ডালো পৱিত্ৰ হয় জানা নিষ্ঠ কৰি ॥
আন জাতি পৱিত্ৰ হৈবেক কোন চিত্ৰ।
নাহি ভকতৰ মোত পৰে মহামিত্ৰ ॥ ২২৩
ভকতি বিনায় আন যতেক সাধন।
জানা সবে ব্যৰ্থ সখি কহিলো বচন ॥
সত্য ভূত-দয়া সমে আচৰে ধৰ্ম্মক।
তপে সমন্বিতে কৰে উপাসা দেৱক ॥ ২২৪
তথাপিতো পৱিত্ৰ নুহিকে তনু চিত।
হৈলা যিটোজন মোৰ ভকতি বৰ্জ্জিত ॥
শুনিয়ো উদ্ধৱ সখি কহো প্ৰসঙ্গত।
ভকতিৰ চিহ্ন যাৰ নহৈল বেকত ॥ ২২৫

নোহে চিত্ত দ্রৱ যাৰ শৰীৰ পুলক।
যাহাৰ নেত্রৰ নাহি আনন্দ লোতক॥
তেৱে কেনমতে তাৰ লক্ষিবা ভকতি।
বিনে ভক্তি চিত্ত শুদ্ধ নোহে মহামতি॥ ২২৬
শুনিয়ো উদ্ধৱ ইটো কহো তত্ত্ব সাৰ।
বাক্য গদ গদ আদি ভকতি আমাৰ॥
সিটো ভকতিক কৰে যি জনে আশ্রয়।
কৰিবে পৱিত্র তাক অদভুত নয়॥ ২২৭
কিন্তু মোত ভৈলে প্রেম ভকতি যাহাৰ।
হৈবেক পৱিত্র যত পুৰুষ তাহাৰ॥
নুহিকে আশ্চৰ্য্য ইটো জানা মহাশয়।
সমস্তে জগত সিটো পৱিত্র কৰয়॥ ২২৮
বাক্য গদ গদ কৰে প্রেমৰ ভৰত।
দ্রৱে চিত্ত স্মৰি মোৰ মহিমা মনত॥
ভকতৰ বশ্য মই হেনয় আকলি।
পৰম আনন্দে হাসি তোলে খলখলি॥ ২২৯
এতকাল ভৈলো তযু সেৱায়ে বঞ্চিত।
এহি বুলি শোকে আতি কান্দে কদাচিত॥
এবে পাইলো পাইলো বুলি কতো গাৱে গীত।
পৰম হৰিষে উঠি কতো কৰে নৃত্য॥ ২৩০
এহি মত ভাব যাৰ মিলিল প্রচুৰ।
গুচে লজ্জা আদি মায়া এবি হোৱে দূৰ॥

মুকুতিতো অধিক আনন্দ আতি মিলে।
জগত পৱিত্ৰ হোৱে তাহাঙ্ক দেখিলে ॥ ২৩১
হেনয় ভক্তিক ত্যজি যিটো নৰাধম।
মোক্ষৰ নিমিত্তে আনমতে কৰে শ্ৰম ॥
নপাৱে মুকুতি চিত্ত শুদ্ধ নোহে তাৰ।
দৃষ্টান্ত সহিতে কহো কাৰণ ইহাৰ ॥ ২৩২
যেন খাৰ আমলে পখালে সুৱৰ্ণক।
নপাৰে গুচাইবে অভ্যন্তৰৰ মলক ॥
খপন্তে খপন্তে বহ্নি ভৈল অন্তৰ্গত।
তেবে নিজ বৰ্ণ ধৰে গুচে মল যত ॥ ২৩৩
সেহিমতে যাগ যোগ আদি নিৰন্তৰে।
কৰ্ম্মমল বাসনাক পৱিত্ৰ নকৰে ॥
শ্ৰৱণ কীৰ্ত্তনে মোক ভজে যিটো জন।
গুচে কৰ্ম্ম মল তাৰ শুদ্ধ হোৱে মন ॥ ২৩৪
মোৰ ভক্তি বলে দহি লিঙ্গ শৰীৰক।
পাৱে অনায়াসে মোৰ নিজ স্বৰূপক ॥
ভকতিৰ মহিমা দেখিয়ো অদভুত।
ভৈল কৃত-কৃত্য সিটো জীৱন্তে মুকুত ॥ ২৩৫
তথাপিতো প্ৰাৰ্থনা কৰয় ভকতিক।
জানিয়া আনন্দ আতি মোক্ষতো অধিক ॥
লৈয়োক সাক্ষাতে উদাহৰণ সম্প্ৰতি।
মহেশৰ আগে মাৰ্কণ্ডেয় নিগদতি ॥ ২৩৬

পৰিপূৰ্ণ কাম তুমি প্ৰভু মহেশ্বৰ।
কৰাহা পূৰণ মন ভকত জনৰ ॥
মাগোহো তোমাত এক বৰ পশুপতি।
ঈশ্বৰ কৃষ্ণত হৌক একান্ত ভকতি ॥ ২৩৭
তযু চৰণত নিতে সেৱা নুগুচোক।
বৈষ্ণৱ জনত মোৰ সদা ৰতি হোক ॥
তুহিকে অন্তৰ হৰি ভকত সহিতি।
থৈলো মাৰ্কণ্ডৰ বাক্য সংহৰি সম্প্ৰতি ॥ ২৩৮
সৰ্ব্ব সাধনতে শ্ৰেষ্ঠ ভকতি উত্তম।
পূৰ্ব্বাপৰ চাহি সাধু কৰিল নিয়ম ॥
বুলিবা মোক্ষৰ আছে অনেক উপায়।
ভকতিসি ভৈল কিয় শ্ৰেষ্ঠ সমুদায় ॥ ২৩৯
হেন যদি কদাচিত শঙ্কা হোৱে মনে।
ইহাৰ উত্তৰ কহো তত্ত্বৰ বচনে ॥
সৃষ্টিৰ কাৰণে যত তত্ত্ব নিৰন্তৰে।
কৃষ্ণক কৰন্ত স্তুতি পৰম সাদৰে ॥ ২৪০
যত জ্ঞানীগণে মন নিয়মি সকলে।
জিনিয়া দুৰ্জ্জয় মায়া জ্ঞানযোগ বলে ॥
তোমাৰ ভকতি তাতো কৰিয়া সহায়।
তৰি ইটো সংসাৰ তোমাত লীন যায় ॥ ২৪১
বুলিবা জ্ঞানীও হোৱে আমাত প্ৰবেশ।
ভকত সকল ভৈল কিমতে বিশেষ ॥

শুনিয়োক ইহাৰ উত্তৰ যেন মত।
ভক্তি বিনে নিষ্ফল কেৱল যোগ যত ॥ ২৪২
ভকতি সহিতে জ্ঞান অভ্যাস দুষ্কৰ।
অনেক শ্ৰমেসে আত মোক্ষ পাৱে নৰ ॥
তোমাৰ ভকতি একো সহায় নচাৱে।
কেৱল ভকতি সুখে বৈকুণ্ঠক পাৱে ॥ ২৪৩
বুলিবা ভক্তিত যেৱে সুখে পাৱে গতি।
নকৰে সমস্তে কিয় হৰিত ভকতি ॥
ইহাৰ উত্তৰ শুনা ব্ৰহ্মাৰ বচন।
সব লোকে কৃষ্ণক নভজে যিকাৰণ ॥ ২৪৪
পৰম বিষয়ী যত হৰিত বিমুখ।
নাহিকে দিনতো একো ইন্দ্ৰিয়ৰ সুখ ॥
নানা বিধ শ্ৰমে দিন গোটা বহি যায়।
নিশাতো নিদ্ৰাত থাকে একো সুখ নাই ॥ ২৪৫
স্বপ্ন দেখি নিদ্ৰাবো জাগয় ক্ষণে ক্ষণে।
তাতো নানাবিধ মনোৰথ চিন্তে মনে ॥
বহু বিধ অৰ্থ আশা কৰি থাকে যত।
তাহাৰো নাহিকে সিদ্ধি দৈৱ কৰে হত ॥ ২৪৬
এহিমতে ৰাতি দিনে বিষয়ত মতি।
কৃষ্ণৰ কথাত কদাচিতো নাহি ৰতি ॥
মহা মূঢ় বিষয়ীৰ আছে ইটো কথা।
শ্ৰৱণ কীৰ্ত্তন যিটো বিমুখ সৰ্ব্বথা ॥ ২৪৭

জীৱন্তে মুকুত মহা মুনিসব যত।
তাৰাসবো এহিমতে ভ্ৰমে সংসাৰত॥
মোক্ষৰ পৰম মহা উত্তম কাৰণ।
কহো শুনা পুনৰপি ব্ৰহ্মাৰ বচন॥ ২৪৮
কহন্ত ব্ৰহ্মায়ে দেৱসবৰ আগত।
ইসি মহা খেদ শুনা দেৱতা সমস্ত॥
আমৰা সববো মহা প্ৰাৰ্থনি মনত।
হেনয় দুৰ্ল্লভ জন্ম লভি ভাৰতত॥ ২৪৯
ইসি মহা ধৰ্ম্মতত্ত্ব জ্ঞানৰ সাধনা।
জানিয়ো নকৰে মাধৱক আৰাধনা॥
শ্ৰৱণ কীৰ্ত্তন যিটো নকৰে সদায়।
জানিবা মোহিলে তাক কৃষ্ণৰ মায়ায়॥ ২৫০
মনুষ্য শৰীৰ পায়া নেৰাইলা সংসাৰ।
কদাচিতো নাহি আৰ তাহাৰ নিস্তাৰ॥
বুলিবা ভকতি বিনে নতৰে মায়াক।
ভক্তিও দুৰ্ল্লভ মায়া মোহি আছে যাক॥ ২৫১
তাহাৰ নিস্তাৰ এবে হৈবে কেনমতে।
ইহাৰ উত্তৰ শুনা ব্ৰহ্মাৰ বাক্যতে॥
সৃষ্টি স্থিতি প্ৰলয় কৰন্ত যিটো দেৱ।
জগত কাৰণ যাত পৰে নাহি কেৱ॥ ২৫২
তান যোগমায়া আতি পৰম দুস্তৰ।
যোগেশ্বৰ সমস্তৰ তৰণ দুষ্কৰ॥

হেন নাৰায়ণ তিনি গুণৰ ঈশ্বৰ।
বিহিবন্ত কুশল আপুনি দামোদৰ॥ ২৫৩
কৃষ্ণৰ কৃপাত হৈব কল্যাণ আমাৰ।
আমৰাসবৰ আত নলাগে বিচাৰ॥
এহিমতে অনুগ্ৰহ প্ৰাৰ্থন্তে কৃষ্ণৰ।
অহঙ্কাৰ শূন্য আতি ভৈল যিটো নৰ॥ ২৫৪
কদাচিত কৃষ্ণে তাক কৰিৱন্ত দয়া।
হৈবেক ভকতি সুখে তৰিবেক মায়া॥
উত্তম উপায় আৰ নাহি আতপৰ।
নৈয়ো আৰ প্ৰমাণ বচনে নাৰদৰ॥ ২৫৫
প্ৰাচীনবৰ্হিৰ আগে কৈলা নিষ্ঠ কৰি।
যাক যি কালত অনুগ্ৰহ কৰে হৰি॥
তেবে সিটো লৌকিক বৈদিক কৰ্ম্মপথে।
পৰম নাস্তিক মতি ত্যজিব সমস্তে॥ ২৫৬
কাহাকো কৰন্ত কৃপা কাকে নকৰন্ত।
ইমত বিষম কিয় ভৈল ভগৱন্ত॥
ইটো সংশয়ৰ শুনা উত্তৰ উত্তম।
নাহি শত্ৰু মিত্ৰ হৰি সমস্ততে সম॥ ২৫৭
ভকতিহি তাঙ্ক আতি বিষম কৰাৱে।
ভকতৰ বশ্য হৰি জানিবা স্বভাৱে॥
এতেকে চিন্তন্ত তাঙ্ক মাত্ৰ যিটো নৰে।
সমস্তৰে কৰ্ত্তা বুলি ভাবে নিৰন্তৰে॥ ২৫৮

তাতেসে কৃষ্ণৰ কৃপা মিলে তাক প্ৰতি।
সকলে ধৰ্ম্মক পাচে ত্যজে তাৰ মতি॥
শ্ৰৱণ কীৰ্ত্তন মহা লাভকেসে ভজে।
মোক্ষতো অধিক মহা আনন্দতে মজে॥ ২৫৯
এহিমতে আতি ইটো প্ৰসঙ্গ সংহৰি।
দেখাইলো ভক্তৰ যেন বশ্য হন্ত হৰি॥
অৱশ্যকে ঈশ্বৰক লাগে ভজিবাক।
ইহাৰ কাৰণ যেন শুনা এবে তাক॥ ২৬০
অনুচৰী সম লক্ষ্মীদেৱী প্ৰৱৰ্ত্তন্ত।
তথাপি তাহাঙ্ক ভাৰ্য্যা বুলি নভজন্ত॥
যতেক সকাম ৰাজাগণ দেৱজাক।
কদাহিতো শ্ৰেষ্ঠ বুলি নভজন্ত তাক॥ ২৬১
কাহাতো নাহিকে অনুৰাগ মাধৱৰ।
যিহেতু আপুনি পূৰ্ণকাম মহেশ্বৰ॥
নিজ ভৃত্যবৰ্গৰ অধীন তথাপিতো।
হেনয় পৰম ৰহস্যক জানে যিটো॥ ২৬২
সিটো কেনমতে আৰ ত্যজিবে কৃষ্ণক।
তুহি অজ্ঞ জানে যিটো ভকতি ৰসক॥
ভকতৰ বশ্য হৰি দেখায়া সম্প্ৰতি।
পৰম দুৰ্ল্লভ যেন কৃষ্ণৰ ভকতি॥ ২৬৩
শুকৰ বচনে আৰ কহো অভিপ্ৰায়।
বোলন্ত শুনিয়ো পৰীক্ষিত মহাশয়॥

যাদৱ পাণ্ডৱ ইটো দুভয় কুলৰ।
ভাগ্যক বৰ্ণায়া সীমা পাইবে কোন নৰ ॥ ২৬৪
পুৰাণ পুৰুষ যিটো কৃষ্ণ মহেশ্বৰ।
তেন্তে বশ্য হুয়া আতি উভয় বংশৰ ॥
পৰম আৰাধ্য ইষ্টদেৱ আছিলন্ত।
গুৰু হুয়া মহাহিত উপদেশ দেন্ত ॥ ২৬৫
দুয়োকুল ৰক্ষক আছিলা মহাহিত।
কিঙ্কৰালি কৰ্ম্মকো কৰিলা কদাচিত ॥
কৃষ্ণ বিনে দুয়োকুলে নজানিলা আন।
আছিলন্ত সবাবো কৃষ্ণেসে জীৱ প্ৰাণ ॥ ২৬৬
এহিমতে নিজ ভকতক ভগৱন্ত।
বশ্য হৈয়া অনুকম্পা কৰে অপৰ্য্যন্ত ॥
নিজ যশপ্ৰিয় প্ৰভু দেৱদামোদৰ।
তাঙ্ক ত্যজি আনমতে ভজে যিটো নৰ ॥ ২৬৭
সিজনত তৃপিতি নুহিকে তাক সৰি।
এতেকে মুকুতি মাত্ৰ দেন্ত দেৱহৰি ॥
কদাচিতো প্ৰেমৰস সহিতে ভকতি।
নেদন্ত ৰহস্য পদে জানা মহামতি ॥ ২৬৮
সিহেতু ভকতি সুখ পৰম দুৰ্ল্লভ।
কৃষ্ণৰ কৰুণা বিনে নুহিকে সুলভ ॥
এহি তাতপৰ্য্য কহে ভাগৱত গ্ৰন্থ।
ইহলোকে হৰি ভকতিসি মুখ্য পন্থ ॥ ২৬৯

পৰম কল্যাণ ইসি বিঘিনি ৰহিত।
কাতো হন্তে ভয় আত নাহি কদাচিত॥
পৰম উৎসুকে আতি যতেক মহন্ত।
ভকতি পন্থত মাত্র সদা প্রবর্ত্তন্ত॥ ২৭০
কহিলোহো একো ভয় নাহি ভকতিত।
যমৰ বচনে তাক কৰোহো বিদিত॥
শিখান্ত আপুনি যমে দূত সমস্তক।
সমভাৱে যাবাসবে ভজন্ত কৃষ্ণক॥ ২৭১
পৰম পৱিত্র যশ তাহাৰাসবৰ।
গায়ে ৰাত্রি-দিনে দেৱ সিদ্ধে নিৰন্তৰ॥
মাধৱৰ যিটো মহা কৌমুদকী গদা॥
তাহাবাসৱক ৰক্ষা কৰি ফুৰে সদা॥ ২৭২
নচাপিবি দূত তাসম্বাৰ সন্নিহিত।
গদায়ে কোবায়া কৰিবেক চূর্ণীকৃত॥
ময়ো তাৰ উপৰে নহওঁ দণ্ডধৰ।
কালো প্রভু নোহে আৰো তাহাবাসবৰ॥ ২৭৩
ভকতক মাত্র ৰক্ষা কৰে ভগৱন্ত।
বুলিবাহা তেবে হৰি বিষম ভৈলন্ত॥
শুনিয়ো সংশয় ত্যজি ইহাৰ উত্তৰ।
কদাচিতো বিষম নুহিকে দামোদৰ॥ ২৭৪
নাহি তান বল্লভ সুহৃদ প্রিয়তম।
শত্রু, মিত্র উদাসীন সমস্ততে সম॥

তথাপিতো যেনমতে ভজন্ত ভকতে।
কৰে অনুগ্ৰহ তাসম্বাকো সেহিমতে॥ ২৭৫
যেন কল্পতৰু সম সবাতো স্বভাৱে।
তথাপিতো মাগন্তাজনেসে ফল পাৱে॥
সেহিমতে ভজন্তাক ভজন্ত ঈশ্বৰে।
তাহাঙ্ক বিষম বোলে কমন পামৰে॥ ২৭৬
ভকতজনক মাত্ৰ ভজা নাৰায়ণে।
লৈয়োক প্ৰমাণ ভগৱন্তৰ বচনে॥
পশু-পক্ষী বৃক্ষ গৰু গোপিকা প্ৰভৃতি।
সৎসঙ্গ লাগিয়া কৰে আমাত পীৰিতি॥ ২৭৭
এতেকে কৃতাৰ্থ হুয়া পাইলা মোক সুখে।
মহাজ্ঞানীসকলে নপাৰে যাক দুখে॥
কৃষ্ণৰ বচন এবে থৈলোহো সংহৰি।
নাহি আন সুখ পন্থ ভকতিৰ সৰি॥ ২৭৮
জানি সাধুজন ভকতিক কৰা সাৰ।
তৰিবাহা সুখে ঘোৰ সংসাৰ নিকাৰ॥
ভজিয়া কৃষ্ণক মুখে ধৰা গুণ নাম।
সমস্ত সমাজে ডাকি বোলা ৰাম ৰাম॥ ২৭৯

দুলড়ী

কৃষ্ণৰ ভকতি, অপ্ৰয়াসে গতি,
সাধয় সবে লোকৰ।
ভকতি বিহীন, জ্ঞান কৰ্ম্ম যেন,
শুনা এবে আত পৰ॥
পৰম নিৰ্ম্মল, যিটো জ্ঞানে আতি,
এৰাইল কৰ্ম্মৰ হাত।
নানাবিধ ভেদ, প্ৰপঞ্চ লুকাইল,
ভৈলন্ত আত্মা সাক্ষাত॥ ২৮০
ভকতি বৰ্জ্জিত, ভৈলে হেন জ্ঞানে,
শোভা আতি নকৰয়।
পৰম নিষ্কাম, কৰ্ম্মো নোশোভয়,
কৃষ্ণত যাৰে নাৰ্পয়॥
ভকতি সহায়, নভৈলে যিহেতু,
জ্ঞানৰো হেন অৱস্থা।
সদা দুখময়, যিটো কাম্য কৰ্ম্ম,
কৈৰো কিবা তাৰ কথা॥ ২৮১
ভকতি সহায়, বিনে জ্ঞানে কৰ্ম্মে,
নসাধে কাৰো মুকুতি।
কাহাকো সহায়, নচাৰে ভকতি,
গৰিষ্ঠ এহি যুগুতি॥

জ্ঞান কৰ্ম্ম যত, সমস্ততো কৰি,
কহিলো শ্ৰেষ্ঠ ভকতি।
ইদানিকো সবে, মোক্ষতো অধিক,
দঢ়ায়া কহো সম্প্ৰতি ॥ ২৮২
জীৱন্তে মুকুত, ভৈল যিটো আতি,
আত্মাত মাত্ৰ ৰময়।
শাস্ত্ৰ বহিৰ্ভূত, ভৈল হৃদয়ৰো,
দূৰ গৈল গ্ৰন্থিচয় ॥
তাৰাসবো সদা, পৰম নিষ্কামে,
ভকতি কৰে কৃষ্ণত।
মোক্ষতো অধিক, ভকতিৰ সুখ,
জানিয়া আতি মনত ॥ ২৮৩
মুকুত সকলো, নেৰয় ভকতি,
কিনো আতি অদভুত।
শঙ্কা দূৰ কৰি, জানা দেৱ হৰি,
হেনয় গুণ যুগুত ॥
এতেকে ভকতে, স্বৰ্গ ব্ৰহ্মাপদ,
সাৰ্ব্বভৌম অধিপতি।
পাতালৰো ভোগ, অষ্টাঙ্গ ঐশ্বৰ্য্য,
মোক্ষতো নকৰে ৰতি ॥ ২৮৪
ভকতিৰ ফল, ভকতিসি মাত্ৰ,
জানিবা আক নিশ্চয়।

এহি পৰমাৰ্থ, উদ্ধৱৰ আগে,
কৈলা কৃষ্ণ কৃপাময় ॥
মোতে মাত্ৰ চিত্ত, ভৈল যাৰ তাৰ,
নলাগে জ্ঞান বৈৰাগ্য ।
কেৱলে মোহোৰ, ভকতিতে সুখে,
পাইব শ্ৰেয়সৱ লাগ ॥ ২৮৫
তপ জপ যজ্ঞ, যাগ যোগ ব্ৰত,
তীৰ্থ স্নান মহাজ্ঞানে ।
আনো নব কৰ্ম্ম, আচৰিয়া নৰে,
পাৱে ফল যত মানে ॥
আমাৰ ভকতে, ভকতিত সুখে,
সমস্তে তাক পাৱয় ।
স্বৰ্গ অপবৰ্গ, বৈকুণ্ঠকো পাৱে,
কিন্তু তাক নবাঞ্ছয় ॥ ২৮৬
পৰম মহন্ত, যিটো বুদ্ধিমন্ত,
একান্ত ভক্ত আমাৰ ।
আত্যন্তিক মোক্ষ, বৈকুণ্ঠ লোককো,
নোখোজে কহিলো সাৰ ॥
সিহেতু মোতেসে, কায় বাক্য মনে,
পীৰিতি কৰে সৰ্ব্বথা ।
এতেকেসে মই, যাচন্তে নলৱে,
জানা ইটো সত্য কথা ॥ ২৮৭

ভকতি কৰিয়া, একোৱে অপেক্ষা,
নকৰে তাৰা সকল।
এহিমানে মাত্র, জানিবা নিশ্চয়,
ভকতিৰ মহাফল ॥
ইহাৰ সাধন, কহো শুনিয়োক,
সুহৃদ তুমি সাক্ষাত।
ভকতি বিনায়, আন কিছু কাম,
নবাঞ্ছে যিটো আমাত ॥ ২৮৮
তাৰাসবে পাইব, ভকতিৰ সুখ,
নাহিকে আত সংশয়।
হৌক উদাসীন, হৌক বা গৃহস্থ,
দুহানো হৌক নিশ্চয় ॥
প্রকৃতিত পৰ, মই মহেশ্বৰ,
নাহি আন মোত পৰে।
মোতে মাত্র সম, ভাৱে যিটো নৰে,
একান্ত ভকতি কৰে ॥ ২৮৯
বিধি নিষেধৰ, যত গুণ দোষ,
নোছোৱে কহিলো নিষ্ঠ।
যেহেতু একান্ত, ভকত জনৰ,
মই ভৈলো মহা ইষ্ট ॥
প্রকৰণ অর্থ, উপসংহৰিয়া,
শুনিয়ো কহো তোমাত।

দিলো উপদেশ, পন্থ যিটো ইটো,
প্ৰবৰ্ত্তে আত সাক্ষাত ॥ ২৯০
নিৰ্গুণ পুৰুষ, যিটো পৰংব্ৰহ্ম,
জানিব সুলভে মোক ।
কালৰ মায়াক, বিক্ৰম ৰহিত,
পাইব সুখে মোৰ লোক ॥
শুনা বুদ্ধজন, কৰি স্থিৰ মন,
কহিল যেন ঈশ্বৰে ।
সকল শাস্ত্ৰৰ, এহিমানে সাৰ,
নাহি আৰ আতপৰে ॥ ২৯১
ভাগৱত শাস্ত্ৰ, চাহি পূৰ্ব্বাপৰ,
ঈশ্বৰবাক্য প্ৰমাণি ।
কহিলো ভকতি, ধৰিয়ো সম্প্ৰতি,
এহি সত্য হেন জানি ॥
শ্ৰীমন্ত উত্তম, পুৰুষ দৈৱকী,
নন্দন আনন্দ সিন্ধু ।
তাহাৰ চৰণ, পঙ্কজৰ যিটো,
কৃপা মকৰন্দ বিন্দু ॥ ২৯২
তাহাৰ প্ৰসাদে, মোহোৰ পৰম,
বিবেক বাঢ়িল আসি ।
সেহি মই বিষ্ণু- পুৰী ত্ৰিহুতীয়া,
পৰমহংস সন্ন্যাসী ॥

ভক্তি-ৰত্নাৱলী, কৰিলো গ্ৰন্থন,
যেন লৈল মোৰ মতি।
তাহাৰ প্ৰথম, বিৰচন কথা,
এহিমানে সমাপতি॥ ২৯৩
দুৰ্ঘোৰ সংসাৰ, সাগৰ নিকাৰ,
তৰিবাক ইচ্ছা যাৰ।
কেৱল কৃষ্ণৰ, চৰণ পঙ্কজে,
ভকতিক কৰা সাৰ॥
এতেকে বৈকুণ্ঠ, সহিতে ভকতি,
আনন্দ লভিবা সুখে।
ধৰা গুণ নাম, ত্যজি আন কাম,
ৰাম ৰাম বোলা মুখে॥ ২৯৪

(প্ৰথম বিৰচন সমাপ্ত)

দ্বিতীয় বিৰচন

[সৎসঙ্গ বিবচন]

পদ

পূৰ্ব্ব বিৰচনত ভকতি কৰি সাৰ।
আৰম্ভিলো মই বিৰচন আৰবাৰ॥
ভকতিৰ হেতু নিৰূপণৰ নিমিত্তে।
জানি সভাসদ শুনিয়োক একচিত্তে॥ ২৯৫
শ্ৰীমন্ত ঈশ্বৰ কৃষ্ণ ভকতৰ গুৰু।
তাহাৰ পৰম কৃপা ৰস কল্পতৰু॥
তাহাৰ উত্তম ফল সৎসঙ্গ প্ৰধান।
ভাগৱত শাস্ত্ৰে অভিপ্ৰায় এহিমান॥ ২৯৬
এহি পৰমাৰ্থ দেখাইবাক প্ৰথমত।
আৰম্ভিলো কপিলৰ বাক্য অভিমত॥
কপিলে কহন্ত দেৱহূতিৰ আগত।
একান্ত বৈষ্ণৱ সমস্তৰ প্ৰসঙ্গত॥ ২৯৭
হোৱয় উদ্ভৱ মোৰ নিৰ্ম্মল চৰিত।
তাক যিটো পৰম শ্ৰদ্ধায়ে শুনে নিত॥
মোক্ষদাতা মই মোতে শীঘ্ৰে আতিশয়।
অনুক্ৰমে শ্ৰদ্ধা ৰতি ভকতি মিলয়॥ ২৯৮
ভকতৰ সঙ্গ যিটো লৱয় সৰ্ব্বথা।
হৈবেক ভকতি তাৰ ইটো কোন কথা॥

অল্প সঙ্গে তাৰয় ভকতি দিয়া দান।
ভগৱন্ত বাক্যে লৈয়ো ইহাৰ প্ৰমাণ ॥ ২৯৯
আকাশত থাকি নাৰদত নিগদতি।
শুনিয়ো বালক মোৰ বচন সম্প্ৰতি ॥
অল্পমাত্ৰ সাধু সেৱা কৰিলি সাক্ষাত।
এতেকতে মোত দৃঢ়মতি হৈল জাত ॥ ৩০০
ত্যজিয়া নিন্দিত দাসী-সুত কলেৱৰ।
পাইবি মোৰ পাৰিষদী তনু শ্ৰেষ্ঠতৰ ॥
হৈবেক নাৰদ নাম দিব্য ৰূপধৰ।
ফুৰিবি পৱিত্ৰ কৰি লোক নিৰন্তৰ ॥ ৩০১
ভগৱন্ত বাক্য থওঁ সংহৰি সম্প্ৰতি ॥
স্বৰ্গাদিতো কৰি শ্ৰেষ্ঠ সাধুৰ সঙ্গতি।
লৈয়োক প্ৰমাণ শৌনকৰ বচনত।
সাক্ষাতে কহিয়া আছে সূতৰ আগত ॥ ৩০২
অতি অল্প কাল মাত্ৰ সন্তৰ সঙ্গৰ।
তাকো স্বৰ্গ মোক্ষপদে নোহে সমসৰ ॥
স্বৰ্গসুখ হন্তে পুনৰপি পাত হয়।
মোক্ষতো ভকতি শূন্য জানিবা নিশ্চয় ॥ ৩০৩
আন সব সুখ আৰ কিবা পটন্তৰ।
এতেকে সবাতো শ্ৰেষ্ঠ সঙ্গ ভকতৰ ॥
এবে আৰ হেতু শুনা সূত মহাশয়।
কৃষ্ণপদ যুগ মাত্ৰ যাহাৰ আশ্ৰয় ॥ ৩০৪

তাৰাসবে মহামুনি পৰম মহন্ত।
সন্নিধি মাত্ৰকে সম্বে পৱিত্ৰ কৰন্ত॥
ভকতিৰ প্ৰতিবন্ধ যত পাপচয়।
ভকতজনৰ সেৱাতেসে নষ্ট হয়॥ ৩০৫
হৰিপদ হন্তে গঙ্গা হুয়া উতপতি।
ভৈল এৰা-এৰি সিটো চৰণে সহিতি॥
কৃষ্ণৰ চৰণ সম্বন্ধত গঙ্গাদেৱী।
কৰন্ত পৱিত্ৰ যেবে চিৰকাল সেৱি॥ ৩০৬
সন্তৰ হিয়াত হৰি সদা প্ৰৱৰ্ত্তন্ত।
এতেকে গঙ্গাত কৰি গৰিষ্ঠ মহন্ত॥
তাসম্বাৰ সঙ্গ সদা লৈলা যিটোজনে।
হুহিবে ভকতি শঙ্কা নকৰিবা মনে॥ ৩০৭
ভকত সঙ্গত আন নলাগে সহায়।
সূতৰ বচনে আৰ লৈয়ো অভিপ্ৰায়॥
অভক্তৰ স্বভাৱ মলিন আতিশয়।
ম্লেচ্ছাদি শৰীৰ তাৰ হৈবেক নিশ্চয়॥ ৩০৮
সম্প্ৰতি যতেক কৰ্ম্ম কৰে বিদ্যমান।
নোহে সিটো শোভন সমস্তে অকল্যাণ॥
কৃষ্ণৰ সেৱক সব পৰম নিৰ্ম্মল।
জগত পৱিত্ৰ কৰে তাহাৰাসকল॥ ৩০৯
তাসম্বাক সেৱা আতি কৰন্তে সদায়।
ভক্তি প্ৰতিৱন্ধ নষ্ট হোৱে সমুদায়॥

গুচে সবে চিত্তৰ বিক্ষোভ আছে যত।
নিশ্চল ভকতি হোৱে কৃষ্ণ চৰণত ॥ ৩১০
অধমো উদ্ধাৰ হোৱে সন্তৰ সঙ্গত।
ইহাৰ প্ৰমাণ লৈয়ো সূতৰ বাক্যত ॥
আজি মোৰ মহা হৰিষৰ নাহি সীমা।
সাধুৰ সঙ্গৰ কিনো আশ্চৰ্য্য মহিমা ॥ ৩১১
ক্ষত্ৰিয়ত হন্তে ব্ৰাহ্মণীত ভৈলো জাত।
অপৱিত্ৰ সূত জাতি জগতে প্ৰখ্যাত ॥
হেন মই ভৈলো মোৰ জন্মৰ সফল।
তোমাসাৰ সঙ্গে মোক কৰিলা নিৰ্ম্মল ॥ ৩১২
অকুলীন হেন দুখ মনত আছিল।
শুক গুৰু প্ৰসাদত সমস্তে গুচিল ॥
শৌনক প্ৰভৃতি তোৰাসব মহাজন।
তুমিসবে মোক সাদৰাহা অনুক্ষণ ॥ ৩১৩
তোৰাসব সমে কৰে লৌকিক আলাপ।
তথাপিতো দূৰ হোৱে তাৰ যত পাপ ॥
আছো ভকতৰ সম্ভাষণ ইটো কথা।
সন্তৰ স্মৰণে শুদ্ধি কৰয় সৰ্ব্বথা ॥ ৩১৪
সঙ্গ লৈয়া শুশ্ৰূষা কৰয় মহন্তক।
তেবেকি কহিবো আৰ তাহাৰ ভাগ্যক ॥
বুলিবাহা ইটো কথা যেৱে সত্য হয়।
তেৱে কিয় ভকতক সবে নভজয় ॥ ৩১৫

বিদুৰ বচনে লৈয়ো ইহাৰ উত্তৰ।
যাক নতু অনুগ্ৰহ মিলয় কৃষ্ণৰ॥
মহন্তৰ সেৱা তাৰ পৰম দুৰ্লভ।
কৃষ্ণৰ কৰুণা বিনে কুহিকে সুলভ॥ ৩১৬
বৈকুণ্ঠৰ পতি যিটো প্ৰভু ভগৱন্ত।
তাহাঙ্ক পাইবাৰ পন্থ যতেক মহন্ত॥
তাসব্বাৰ চিহ্ন যেন শুনিয়োক তাক।
গাৱে ৰাত্ৰি দিনে মাত্ৰ কৃষ্ণৰ কথাক॥ ৩১৭
কহো মহন্তক সেৱা কৰিবাৰ ফল।
কৃষ্ণকথা শুনন্তে চিত্তৰ গুচে মল॥
তেবেসে হৈবেক ৰতি কৃষ্ণ চৰণত।
মহা প্ৰেমোৎসৱ আসি মিলয় মনত॥ ৩১৮
মোক্ষতো অধিক সুখ লভয় প্ৰচুৰ।
অপ্ৰয়াসে সংসাৰৰ দুখ যায় দূৰ॥
বুলিবাহা যাবাসবে কুশলক চায়।
অসন্তৰ সঙ্গ যেন এৰে সমুদায়॥ ৩১৯
সেহিমতে সন্তসঙ্গো লাগয় ত্যজিতে।
নকৰি সংশয় শুনা স্থিৰ কৰি চিত্তে॥
কৰয় প্ৰসঙ্গ যিটো মহন্তসবৰ।
পাইলা মুকুতিৰ সিটো মেলান দুৱাৰ॥ ৩২০
অসাধুৰ সঙ্গৰ সুদৃঢ় পাশ জৰী।
বান্ধয় জীৱক আতি জৰপুৰ কৰি॥

এতেকেসে জ্ঞানীগণে কৰিয়া বিচাৰ।
এৰিয়া দুঃসঙ্গ সাধুসঙ্গ কৰে সাৰ ॥ ৩২১
প্ৰসঙ্গত মহন্তৰ দেখায়া লক্ষণ।
এহি অৰ্থে কহোঁ শুনা কপিল বচন ॥
কপিল বদতি দেৱহূতি শুনিয়োক।
আমাক একান্ত চিত্তে ভজে যিটো লোক ॥ ৩২২
তাহাৰাসবৰ কৰো লক্ষণ বিদিত।
সবাৰো সুহৃদ মহা কাৰুণিক চিত্ত ॥
ক্ষমাশীল শান্ত সাধু সুশীল ভূষণ।
তাসম্বাৰ শত্ৰু কৈতো নাহি উতপন ॥ ৩২৩
নিষ্কামে ভকতি মোত কৰন্ত একান্তে।
মোক ত্যজি নভজন্ত আনক প্ৰাণান্তে ॥
সুহৃদ বান্ধৱ ধন জন কৰ্ম্ম যত।
মোৰ প্ৰীতি অৰ্থে সবে ত্যজন্ত সমস্ত ॥ ৩২৪
মোৰ সুনিৰ্ম্মল কথা কহন্ত শুনন্ত।
মোত বিনে চিত্ত আৰ আনত নেদন্ত ॥
পৰম আনন্দ আতি মনত মিলয়।
তাসম্বাক আৰ তিনি তাপে নোছোৱয় ॥ ৩২৫
সমস্তৰে সঙ্গ এৰি মোকেসে ভজয়।
তাৰাসবে সাধু মাতৃ কহিলো নিশ্চয় ॥
দেওঁ উপদেশ মই তাক শুনিয়োক।
কৰিয়া যতন সাধুসঙ্গক লৈয়োক ॥ ৩২৬

তোমাৰ কুসঙ্গ দোষ সবে হৰিৰন্ত।
স্বভাৱে তোমাক মহা কৃপা কৰিৰন্ত॥
পৰম করুণাশীল ভকতসকল।
আশ্ৰয় মাত্ৰকে দূৰ কৰে কৰ্ম্মমল॥ ৩২৭
থৈলো উপসংহৰি কপিল বাক্য যত।
এৰিব সাধুৰ সঙ্গ হেন যাৰ মত॥
পৰম অজ্ঞানী তাৰ বচন নিস্ফল।
বিনে সাধুসঙ্গে নাহি কাহাৰো কুশল॥ ৩২৮
মুকুতি সুখক প্ৰতি ইচ্ছা আছে যাৰ।
কহিলো সন্তৰ সঙ্গ প্ৰাৰ্থনি তাহাৰ॥
লভিবে মুকুতি পায়া সাক্ষাতে কৃষ্ণক।
ভাবাসবো বাঞ্ছা কৰে সাধুৰ সঙ্গক॥ ৩২৯
লৈয়োক প্ৰমাণ আৰ ধ্ৰুৱৰ বচনে।
কৰন্ত প্ৰাৰ্থনা আতি কৃষ্ণৰ চৰণে॥
সদায়ে তোমাত যিটো কৰয় ভকতি।
পৰম নিৰ্ম্মল তাৰা সমস্তৰ মতি॥ ৩৩০
তাসম্বাৰ প্ৰসঙ্গ সততে মোৰ হৌক।
হেন অনুগ্ৰহ নাথ কৰিয়োক মোক॥
বুলিবা কিসক মোত নোখোজে মুকুতি।
নলাগে মাগিবে তাক শুনিয়ো যুগুতি॥ ৩৩১
ভকতৰ মুখে তযু চৰিত্ৰ অমৃত।
পৰম সন্তোষে আতি পিউ প্ৰতিনিত॥

কথামৃত পান কৰি হৈবো মহামত্ত।
তৰিবোহো সুখে সংসাৰৰ দুখ যত ॥ ৩৩২
নাহি কথামৃত পান সুখ মুকুতিত।
কথাতে মুকুতি সুখ হোৱয় বিদিত ॥
তযু কথামৃত পানে হোৱে যেন মত্ত।
কৰোহো বেকত প্ৰভু তোমাৰ আগত ॥ ৩৩৩
তযু পাদপদ্মত লুবুধ যাৰ মন।
তেসম্বে সহিতে কৰে প্ৰসঙ্গ যিজন ॥
তাৰাসবে সুস্মৰে প্ৰিয়তম দেহ।
ভাৰ্য্যা পুত্ৰ বিত্ত সুহৃদতো এৰে স্নেহ ॥ ৩৩৪
ভকতত হন্তে কথামৃত পান কৰে।
মহামত্ত হুয়া আতি সবাকো পাসৰে ॥
ধ্ৰুবৰ বচন এবে থৈলো এহিমানে।
সৎসঙ্গৰ মহিমা দেখাইলো বিস্তমানে ॥ ৩৩৫
মহন্তসবৰ কথা থাকোক তাৰত।
শুনা তাসম্বাৰ পদৰেণুৰ মহত্ব ॥
প্ৰাৰ্থিলন্ত পৃথু মহাজন সমস্তত।
শুনিয়ো মহন্তসব মোৰ অভিমত ॥ ৩৩৬
ভকতৰ পদৰেণু যাৱে জীৱমানে।
কিৰীটিৰ অগ্ৰত বহিবো সাৱধানে ॥
তেবেসে মোহোৰ হৈবে জন্মৰ সফল।
পৰশ মাত্ৰকে কৰে পাপীকো নিৰ্ম্মল ॥ ৩৩৭

হেন পদৰেণুক নিতান্তে যিটো ধৰে।
সমস্ত গুণৰ পাত্ৰ হোৱে সিটো নৰে॥
থৈলো এহিমানে ইটো বচন পৃথুৰ।
দেখাইলোহো মহন্তৰ মহিমা প্ৰচুৰ॥ ৩৩৮
বৈষ্ণৱৰ সঙ্গৰ মহিমা কৈবো কত।
কহন্তা শুনন্তা যত সবাৰো সম্মত॥
জানি মহাজনৰ সঙ্গক কৰা সাৰ।
সবাৰো সুখক আতি কৰয় বিস্তাৰ॥ ৩৩৯
কহিলো সাধুৰ সঙ্গ প্ৰাৰ্থনি বিশেষ।
পৰকো সাধুৰ সঙ্গ দিবা উপদেশ॥
এহিমানে পৰক পৰম উপকাৰ।
ৰুদ্ৰৰ বচনে লৈয়ো প্ৰমাণ ইহাৰ॥ ৩৪০
দেন্ত উপদেশ হৰে দশ প্ৰচেতাক।
শুনিয়োক ৰাজপুত্ৰসব মোৰ বাক॥
কহো তোমাসাত সবে শাস্ত্ৰৰ সম্মত।
কৰিবা প্ৰাৰ্থনা হেন ঈশ্বৰ কৃষ্ণত॥ ৩৪১
তযু পদ স্মৰণে সংহৰে পাপ যত।
কৰো আমি প্ৰাৰ্থনা তোমাৰ চৰণত॥
তৱ কথা স্মৰণে মনৰ মল হৰে।
পাদোদক গঙ্গায়ে বাহিৰ শুদ্ধি কৰে॥ ৩৪২
হেন দুই তীৰ্থ সেবি মহন্তসকল।
বাহিৰে ভিতৰে আতি হোৱয় নিৰ্ম্মল॥

এতেকে ভূতক দয়া কৰে নিৰন্তৰ।
ৰাগ লোভ কাম ক্রোধ গুচিল মনৰ ॥ ৩৪৩
হেন মহন্তৰ সঙ্গ কৰিয়োক দান।
আমাক তোমাৰ অনুগ্ৰহ এহিমান ॥
মহেশৰ বচনক এহিমানে থওঁ।
দশ প্রচেতাৰ বাক্য প্ৰপঞ্চিয়া কওঁ ॥ ৩৪৪
পায়া দশজনে উপদেশ মহেশৰ।
কৰিলন্ত তপ দশ হাজাৰ বৎসৰ ॥
তাসম্বাৰ তপে তুষ্ট হৈয়া অতিশয়।
সাক্ষাতে দিলন্ত দেখা কৃষ্ণ কৃপাময় ॥ ৩৪৫
বৰ লোৱা বুলি প্ৰলোভিলা বাৰেবাৰ।
বিনাৱন্ত দশ পাচে কৰি নমস্কাৰ ॥
পাইলো আমি আসি সুখে তয়ু পদমূল।
আছে আৰ আন কোন বৰ আক তুল ॥ ৩৪৬
যেন মধুকৰে সুখে পাৰিজাত পাই।
তাক ত্যজি পুনু আন বৃক্ষক নযাই ॥
সেহিমতে পায়া প্ৰভু তয়ু চৰণক।
আক ত্যজি কেনে আমি প্ৰাৰ্থিবো আনক ॥ ৩৪৭
ব্ৰহ্মপদ পায়ো মনোৰথ সীমা নাই।
তথাপতো এক বৰ দিয়োক গোঁসাই ॥
তোমাৰ মায়ায়ে আমি নিজ কৰ্ম্ম গতি।
ভ্ৰমোহো যাৱত ইটো সংসাৰে সম্প্ৰতি ॥ ৩৪৮

জন্মে জন্মে হোক তযু সঙ্গ ভকতব।
মিলোক প্রসঙ্গ প্রভু দিয়ো এহি বব ॥
বুলিবা মোহোব সঙ্গ নুখুজিলা কিক।
ভকতসবব সঙ্গ তোমাতো অধিক ॥ ৩৪৯
কবোহো বিদিত তাক তোমাব আগত।
মহন্তজনব সঙ্গ শ্রেষ্ঠ যেনমত ॥
থাকন্ত যথাত তযু একান্ত ভকত
তোমাব নির্ম্মল কথা তৈতেসে বেকত ॥ ৩৫০
সিটো কথামৃত পান কবে যিটোজন।
গুচে তৃষ্ণা আদি তাব শুদ্ধ হোৱে মন ॥
দূৰ হোৱে বৈৰভাব সমস্তে ভূতত।
একোয়ে উদ্বেগ আবো নোপজে মনত ॥ ৩৫১
বাঢ়ে তৃষ্ণা আদি যত অসত সঙ্গত।
সন্তব সঙ্গত ক্ষয় হোৱে সমস্তত ॥
হেনয় মহন্তসব থাকয় যথাত।
থাকা তুমি নাবায়ণ সাক্ষাতে তথাত ॥ ৩৫২
একান্ত সন্তব গতি তুমিসি সর্ব্বথা।
মুক্ত সঙ্গ সকলো তোমাব শান্ত কথা ॥
শ্ৰৱণ কীর্ত্তন সদা কবন্ত সাক্ষাত।
হৃদয়ত পবম আনন্দ হোৱে জাত ॥ ৩৫৩
হেনয় মহন্তসব যথায় ভ্রমন্ত।
সমস্তে তীর্থকে আতি পৱিত্র কবন্ত ॥

সংসাৰ তাপত হন্তে ভয় আছে যাৰ।
সাধুৰ সঙ্গক শ্ৰদ্ধা নুহিবে কি তাৰ ॥ ৩৫৪
দশ প্ৰচেতাৰ কথা থৈলো এহিমানে।
শুনা যেন পৰমাৰ্থ কহো বিদ্যমানে ॥
সাধুসঙ্গ বিনে নাহি সংসাৰ নিস্তাৰ।
ভাগৱত শাস্ত্ৰে জানা এহিমানে সাৰ ॥ ৩৫৫
হৌক সাধুসঙ্গ শ্ৰেষ্ঠ মানিলো ইহাক।
অসন্তৰ সঙ্গ কিয় লাগে ত্যজিবাক ॥
হেন যদি বোলা শুনা ইহাৰ উত্তৰ।
দেখাইবোহো ফল যেন উভয় সঙ্গৰ ॥ ৩৫৬
পৰিচয় অৰ্থে সাধুসবৰ লক্ষণ।
কহো শুনা ভগৱন্ত ঋষভ বচন ॥
মহন্তৰ সেৱা মুকুতিৰ মুখ্য দ্বাৰ।
স্ত্ৰীৰ সঙ্গীৰ সঙ্গ নৰক যাইবাৰ ॥ ৩৫৭
সাধু সমস্তৰ সমস্ততে সম চিত্ত।
সবাবো সুহৃদ ক্ৰোধ নোপোজে কিঞ্চিত ॥
উৰুমি ৰহিত শান্ত মতি আতিশয়।
কদাচিতো সাধু সদাচাৰ নলঙ্ঘয় ॥ ৩৫৮
মোতেসে সৌহৃদ্য ভাৱ মাত্ৰ প্ৰয়োজন।
কদাচিতো বিষয় সুখত নাহি মন ॥
পুত্ৰ দাৰা ধন জন সমৃদ্ধি সহিত।
হেন গৃহ সম্পত্তিতো নাহি স্নেহ চিত্ত ॥৩৫৯

দেহ মাত্র প্ৰবৰ্ত্তয় যিমন উপায়।
তাত পৰে সন্তৰ অধিক স্পৃহা নাই॥
ভৰত প্ৰমুখ্য কৰি শুনা পুত্ৰগণ।
কহো তোমাসাত মই স্বৰূপ বচন॥ ৩৬০
মৃত্যুৰ মুখত পৰি আছে যিটো নৰ।
ভকতিৰ উপদেশ দিয়া মাধৱৰ॥
নপাৰে মেলাইবে ঘোৰ সংসাৰ সঙ্কটে।
গুৰু আদি একো তাত সম্বন্ধ নঘটে॥ ৩৬১
কেনমতে গুৰু সিটো সুহৃদ কিসৰ।
কেনমতে পিতৃ-মাতৃ ভৈল সিটো নৰ॥
ৰক্ষাকৰ্ত্তা অধিকাৰী ভৈল কেন কৰি।
কিসক লৱয় পূজা দেৱ নাম ধৰি॥ ৩৬২
সিও কেনে গুৰু আদি বোলে তাসম্বাক।
যাত হন্তে নপাৰে মৃত্যুক এৰাইবাক॥
সিও গুৰু আদি কৰি নাম নধৰোক।
মৃত্যু এৰুৱাইবে নপাৰয় যিটো লোক॥ ৩৬৩
তাঙ্কেসে ধৰিবে লাগে সম্বন্ধ নিশেষ।
যিটোজনে দেন্ত ভকতিৰ উপদেশ॥
দিলো তোমাসাক মই ইটো মহাদান।
ঋষভ দেৱৰ বাক্য থৈলো এহিমান॥ ৩৬৪
ভগৱন্ত ভক্তিযুক্ত নোহে যিটো নৰ।
স্বভাৱে অনুপকাৰী বৈষ্ণৱ জনৰ॥

এতেকে সবাতে আশা এবে সাধুজনে।
এহি অৰ্থ কহো শুনা প্ৰহ্লাদ বচনে ॥ ৩৬৫
গৃহ পুত্ৰ ভাৰ্য্যা ধন জন বন্ধু বিত্ত।
নোহোকক তাসম্বাৰ সঙ্গ কদাচিত ॥
যেৱে মোৰ মহাভাগ্য আছে কথঞ্চিত।
মিলোক প্ৰসঙ্গ প্ৰভু বৈষ্ণৱে সহিত ॥ ৩৬৬
ভগৱন্ত প্ৰিয় সঙ্গী ভৈলা যিটো নৰ।
প্ৰাণ ধাৰণাতে তুষ্ট হন্ত নিৰন্তৰ ॥
আতি শীঘ্ৰে প্ৰয়োজন সিজে তাসম্বাৰ।
গৃহাদিত মাত্ৰ আসকতি ভৈল যাৰ ॥ ৩৬৭
ইন্দ্ৰিয় সুখত গোৱাৱয় ৰাত্ৰি দিন।
নাহি তাৰ সিদ্ধি সিটো ভৈল ভাগ্যহীন ॥
প্ৰহ্লাদ বচন থওঁ সম্প্ৰতি সংহৰি।
বুলিবাহা অসম্ভাৱনাক আদি কৰি ॥ ৩৬৮
বহুবিধ কুতৰ্কে আকুল মন যাৰ।
সদায়ে সাধুৰ সঙ্গ হৈব কেনে তাৰ ॥
ইটো আশঙ্কায়ে মন নকৰিবা ভঙ্গ।
কিসক বিস্তৰ লাগে বৈষ্ণৱৰ সঙ্গ ॥ ৩৬৯
অল্প সাধু সঙ্গে সাধে সকলে কল্যাণ।
ৰহুগণ বাক্যে লৈয়ো ইহাৰ প্ৰমাণ ॥
জড়ভৰতক বুলিলন্ত ৰহুগণ।
সমস্তে জন্মত কৰি মনুষ্য শোভন ॥ ৩৭০

দেৱাদি জন্মত কৰি শ্ৰেষ্ঠ আতিশয়।
স্বৰ্গত লভিয়া জন্ম কি কাৰ্য্য সাধয়॥
তুমিসব হেন মহাজনৰ সাক্ষাত।
নপাৱে প্ৰচুৰ সমাগম ৰস জাত॥ ৩৭১
এতেকে মনুষ্য জন্ম সবাতো উত্তম।
পাৱে আত মহন্তৰ প্ৰচুৰ সঙ্গম॥
কৃষ্ণযশে যাহাৰ শোধিত ভৈল চিত্ত।
তাসম্বাৰ সঙ্গৰ মহিমা বিপৰীত॥ ৩৭২
পাইলো মই আজি হেৰা সাক্ষাত প্ৰমাণ।
তোমাক আলাপ কৰো দণ্ড দুই মান॥
অনেক দুস্তৰ্কে বদ্ধ হৃদয় আমাৰ।
মোত পৰে নাহিকে অজ্ঞানী আন আৰ॥ ৩৭৩
দুই দণ্ডে সিটো অবিবেক নষ্ট গৈল।
তযু পদ প্ৰসাদে সমস্তে বোধ ভৈল॥
সততে উপাসে যিটো তোমাৰ চৰণ।
ক্ষবিলা পাতক নষ্ট শুদ্ধ হৈল মন॥ ৩৭৪
নিৰ্ম্মল ভকতি তাৰ হৈবেক কৃষ্ণত।
নুহি অদভুত ইটো মোহোৰ মনত॥
বহুগণ বাক্য থৈলো সম্প্ৰতি তাৰত।
সন্তৰ চৰণ ৰেণুবেসে প্ৰসাদত॥ ৩৭৫
হৈবেক ভকতি ভগৱন্ত ঈশ্বৰত।
অন্যথা নুহিকে শুনা প্ৰহ্লাদৰ মত॥

ভৈলা যিটোজন আতিশয় গৃহব্ৰতী।
কৃষ্ণ পাদপদ্মক নোছোৱে তাৰ মতি॥ ৩৭৬
পৰশিলে যাৰ চিত্তে চৰণ কৃষ্ণৰ।
হোৱে দূৰ তাৰ দুখচয় নিৰন্তৰ॥
সিটো কৃষ্ণ চৰণক নজানে তাৱত।
বৈষ্ণৱৰ পদৰেণু নলৱে যাৱত॥ ৩৭৭
অণুমাত্ৰ কৃষ্ণ বিনে সাৰ নাহি যাৰ।
কৰা অভিষেক পদৰেণু তাসম্বাৰ॥
তেৱেসে হৈবেক হৰিচৰণত ৰতি।
মুক্তৰো দুৰ্ল্লভ কৃষ্ণদেৱৰ ভকতি॥ ৩৭৮
প্ৰকৰণ অৰ্থ উপসংহৰি নিশেষ।
প্ৰহ্লাদ বচনে শুনা কহো সবিশেষ॥
নৃসিংহৰ পাদপদ্ম ধৰিয়া প্ৰহ্লাদে।
পৰম বিনয় ভাৱে বোলন্ত সাহ্লাদে॥ ৩৭৯
শুনা প্ৰভু ব্ৰহ্মা আদি কৰি জীৱ যত।
জানো সাঙ্গ-পাঙ্গে মই সবাৰো মহত্ত্ব॥
আয়ু শ্ৰী যশ যত বিভৱ প্ৰধান।
জানো ইন্দ্ৰিয়ৰ ভোগ যাৰ যত মান॥ ৩৮০
নাহি তাক ইচ্ছা মই বোলো নিষ্ঠ কৰি।
তুমি কালৰূপে নিয়া ক্ষণেকে সংহৰি॥
অণিমা লঘিমা আদি ঐশ্বৰ্য্য যতেক।
তাকো কালে বিধ্বংসন কৰয় প্ৰত্যেক॥ ৩৮১

জনম মৰণ মহা সর্প অদভুত।
ইটো ভৱ কূপে সেহি ভুজঙ্গে যুগুত।
ইহাতে পৰিয়া সদা আছে সৰ্ব্বজন।
ময়ো তাসম্বাৰ সঙ্গী জানা নাৰায়ণ॥ ৩৮২
তুমি কৃপাময় প্ৰভু নাৰদৰ হাতে।
পূৰ্ব্বে অনুগ্ৰহ মোক কৰিছা সাক্ষাতে॥
এৰুৱাইলা নাথ মোক কালৰ হাতৰ।
আপোনাৰ ভৃত্য কৰি লৈলা দামোদৰ॥ ৩৮৩
সেহি মই তযু নিজভৃত্য দেৱ হৰি।
নাৰদৰ গুণ পাসৰিবো কেন কৰি॥
সম্প্ৰতি তোমাৰ অনুগ্ৰহ এৰে হোক।
তযু নিজভৃত্যৰ পাশক নিয়ো মোক॥ ৩৮৪
প্ৰহ্লাদে প্ৰাৰ্থিলা আতি সঙ্গ মহন্তৰ।
সংসাৰত মগ্ন হুয়া আছে যিটো নৰ॥
সাধু সঙ্গ বিনা তাৰ নাহি আন গতি।
এহিমানে শাস্ত্ৰ ফল শুনিয়ো সম্প্ৰতি॥ ৩৮৫
শুনে কৃষ্ণকথা যিটো মহন্ত সঙ্গত।
কৰ্ণপথে হৰি তাৰ হন্ত অন্তৰ্গত॥
আছে দুৰ্ব্বাসনা যত অনাদি জন্মৰ।
কৰন্ত সবাকো দূৰ দেৱ দামোদৰ॥ ৩৮৬
গঙ্গা আদি কৰি যত তীৰ্থ নিৰন্তৰ।
হৰন্ত কেৱল মাত্ৰ পাপ শৰীৰৰ॥

সন্ত সঙ্গে বাহিৰে ভিতৰে শুদ্ধি কৰে।
হেন সাধু সেৱা নকৰিবে কোন নৰে॥ ৩৮৭
বুলিবাহা কিবা কাজ মহন্ত সেৱাত।
কিসক নকৰে সেৱা কৃষ্ণক সাক্ষাত॥
স্বতন্ত্র ঈশ্বৰ আন অধীন সকল।
তাসম্বাক সেৱা কৰিবাৰ কোন ফল॥ ৩৮৮
নুবুলিবা হেন শুনা ইহাৰ উত্তৰ।
নুহিকে স্বতন্ত্র হৰি অধীন সন্তৰ॥
ভকতৰ অনুগ্ৰহতেসে তাক পায়।
বৈকুণ্ঠনাথৰ বাক্যে লৈয়ো অভিপ্ৰায়॥ ৩৮৯
দুৰ্ব্বাসাৰ আগত বদতি দামোদৰ।
শুনিয়ো দুৰ্ব্বাসা মই নোহো স্বতন্তৰ॥
হওঁ মই ঈশ্বৰ সমস্তে জগতৰ।
তথাপি অধীন যেন ভৈল বৈষ্ণৱৰ॥ ৩৯০
তোমাৰ আগত মই কহো স্বৰূপত।
কায় বাক্য মন মোৰ খাটে ভকতত॥
মইসি পৰম গতি ভৈল যিজনৰ।
মোৰ প্ৰিয়তম আৰ নাহি তাত পৰ॥ ৩৯১
নিজ ভাৰ্য্যা লক্ষ্মী ইটো প্ৰিয়ত্তম দেহ।
সাধুজন বিনে আভো নাহি মোৰ স্নেহ॥
গৃহ পুত্ৰ দাৰা ধন জন প্ৰাণ বিত্ত।
ইহ-পৰলোকৰ সুখত নাহি চিত্ত॥ ৩৯২

কেৱল মোতেসে যিটো পশিল শৰণ।
হৈব কেনমতে তাক ত্যজিবাক মন॥
বুলিবাহা আপোনাৰ কুশল কাৰণে।
পশিল শৰণ সিটো তোমাৰ চৰণে॥ ৩৯৩
তুমি কিবা কাৰ্য্যে বশ্য হোৱা তাসম্বাৰ।
দৃষ্টান্তে সহিতে শুনা কাৰণ ইহাৰ॥
যেন স্বভাৱতে সতী নাৰী নিৰন্তৰে।
পতিব্ৰতা ধৰ্ম্মে শান্ত পতি বশ্য কৰে॥ ৩৯৪
সেহিমতে সাধুসবো জানিব নিশ্চয়।
মোতেসে কেৱলে বন্ধ কৰিলে হৃদয়॥
একান্ত ভকতি ভাৱে কৰে মোক বশ্য।
কহিলো দুৰ্ব্বাসা ইটো তোমাত ৰহস্য॥ ৩৯৫
স্বামী সেৱা কৰে নাৰী সুখক আশায়।
কিন্তু মোৰ ভক্তসব নিষ্কাম সদায়॥
তাতো যেবে মই বশ্য নভৈলো সম্প্ৰতি।
মোত পৰে নাহি তেৱে পৰম কপটী॥ ৩৯৬
বৈকুণ্ঠৰ চাৰি পদ সালোক্য প্ৰমুখ্যে।
মোহোৰ সেৱাত আসি পাৱে মহাসুখে॥
নলৱন্ত সেৱাৰসে পূৰ্ণ হৈয়া চিত্ত।
কালবশ্য স্বৰ্গাদিকো নকৰে ইঙ্গিত॥ ৩৯৭
কহিবো বিস্তাৰ কিবা তোমাৰ আগত।
মোহোৰ হৃদয় নিষ্ঠে জানিবা ভকত॥

ভকতৰো হৃদয় মইসে সাৰেসাৰ।
মোত পৰে অণুমাত্ৰ নজানন্ত আৰ ॥ ৩৯৮
মই ভকতত পৰে নজানোহো আন।
কৰো ৰাত্ৰি-দিনে মাত্ৰ তাসম্বাক ধ্যান ॥
কহিলো তোমাত ইটো তত্ত্ব নিৰন্তৰ।
এহিমানে থৈলো বাক্য বৈকুণ্ঠনাথৰ ॥ ৩৯৯
কহো তাৎপৰ্য্য উপসংহৰি প্ৰত্যেক।
সাধু সমস্তৰ অনুগ্ৰহ ব্যতিবেক ॥
ভগৱন্ত ঈশ্বৰক জানন দুৰ্ল্লভ।
অন্য কোন সাধনত নাহিকে সুলভ ॥ ৪০০
এহিমানে মাত্ৰ পৰমাৰ্থ সমুদায়।
ভাগৱত গ্ৰন্থৰ কহিলো অভিপ্ৰায় ॥
বুলিবা দেৱক ভক্তি পাইবা মাধৱক।
কিসক কৰিবে লাগে সেৱা মনুষ্যক ॥ ৪০১
শুবুলিবা কদাচিতো ইটো বচনক।
শুনা যেন কৃষ্ণে বুলিলন্ত অক্ৰূৰক ॥
তুমিসব মহাভাগৱত শ্ৰেষ্ঠতম।
সমস্তে লোকৰ তোৰা পূজনী উত্তম ॥ ৪০২
মোৰ ভকতি মাত্ৰ চাহে যিটো নৰ।
নাহিকে ভজনী তাৰ তোমাসাত পৰ ॥
আপোনাৰ কাৰ্য্য মাত্ৰ সাধে দেৱগণে।
পৰকেসে অনুগ্ৰহ কৰন্ত সজ্জনে ॥ ৪০৩

এতেকেসে পৰমাৰ্থে মহন্তেসে দেৱ।
তাসম্বাক মাত্ৰ কৰিবাক লাগে সেৱ॥
যদ্যপি দেৱক সেৱা কৰি আতিশয়।
কদাচিতো নবে হৰি ভকতি পাৱয়॥ ৪০৪
তাতো বহুকালে সিদ্ধি হবে কি নহবে।
সদ্যে সাধু সেৱাত সাক্ষাতে ফল ধৰে॥
তাতেসে সৎসঙ্গ শ্ৰেষ্ঠ দেৱতাত কৰি।
শুনা কহো মুচুকুন্দ বচন উদ্ধাৰি॥ ৪০৫
কৃষ্ণক কৰন্ত স্তুতি মুচুকুন্দৰায়।
শুনিয়োক প্ৰভু হৰি মোৰ অভিপ্ৰায়॥
সংসাৰত ভ্ৰমি মৰে যত জীৱৰাশি।
তযু অনুগ্ৰহে যাৰ যিকালত আসি॥ ৪০৬
ভৱ বন্ধ অপৱৰ্গ সীমা ভৈল যেৱে।
বৈষ্ণৱজনৰ সিটো সঙ্গ পাৱে তেৱে॥
জগত ঈশ্বৰ তুমি মহন্তৰ গতি।
তযু পদে সদ্যে তাৰ হোৱয় ভকতি॥ ৪০৭
ভবে তেৱে সিটো সুখে ঘোৰ সংসাৰক।
থৈলো এহিমানে মুচুকুন্দৰ বাক্যক॥
সাধুসঙ্গ বিনে সদ্য নোপোজে ভকতি।
এহিমানে তাতপৰ্য্য দেখাইলো সম্প্ৰতি॥ ৪০৮
পুনঃ সাধুসঙ্গে সদ্যে ফল যেনযত।
দেখাও স্পষ্ট কৰি ভগৱন্তৰ বাক্যত॥

সিও তীৰ্থ হয় জলময় তীৰ্থ যত।
শীলাৰ প্ৰতিমা সিও দেৱ স্বৰূপত ॥ ৪০৯
কিন্তু দেৱে তীৰ্থে চিৰকালে কৰে শুদ্ধি।
দেখিলাত মহন্তে নিৰ্ম্মল কৰে বুদ্ধি ॥
ক্ষীণ পাপ পুৰুষৰ ভকতি সুলভ।
কিন্তু মহন্তৰ সেৱা দেৱৰো দুৰ্ল্লভ ॥ ৪১০
দেৱে সাধুসঙ্গে সম হৈবে কদাচিত।
নানিবা মনত ইটো শঙ্কা বিপৰীত ॥
দেৱে নপাৰন্ত দুখে সন্তৰ সঙ্গতি।
মুনিগণ আগে কৃষ্ণদেৱ নিগদতি ॥ ৪১১
কিনো আমাসাৰ আজি ভৈল সুপ্ৰভাত।
লভিলো জন্মৰ সবে ফলক সাক্ষাত ॥
যাক দেখিবাক নপাৰন্ত দেৱগণ।
হেন তোমাসাক আমি ভৈলো দৰশন ॥ ৪১২
আমি অল্প পুণ্যমতি একোৱে নজানো।
তীৰ্থস্নান আদিক তপস্যা কৰি মানো ॥
প্ৰতিমাতে কেৱল দেৱতা বুদ্ধি কৰো।
অন্নদান দক্ষিণাকে ধৰ্ম্ম বুলি ধৰো ॥ ৪১৩
তথাপিতো দৰশন ভৈলো তোমাসাক।
নতভাৱে পাইলোহো চৰণ অৰ্চ্চিবাক ॥
আশ্চৰ্য্য আমাৰ মহাভাগ্য বিপৰীত।
অঘটনো ঘটে আসি কিনো আচৰিত ॥ ৪১৪

পায়া পদৰেণু আতি ভৈলোহো নিৰ্ম্মল।
আজিসে ধৰিল নৰ শৰীৰৰ ফল॥
বুলিবাহা ভক্তি প্ৰতিৰন্ধ পাপ যত।
অগ্নি আদি দেৱতায়ে হৰন্ত সমস্ত॥ ৪১৫
এহিসে প্ৰসিদ্ধ কথা সমস্তে শাস্ত্ৰৰ।
শুনিয়োক ইহাৰ যেন যুগুতি উত্তৰ॥
অগ্নি চন্দ্ৰ সূৰ্য্য বায়ু পৃথিবী আকাশ।
ইত্যাদি দেৱতা পাপ নকৰন্ত নাশ॥ ৪১৬
আত্ম-পৰ ভেদবুদ্ধি কৰন্ত সবাক।
নপাৰন্ত এহি হেতু পাপ হৰিবাক॥
ঈশ্বৰ সেৱকসব মহন্ত উত্তম।
নিৰন্তৰে প্ৰাণীক দেখন্ত আত্মসম॥ ৪১৭
অণুমাত্ৰ ভেদবুদ্ধি মাহিকে মনত।
মুহূৰ্ত্ত মাত্ৰকে তাৰা কৰে পাপ হত॥
এতেকে ভকত শ্ৰেষ্ঠ দেৱতাতো কৰি।
নাহি সংসাৰত বিষ্ণু ভকতক সৰি॥ ৪১৮
হেন মহাজনক এৰিয়া মূঢ় নৰে।
শৱ তুল্য শৰীৰক আত্মবুদ্ধি কৰে॥
বোলে মোৰ পুত্ৰ ভাৰ্য্যা অপৰ সৱক।
মানয় দেৱতা বুলি প্ৰতিমা সৱক॥ ৪১৯
জলত কৰয় তীৰ্থ বুদ্ধি নিৰন্তৰে।
ইটো চাৰি বুদ্ধি মহাজনত নকৰে॥

জানিবা গৰ্দ্দভ সিটো গৰুতো অধম ।
মহামন্দমতি আৰ নাহি তাৰসম ॥ ৪২০
শুনা সৰ্ব্বজন ইটো কৃষ্ণৰ বচন ।
কৰিয়োক জানি সাধু সঙ্গক যতন ॥
ভাগৱত শাস্ত্রে এহিমানে মাত্র সাৰ ।
বোলা ৰাম ৰাম সুখে তৰিবা সংসাৰ ॥ ৪২১

ছবি

দেৱে তীর্থে চিৰকালে কদাচিতো শুদ্ধি কৰে
সাধুসবে সত্বে পাপহৰে ।
হেন সাধুসঙ্গ এৰে মোক্ষ চাহে যিটো নৰে
নাহি মূঢ়মতি তাতপৰে ॥
হেনবা বুলিবা বাক পাপ নষ্ট কৰিবাক
আছে কোন সমর্থ সম্ভৱ ।
শুনা মন সাৱধানে গঙ্গাদেৱী বিদ্যমানে
যেন ভগীৰথৰ উত্তৰ ॥ ৪২২
গঙ্গাদেৱী বুলিলন্ত শুনা বাপু ভগীৰথ
হৰিবো সবাৰো পাপচয় ।
মই কেনমতে শুদ্ধি হৈবো নজানোহো বুদ্ধি
কি কৰিবো কহিয়ো নির্ণয় ॥

শুনি ভগীৰথে পাচে বুলিলা গঙ্গাৰ আগে
শুনা মাৰ বচন আমাৰ।
নকৰিবা তুমি ডৰ তযু পাপ নিৰন্তৰ
সাধুসবে কৰিবে সংসাৰ ॥ ৪১৩
নজানে ব্ৰহ্মত পৰে সিটো সাধু সন্ত নৰে
জগতকে পৱিত্ৰ কৰন্ত।
তাসম্বাৰ সঙ্গী যিটো তাৰো শুদ্ধ হৃদয়ত
প্ৰকটে আছন্ত ভগৱন্ত ॥
এহি হেতু মহন্তক নোছোৱে কিঞ্চিতো পাপে
যেহেন সূৰ্য্যক অন্ধকাৰ।
তাৰাসবে অন্তে সঙ্গে পৰশিলে পাপমানে
সমূলঞ্চে হৈব বুন্দামাৰ ॥ ৪২৪
দেৱসবে মনুষ্যৰ সুখ দুখ দুইৰো হেতু
সুখ হেতু মাত্ৰ সাধুজন।
এতেকেসে সাধুসঙ্গ পৰম দুৰ্ল্লভ আতি
শুনা বসুদেৱৰ বচন ॥
দেৱঋষি নাৰদক বুলিলন্ত বসুদেৱে
শুনা মুনিৰাজ মহাশয়।
দেৱৰ চৰিত্ৰ যত ইটো প্ৰাণী সমস্তৰ
সুখ দুখ দুয়ো মিলাৱয় ॥ ৪২৫
অচ্যুতেসে আত্মা যাৰ হেন তুমিসব মহা-
জনৰ চৰিত্ৰ নিৰন্তৰ।

ঘুচাৱে সংসাৰ দুখ মিলাৱে মুকুতি সুখ
চৰাচৰ যত জগতৰ ॥
ভজে যিটো যেনমতে দেৱসবো সেহিমতে
মনুষ্যাক কৰে ফলদান।
শুনিয়ো দৃষ্টান্ত যেন যিবা বস্তু যতমান
ছায়া তাৰ হয় সেহিমান ॥ ৪২৬
তুমিসব মহাজনে কেৱল পৰম দুখ
হৰা মাত্ৰ নচাই উপকাৰ।
হেন মহা মহন্তক দৰশন ভৈলো আজি
কিনো ভাগ্য মিলিল আমাৰ ॥
বসুদেৱ বাক্য থওঁ জনক বচন কওঁ
সাধুসব শ্ৰেষ্ঠ যেনমত।
যদ্যপি ক্ষণিক কাল জীৱন মনুষ্য দেহ
তথাপিতো দুৰ্ল্লভ সবাত ॥ ৪২৭
মহা পুৰুষাৰ্থ হেতু তাহাতো দুৰ্ল্লভ মানো
বৈকুণ্ঠৰ প্ৰিয় দৰশন।
হেন সাধু উপাসিয়া ভকতি নসাধে যিটো
পৰম দুৰ্ম্মতি সিটোজন ॥
শুনা উদ্ধৱত যেন কহিলন্ত ভগৱন্তে
সাধুসঙ্গ যিমতে উত্তম।
সৰ্ব্ব সাধনত শ্ৰেষ্ঠ সন্তৰ উপাসা আত
নাহি অধিকাৰীৰ নিয়ম ॥ ৪২৮

ঝুলড়ী

সংগোপে বোলন্ত শুনিয়ো উদ্ধৱ
তোমাত কহো ৰহস্য।
সাধুসঙ্গ বিনা আন একো ধৰ্ম্মে
নকৰে আমাক বশ্য॥
তপ জপ যজ্ঞ ব্ৰত একাদশী
অহিংসা ধৰ্ম্ম সন্ন্যাস।
কূপাদি নিৰ্ম্মাণ দান মহাজ্ঞান
কৰয় যোগ অভ্যাস॥ ৪২৯
গঙ্গা আদি কৰি যত তীৰ্থ স্নান
সংযম আৰ নিয়ম।
বেদ পাঠ আদি আনো যত যত
আছয় ধৰ্ম্ম উত্তম॥
ইসব ধৰ্ম্মক মহা শুদ্ধভাৱে
আচৰয় যিটো নৰে।
তথাপি আমাক নপাৰে যিমতে
সাধুসঙ্গে বশ্য কৰে॥ ৪৩০
সন্তৰ সঙ্গত থাকি মহাসুখে
পাইল মোক যতলোক।
তাসম্বাৰ লেখা দেওঁ প্ৰতি প্ৰতি
তাক সখি শুনিয়োক॥

বৃষপৰ্ব্বা বৃত বলি বাণ ময়
বিভীষণ হনুমন্ত।
জটায়ু সুগ্ৰীব তুলাধাৰ ধৰ্ম্ম
ব্যাধ বৃদ্ধ জাম্বৱন্ত ॥ ৪৩১
দ্বিজ ভাৰ্য্যাগণ কুব্জী কংস দাসী
যত গোপী গোকুলৰ।
তাসম্বাৰ আৰ একোয়ে সাধন
নাহিকে আন জন্মৰ ॥
এহি জন্মে মাত্ৰ সধুসঙ্গ পায়া
কৰিয়া ৰতি আমাত।
এতেকে পৰম সুখে মোৰ লোক
পাইলেক গৈয়া সক্ষাত ॥ ৪৩২
মোৰ সঙ্গ সন্তে মহন্তৰ সঙ্গ
নুহিকে কিছু অন্তৰ।
এতেকে দুঃসঙ্গ এৰি সাধু সঙ্গ
লৌক বুদ্ধিমন্ত নৰ ॥
ভক্তি প্ৰতিৱন্ধ দুৰ্ব্বাসনা আদি
যত দোষ দুসঙ্গৰ।
ভক্তিৰ মহিমা কহি সাধুসবে
ছেদিৱন্ত নিৰন্তৰ ॥ ৪৩৩
হেন সাধুসঙ্গ এৰিয়া অসাধু
সহিতে যিসব নৰে।

শিশ্ন উদৰত অৰ্থে আতিশয়
বিষয়ত ৰতি কৰে ॥
মুক্ত হেন যদি ভৈল তথাপিতো
ভ্ৰষ্ট হুয়া পূৰ্ব্বমত ।
নিকাৰ ভুঞ্জিয়া ফুৰিবেক পুষ্ট
তমোময় সংসাৰত ॥ ৪৩৪
সত্য শৌচ দয়া মৌন বুদ্ধি লজ্জা
শ্ৰী যশ ক্ষমা যত ।
শম দম মহা ভাগ্য ইটো সবে
নষ্ট হোৱে দুসঙ্গত ॥
শুনিয়োক এবে অসাধু সবৰ
লক্ষণ কৰো বিদিত ।
মহা অহমিকা নুগুচে মনত
সদা ক্ৰোধপৰ চিত্ত ॥ ৪৩৫
সিটো মূঢ়সব স্ত্ৰী সমস্তৰ
ক্ৰীড়াৰ যেন বানৰ ।
নজানে আত্মাক পাপতেসে মাত্ৰ
কৰয় ৰতি পামৰ ॥
দেহ অহঙ্কাৰে মহন্ত জনক
কৰয় নিন্দা অধিক ।
ইটো দুৰ্জ্জনৰ নলৈবেক সঙ্গ
ভকতি যিটো ৰসিক ॥ ৪৩৬

অসন্ত সবক নিন্দিয়া সন্তৰ
মহিমা কৰো বিদিত।
উপদেশ দিবে নলাগে সন্তৰ
চাপোক মাত্র সন্নিত ॥
এতেকে সংসাৰ তৰিবেক সুখে
শুনিয়ো দৃষ্টান্ত আৰ।
অগ্নিৰ আশ্রয় পাইলে যেন গুচে
ভয় শীত অন্ধকাৰ ॥ ৪৩৭
সন্তৰ আশ্রয় পাইলে সেহিমতে
ত্রিতয় কাৰ্য্য সাধয়।
গুচে কৰ্ম্ম জড় অজ্ঞান আন্ধাৰ
আৰৱ সংসাৰ ভয় ॥
কিবা বহুতৰ কহিবো সন্তৰ
মহিমাৰ নাহি পাৰ।
যেন সমুদ্রত মজে লোক যত
নৌকাসে আশ্রয় তাৰ ॥ ৪৩৮
সেহিমতে ঘোৰ সংসাৰ সাগৰে
মজে যত প্ৰাণীচয়।
তাৰ আন গতি নাহিকে কেৱল
সন্তেসে মাত্র আশ্রয় ॥
আনো নানাবিধ দৃষ্টান্ত দেখায়া
ইহাকে কৰো বিদিত।

যেন অন্নে মাত্র প্ৰাণীৰ জীৱন
ধৰ্ম্মপৰ লোক বিত্ত ॥ ৪৩৯
মই যেন মাত্ৰ দুখীৰ শৰণ
নাহি মোত পৰে আৰ।
সেহিমতে ইটো সংসাৰ তাপত
হন্তে ভয় ভৈলা যাৱ ॥
সন্তেসে তাহৰ কেৱলে শৰণ
কহিলোহো নিষ্ঠ কৰি ।
সাঙ্গপাঙ্গে ইটো প্ৰকৰণ প্ৰৰ্থ
শুনিয়ো উপসংহৰি ॥ ৪৪০
সাক্ষাতে আদিত্য উদয় ভৈলেয়ো
বাহিৰ মাত্ৰ প্ৰসন্ন।
ঘট পট জ্ঞান উপজে কেৱলে
নুহিকে প্ৰকাশ মন ॥
সন্তসূৰ্য্য যাৰ ভৈলন্ত প্ৰকাশ
কি কৈবো ভাগ্য তাহাৰ।
সগুণ নিৰ্গুণ ভকতি প্ৰকাশে
প্ৰকাশে চক্ষু অপাৰ ॥ ৪৪১
এতেকে সন্তেসে দেৱতা বান্ধৱ
আত্মাময় মহেশ্বৰ।
মহন্তে সহিতে অণুমাত্ৰ মোৰ
নাহিকে জানা অন্তৰ ॥

হেন জানি নৰে মহন্তৰ সঙ্গে
করোক মোত ভকতি।
সাধুসঙ্গ বিৰ- চন কথামৃত
এহিমানে সমাপতি ॥ ৪৪২
শুনা সভাসদ কৃষ্ণৰ মুখৰ
বচন বেদৰ সাৰ ;
পূৰ্ব্বাপৰ ইটো কথা দুই নুই
দেখিয়ো কৰি বিচাৰ ॥
ভগৱন্ত ক্ষীৰ সাগৰ মথিয়া
বিষ্ণুপুৰী মহামতি।
ভক্তিৰত্নাৱলী অমৃত প্ৰচাৰ
কৰিলা লোকক প্ৰতি ॥ ৪৪৩
ইহাৰ অৰ্থত মহাজন যত
তেসম্বো হন্ত বিস্ময়।
আমি অতি মহা মূৰ্খতো অধম
আমাক কোনে গণয় ॥
তথাপিতো-হৃদী- শ্বৰ নাৰায়ণে
দিলা যেন মোক মতি।
সেহি অনুৰূপে ভক্তিৰত্নাৱলী
ৰচিলো পদ সম্প্ৰতি ॥ ৪৪৪
তুমিসবে আত নিন্দা নকৰিবা
মোক হেন মূৰ্খ জানি।

কোননো মহন্ত পণ্ডিতে মূৰ্খক
বুলি আছে নিন্দাবাণী ॥
যদি নিন্দাবাণী বোলা তথাপিতো
মোৰ হেন নাহি কাজ।
কিন্তু পৰমাৰ্থে মূৰ্খক নিন্দিয়া
পণ্ডিতেসে পাৱে লাজ ॥ ৪৪৫
যি হৌক সি হৌক ই কথা থাকোক
আপোনাৰ চিন্তা হিত ।
অলস ত্যজিয়া ভজিয়ো হৰিক
তৰিবা যেৱে কলিত ॥
হৰি গুণ নাম শ্ৰৱণ কীৰ্ত্তন
বিনে ধৰ্ম্ম নাহি আন।
ত্যজি আন কাম বোলা ৰাম ৰাম
পাইবা বৈকুণ্ঠত স্থান ॥ ৪৪৬

তৃতীয় বিৰচন

[ভক্তি-বিশেষণ বিৰচন]

পদ

কহিবাক প্রতি ভকতিৰ বিশেষণ ।
পুনৰপি মই আৰম্ভিলো বিৰচন ॥
বহুবিধ মাধৱৰ ভকতি আছয় ।
তাহাতে প্রধান নৱবিধ আতিশয় ॥ ৪৪৭
প্রথমতে তাক মই দেখাইবাক প্রতি ।
কহো প্রহ্লাদৰ যেন বচন সম্প্রতি ॥
শ্রৱণ কীৰ্ত্তন পদ সেৱন স্মৰণ ।
অৰ্চ্চন বন্দন দাস্য দেহ-নিবেদন ॥ ৪৪৮
সখিত্ব সহিতে নৱ বিধ এহি মান ।
ইহাৰ লক্ষণ শুনা যাৰ যেন ঠান ॥
অন্যে বা আপুনে গুণ নাম উক্ত কৰে ।
তাহাকে শ্রৱণ বুলি কৰ্ণে যাক ধৰে ॥ ৪৪৯
নিজমুখে উচ্চাৰিলে বোলয় কীৰ্ত্তন ।
মনে নাম ৰূপ সুমৰণক স্মৰণ ॥
প্রতিমা আদিত পৰিচৰ্য্যা সাধাৰণ ।
কৰে যিটো বুলি তাক পদ নিসেৱন ॥ ৪৫০

বুলিয় অৰ্চ্চন জল আদিত পূজয়।
তাকে বুলি দাস্য যত কৰ্ম্ম সমৰ্পয়॥
বুলিয় সখিত্ব তান্তে বিশ্বাসাদি কৰে।
কৃষ্ণত শৰীৰ সমৰ্পয় যিটো নৰে॥ ৪৫১
সিজনৰ লক্ষণ শুনিয়ো যেনমত।
যেন গবাদিক যিটো বিকিলে পৰত॥
পালন পোষণ চিন্তা নকৰে সিজনে।
সেহিমতে দেহ অৰ্পি কৃষ্ণৰ চৰণে॥ ৪৫২
শৰীৰৰ অৰ্থে চিন্তা এৰয় সমস্ত।
ভকতিৰ এহি নৱ লক্ষণ প্ৰশস্ত॥
সমস্তকে প্ৰথমতে কৃষ্ণত অৰ্পিব।
পাচে সাৱধান মতে ভকতি কৰিব॥ ৪৫৩
ইহাকে বুলিয় মহা উত্তম ভকতি।
দেখাওঁ শিষ্টাচাৰ শুক বচনে সম্প্ৰতি॥
শুক নিগদতি পৰীক্ষিত মহাৰায়।
শুনা অম্বৰীষে যেন কৰিলে সদায়॥ ৪৫৪
কৃষ্ণ পাদপদ্ম মাত্ৰ স্মৰিলন্ত মনে।
হৰিগুণ নাম মাত্ৰ বৰ্ণাইলা বচনে॥
হস্ত দুই সদা হৰি কৰ্ম্ম কৰিলন্ত।
অচ্যুতৰ সন্ত কথা শ্ৰৱণে শুনন্ত॥ ৪৫৫
মুকুন্দৰ স্থান দেখি আছিল নয়ন।
কৰে সদা শৰীৰে ভক্তক আলিঙ্গন॥

হৰিপদ পঙ্কজ নির্ম্মাল্য তুলসীৰ।
সদায়ে সৌৰভি ঘ্ৰাণ লৈলা মহাবীৰ ॥ ৪৫৬
কৃষ্ণত অৰ্পিত অন্ন আদি কৰি যত।
তাহাৰ স্বাদক লৈলা জিহ্বায়ে সতত ॥
কৰিলা চৰণে হৰি ক্ষেত্ৰক গমন।
শিৰে হৰিচৰণক কৰিলা বন্দন ॥ ৪৫৭
ঈশ্বৰ প্ৰসাদ বুদ্ধি কৰি মহাযশী।
চন্দনাদি কৰি ভোগ কৰিলা হৰিষি ॥
ভাল ইন্দ্ৰিয়ৰ ভোগ কৰোহো সম্প্ৰতি।
কদাচিতো ইটো তান নাছিল কুমতি ॥ ৪৫৮
সমস্তে ভকতি ইটো আচৰি কৃষ্ণৰ।
প্ৰাৰ্থিলা ইহাৰ ফল সঙ্গ ভকতৰ ॥
সদায় পৰম তান ভাৱ ভকতত।
আছিলেক মাত্ৰ আক কৰিলো বেকত ॥ ৪৫৯
শুক বাক্যে দেখাইলোহো পূৰ্ব্ব সদাচাৰ।
শুনা ভকতিৰ এবে যেন ব্যৱহাৰ ॥
মন্দিৰ মাৰ্জ্জন আদি ভকতি যতেক।
প্ৰসঙ্গ সঙ্গত থাকি কহিলো প্ৰত্যেক ॥ ৪৬০
শ্ৰৱণ কীৰ্ত্তন আদি প্ৰধান ভকতি।
তাকেসে কৰিব মাত্ৰ বিবক্ষা সম্প্ৰতি ॥ বিবক্ষা—কবলৈ ইচ্ছা।
শ্ৰৱণ কীৰ্ত্তন ধ্যান অৰ্চ্চন আদৰ।
ইসব ভক্তিৰ ফল শুনা নিৰন্তৰ ॥ ৪৬১

হৃদিগত হুয়া আসি প্রভু ভগৱন্ত।
অনাদি জন্মৰ দুৰ্ব্বাসনা সংহৰন্ত ॥
শ্ৰৱণ কীৰ্ত্তন আদি ভক্তি যত যত।
এতেকে সমস্ত পাপ হৰিবে শকত ॥ ৪৬২
যেন ফল পাৱে সবে পাপ ভৈলে নষ্ট।
কুন্তীৰ বচনে সাঙ্গোপাঙ্গে কৰো স্পষ্ট ॥
কৃষ্ণক কৰন্ত কুন্তী স্তুতি আতিশয়।
বোলন্ত শুনিয়ো মোৰ মত কৃপাময় ॥ ৪৬৩
তযু নাম শুনে বা ভণে বা মনে স্মৰে।
অন্যে বা গাৱন্তে যিটো **অভিনন্দা*** কৰে ॥ *অভিনন্দন
সেহিসে এৰাইবে ঘোৰ মৃত্যুৰ সঙ্কট।
পাবে অল্পকালে তযু চৰণ নিকট ॥ ৪৬৪
কুন্তীৰ বচনে দেখাইলোহো ইটো ফল।
শ্ৰৱণাদি পৰ ভৈল যাহাৰা সকল ॥
নুহিকো সংসাৰ তাৰ দুখৰ কাৰণ।
শুনিয়োক কহো হেতু **বৃত্ৰৰ বচন** ॥ ৪৬৫
কৃষ্ণক প্ৰাৰ্থন্ত বৃত্ৰে কৰিয়া বেকত।
শুনিয়োক প্ৰভু যেন মোৰ অভিমত ॥
তযু পাদপদ্মত যাহাৰ ভৈল বাস।
জন্মে জন্মে তাহাৰ দাসৰো হৈবো দাস ॥ ৪৬৬
তুমি প্ৰাণনাথৰেসে গুণ সৰ্ব্বক্ষণে।
কৰোক কীৰ্ত্তন বাক্যে সুমৰোক মনে ॥

শৰীৰে তোমাৰ কৰ্ম্ম কৰোক সদায় ।
আতপৰে মোৰ আৰ একো ইচ্ছা নাই ॥ ৪৬৭
বৃত্ৰৰ প্ৰাৰ্থনে আক জানিবা নিশ্চয় ।
সংসাৰৰ দুখে ভকতক নলঙ্ঘয় ॥
বুলিবাহা কিনো আতি মিলিল অসুখ ।
বৃত্ৰৰ সাক্ষাতে দেখো সাংসাৰিক দুখ ॥ ৪৬৮
কাটিলন্ত শিৰ তাৰ ইন্দ্ৰে বজ্ৰ হানি ।
নাহি ভকতৰ দুখ বৃথা বোলা বাণী ॥
নকৰিবা মনে ইটো সংশয় সৰ্ব্বথা ।
আৰূঢ় ভক্তৰ দুখ নাহি কোন কথা ॥ ৪৬৯
কেৱলে কৃষ্ণৰ পাৱে পশিয়া শৰণ ।
তানে গুণ নাম কৰে শ্ৰৱণ কীৰ্ত্তন ॥
এতেকতে ইহ-পৰলোক দুখ যত ।
নথাকয় শেষ নিৰন্তৰে হোৱে হত ॥ ৪৭০
কৃষ্ণপাদ-পদ্মৰ পৰাগ সেৱা ৰতি ।
মহাভাগ্য যাৰ মনে মিলিল সম্প্ৰতি ॥
তাসম্বাৰ দুখ কষ্ট হৈব সমুদায় ।
কি কহিবো ইটো কথা কহন নাযায় ॥ ৪৭১
কদাচিতো মনে নেদেখিবা বিপৰীত ।
কহো আৰ হেতু শুনা স্থিৰ কৰি চিত ॥
উত্তম শ্লোকৰ কথামৃত পান কৰে ।
কৃষ্ণপাদ-পঙ্কজক মনত সুমৰে ॥ ৪৭১

নোপজয় ভয় তাব মবণ কালত।
স্বস্থ সময়ব আব কি কৈবো মহত্ত্ব ॥
দেখাইলোহো ভকতব নাহি একো দুখ।
সি সি জনে কৰে যিটো ভকতিব সুখ ॥ ৪৭৩
শুনিয়োক কহো এৰে কৰিয়া যুগুতি।
জীৱন মুকুতি আৰো পৰম মুকুতি ॥
এই দুই ফল মহা ভক্তিৰ প্ৰধান।
অন্য ফলান্তৰ যেন কহো বিদ্যমান ॥ ৪৭৪
কৃষ্ণৰ শ্ৰীমন্ত কথামৃত যিটো জন।
কৰে ঘৰে বসি সুখে শ্ৰৱণ কীৰ্ত্তন ॥
অনুবৃত্তি চিন্তি যিটো ভকতি বঢ়াৱে।
দুৰ্ল্লভ বৈকুণ্ঠ সিটো সুখে গৈয়া পাৱে ॥ ৪৭৫
যদ্যপি বাক্যত বৈকুণ্ঠকো লোক বুলি।
তথাপি দুৰ্জ্জয় কালে নেদেখে সমূলি ॥
এহিমানে পৰম দুৰ্ল্লভ্য পুৰুষাৰ্থ।
নৃপতিত শুকে কহিলন্ত পৰমাৰ্থ ॥ ৪৭৬
যাব অৰ্থে অতি ক্ষিতিভুজ নিৰন্তৰে।
গ্ৰাম এৰি বনত দুষ্কৰ তপ কৰে ॥
তাক ঘৰে বসি পাৱে ভকত সকল।
দেখাইলোহো কথা শুনিবাব যেন ফল ॥ ৪৭৭
কিন্তু কথা শ্ৰৱণৰ মহিমা আছোক।
কেৱলে প্ৰশংসা মাত্ৰ কৰে যিটো লোক ॥

কথা শুনিবাৰ ফল পাৱে সিটো জনে।
ইহাৰ প্ৰমাণ লৈয়োঁ শুকৰ বচনে॥ ৪৭৮
সৃষ্টি স্থিতি প্ৰলয়ৰ হেতু নিৰন্তৰ।
অনন্ত বিচিত্ৰ কৰ্ম্ম কৰে দামোদৰ॥
যিটো শুনে গাৱে আক প্ৰশংসে সম্প্ৰতি।
হোৱে তাৰ ভগৱন্ত কৃষ্ণত ভকতি॥ ৪৭৯
এহি হেতু যত সংসাৰৰ দুখচয়।
নপাৱে ভক্তক সাধু কহিলো নিৰ্ণয়॥
শ্ৰৱণাদি পৰম ভকতি ভৈল যাৰ।
নৰকাদি যাতনাৰ দুখ নোহে তাৰ॥ ॥ ৪৮০
যিহেতু প্ৰাৰ্থনা আতি কৰে জ্ঞানীগণ।
জ্ঞানাদিতো কৰি শ্ৰেষ্ঠ শ্ৰৱণ কীৰ্ত্তন॥
সনকাদি বাক্যে লৈয়োঁ ইহাৰ প্ৰমাণ।
বৈকুণ্ঠত কৃষ্ণক প্ৰাৰ্থন্ত বিদ্যমান॥ ৪৮১
কৃতাঞ্জলি হুয়া সবে বচন বোলন্ত।
শুনিয়োক পৰম ঈশ্বৰ ভগৱন্ত॥
আজি সীমা কৰি পূৰ্ব্ব বয়স যতেক।
নভৈল আমাৰ তাত কিঞ্চিত পাতেক॥ ৪৮২
আজি আসি সমস্ত পাতক ভৈল জাত।
যিহেতু শাপিলো তয়ু ভক্তক সাক্ষাত॥
এতেকে জানিলো নিজ পাশে স্বৰূপত।
হৈবেক আমাৰ জন্ম সবে নৰকত॥ ৪৮৩

হৌক শূকবাদি জন্ম বাঞ্ছো আমি তাক।
কিন্তু যদি হেন কৃপা কৰাহা আমাক॥
জগত দুর্ল্লভ ইটো তোমাৰ চৰণ।
নগণি বিঘিনি চিত্তে স্মৰে সৰ্ব্বক্ষণ॥ ৪৮৪
যদি বাক্যে কৰে তযু চৰিত্ৰ কীৰ্ত্তন।
কৰ্ণভৰি থাকয় তোমাৰ গুণগণ॥
কৰা যেৱে এহি অনুগ্ৰহ কৃপাময়।
নাহিকে আমাৰ তেৱে নৰককো ভয়॥ ৪৮৫
থওঁ এহিমানে সনকাদিৰ বচন।
জ্ঞানীও প্ৰাৰ্থিলা আতি শ্ৰৱণ কীৰ্ত্তন॥
জানিবা ভকতি শ্ৰেষ্ঠ নাহি আতপৰ।
কহো আৰো শুনা যেন বচন নন্দৰ॥ ৪৮৬
মিলিল নন্দৰ মহা মনত উৎসৱ।
বোলন্ত শুনিয়ো মোৰ বচন উদ্ধৱ॥
আমাৰ মনৰ যত বৃত্তি নিৰন্তৰ।
থাকোক স্মৰি পদ পঙ্কজ কৃষ্ণৰ॥ ৪৮৭
বচনে ৰহোক গুণ নামক স্মৰি।
ৰহোক শৰীৰ তানে মাত্ৰ কৰ্ম্ম কৰি॥
এহিমানে মাত্ৰ মোৰ প্ৰাৰ্থনি মনত।
জানিবা উদ্ধৱ বাপ কৃষ্ণ চৰণত॥ ৪৮৮
নন্দৰ বচন এৱে থৈলোহো সংহৰি।
বুলিবাহা শ্ৰৱণ কীৰ্ত্তনে দেৱহৰি॥

হৃদিগত হুয়া হৰন্তোক পাপচয়।
ইহাত আমাৰ কিছু আছয় সংশয়॥ ৪৮৯
শ্ৰৱণ কীৰ্ত্তনে পাপ মাত্ৰক সংহৰে।
ব্ৰতাদি দানেও চিত্তক শুদ্ধি কৰে॥
শ্ৰৱণ কীৰ্ত্তন ভৈল কিমতে বিশেষ।
শুনিয়ো ইহাৰ দেওঁ উত্তৰ নিশেষ॥ ৪৯০
কৃষ্ণৰ নিৰ্ম্মল মহা উদাৰ চৰিত্ৰ।
শ্ৰৱণ কীৰ্ত্তন যিটো কৰে প্ৰতিনিত॥
সিটো শুদ্ধভাৱে ভকতিৰ আতিশয়।
পুৰুষৰ মন যেন পৱিত্ৰ কৰয়॥ ৪৯১
ব্ৰত দানে তীৰ্থে শুদ্ধি নকৰে সিমতে।
এতেকে ভকতি শ্ৰেষ্ঠ ভৈল স্বভাৱতে॥
কৰে হৰিগুণ নামে পৰম নিৰ্ম্মল।
এৱে মন শুদ্ধিৰ শুনিয়ো যেন ফল॥ ৪৯২
কহন্ত আপুনি ভগৱন্তে উদ্ধৱত।
মোহোৰ কথাৰ সখি শুনিয়ো মহত্ব॥
শ্ৰদ্ধাৰূপে কৰি আতি শ্ৰৱণ কীৰ্ত্তন।
যেন যেনমতে কৰে চিত্তক শোধন॥ ৪৯৩
সেহি সেহি ৰূপে মোৰ স্বৰূপ হিয়াত।
দেখে শুনা কহো আৰ দৃষ্টান্ত সাক্ষাত॥
বেঢ়িছে পটালে যাৰ চক্ষু আতিশয়।
সিজনে প্ৰথমে একো বস্তু নেদেখয়॥ ৪৯৪

দিব্য অঞ্জনে মল গুচাইলেক যেরে।
সূক্ষ্মবেণু পর্য্যন্তকো দেখে সিটো তেৰে ॥
এহিমানে থৈলো বাক্য কৃষ্ণ দেৱতাৰ।
ঈশ্বৰৰ বচনে দেখাইলা বেদ সাৰ ॥ ৪৯৫
বুলিবাহা এতেকে ফলৰ নাহি নষ্ট।
এৰে ভকতিৰ ফল সচ্ছে কৰো স্পষ্ট ॥
পৰম শ্ৰদ্ধায়ে নিতে হৰিগুণ যত।
শ্ৰৱণ কীৰ্ত্তন সুখে কৰয় সতত ॥ ৪৯৬
আতি অল্পকালে আসি প্ৰভু ভগৱন্ত।
হিয়াত সাক্ষাতে তাৰ প্ৰকাশ হোৱন্ত ॥
এহি হেতু আছে আন উপায় যতেক।
তাত কৰি শ্ৰেষ্ঠ আক দেখিবা প্ৰত্যেক ॥ ৪৯৭
কহো এৰে হৰি প্ৰকাশৰ যেন ফল।
শ্ৰৱণ কীৰ্ত্তন কৰে যাহাৰাসকল ॥
তাহাৰ চিত্তত আসি প্ৰবেশি অনন্ত।
সবাসনা নিশেষে দুখক সংহৰন্ত ॥ ৪৯৮
গুচে অন্ধকাৰ যেন সূৰ্য্য উদয়ত।
দিলোহো দৃষ্টান্ত ইটো প্ৰকাশ মাত্ৰত ॥
যাৰ হৃদয়ত হৰি কৰন্ত ব্যাপাৰ।
শুনিয়োক অপৰ দৃষ্টান্ত কহো তাৰ ॥ ৪৯৯
পাইলেক মেঘক যেন প্ৰচণ্ড বতাসে।
উৰুৱায়ে লৱলেশো নথাকে আকাশে ॥

সেহিমতে ভকতৰ দুখ দামোদৰে।
হৃদয়ত প্ৰবেশি হৰন্ত নিৰন্তৰে ॥ ৫০০
নিজ ভৃত্যবৰ্গৰ সুহৃদ ভগৱন্ত।
মোক্ষ আদি কৰি যত সুখ মিলাৱন্ত ॥
হৰি যাৰ হৃদয়ত নভৈল প্ৰকাশ।
নাহি কদাচিতে তাৰ দুখৰ বিনাশ ॥ ৫০১
শুকমুনি বোলন্ত শুনিয়ো নৃপবৰ।
দুখ এৰাই মোক্ষ সুখ চাহে যিটো নৰ ॥
কায় বাক্য মনে ভগৱন্তক স্মৰোক।
শ্ৰৱণ কীৰ্ত্তন তাত সততে কৰোক ॥ ৫০২
এতেকে পৰম সুখে পাইবেক মুকুতি।
আনমতে নাহি মোক্ষ কহিলো যুগুতি ॥
কিন্তু পৰমাৰ্থ অৰ্থ শুনা কৰ্ণপাতি।
মোক্ষতো অধিক ভকতিৰ সুখ আতি ॥ ৫০৩
এতেকে যতেক আছে পুৰুষাৰ্থচয়।
অনায়াসে ভকতিতে সমস্তে মিলয় ॥
লৈয়োক ইহাৰ সাক্ষী ধ্ৰুৱৰ বাক্যত।
বোলন্ত উৎসুকে ধ্ৰুৱে কৃষ্ণৰ বাক্যত ॥ ৫০৪
শুনা প্ৰভু নাৰায়ণ মোৰ অভিমত।
তযু ভক্তসকলে কহন্ত কথা যত ॥
তাক আতি শ্ৰদ্ধায়ে শুনন্তে নিৰন্তৰ।
মিলে যেন সুখ দেহধাৰী সমস্তৰ ॥ ৫০৫

সিটো সুখ নাহি মহামোক্ষ অৱস্থাত।
কালৰূপ খড়্গে ছেদন কৰে যাত ॥
হেন স্বৰ্গ হন্তে যিটো পৰয় সৰ্ব্বথা।
নাহি তাত সিটো সুখ ইটো কোন কথা ॥ ৫০৬
কৃষ্ণৰ কথাৰ যেন সুখ বিপৰীত।
ধ্রুবৰ বচনে তাক কৰিলো বিদিত ॥
জানিয়া ইহাত লজ্জা আদি নকৰিব।
কেৱলে কথাক মাত্র কহিব শুনিব ॥ ৫০৭
পাণ্ডৱ কৰিয়া থৈয়ো ইহাৰ সংশয়।
কবি সিদ্ধ বচনত লৈয়োক নিৰ্ণয় ॥
কবি নিগদতি এৰে শুনিয়ো নৃপতি।
কহিলো তোমাত ইটো দুষ্কৰ ভকতি ॥ ৫০৮
কহো এৰে সুগম ভকতি যেনমত।
কৃষ্ণ জন্ম কৰ্ম্ম যত প্রসিদ্ধ লোকত ॥
কৰিবেক তাকে মাত্র শ্রৱণ কীৰ্ত্তন।
নেদিবেক আতি একো বিষয়ত মন ॥ ৫০৯
যাৰ যেন সুখ সেহিমতে আচৰোক।
কিন্তু আত ভয় লজ্জা আদি নকৰোক ॥
কহিলো তোমাত ইটো সুগম ভকতি।
অনায়াসে সমস্তলোকৰ সাধে গতি ॥ ৫১০
কবিৰ বচন এৰে এহিমানে থওঁ।
অন্যথা অনিষ্ট যেন তাৰ কথা কওঁ ॥

শ্ৰৱণ কীৰ্ত্তন নাহি কৃষ্ণৰ কথাত।
তথাত ৰাক্ষসী সবে মিলাৱে বিঘাত ॥ ৫১১
নকৰে ভকতি নিজ কৰ্ম্মসে আচৰে।
বহুবিধ বিঘ্নে তাত উপদ্ৰৱ কৰে ॥
আছে পৰলোকত বিস্তৰ ভয় তাৰ।
যমৰ বচনে লৈয়ো প্ৰমাণ ইহাৰ ॥ ৫১২
দূতৰ আগত যমে কহন্ত নিশ্চয়।
যাহাৰ জিহ্বায়ে হৰিনাম নলৱয় ॥
কৃষ্ণ পাদপদ্ম চিন্তে স্মুমৰে যাৰ।
শিৰে নমস্কাৰ নকৰিলে একবাৰ ॥ ৫১৩
পূজা আদি একো কৃত্য নকৰে কৃষ্ণৰ।
তাতপৰে নাহি দুষ্ট অধম পামৰ ॥
সেহি মোৰ পৰয়া তাহাক আন ধৰি।
হাতে গলে ভৰিত চামৰ লগাই জৰী ॥ ৫১৪
বান্ধি জড়পুৰ কৰি পেলায়ো নৰ্কত।
পাৰমানে ভুঞ্জায়ো যাতনা আছে যত ॥
এহিমানে থৈলো যমৰাজাৰ বচন।
ভক্তিহীন পুৰুষৰ নিষ্ফল জীৱন ॥ ৫১৫
কৰিলেক ব্যৰ্থ দেহ ইন্দ্ৰিয় সমস্ত।
লৈয়োক প্ৰমাণ শৌনকৰ বচনত ॥
শৌনক বদতি শুনা সূত মহাশয়।
ইসি মোৰ মহাখেদ ভৈল আতিশয় ॥ ৫১৬

লভিয়া দুৰ্ল্লভ তনু ভাৰত ভূমিত।
কৃষ্ণৰ চৰিত্ৰ নুশুনিলে কদাচিত॥
বৃথা কৰ্ণৰন্ধ্ৰ তাৰ দেখিয়ো সাক্ষাত।
দেখিয়ো দুগোটা যেন অপৱিত্ৰ গাঁত॥ ৫১৭
যাহাৰ জিহ্বায়ে হৰি চৰিত্ৰ নগাৱে।
বেঙৰ সদৃশ তাক জানিবা স্বভাৱে॥
সুৱৰ্ণৰ কিৰীটি যুগুত সৰ্ব্বক্ষণ।
কিন্তু মুকুন্দৰ পদে নকৰে বন্দন॥ ৫১৮
তাত পৰে নাহি আৰ অধম বৰ্ব্বৰ।
বহয়ে মিছাত মহাভাৰ মস্তকৰ॥
সুৱৰ্ণৰ ভূষণে প্ৰকাশে দুয়ো হাত।
হৰিৰ কৰ্ম্মক যেৱে নকৰে সাক্ষাত॥ ৫১৯
আনসে কৰ্ম্মক আচৰিলে দিনে ৰাতি।
মৃতকৰ শৱ যেন ভৈল সিটো আতি॥
যাৰ চক্ষে নেদেখিলে হৰিৰ ৰূপক।
ময়ূৰৰ পুচ্ছ যেন কৰে চকমক॥ ৫২০
হৰিৰ ক্ষেত্ৰক নগৈলেক একবাৰ।
বৃক্ষ শিপা সদৃশ জানিবা ভৰি তাৰ॥
বৈষ্ণৱৰ পদৰেণু নলৈলা সাদৰি।
জীৱন্তে শৱ সিটো জানা নিষ্ঠ কৰি॥ ৫২১
বিষ্ণুপদ লগ্ন তুলসীৰ যিটোজনে।
ঘ্ৰাণ লৈয়া অভিনন্দা নকৰিল মনে॥

নিশ্বাস কাঢ়ন্তে সিটো শৰ সম আতি।
ফাট ফোট কৰে যেন কমাৰৰ ভাতী॥ ৫২২
ইসব ইন্দ্রিয় ব্যর্থ মাত্র সমুদায়।
কিন্তু আৰ প্রতিকূল আচৰে সদায়॥
অসন্ত বিষয়ে ৰাত্রি দিনে আসকতি।
এহি হেতু জানিবা যাইবেক অধোগতি॥ ৫২৩
হেনবা বুলিবা ইটো ইন্দ্রিয়সকল।
কেনমতে মনুষ্যৰ হোৱয় সাফল॥
ইহাৰ উত্তৰ শুনিয়োক একমনে।
দেখাইবো প্রমাণ পৰীক্ষিতৰ বচনে॥ ৫২৪
শুকৰ আগত বিনাৱন্ত নৃপবৰ।
যিটো ৰাক্যে লৱে গুণনাম মাধৱৰ॥
তাকেসে বচন বুলি মহন্তে মানয়।
সি সি হাত যিটো হৰি কৰ্ম্মক কৰয়॥ ৫২৫
সমস্ত ভূতত হৰি আছে নিৰন্তৰে।
সি সি মন যিটো মাত্র হৰিক সুমৰে॥
শুনে মাত্র যিটো মাধৱৰ পুণ্যকথা।
তাকেসে বুলিয় কর্ণ জানিবা সৰ্ব্বথা॥ ৫২৬
প্রতিমা স্বৰূপ ভক্তৰূপ মাধৱৰ।
দুহাঙ্কো প্রণামে মাথা সি সি শ্রেষ্ঠতৰ॥
ইটো দুই ৰূপক কৃষ্ণৰ যিটো দেখে।
চক্ষু বুলি তাকেসে মহন্তসবে লেখে॥ ৫২৭

বিষ্ণু পাদোদক বা ভক্তৰ পদজল।
লয়ে যিটো নিতে অঙ্গ সেহিসে সফল ॥
এহিমতে ইন্দ্রিয়ৰ বৃত্তি নিৰন্তৰে।
সৰ্ব্বভাৱে মাত্ৰ কৃষ্ণতেসে ৰতি কৰে ॥ ৫২৮
তেৱে তাৰ ভাগ্যক বৰ্ণাইবো কিবা আৰ।
মহাসুখে নিস্তৰিলা দুৰ্ঘোৰ সংসাৰ ॥
থৈলো পৰীক্ষিতৰ বচন এহিমানে।
শ্ৰৱণ কীৰ্ত্তন আদি কহিলো সমানে ॥ ৫২৯
এৱে পৃথু নৃপতিৰ বচন উদ্ধাৰি।
শ্ৰৱণ কীৰ্ত্তন দুইকো কহো শ্ৰেষ্ঠ কৰি ॥
যাৰ যেন মতি কৃষ্ণকথাক শুনয়।
সেহি বুদ্ধি অনুসাৰে কীৰ্ত্তন কৰয় ॥ ৫৩০
এতেকে অৱশ্যে নৰে পাইবেক মুকুতি।
ভৈল দুইয়ো ভক্তি শ্ৰেষ্ঠ এবেসে যুগুতি ॥
পুণ্যশ্লোকসবৰ মুকুট ৰূপ হৰি।
হৰি গুণগণকেসে বচনে সাদৰি ॥ ৫৩১
বাক্যৰ একান্ত লাভ এহিমানে মাত্ৰ।
কীৰ্ত্তনতে হোৱে সুখ মুকুতিৰ পাত্ৰ ॥
মহাজনসকলে কহন্ত কথামৃত।
ওচৰতে মাত্ৰ কৰ্ণ পাতি শুনে নিত্য ॥ ৫৩২
এহিমানে মহালাভ জানিবা কৰ্ণৰ।
অৱশ্যে মুকুতি বণ্টা পাইবেক কৃষ্ণৰ ॥

দুইৰো মাজত একে ভাবিবে সমৰ্থ।
কহো এৰে সংহৰিয়া প্ৰকৰণ অৰ্থ ॥ ৫৩৩
মনোহৰ যতেক চৰিত্ৰ গোবিন্দৰ।
সম্পূৰ্ণ আনন্দ ৰসে পৰম সুন্দৰ ॥
শ্ৰৱণ কীৰ্ত্তন আক কৰে যিটো নিত্য।
নাহিকে সংশয় সিটো ভৈলা কৃতকৃত্য ॥ ৫৩৪
এহিমানে ইটো বিৰচন সমাপতি।
ৰচিলা মাধৱ মহা দীন হীনমতি ॥
শুনা সভাসদ সাধুজন স্থিৰ মনে।
লভিবা পৰম পদ শ্ৰৱণ কীৰ্ত্তনে ॥ ৫৩৫
মনুষ্যৰ শ্ৰেষ্ঠ ধৰ্ম্ম এহিমানে মাত্ৰ।
দেখিয়ো বিচাৰি মহাভাগৱত শাস্ত্ৰ ॥
কলিত নাহিকে গতি বিনে হৰিনাম।
জানিয়া আলস্য ত্যজি বোলা ৰাম ৰাম ॥ ৫৩৬

চতুর্থ বিবচন

[শ্রৱণ বিবচন]

দুলড়ী

শ্রৱণ কীর্ত্তন উপদেশ ক্রমে
ভকতিৰ নিৰূপণ।
কহিবাক প্ৰতি পুনোহো সম্প্ৰতি
আৰম্ভিলো বিবচন ॥
দুৰ্ব্বাসনা মুখ্য বীজ সংসাৰৰ
যতেক অনৰ্থচয়।
কেৱলে কৃষ্ণত কথা শুনিলেসে
সিটোসবে নিবৰ্ত্তয় ॥ ৫৩৭
ভকতজনৰ পৰম সুহৃদ
উপকাৰী ভগৱন্ত।
তানে গুণনাম শুনন্তে আসিয়া
হৃদয়ত প্ৰৱেশন্ত ॥
অনাদি জন্মৰ আছে তাৰ যত
দুৰ্ব্বাসনা হৃদয়ত।
তথাতে থাকিয়া প্ৰভু নাৰায়ণ
হৰন্ত তাক সমস্ত ॥ ৫৩৮

দুৰ্ব্বাসনা নষ্ট ভৈলে নিৰন্তৰে
শুনা যেন ফল পাৱে।
মহন্তসবৰ আত্মাৰূপে হৰি
প্ৰকাশ হন্ত স্বভাৱে॥
ভকতসবৰ মুখত তাহান
কথায়ে হন্ত অমৃত।
তাক শ্ৰদ্ধা কৰি কৰ্ণাঞ্জলি ভৰি
পিয়ে যিটো প্ৰতিনিত॥ ৫৩৯
বিষয় বাসনা মলিন মনক
কৰয় সিটো শোধিত।
কৃষ্ণৰ অভয় চৰণ পদ্মৰ
পাৱয় গৈয়া সন্নিত॥
বুলিবা সংশয় স্বধৰ্ম্মে পাৱয়
ইমান কাৰ্য্যে সাধিত।
মাধৱৰ কথা কিবা কাৰ্য্যে বৃথা
শুনিবাক লাগে নিত্য॥ ৫৪০
ভাল ইটো প্ৰশ্ন কৰিলা শুনিয়ো
উত্তৰ দেওঁ ইহাৰ।
স্বধৰ্ম্মত বুদ্ধি যদি হয় শুদ্ধি
তথাপি কথাৰ দ্বাৰ॥
যাৰ যেন ধৰ্ম্ম সুনিশ্চিত ভাৱে
আচৰয় শুদ্ধমতি।

তথাপিতো যদি ঈশ্বৰ কৃষ্ণৰ
কথাত নকৰে ৰতি ॥ ৫৪১
তেৱে সিটো ধৰ্ম্ম জানিবা কেৱলে
শ্ৰম মাত্ৰ সমুদায় ।
হৰিকথা বিনে অন্য যত ফল
বিনাশে সিটো সদায় ॥
এতেকে কৃষ্ণৰ কথাত যাহাৰ
উতপন্ন ভৈল্গা ৰতি ।
কথাৰ সাধন কৰ্ম্মত জ্ঞানত
এৰিয়া যত্ন সম্প্ৰতি ॥ ৫৪২
কথাকেসে মাত্ৰ শুনি শ্ৰদ্ধাভাৱে
কৃষ্ণক কৰিব বশ্য ।
শুনিয়োক এৱে ব্ৰহ্মাৰ বচনে
দেখাওঁ ইটো ৰহস্য ॥
কৃতাঞ্জলি হৈয়া ব্ৰহ্মায়ে বোলন্ত
কৃষ্ণৰ চাই চৰণ ।
অণুমাত্ৰ জ্ঞান পথত প্ৰয়াস
নকৰিবা নাৰায়ণ ॥ ৫৪৩
তীৰ্থ আদি আন পথত ভ্ৰমণ
ক্লেশ আদি নকৰয় ।
নিজস্থানে থাকি মহন্তৰ মুখে
তোমাৰ কথা শুনয় ॥

তথাপিতো যদি ঈশ্বৰ কৃষ্ণৰ
কথাত নকৰে ৰতি ॥ ৫৪১
তেৱে সিটো ধৰ্ম্ম জানিবা কেৱলে
শ্ৰম মাত্ৰ সমুদায় ।
হৰিকথা বিনে অন্য যত ফল
বিনাশে সিটো সদায় ॥
এতেকে কৃষ্ণৰ কথাত যাহাৰ
উতপন্ন ভৈল্গা ৰতি ।
কথাৰ সাধন কৰ্ম্মত জ্ঞানত
এৰিয়া যত্ন সম্প্ৰতি ॥ ৫৪২
কথাকেসে মাত্ৰ শুনি শ্ৰদ্ধাভাৱে
কৃষ্ণক কৰিব বশ্য ।
শুনিয়োক এৰে ব্ৰহ্মাৰ বচনে
দেখাওঁ ইটো ৰহস্য ॥
কৃতাঞ্জলি হৈয়া ব্ৰহ্মায়ে বোলন্ত
কৃষ্ণৰ চাই চৰণ ।
অণুমাত্ৰ জ্ঞান পথত প্ৰয়াস
নকৰিবা নাৰায়ণ ॥ ৫৪৩
তীৰ্থ আদি আন পথত ভ্ৰমণ
ক্লেশ আদি নকৰয় ।
নিজস্থানে থাকি মহন্তৰ মুখে
তোমাৰ কথা শুনয় ॥

তিনিও লোকত যদ্যপি তোমাক
একোজনে নজানয় ॥
কথাকে সৎকাৰ কৰে যিটো সিটো
তোমাক বশ্য কৰয় ॥ ৫৪৪
ব্ৰহ্মাৰ বচনে দেখাইলো জ্ঞানতো
অধিক কথা শ্ৰৱণ।
বুলিবাহা জ্ঞান সম্ভে মোক্ষ ফল
এৱিবে কেনে যতন ॥
সনতকুমাৰ বচনে ইহাৰ
উত্তৰ লৈয়ো নিশ্চয়।
মুকুতিতো কৰি কথা শ্ৰৱণৰ
অধিক সুখ আছয় ॥ ৫৪৫
চাৱিয়ো সনকে কৃষ্ণৰ আগত
বোলন্ত বাক্য বিনয়।
তোমাৰ পৱিত্ৰ কথা অমৃতৰ
ৰসক যিটো জানয় ॥
তাৱাসবে প্ৰভু তোমাৰ মুকুতি
প্ৰসাদকো নাদৰন্ত।
কালৰ অধীন যত স্বৰ্গসুখ
তাহাকো কৈত গণন্ত ॥ ৫৪৬
সনতকুমাৰ বচনে দেখালো
কথা শুনিবাৰ ফল।

সমস্তে পাপত পৱিত্ৰ হৈবেক
চাহয় যাবাসকল ॥
হৰিৰ পৰম নিৰ্ম্মল চৰিত্ৰ
শুনোক মাত্ৰ সৰ্ব্বথা।
চতুষ্পাদ পূৰ্ণ কলিৰ মলক
হৰয় কৃষ্ণৰ কথা ॥ ৫৪৭
শুনিয়োক এৱে দৃষ্টান্ত সহিতে
কথাৰ কহো মহত্ত্ব।
কৰ্ণৰন্ধ্ৰে হৰি হোৱন্ত প্ৰৱেশ
ভকতৰ হৃদয়ত ॥
তথাত থাকিয়া বাসনা সহিতে
হৰন্ত মল সকল।
যেন জল যত শৰত কালত
স্বভাৱে হোৱে নিৰ্ম্মল ॥ ৫৪৮
বাৰিষা কালৰ জলক নিৰ্ম্মল
কৰিতে চাহে যিজন।
কোন দ্ৰব্য দিয়া কেৱল কুম্ভৰ
কৰয় মাত্ৰ শোধন ॥
নদী পুখুৰীৰ পানীক নিৰ্ম্মল
কৰিতে নোহে শকত।
কলসৰো নষ্ট নোহে সমুদায়
পৰিয়া থাকে তলত ॥ ৫৫৯

কলস চালিলে পুনু পূৰ্ব্বৰতে
হোৱে জল নিৰন্তৰে।
সেহিমতে তপ জপ দান আদি
প্ৰায়শ্চিত্ত যিটো কৰে॥
যিটো প্ৰায়শ্চিত্তে সবাবো সমস্তে
পাপক নকৰে শুদ্ধি।
কোন পুৰুষৰ কিঞ্চিতেক মান
পৱিত্ৰ কৰয় বুদ্ধি॥ ৫৫০
তাহাৰো সমূলি বীজ সুগুচয়
বাসনা থাকে চিত্তত।
পুনৰপি চিত্ত চলিলে হুনাই
হোৱে পাপী পূৰ্ব্বৱত॥
হৃদয়ত কৃষ্ণ প্ৰবেশ মাত্ৰকে
যত পাপ সমস্তৰে।
হৰয় নিঃশেষে যেন সৰে জল
শৰতে নিৰ্ম্মল কৰে॥ ৫৫১
দেৱৰ বচনে ইটো দৃষ্টান্তৰ
তাতপৰ্য্য কৰো স্পষ্ট।
আন ধৰ্ম্মে কৰ্ম্মে সিমতে পাপীৰ
পাপক নকৰে নষ্ট॥
যেনমতে তযু চৰিত্ৰ অমৃত
শুনিয়া মহন্ত নৰে।

বঢ়ায়া ভকতি হৈয়া শুদ্ধমতি
জগত পৱিত্ৰ কৰে ॥ ৫৫২
দেৱৰ বচন দেখাইলো কৃষ্ণৰ
কথাৰ যেন মহত্ত্ব।
এতেকে কৃষ্ণৰ কথা শুনিলেসে
জানে ভকতিৰ তত্ত্ব ॥
হেন জানি সভা- সদ নিৰন্তৰে
শুনিয়ো কৃষ্ণৰ কথা।
ডাকি মুখ ভৰি বোলা হৰি হৰি
নকৰা জনম বৃথা ॥ ৫৫৩

পদ

বুলিবা পাপত শুদ্ধি হৈবে যাৰ মন।
কৃষ্ণকথা অমৃত পিয়োক সিটোজন ॥
জীৱন মুকুত সব ভৈল কৃতকৃত্য।
তাৰ কথা শুনিবে নলাগে কদাচিত ॥ ৫৫৪
মুকুত হৈবাক প্ৰতি চাহে যিটো নৰ।
সিয়ো যোগ জ্ঞান অভ্যাসয় নিৰন্তৰ ॥
কথা শুনিবাৰ প্ৰয়োজন নাহি তাৰ।
বিষয়ত আতি আসকতি চিত্ত যাৰ ॥ ॥৫৫৫

ইন্দ্রিয়ৰ প্ৰীতি মাত্ৰ সাধে সৰ্ব্বক্ষণ।
তাৰ হৰি কথাত কমন প্ৰয়োজন॥
এহি তিনিবিধ মাত্ৰ লোক সংসাৰত।
নাহিকে তিনিৰো কাৰ্য্য কথা শ্ৰৱণত॥ ৫৫৬
কেৱলে পাতকী মাত্ৰ শুনিবেক কথা।
ইহাত সংশয় কিছু নকৰিয়ো বৃথা॥
শুনিয়ো উত্তৰ ইটো ত্যজি কু-নিৰ্ব্বন্ধ*।
কথাক শুনিবে কেনে এতেক প্ৰবন্ধ॥ ৫৫৭
সমস্তে শাস্ত্ৰৰ এহিমানে মাত্ৰ সাৰ।
ভৈলন্ত মুকুত তৃষ্ণা নিবৰ্ত্তিল যাৰ॥
তাবাসবো কৰে সদা শ্ৰৱণ কীৰ্ত্তন।
মুকুত হৈবাৰ এহিমানে প্ৰয়োজন॥ ৫৫৮
দেখাইলোহো মুকুতবো পৰম সম্মত।
মুকুত হৈবাক যিটো খোজে সংসাৰত॥
সিয়ো হৰি চৰিত্ৰ ঔষধ কৰি পান।
দুৰ্ঘোৰ সংসাৰ ব্যাধি কৰয় নিৰ্য্যাণ॥ ৫৫৯
মুমুক্ষুজনৰো দেখাইলোহো প্ৰয়োজন।
বিষয়ৰ সুখত কেৱল যাৰ মন॥
উত্তম শ্লোকৰ গুণ চৰিত্ৰ সম্বাদে।
তাৰো মন কৰ্ণৰ পৰম সুখ সাধে॥ ৫৬০

---

* নিৰ্ব্বন্ধ—বিধান

বিষয়ীৰো পৰম শ্লাঘনী হৰিকথা।
ইহাত বিমুখ যিটো পৰম সৰ্ব্বথা॥
তাতপৰে নাহিকে অধম মন্দমতি।
শুনিয়োক তাৰ এৰে যিমত দুৰ্গতি॥ ৫৬১
সেহিসে চাণ্ডাল মহাব্যাধ আত্মঘাতী।
অসুৰ ৰাক্ষস সি সি মৰা শৱ আতি॥
যজ্ঞৰ ঈশ্বৰ হৰি তাহাক নভজে।
বলিদান কৰি আন দেৱতাক যজে॥ ৫৬২
বৃথা বধভাগী যদি নুহিকে সাক্ষাত।
যিহেতু নকৰে ৰতি কৃষ্ণৰ কথাত॥
এহি হেতু ভৈলা বৃথা পশুবধ ভাগী।
যাইবেক অৱশ্যে ঘোৰ নৰকক লাগি॥ ৫৬৩
বুলিবা যাহাৰ ইচ্ছা আছে মুকুতিক।
সদায়ে যিসব নব ভকতি ৰসিক॥
সিসবে সাধোক সিদ্ধি হৰিকথা শুনি।
জীৱন মুকুতসব কৃতাৰ্থ আপুনি॥ ৫৬৪
তাৰ কিবা কাজ কৃষ্ণকথা শুনিবাক।
ইহাৰ উত্তৰ যেন শুনিয়োক তাক॥
মোক্ষতো অধিক কথা ৰস বিপৰীত।
এহিহেতু মুকুতৰ শুনিবে উচিত॥ ৫৬৫
মহাজনসবৰ আশ্ৰয় ভগৱন্ত।
তান মহা নিৰ্ম্মল গুণৰ নাহি অন্ত॥

ব্ৰহ্মা হৰ আদি যত আছে যোগেশ্বৰ।
তাহাৰা নপাৰে অন্ত নিগুৰ্ণ কৃষ্ণৰ ॥ ৫৬৬
তাহান কথাৰ মহাৰস যিটো জানে।
সি কি বুলিবেক তুষ্ট ভৈলো এহিমানে ॥
এতেক মুকুতসবে শুনে সৰ্ব্বক্ষণ।
শুনা শ্ৰৱণৰ আৰো কহো গুণীগণ ॥ ৫৬৭
পৰম নিৰ্ম্মল জ্ঞান হোৱে উতপন।
হোৱে সংসাৰৰ যত উৰ্ম্মি নিৰৰ্ত্তন।
গুচে কৰ্ম্ম বাসনা প্ৰসন্ন হয় মতি।
ইহ পৰলোক সুখে মিলে বিৰকতি ॥ ৫৬৮
মোক্ষৰো সম্মত ভক্তিযোগ উপজয়।
শুনি যিটো আনন্দ লভিল আতিশয় ॥
হৰিৰ কথাত সি কি নকৰিবে ৰতি।
সংসাৰৰ তাপ যত এৰাবে সম্প্ৰতি ॥ ৫৬৯
দেখাইলোহো শ্ৰৱণৰ গুণ নিৰন্তৰ।
হেন হৰিকথাত বিমুখ যিটো নৰ ॥
তাৰ যেন গতি তাক শুনিয়ো সাম্প্ৰত।
যাই জগতৰ আয়ু সূৰ্য্যৰ লগত ॥ ৫৭০
একক্ষণ মাত্ৰ কথা শুনে মাধৱৰ।
হোৱয় সাফল তাৰ আয়ু সি দিনৰ ॥
সিওক্ষণ কথা নুশুনয় মাধৱৰ।
বিফলে হৰন্ত সূৰ্য্য আয়ু সিজনৰ ॥ ৫৭১

বুলিবা জীৱন আদি আয়ুৰ সাফল।
তাহাৰ উত্তৰ যেন শুনিয়োঁ সকল॥
হৰিকথা হীনো যদি জীয়ে স্বৰূপত।
নিজীয়ে কি জানা ইটো তৰু বন যত॥ ৫৭২
বুলিবা বৃক্ষৰ নাহি নিশ্বাস ভোজন।
কেনমতে বৃক্ষ তুল্য হৈব সিটোজন॥
দেখিয়োঁ সাক্ষাতে ভোজনাদি সবে কৰে।
ইহাৰ উত্তৰ শুনিয়োক নিৰন্তৰে॥ ৫৭৩
কমাৰৰ ভাতী যত ফোকাৰ ত্যজয়।
তাক কোনজনে জীয়া বুলিয়া আছয়॥
বিষ্ঠাক ভোজন আদি কৰয় শূকৰে।
তেৱে তাক প্ৰশংসা কৰয় কোন নৰে॥ ৫৭৪
তৰু লতা আদিৰ জীৱন যেন বৃথা।
সেহিমত যিজনে নুশুনে হৰিকথা।
যাৰ কৰ্ণপথক নগৈল দামোদৰ।
পশুতো অধম পশু অজ্ঞানী বৰ্ব্বৰ॥ ৫৭৫
অৰজ্ঞাৰ স্থলি সিটো কুক্কুৰ সদৃশ।
বিষ্ঠা ভুঞ্জি কৰে যেন শূকৰে হৰিষ॥
উটে যেন কণ্টক চোবায়া আতি মৰে।
ভাৱ পায়া গৰ্দ্দভে আনন্দ যেন কৰে॥ ৫৭৬
হৰিকথা এৰি বিষয়ত ৰতি যাৰ।
এহি চাৰিগোটা পশু পটন্তৰ তাৰ॥

কিন্তু পশুসব নুহি ভকতিৰ পাত্ৰ।
ভকতিত অধিকাৰ মনুষ্যৰ মাত্ৰ ॥ ৫৭৭
হেনয় মনুষ্যে কৃষ্ণকথা নুশুনয়।
চাৰিও পশুত সিটো অধম নিশ্চয় ॥
যতেক নিন্দিত লোক আছে নিৰন্তৰ।
তাহাৰো নিন্দিত হৰিবিমুখ পামৰ ॥ ৫৭৮
বিদুৰ বচনে লৈয়ো ইহাৰ প্ৰমাণ।
বুলিলা বিদুৰে মৈত্ৰেয়ৰ বিদ্যমান ॥
শুনিয়ো মৈত্ৰেয় মোৰ যেন অভিমত।
যতেক শোচনা আছে ইটো জগতত ॥ ৫৭৯
সিসবো তাহাক প্ৰতি কৰয় ক্ৰন্দন।
নজানিয়া কৃষ্ণকথা নুশুনে যিজন ॥
সিও বোলে মোক প্ৰতি নকান্দ সদায়।
নজানোহো আমি একো শাস্ত্ৰ অভিপ্ৰায় ॥ ৫৮০
তুমি আমি দুয়ো আহা কান্দো তাক প্ৰতি।
সবে শাস্ত্ৰ তাতপৰ্য্য জানিয়া সম্প্ৰতি ॥
তথাপি কৃষ্ণৰ কথা নকৰে শ্ৰৱণ।
মিছাত পঢ়িলে মাত্ৰ শাস্ত্ৰ সিটো জন ॥ ৫৮১
সমস্তে শাস্ত্ৰৰ সাৰ মাধৱৰ কথা।
তাহাক নুশুনি জন্ম কৰিলেক বৃথা ॥
অনেক জন্মৰ দুৰ্ব্বাসনা আছে তাৰ।
তাতেসে কৰিলে কালে আয়ুৰ সংহাৰ ॥ ৫৮২

বাক্য মন শৰীৰৰ ব্যাপাৰ সকল।
হৰিকথা বিনে আৰ সকলে বিফল॥
তাত পৰে জানিবা নাহিকে আত্মঘাতী।
তাক লাগি ময়ো অনুশোচ কৰো আতি॥ ৫৮৩
বিদুৰৰ বচনক এহিমানে থওঁ।
আৰো তাৰ যিমত অৱস্থা তাক কওঁ॥
কেৱল ব্যৰ্থেসে আয়ু ভৈল সমাপতি।
কিন্তু সিটো অৱশ্যে যাইবেক অধোগতি॥ ৫৮৪
লৈয়োক ইহাৰ সাক্ষী ব্ৰহ্মাৰ বাক্যত।
কহন্ত ব্ৰহ্মায়ে দেৱসবৰ আগত॥
সৃষ্টি আদি কৰি মাধৱৰ লীলা যত।
তাত বহিৰ্ভূত অন্য কুকথা সমস্ত॥ ৫৮৫
সিটো কুকথাক কৰে যিজনে শ্ৰৱণ।
কদাচিতো বৈকুণ্ঠক নযায় সিটোজন॥
ভৈলা সিটো মহা ভাগ্যহীন সমুদায়।
পূৰ্ব্ব পুণ্যমানে নষ্ট কৰে কুকথায়॥ ৫৮৬
পেলায়ে তাহাক মহা ঘোৰ নৰকত।
আপোনাৰ পাতকে আপুনি ভৈলা হত॥
দেখাইলো ব্ৰহ্মাৰ বাক্যে কুকথাৰ ফল।
শুনে মাধৱৰ কথা যাহাৰা সকল॥ ৫৮৭
কহো তাৰ ফল স্পষ্ট তত্ত্বৰ বচনে।
কৃষ্ণৰ আগত বাক্য বোলে তত্ত্বগণে॥

তযু কথা অমৃতক পিয়ে যিটোজন।
তাহাৰ ভকতি আতি বাঢ়ে অনুক্ষণ ॥ ৫৮৮
হোৱে চিত্ত শুদ্ধ মিলে আনন্দ সাক্ষাত।
হোৱয় নির্ম্মল বোধ হৃদয়ত জাত ॥
তোমাৰ কৰুণা তাক মিলয় স্বভাৱে।
অনায়াসে সুখে গৈয়া বৈকুণ্ঠক পাৱে ॥ ৫৮৯
তত্ত্বৰ বচনে এৰে থওঁ এহিমানে।
কৃষ্ণকথা ফল আৰো শুনা সাৱধানে ॥
পৰম শ্ৰদ্ধায়ে যিটো পিয়ে প্ৰতিনিত।
হন্ত ভগৱন্ত আসি তাৰ সন্নিহিত ॥ ৫৯০
ইঠাইতে বৈকুণ্ঠসুখ মিলে সৰ্ব্বক্ষণে।
লৈয়োক ইহাৰ সাক্ষী ব্ৰহ্মাৰ বচনে ॥
কৃষ্ণৰ আগত বনাৱন্ত স্তুতিকৰ।
কি কহিবো মহত্ব তোমাৰ ভকতৰ ॥ ৫৯১
তযু পদ পঙ্কজৰ সুগন্ধ যশক।
শৰদ বতাসে নিয়ে কৰ্ণৰ পথক ॥
পাইয়া সিটো গন্ধ মহা সন্তোষ মিলয়।
কৰ্ণবন্ধু ভবি সুখে সদায় শুনয় ॥ ৫৯২
কথাৰস পাইয়া বিষয়ক পৰিহৰে।
মহাভক্তি ভাৱে তযু চৰণক ধৰে ॥
তোমাৰ পাৱত লগাইলেক প্ৰেমজৰী।
যাইবেক নপাৰা তাৰ হৃদয়ক এৰি ॥ ৫৯৩

তুমি যাৰ হৃদয়ত সদায়ে প্ৰকাশ।
সিজনে নকৰে মুকুতিকো অভিলাষ॥
পৰম কৃতাৰ্থ ভৈলা সিটো মহাজন।
এহিমানে থৈলো ব্ৰহ্মা দেৱৰ বচন॥ ৫৯৪
কৃষ্ণকথা শুনি যেন হৱে কৃতকৃত্য।
সিদ্ধ সমস্তৰ বাক্যে কৰোহো বিদিত॥
সনতকুমাৰ আদি সিদ্ধগণ যত।
কৃষ্ণক কৰন্ত স্তুতি দক্ষৰ যজ্ঞত॥ ৫৯৫
বোলন্ত আমাক অনুগ্ৰহ কৰা যদি।
তযু কথা অমৃত নিৰ্ম্মলময় নদী॥
মহামদে উন্মত্ত আমাৰ মন গজে।
সেহি নদী মাজে মজি থাকোক সহজে॥ ৫৯৬
যেন বন পোৰাত পুৰিয়া হস্তীচয়।
অগাধ গঙ্গাৰ জলে মজিয়া থাকয়॥
বনজুইক ডৰে তাৰপৰা নুঠে আৰ।
সেহিমতে মন প্ৰভু মাতঙ্গ আমাৰ॥ ৫৯৭
দাবাগ্নি সদৃশ তিনি তাপ সংসাৰৰ।
অনাদি জনম তাতে পোৰে নিৰন্তৰ॥
এৱে তযু কথাৰ নদীত বুৰ দিয়োক।
তাৰপৰা পুনৰপি উঠিয়া নাসোক॥ ৫৯৮
পাসৰিবো তেৱে সংসাৰৰ যত দুখ।
মিলিবে মনত মহা ব্ৰহ্মানন্দ সুখ॥

যেন ব্ৰহ্মজ্ঞানী নুহি ব্ৰহ্মাত পৃথক।
এক ভাব হুইয়া পাইয়া থাকয় ব্ৰহ্মাক ॥ ৫৯৯
সেহিমতে মজি মন তোমাৰ কথাত।
পৰম আনন্দে মগ্ন হৈবোহো সাক্ষাত।
শ্ৰৱণ বিৰাম আৰ নুহিবেক মন।
এহিমানে থৈলো সিদ্ধসবৰ বচন ॥ ৬০০
দেখাইলো মুকুতি তুল্য সুখ শ্ৰৱণৰ।
পুনু পৰমাৰ্থ তাতো কৰি শ্ৰেষ্ঠতৰ ॥
লৈয়োক ইহাৰ সাক্ষী পৃথুৰ বচনে।
প্ৰাৰ্থিলন্ত পৃথু যেন কৃষ্ণৰ চৰণে ॥ ৬০১
বোলন্ত কৃষ্ণক প্ৰভু কোননো পণ্ডিতে।
তোমাৰ চৰণ আৰাধিয়া একচিত্তে ॥
ইন্দ্ৰিয়ৰ সুখ অৰ্থে প্ৰাৰ্থিৱন্ত বৰ।
নৰকীয়ো নিত্য যাক পাৱে নিৰন্তৰ ॥ ৬০২
অহঙ্কাৰী দেৱ যত ব্ৰহ্মা প্ৰতি মুখ।
তাসম্বাতো হন্তে পায় ইন্দ্ৰিয়ৰ সুখ ॥
নিৰ্গুণ ঈশ্বৰ তুমি কৈৱল্যৰ পতি।
নোখোজোহো তাক মই তোমাত সম্প্ৰতি ॥ ৬০৩
বুলিবা কৈৱল্যপতি বুলিলা আমাক।
খোজো দেখো দেওঁ তেৱে মুকুতি তোমাক ॥
শুনিয়ো উত্তৰ মোৰ মনৰ যুগুতি।
কদাচিতো নাথ মই নোখোজো মুকুতি ॥ ৬০৪

পৰম মহন্ত মহা একান্ত ভকত।
তযু পাদপদ্ম মকৰন্দ যশ যত॥
হৃদয়ৰপৰা মুখে কৰন্ত বিদিত।
নপাই তাক শুনিবাক যিটো মুকুতিত॥ ৬০৫
সিসব মুকুতি-পদে মোৰ কাৰ্য্য নাই।
কিন্তু এক বৰ মই মাগোহো গোঁসাই॥
মহন্তৰ মুখে পাওঁ কথা শুনিবাক।
হাজাৰ দশেক কৰ্ণ দিয়োক আমাক॥ ৬০৬
বুলিবা ইহাক নতু খোজে একোজন।
ইহাৰ উত্তৰ শুনিয়োক নাৰায়ণ॥
আনৰ চিন্তাত মোৰ কিবা প্ৰয়োজন।
এহিসে বৰক মোৰ অভিৰুচি মন॥ ৬০৭
বুলিবাহা ভৈলা যিটো মুকুতি বিহীন।
ৰাগ দ্বেষে হৈব মন পৰম মলিন॥
নুগুচিবে তাৰ একো সংসাৰৰ দুখ।
নপাইবেক সিটো কথা শ্ৰৱণৰ সুখ॥ ৬০৮
ইহাৰ উত্তৰ শুনিয়োক ভগৱন্ত।
তোমাৰ একান্ত যত ভকত মহন্ত॥
তাৰাসবে যত কথা অমৃত প্ৰকাশে।
তাৰ এক কথামান আনিব বতাসে॥ ৬০৯
তাক কৰ্ণপথে যিটো শুনে কদাচিত।
কুযোগীবো আত্মতত্ব হোৱয় বিদিত॥

আমি পুনু সাৰগ্ৰাহী তোমাৰ ভকত।
নাহিকে আমাৰ কাৰ্য্য অন্যত্ৰ ৰৱত ॥ ৬১০
মোক্ষ আদি কৰি সুখ আছে যত যত।
শ্ৰৱণ সুখৰ হুয়া আছে অন্তৰ্গত ॥
কথাক শুনন্তে সবে সুখে লাগ পাৱে।
তাসম্বাৰ ৰাগ দ্বেষ নাহিকে স্বভাৱে ॥ ৬১১
বুলিবা মুকুতি ফল যেবেসে শ্ৰৱণ।
ফল এৰি কৰা কেনে সাধনে যতন ॥
শুনিয়োক ইহাৰ উত্তৰ কৃপাময়।
কেৱল মঙ্গলৰূপ তযু গুণচয় ॥ ৬১২
মহন্তৰ সঙ্গে যিটো শুনে একবাৰ।
মুহি পশু জানে যেৱে গুণক তাহাৰ ॥
তেৱে কেনমতে আৰ ত্যজিবে কথাক।
পৰম শ্ৰদ্ধায়ে লক্ষ্মী ৰৱন্ত যাহাক ॥ ৬১৩
সবে পুৰুষাৰ্থ সমাপতি হোৱে যাত।
জানি যশ মাত্ৰ লক্ষ্মী ৰৱন্ত সাক্ষাত ॥
এতেকে মুকুতি এৰি খুজিলো শ্ৰৱণ।
থৈলো এহিমানে পৃথুৰাজাৰ বচন ॥ ৬১৪
দেখাইলো শ্ৰৱণ সুখ মোক্ষতো অধিক।
নোখোজে মুকুতি যিটো শ্ৰৱণ ৰসিক ॥
শ্ৰৱণৰ মহাসুখ মুকুতিত নাই।
মোক্ষ আদি কৰি সুখ শ্ৰৱণত পায় ॥ ৬১৫

ভাগৱত শাস্ত্ৰৰ কহিলো তত্ত্ব মৰ্ম্ম।
বুলিবাহা ক্ষুধা আদি প্ৰাণীৰ স্বধৰ্ম্ম॥
বুলিলা কিমতে ভকতক নবাধয়।
যেবে বা ইসব ধৰ্ম্ম যাহাত থাকয়॥ ৬১৬
হৈব কেনমতে তাত শ্ৰৱণৰ সুখ।
নাহি মুকুতিত ক্ষুধা আদি একো দুখ॥
শ্ৰৱণত কৰি শ্ৰেষ্ঠ এতেকে মুকুতি।
বুলিলা শ্ৰৱণ শ্ৰেষ্ঠ কমন যুগুতি॥ ৬১৭
নকৰি সংশয়চয় শুনা স্থিৰ মনে।
ইহাৰ প্ৰমাণ লৈয়ো নাৰদ বচনে॥
প্ৰাচীনবৰ্হিক মুনি দেন্ত উপদেশ।
বোলন্ত শুনিয়ো মোৰ বচন নিশেষ॥ ৬১৮
সাধু সমস্তৰ সঙ্গ লৈবা যত্ন কৰি।
কৰিবা শুশ্ৰূষা তাৰাসবক সাদৰি॥
হৰিকথা ৰসে তাৰাসবৰ জীৱন।
পৰম শ্ৰদ্ধায়ে আতি কহে সৰ্ব্বক্ষণ॥ ৬১৯
তাসম্বাৰ মুখে যত হৰিৰ চৰিত্ৰ।
শুহিকে অসাৰ সিটো সাক্ষাতে অমৃত॥
নদীৰূপে সিটো দশ দিশক বহয়।
তাক যিটো স্থিৰ কৰ্ণ কৰি আতিশয়॥ ৬২০
পৰম শ্ৰদ্ধায়ে পান কৰে প্ৰতি নিতি।
তথাপিতো মনে যাৰ নথণ্ডে তৃপিতি॥

তেৱে তাক ক্ষুধায়ে পিয়াসে নোচোৱয়।
নপাৱে ওচৰ আসি শোক মোহ ভয়॥ ৬২১
বুলিবাহা কথা মাত্র যিজনে শুনয়।
যেৱে তাক ক্ষুধা আদি একো নবাধয়॥
তেৱে কিয় কথাক নুশুনে সৰ্ব্বলোক।
ইহাৰ উত্তৰ যেন তাক শুনিয়োক॥ ৬২২
ক্ষুধা আদি কৰি ইটো দুখ নিৰন্তৰে।
সহজে সবাকে মহা উপদ্ৰৱ কৰে॥
এতেকে দুৰ্ল্লভ কথা অমৃত নিধিত।
নকৰয় সৰ্ব্বজনে ৰতি কদাচিত॥ ৬২৩
শুনিয়োক যেন আৰ পৰমাৰ্থ তত্ত্ব।
কৰিয়ো যতনে মহাজনৰ সঙ্গত॥
কথাৰ মহিমা জানি নুশুনে যাৱত।
ক্ষুধা আদি কৰি বাধা কৰয় তাৱত॥ ৬২৪
নুবুজয় যদ্যপি কথাৰে একো তত্ত্ব।
তথাপি শুনোক নিত্য সাধুৰ সঙ্গত॥
শুনন্তে শুনন্তে পাচে ৰতি হৈলা জাত।
তেৱে ক্ষুধা আদি বাধা এৰিবে সাক্ষাত॥ ৬২৫
নাৰদৰ বাক্য এৱে থৈলোহো সাম্প্ৰত।
নাহি একো দুখ হৰিকথা শ্ৰৱণত॥
তথাপি সঞ্জাত যদি নাহি বিদ্যমান।
পৰীক্ষিত অনুভৱে লৈয়োক প্ৰমাণ॥ ৬২৬

শুকৰ আগত পৰীক্ষিতে বিনাৱন্ত।
বোলন্ত শুনিয়ো শুক মুনি মহাশান্ত॥
সাক্ষাতে অমৃত ইটো কৃষ্ণকথাচয়।
তোমাৰ বদনপদ্মহন্তে বাজ হয়॥ ৬২৭
লাগিছো কৰিবে পান পৰম শ্ৰদ্ধায়।
জল মাত্ৰ ভোজন ত্যজিয়া সমুদায়॥
তথাপিতো পৰম দুঃসহ ক্ষুধা দুখে।
নকৰয় বাধা মোক আছো মহাসুখে॥ ৬২৮
নপাওঁ শুনিবাক হেন কৃষ্ণকথা যেৱে।
সচ্চে মোৰ শৰীৰ পবিব প্ৰভু তেৱে॥
পৰীক্ষিত অনুভৱে কৰিলো বেকত।
নাহি অন্ত কথাৰ মহিমা আছে যত॥ ৬২৯
ইহাৰ ফলত কিবা বৰ্ণাইবো অধিক।
ভৈলা যিটোজন অতি শ্ৰৱণ ৰসিক॥
মৰণতো হন্তে ভয় নোপোজয় তাৰ।
পৰীক্ষিত প্ৰাৰ্থনে প্ৰমাণ লৈয়ো আৰ॥ ৬৩০
বোলন্ত শুনিয়ো বিপ্ৰসব আছা যত।
মাৱ গঙ্গাদেৱী সাক্ষী হৈবাহা সাম্প্ৰত॥
ঈশ্বৰ কৃষ্ণৰ যিটো অভয় চৰণ।
লৈলো সৰ্ব্বভাৱে হেৰা তাহাতে শৰণ॥ ৬৩১
বিপ্ৰশাপ স্বৰূপ তক্ষক মায়াচয়।
দংশোক আমাক তাক নকৰোহো ভয়॥

মিলোক মোহোৰ মহা মৰণ সৰ্ব্বথা।
কিন্তু তুমিসবে মাত্ৰ কৈয়ো কৃষ্ণকথা ॥ ৬৩২
কৃষ্ণেসে সুহৃদ আত্মা কৃষ্ণ ইষ্টদেৱ।
কৃষ্ণবিনে মোহোৰ বান্ধৱ নাহি কেৱ ॥
এতেকে জানিয়া লৈলো কৃষ্ণত শৰণ।
থৈলো এহিমানে পৰীক্ষিতৰ বচন ॥ ৬৩৩
কৃষ্ণকথা শুনন্তে মৃত্যুৰ গুচে ভয়।
নেদেখিবা আক বিপৰীত আতিশয় ॥
কৃষ্ণৰ একান্ত যত ভকতসকল।
তাহাৰাসবৰো যশ পৰম নিৰ্ম্মল ॥ ৬৩৪
তাক শ্ৰদ্ধাৰূপে যিটো শুনয় সতত।
তাহাৰ সমস্তে পাপ তাপ হোৱে হত ॥
পৰম আনন্দ আৰো মিলয় মনত।
কৃষ্ণৰ কথাৰ কিবা কহিবো মহত্ত্ব ॥ ৬৩৫
এহি অৰ্থ শুকবাক্যে কৰোহো বিদিত।
বোলন্ত শুনিয়ো বুদ্ধিমন্ত পৰীক্ষিত ॥
গোবিন্দৰ পুণ্যকথা সাক্ষাতে অমৃত।
পৰম শ্ৰদ্ধায়ে আক শুনে প্ৰতিনিত ॥ ৬৩৬
এতেকতে তাহাৰ সংসাৰ নিৱৰ্ত্তয়।
জানি মাধৱৰ কথা শুনা মহাশয় ॥
শুকৰ বচনে থৈলো সম্প্ৰতি সংহৰি।
জনক বচনে আক কহো স্পষ্ট কৰি ॥ ৬৩৭

নৰসিদ্ধ সমস্তৱ আগত সাক্ষাত।
নম্ৰভাৱে ৰাজা বিনাৱন্ত যোবহাত॥
তোমাৰ মুখৰ হৰি চৰিত্ৰ অমৃত।
পিউ নাহি তথাপিতো তৃপিতি কিঞ্চিত॥ ৬৩৮
সংসাৰ তাপত পৰি আছো সমুদায়।
ইহাৰ ঔষধ হৰিকথা বিনে নাই॥
জানিয়া বিস্তাৰ কৰি পিয়ায়োক বাপ।
পাসৰিয়া থাকো সংসাৰৰ তিনি তাপ॥ ৬৩৯
থৈলো উপসংহৰিয়া জনক বাক্যক।
কৃষ্ণকথা বিনে নাহি সংসাৰ তাৰক॥
কহো তাক পুনৰপি বচনে শুকৰ।
বোলন্ত শুনিয়ো পৰীক্ষিত নৃপবৰ॥ ৬৪০
দাবানল তুল্য তিনি তাপ বিপৰীত।
জীৱক দগধ আতি কৰে প্ৰতিনিত॥
বহুবিধ দুখ ইটো অপাৰ সাগৰ।
পৰম দুস্তৰ আক জানিবা জীৱৰ॥ ৬৪১
আক আতিশয় তৰিবাক যিটো চায়।
কৃষ্ণকথামৃত সেৱা কৰোক সদায়॥
তেবেসে তৰিবে ঘোৰ সংসাৰ সাগৰে।
নাহি আন নৌকা কথা শ্ৰৱণত পৰে॥ ৬৪২
এহিহেতু আছে তাৰ যিমান শকতি।
শুনিয়োক মাধৱৰ চৰিত্ৰ সম্প্ৰতি॥

এহিমতে শুকে শিক্ষা দিলন্ত ৰাজাক।
জানিয়া যতেক শুনা কৃষ্ণৰ কথাক ॥ ৬৪৩
বুলিবা অজ্ঞান আদি নিৱৰ্ত্তিল যাৰ।
হোৱে নিৱৰ্ত্তন তাৰ দুৰ্ঘোৰ সংসাৰ ॥
গুচিবে অজ্ঞান কেন কথাৰ শ্ৰৱণে।
ইহাৰ উত্তৰ শুনিয়োক একমনে ॥ ৬৪৪
অজ্ঞানক গুচাইবাৰ সাধনা যতেক।
বহুবিধ বিঘ্নগ্ৰস্ত জানিবা প্ৰত্যেক ॥
যদি কদাচিতো একো বিঘিনি নপাৰে।
সিয়ো যেৱে শ্ৰৱণত ৰতি উপজাৱে ॥ ৬৪৫
তেবেসে তাহাৰ গুচে যতেক অজ্ঞান।
যুধিষ্ঠিৰ বাক্যে লৈয়ো ইহাৰ প্ৰমাণ ॥
বোলন্ত কৃষ্ণক শুনিয়োক কৃপাময়।
তযু পাদপদ্ম মকৰন্দ যশচয় ॥ ৬৪৬
মহাজন মন হন্তে মুখে ৰাজ হয়।
তাক যিটো কৰ্ণে পান কৰে আতিশয় ॥
নাহি কদাচিতো আৰ তাৰ অকল্যাণ।
গুচে মহাসুখে আছে যতেক অজ্ঞান ॥ ৬৪৭
যুধিষ্ঠিৰ বাক্য এৱে এহিমানে থৈলো।
অজ্ঞান গুচিবে যেনমত তাকো কৈলো।
বুলিবাহা নমানো তোমাৰ ইটো মত।
কেৱল অজ্ঞান গুচে জ্ঞান অভ্যাসত ॥ ৬৪৮

বুলিবা কিমতে গুচে কথাতে অজ্ঞান।
ইহাৰ উত্তৰ শুনা কহো বিদ্যমান॥
নিৰ্ম্মল মনত হোৱে জ্ঞানৰ উদয়।
কৃষ্ণৰ কথায়ে মন নিৰ্ম্মল কৰয়॥ ৬৪৯
দেৱৰ বচনে লৈয়ো প্ৰমাণ সাক্ষাত।
কৰন্ত কৃষ্ণক দেৱে স্তুতি দ্বাৰকাত॥
কৃতাঞ্জলি বোলন্ত শুনিয়ো দামোদৰ।
তযু কথা অমৃত নিৰ্ম্মল নদী বৰ॥ ৬৫০
পাদোদক গঙ্গা তিনি জগতে প্ৰশস্ত।
ত্ৰৈলোক্যৰ পাপ দুয়ো হৰয় সমস্ত॥
কীৰ্ত্তি নদী সেৱা কৰে কৰ্ণে মহাৰঙ্গে।
গঙ্গাক কৰয় অভিষেক আঙ্গে সঙ্গে॥ ৬৫১
এহিমতে দুয়ো তীৰ্থ উপাসি মহন্তে।
বাহিৰে ভিতৰে শুদ্ধি হোৱয় একান্তে॥
অনায়াসে তৰে ইটো দুৰ্ঘোৰ সংসাৰ।
এহিমানে থৈলোহো বচন দেৱতাৰ॥ ৬৫২
শুনা পৰমাৰ্থ ফল কথা শ্ৰৱণৰ।
সাক্ষাতে অজ্ঞান নিবৰ্ত্তাৱে নিৰন্তৰ॥
দেখাওঁ প্ৰমাণ উদ্ধৱৰ বচনত।
বোলন্ত বিনয়ে কৃষ্ণদেৱৰ আগত॥ ৬৫৩
পৰম মঙ্গল তযু চৰিত্ৰ অমৃত।
কৰ্ণপথে যিটো আৱ স্বাদ লৱে নিত্য॥

অন্যত্র যতেক সাধ্য সাধন আছয় ।
এবে সমস্তৰ বাঞ্ছা সিটো মহাশয় ॥ ৬৫৪
কৰ্ম্মপথে ভ্ৰমো আমি যত গৃহবাসী ।
তথু মহা ভকতৰ সঙ্গ লৈয়া আসি ॥
তোমাৰ চৰিত্ৰ কথা বস কৰি পান ।
তৰিবো বাসনা সমে যতেক অজ্ঞান ॥ ৬৫৫
এহিমানে থৈলো উদ্ধৱৰ বচনক ।
বুলিবা বিচাৰ কৰি কৰ্ম্ম অকৰ্ম্মক ॥
নিৰ্ণয় জানিয়া আক এবিবাহা পাচে ।
অন্যথা এবিলে আত মহাদোষ আছে ॥ ৬৫৬
ইহাৰ সিদ্ধান্ত লৈয়ো বচনে কৃষ্ণৰ ।
বুজাই উদ্ধৱত কহি আছে দামোদৰ ॥
যাহাৰ ভোগত নতু হোৱে বিৰকতি ।
স্বৰ্গাদিৰ অৰ্থে কৰ্ম্ম কৰিব সম্প্ৰতি ॥ ৬৫৭
ইন্দ্ৰিয়ৰ ভোগে বিৰকতি ভৈল যাৰ ।
নিত্য নৈমিত্তিক কৰিবাক লাগে তাৰ ॥
ভৈল যাৰ শ্ৰদ্ধা মোৰ কথা শ্ৰৱণত ।
নিত্য নৈমিত্তিক আদি কৰি কৰ্ম্ম যত ॥ ৬৫৮
কথাৰ বিৰোধী জানি ত্যজিবে সকল ।
সমস্তে কৰ্ম্মৰ কথা শ্ৰৱণেসে ফল ॥
কৃষ্ণৰ বচনচয় থৈলো এহিমানে ।
ইহাক কৰোহো স্পষ্ট শৌনক বচনে ॥ ৬৫৯

মহা বিৰকত শৌনকাদি ঋষি যত।
কৰন্ত বিদিত সবে সুতব আগত॥
শুনিয়োক সূত কহো তোমাত স্বৰূপ।
কৰো আমিসবে ইটো কৰ্ম্মসূত্ৰ ৰূপ॥ ৬৬০
গুচিল আমাৰ আত বিশ্বাস সমস্ত।
নাহি ফল নিশ্চয় বিস্তুৰ বিঘ্নিগ্ৰস্ত॥
ভৈলো ধূম্ৰবৰ্ণমাত্ৰ হোমৰ ধোৱাত।
শৰীৰক দগ্ধ অতি কৰিল সাক্ষাত॥ ৬৬১
এবে আমাসাক দয়া কৰা মহাশয়।
কৃষ্ণ পাদপদ্ম মকৰন্দ মধুচয়॥
কৰায়োক পান হৌক শৰীৰ শীতল।
গুচি কৰ্ম্মময় মহা মিলোক মঙ্গল॥ ৬৬২
শৌনক বচন এৱে এহিমানে থওঁ।
শুনা তাতপৰ্য্য উপসংহৰিয়া কওঁ॥
পৰম চতুৰ মহা বিবেকী যিজন।
তাহাৰ কৰ্ত্তব্য মাত্ৰ কথাসে শ্ৰৱণ॥ ৬৬৩
এহিমানে সমস্তে শাস্ত্ৰৰ তত্ত্ব অৰ্থ।
অন্যথা যতেক পাঠ আদি সবে ব্যৰ্থ॥
গুৰুক শুশ্ৰূষা কৰি পৰম যতনে।
চিৰকাল বেদ আদি পঢ়ে যিটোজনে॥ ৬৬৪
সিসব শ্ৰমৰ এহিমানে মাত্ৰ ফল।
কহিয়া আছন্ত মহা মহন্তসকল॥

হৰি পাদপদ্ম যাৰ হিয়াত সাক্ষাত।
শুনিব কৃষ্ণৰ গুণ নাম তাসম্বাত ॥ ৬৬৫
শুনা সভাসদসব যুগুতি বচন।
হৰি ভকতিৰ আদি জানিবা শ্ৰৱণ ॥
মহন্তৰ মুখে কথা শুনে প্ৰথমত।
তেবেসে পুৰুষে পাৱে ভকতিৰ তত্ত্ব ॥ ৬৬৬
কথা শুনিলেসে গুচে মনৰ সংশয়।
কৃষ্ণৰ সেৱাত ৰতি তেবেসে বাঢ়য় ॥
জানি হৰিকথা শুনা মহন্তৰ মুখে।
বোলা ৰাম ৰাম তেৱে তৰিবাহা সুখে ॥ ৬৬৭

ছবি

সমস্তে ধৰ্ম্মৰ ফল কথা শ্ৰৱণেসে মাত্ৰ
দেখাইলোহো যুগুতি পূৰ্ব্বত।
পৰম যোগীৰ কৃত্য জানা এহিমানে মাত্ৰ
দেখাওঁ মৈত্ৰেয় বচনত ॥
মৈত্ৰেয়ে বোলন্ত মাতি শুনিয়ো বিদুৰ ধীৰ
কহো মই স্বৰূপ তোমাত।
যিটো মহাযোগীগণ অভ্যাসিয়া অনুক্ষণ
কৰিলন্ত আত্মাক সাক্ষাত ॥ ৬৬৮

মিলে যোগ সিদ্ধি যত তাকো স্পৃহা নকৰন্ত
যিহেতু আত্মাত মাত্ৰ ৰত।
যিটো মহাজ্ঞানে ইটো ছেদিলে সংশয় যত
তাকো সবে ত্যজন্ত পাচত॥
সাধ্য পাইলে সাধনত নাহি কিছু প্ৰয়োজন
থাকে ব্ৰহ্ম এৰে এক হুই।
হেনয় অনেক যতি পাইয়া সিটো যোগ গতি
তথাপিতো অপ্ৰমত্ত নুই॥ ৬৬৯
কৃষ্ণকথা শ্ৰৱণত যাৰত নকৰে ৰতি
তাৰে মল নুগুচে চিত্তৰ।
এতেকে যোগীৰো জানা নাহিকে কৰ্ত্তব্য আন
কৃষ্ণকথা শ্ৰৱণত পৰ॥
এহিমানে মৈত্ৰেয়ৰ বচন সংহৰি থৈলো
হেনবা বুলিবা কদাচিত।
যোগৰ সিদ্ধিত স্পৃহা এবিবেক কিবা হেতু
শুনা কহো সিদ্ধান্ত বিদিত॥ ৬৭০
ভগৱন্ত ঈশ্বৰৰ কথা শ্ৰৱণত পৰ
নাহি মহালাভ ত্ৰিভুৱনে।
এতেকে সমস্ত এৰি কথাক শুনিব মাত্ৰ
লৈয়ো সাক্ষী গোপীৰ বচনে॥
কৃষ্ণ দৰশন আশে গোপীসবে গাৱে গীত
বোলে শুনা প্ৰভু লক্ষ্মীপতি।

তযু কথা অমৃতেসে মৰাকো জীয়াৱে আতি
লৈয়ো তাৰ যুগুতি সম্প্ৰতি ॥ ৬৭১
দেৱতাসবৰ ভোগ্য প্ৰসিদ্ধ অমৃত যিটো
কথামৃত শ্ৰেষ্ঠ তাত কৰি।
ব্ৰহ্মজ্ঞানীগণে সিটো অমৃত কৰিয়া তুচ্ছ
কথামৃত পিয়ন্ত সাদৰি ॥
ভোগ্যৰ অমৃতে আতি বঢ়াৱে সকাম কৰ্ম্ম
কথামৃতে কৰে কৰ্ম্ম নাশ।
নচাৰয় অনুষ্ঠান শ্ৰৱণ মাত্ৰকে মহা
মুকুতিকো কৰন্ত প্ৰকাশ ॥ ৬৭২
দেৱৰ অমৃতে মহা উন্মত্ত কৰায় মাত্ৰ
কথামৃতে কৰয় সুশান্ত।
হেন কথা পৃথিবীত কৰে যিটো বিস্তাৰিত
নাহি তাত পৰে দাতাৱন্ত ॥
যিজনে কেৱল মাত্ৰ কথাকে গ্ৰহণ কৰে
তাহাৰ ভাগ্যৰ নাহি সীমা।
যি পুনু তোমাক আনি কৰিল সাক্ষাত প্ৰভু
তাৰ আৰ কি কৈবো মহিমা ॥ ৬৭৩
গোপীৰ বচন থওঁ এহি অৰ্থ পুনু কওঁ
যি ভৈল কৃষ্ণক দৰশন।
তাৰ যত পাপক্ষয় হৈব অদভুত নয়
কিন্তু ভৈল কৃতাৰ্থ সি জন ॥

যাহাৰ নামক মাত্ৰ একবাৰ শ্ৰৱণত
অধম চাণ্ডাল আতিশয়।
সেহিতো শৰীৰ সমে সমস্তে পাপত হন্তে
হোৱে মহা পৱিত্ৰ নিশ্চয় ॥ ৬৭৪
বুলিবা সবাকে শুদ্ধি কৰয় কেৱলে পুনো
নুহি ধীৰ সমস্তে লাভত।
ত্ৰৈলোক সিদ্ধান্ত আৰ কৃষ্ণ কথা শুনিবাৰ
মহিমা কহিবো মই কত ॥
পুৰুষাৰ্থ মাজে সাৰ জানিয়া মহন্তসবে
পূৰ্ব্বে কহি আছা বিদ্যমান।
ভগৱন্ত মাধৱৰ চৰিত্ৰ অমৃত কথা
সংসাৰক কৰয় নিৰ্ব্যাণ ॥ ৬৭৫
হেন কথা অমৃতক মহন্ত সবৰ মুখে
পিয়ে যিটো কৰ্ণাঞ্জলি ভৰি।
নুহি যেবে পশু সিটো জানয় কথাৰ ৰস
নুশুনিবে কোননো সাদৰি ॥
কৃষ্ণ কথামৃত এৰি শুনে বিষয়ৰ কথা
পশুতো অধম সিটো আতি।
প্ৰতিকূল কৰ্ণ দিয়া জানিবা নিশ্চয়ে তাক
বিধাতায়ে কৰিলন্ত শাস্তি ॥ ৬৭৬
কলা হৈলে ভাল তাৰ কুকথাক শুনিবাৰ
নপাইলেক হন্তে দোষে আসি।

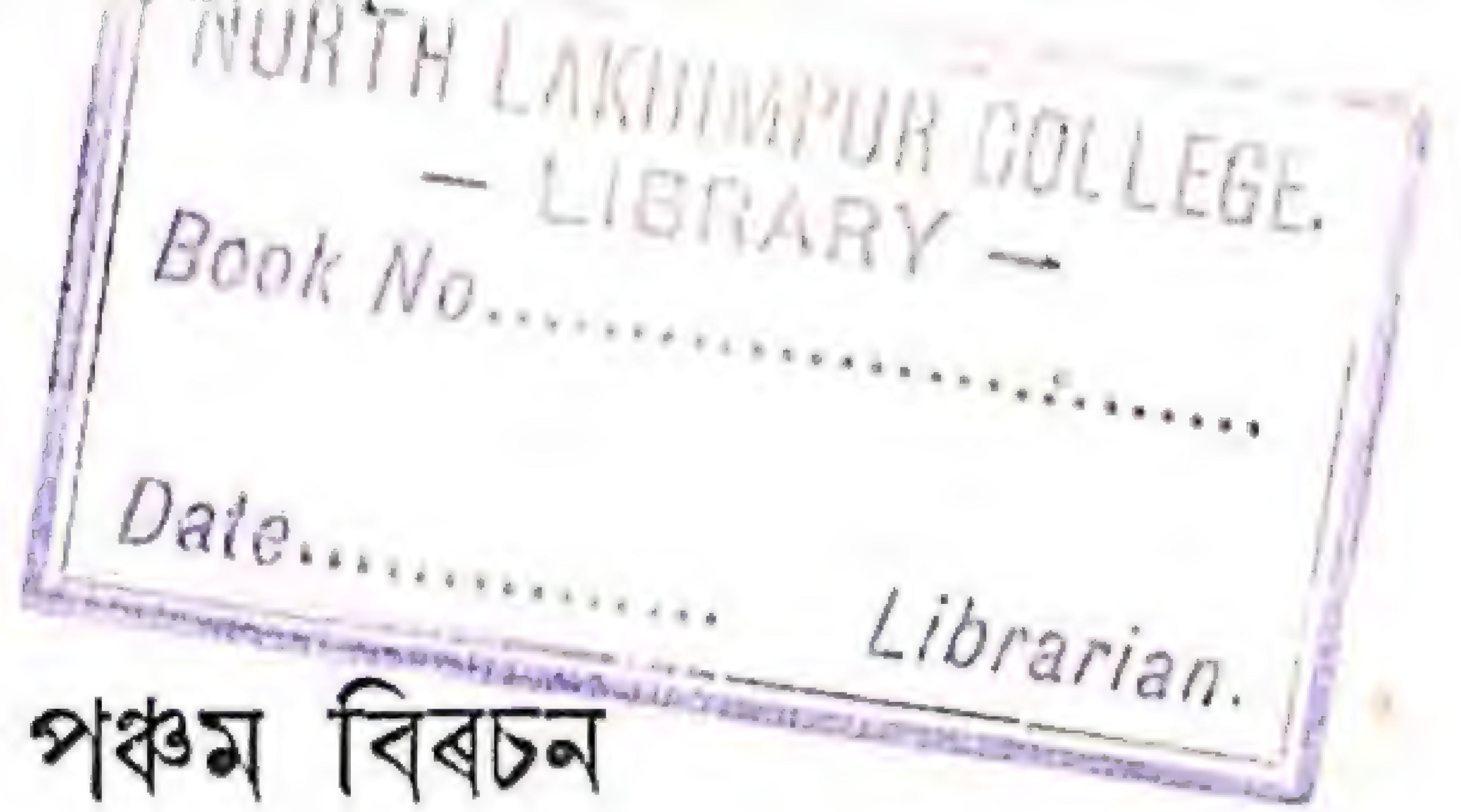
কৃষ্ণৰ কথাত কৰি কুকথা যিমত তুচ্ছ
শুনা কহো দৃষ্টান্ত প্ৰকাশি ॥
অমৃত পৰিয়া থাকে যেন শূকৰৰ জাকে
বিষ্ঠাকেসে কৰন্ত ভোজন।
জানিয়া কুকথা বিষ্ঠা ত্যজিয়া কৃষ্ণৰ কথা
অমৃতক কৰিয়ো যতন ॥ ৬৭৭

ছুলড়ী

কৃষ্ণৰ চৰিত্ৰ শ্ৰৱণেসে মাত্ৰ
পৰম শ্ৰেষ্ঠ ভকতি।
শুক মহামুনি নৃপতিৰ আগে
কহিলন্ত প্ৰতি প্ৰতি ॥
উত্তম শ্লোকৰ গুণ বাদ কথা
যিটো শুনে একবাৰ।
এতেকে যতেক অমঙ্গল তাৰ
নষ্ট হোৱে বাৰম্বাৰ ॥ ৬৭৮
হেন জানি মহা নিৰ্ম্মল ভকতি
যি জনে চাহে কৃষ্ণত।
তাহান কথাক পৰম শ্ৰদ্ধায়ে
শুনোক মাত্ৰ সতত ॥

ইটো প্ৰকৰণ উপসংহৰিয়া
কহো অৰ্থ নিৰন্তৰ।
নিজ ধৰ্ম্মপথ ৰক্ষাৰ নিমিত্তে
যিটো কৃষ্ণ মহেশ্বৰ ॥ ৬৭৯
শুদ্ধ সত্ব গুণে লীলায়ে ধৰন্ত
ৰাম আদি অৱতাৰ।
তেহোঁ ভগৱন্ত দেৱ যদূত্তম
জানিবাহা সাৰে সাৰ ॥
আন অৱতাৰ সদৃশ যতেক
কৰিলা কৰ্ম্ম লীলায়।
সেহি কৰ্ম্মে বেদ বিহিত কৰ্ম্মক
নিবৰ্ত্তাৱে সমুদায় ॥ ৬৮০
হেনয় কৃষ্ণৰ চৰণে যিসবে
সেৱা মাত্ৰ বাঞ্ছা কৰে।
তাহান চৰিত্ৰ অমৃতক মাত্ৰ
শুনোক সিসব নৰে ॥
এতেকে কৃষ্ণৰ চৰণে হৈবেক
পৰম শ্ৰেষ্ঠ ভকতি।
কথা শ্ৰৱণৰ বিৰচন ভৈল
এহিমানে সমাপতি ॥ ৬৮১
নমো নমো কৃষ্ণ প্ৰভু মহেশ্বৰ
কৰা কৃপা কিছু মোক।

ভকত সঙ্গত তযু কথামৃত
শ্রৱণত ৰতি হোক ॥
তোমাৰ চৰণে কায়বাক্য মনে
শৰণ লৈলো সম্প্ৰতি ।
মই মূঢ়মতি প্ৰণতি মিনতি
নজানো স্তুতি ভকতি ॥ ৬৮২
তুমিসি পৰম প্ৰিয়তম আত্মা
ইষ্টদেৱ গুৰু নিষ্ঠ ।
তুমিসি সুহৃদ বান্ধৱ তোমাক
নজানো মই পাপীষ্ঠ ॥
পৰম কৃতঘ্ন পাপী মোত পৰে
নাহি জানা দামোদৰ ।
শুনি আছো মহা পতিত পাৱন
নাহিকে তোমাত পৰ ॥ ৬৮৩
সংসাৰ সাগৰে উপকাৰ চিন্তা
কৰিবে মোক যি জন ।
তুমি বিনে হেন বান্ধৱ নেদেখো
জানিয়া লৈলো শৰণ ॥
শৰণাগতক যেন লাগে কৃষ্ণ
কৰা যথোচিত কাম ।
নছাড়িবা মোক সামাজিক লোক
ডাকি বোলা ৰাম ৰাম ॥ ৬৮৪

পঞ্চম বিৰচন

[কীৰ্ত্তন বিৰচন]

পদ

দেখাইলো মহিমা কৃষ্ণকথা শ্ৰৱণৰ ।
শুনিলা কৌতুকে সভাসদ নিৰন্তৰ ॥
শুনিয়োক আৰো আৰম্ভিলো বিৰচন ।
কৃষ্ণৰ কীৰ্ত্তন এবে কৰো নিৰূপণ ॥ ৬৮৫
সংসাৰত যত ধৰ্ম্ম আছে শ্ৰেষ্ঠতৰ ।
সমস্ততে কৰি শ্ৰেষ্ঠ কীৰ্ত্তন কৃষ্ণৰ ॥
এহিমান অভিপ্ৰায় সকল শাস্ত্ৰৰ ।
তপ জপ আদি যত ধৰ্ম্ম পুৰুষৰ ॥ ৬৮৬
কৰে বেদ পাঠ যজ্ঞ যাগ যোগ দান ।
সমস্তৰে অভিলাষী ফল এহিমান ॥
উত্তম শ্লোকৰ গুণ নামক কীৰ্ত্তন ।
ইহাকেসে কহি আছে মহা জ্ঞানীগণ ॥ ৬৮৭
কৰয় কীৰ্ত্তন যিটো জানিবা সাক্ষাত ।
সকল কৰ্ম্মক কৰি আছয় পূৰ্ব্বত ॥
ভগৱন্ত মাধৱৰ কীৰ্ত্তন নকৰে ।
জানিবা তাহাৰ ব্যৰ্থ ধৰ্ম্ম নিৰন্তৰে ॥ ৬৮৮

দেখাওঁ বেকতে কীর্ত্তনৰ ফল যত।
সূত নিগদতি শৌনকৰ সমাজত॥
শুনিয়ো শৌনক মোৰ স্বৰূপ উত্তৰ।
সমস্তে অসতী যত কথা অসন্তৰ॥ ৬৮৯
যিসব কথাত মাধৱক নকহয়।
সিসব সকলে মিছা জানিবা নিশ্চয়॥
সেহিসে সকলে সত্য সেহিসে মঙ্গল।
সেহিসে পৰম পুণ্য সেহিসে কুশল॥ ৬৯০
সেহিসে ৰম্য সেহিসে ৰুচিৰ নৱ নৱ।
সেহিসে বঢ়াৱে মহা মনৰ উৎসৱ॥
সেহি শোক সাগৰ শোষয় মনুষ্যৰ।
সেহিসে ঐশ্বর্য্য আনি মিলাৱে কৃষ্ণৰ॥ ৬৯১
যিটো বাক্যে কৰে হৰি চৰিত্র কীর্ত্তন।
সেহি নৰ হয় সর্ব্ব গুণৰ ভাজন॥
নুহিকে আশ্চর্য্য ইটো শুনিয়ো যুগুতি।
যিহেতু কীর্ত্তনে সাধে পৰম মুকুতি॥ ৬৯২
ঘোৰ সংসাৰক পাইয়া আছে যিটোজন।
যদি অজ্ঞানতো কৰে শ্রৱণ কীর্ত্তন॥
সিও সত্যে সংসাৰত হৱয় মুকুত।
আক আতি মনে নেদেখিবা অদভুত॥ ৬৯৩
যিটো নাম গ্রহণ কৰন্তে আতিশয়।
কাল মৃত্যু হুয়ো তৰতৰিয়া কাম্পয়॥

ইহাক জানিয়া যিটো নকৰে কীৰ্ত্তন।
সিটো অধমৰ জানা নিষ্ফল জীৱন॥ ৬৯৪
যাৰ বচনত কৃষ্ণগুণ নাম নাই।
তাৰ বাক্য পাঠ আদি ব্যৰ্থ সমুদাই॥
জগত পৱিত্ৰকাৰী কৃষ্ণৰ চৰিত্ৰ।
নকৰে গ্ৰহণ যিটো বাক্যে কদাচিত॥ ৬৯৫
যদি চিত্ৰ বিচিত্ৰ বচন সৰ্ব্বোত্তম।
তথাপি জানিবা উচ্ছিষ্টৰ গৰ্ত্ত সম॥
কাক তুল্য কামাতুৰ নৰ যিটোজন।
সি সি সৰ্ব্বক্ষণে কৰে তাহাতে ৰমণ॥ ৬৯৬
ৰাজহংস সদৃশ পৰম সাধু নৰে।
শুদ্ধ সত্ত্ব মন সৰোবৰে মাত্ৰ চৰে॥
কৃষ্ণ পাদপদ্মে বাস কৰয় কেৱল।
কৰে পান কৃষ্ণযশ জল সুনিৰ্ম্মল॥ ৬৯৭
যেহেন প্ৰসিদ্ধ যত ৰাজহংসচয়।
কেৱলে মানস সৰোবৰত চৰয়॥
কৰে বাসা কমনীয় পদ্ম সমূহত।
বিচিত্ৰ অন্নাদিযুক্ত উচ্ছিষ্ট গৰ্ত্তত॥ ৬৯৮
কদাচিতো তাত ৰাজহংস নপৰয়।
জানিবা কাকেসে মাত্ৰ সদায় ৰময়॥
দেখাইলো কৃষ্ণৰ গুণ নাম নাহি যাত।
অপৱিত্ৰ সিটো বাক্য জানিবা সাক্ষাত॥ ৬৯৯

কৃষ্ণগুণ নাম মাত্র কৰৱ বেকত।
যদি পদ চাতুৰী নাহিকে বচনত॥
তথাপিতো জগতকে পৱিত্র কৰয়।
সি সি বচনক মহাজনে সাদৰয়॥ ১০০
কহন্তা থাকিলে কৰ্ণ পাতিয়া শুনয়।
শুনন্তা থাকিলে মহা শ্রদ্ধায়ে কহয়॥
কহিবাক শুনিবাক যেৱে নপাৱন্ত।
পৰম শ্রদ্ধায়ে বসি আপুনি গাৱন্ত॥ ১০১
হেন হৰিগুণ যদি কীৰ্ত্তন নকৰে।
কদাচিতো তত্ত্ব নজানিব সিটো নৰে॥
নাৰদে বোলন্ত শুনা ব্যাস মহাশয়।
দেওঁ ইটো উপদেশ তোমাক নিশ্চয়॥ ১০২
কৰা সাৱধানে মহাভাগৱত শাস্ত্র।
বৰ্ণাইবো কেৱলে কৃষ্ণগুণ নাম মাত্র॥
তেবেসে তোমাৰ মহাশান্ত হৈবে মন।
কৰা যেৱে অনাদৰ মোহোৰ বচন॥ ১০৩
উৰুক্রম চৰিত্রত কৰিয়া পৃথক।
বৰ্ণাইবা শাস্ত্রত যদি অন্যত্র অৰ্থক॥
কদাচিতো বিষয়ে তোমাৰ ইটো মতি।
নপাইবেক স্থিতি আক জানিবা সম্প্রতি॥ ১০৪
প্রচণ্ড বতাসে যেন নাৱ সাগৰৰ।
কাণ্ডাৰী বিহীনে পাক ফুৰে নিৰন্তৰ॥

সেহিমতে পাক ফুবিবেক তযু মন।
জানিয়া কবিয়ো ব্যাস কৃষ্ণৰ কীৰ্ত্তন॥ ৭০৫
পৰম আনন্দে মতি মজিবে তোমাৰ।
তেৱে সন্থে হৈবে স্থিৰ কহিলোঁহো সাৰ॥
তথাপিতো তুমি যেবে নোযোৱা সঞ্জাত।
লৈয়ো মোৰ অনুভৱে প্ৰমাণ সাক্ষাত॥ ৭০৬
নিবীড় স্বৰূপে কৰো যখন কীৰ্ত্তন।
আনন্দ সমুদ্ৰে মন হোৱয় মগন॥
তীৰ্থ পদ ভগৱন্ত জগত নিবাস।
তেখনে হৈবন্ত আসি হিয়াত প্ৰকাশ॥ ৭০৭
যেন কোনজনে ডাক দিলে পুৰুষক।
সিযেন পুৰুষ আসে তেখনে আগক॥
এহিমানে থৈলোঁহো বচন নাৰদৰ।
শুনা এহি ফল কহো বচনে সূতৰ॥ ৭০৮
বোলন্ত শুনিয়ো শৌনকাদি ঋষি যত।
বিস্তৰ কহিবো কিবা তোমাৰ আগত॥
এহিমানে পৰম কৰ্ত্তব্য মনুষ্যৰ।
কহো তোমাসাত সাৰ সকল শাস্ত্ৰৰ॥ ৭০৯
কৃষ্ণগুণ নামচয় অমৃত সাক্ষাত।
আছয় আশ্ৰয় কৰি যিসব কথাত॥
তাকে মাত্ৰ সেৱা কৰিবেক প্ৰতিনিত।
নিৰ্বিষয় হৈবাক আছয় যাৰ চিত॥ ৭১০

অন্যথা নুগুচে ঘোৰ সংসাৰৰ ভয়।
এহিমানে থাকোক সূতৰ বাক্যচয়॥
শুকবাক্য এহি অৰ্থ কৰোহো বিদিত।
বোলন্ত শুনিয়ো মহাৰাজ পৰীক্ষিত॥ ৭১১
দেওঁ পৰিচ্ছেদ মই সকল শাস্ত্ৰৰ।
সংসাৰত হন্তে মোক্ষ চাহে যিটো নৰ॥
কৃষ্ণ কীৰ্ত্তনেসে তাৰ মোক্ষৰ সাধন।
বিষয় ভোগক ইচ্ছা কৰে যিটোজন॥ ৭১২
কীৰ্ত্তনেসে দেয় তাকো জানা সেই ফল।
ভৈলন্ত মুকুত আতি যাহাৰাসকল॥
তাসম্বাৰো এহিমানে ফল সমুদায়।
কৃষ্ণৰ কীৰ্ত্তন মাত্ৰ কৰিব সদায়॥ ৭১৩
এহিমানে স্পষ্ট সৰ্ব্ব শাস্ত্ৰৰ নিৰ্ণয়।
ইহাৰ প্ৰমাণ নুখুজিবা মহাশয়॥
প্ৰমাণৰ উপৰি প্ৰমাণ নাহি আৰ।
বিষয় বাসনা বদ্ধ ভৈল মন যাৰ॥ ৭১৪
পৰম আতুৰ চিত্ত বিষয় চিন্তাত।
ঘোৰ আপদত মজি আছয় সাক্ষাত॥
তাহাৰো সংসাৰ সিন্ধু তৰিবাক প্ৰতি।
বিহি আছে নাৱ কৃষ্ণ কীৰ্ত্তন সম্প্ৰতি॥ ৭১৫
নুবুলিবা বেদ মাত্ৰ কেৱল প্ৰমাণ।
কিন্তু লৌকিকতো আক দেখি বিদ্যমান॥

কীৰ্ত্তন নকৰি নতু তবে একোজন।
পৰম বিষয়ী তবে কৰিয়া কীৰ্ত্তন ॥ ৭১৬
এহিমানে থৈলো এবে বচন শুকৰ।
সদায় কীৰ্ত্তন যিটো কৰয় কৃষ্ণৰ ॥
কি কহিবো তাসম্বাৰ মহিমা আছোক।
অন্তকালে কীৰ্ত্তন কৰয় যিটোলোক ॥ ৭১৭
এতেকে মুকুত হোৱে ঘোৰ সংসাৰত।
লৈয়োক প্ৰমাণ ব্ৰহ্মাদেৱৰ বাক্যত ॥
নাহি জন্ম কৰ্ম্ম কৃষ্ণ জগত কাৰণ।
তান জন্ম কৰ্ম্ম গুণনাম বিড়ম্বন ॥ ৭১৮
সেহি জন্ম কৰ্ম্মময় নাম মাধৱৰ।
মৃত্যুকালে অজ্ঞানতো লৱে যিটো নৰ ॥
এতেকে তেখনে তাৰ ছিণ্ডে কৰ্ম্মবন্ধ।
মিলয় মনত আসি পৰম আনন্দ ॥ ৭১৯
হোৱয় প্ৰবেশ পৰংব্ৰহ্ম স্বৰূপত।
প্ৰণাম সদায় হেন কৃষ্ণচৰণত ॥
থৈলোহো সংহৰি ব্ৰহ্মাদেৱৰ বচন।
অজ্ঞানতো অন্তকালে কৰিয়া কীৰ্ত্তন ॥ ৭২০
অনায়াসে গৈল ঘোৰ সংসাৰক তৰি।
বিষ্ণুদূত বচনে দেখাওঁ স্পষ্ট কৰি ॥
মাধৱৰ মুখ্য পাৰিষদ চাৰিজন।
যমৰ দূতক চাহি বুলিলা বচন ॥ ৭২১

শুন অৰে যমদূত পৰম পামৰ।
নজ্ঞানস কিছু তোৰা মহিমা নামৰ॥
যদ্যপি অজ্ঞানী ইটো বিপ্ৰ অজামিল।
তথাপি সাক্ষাতে হৰি নাম উচ্চাৰিল॥ ৭২২
এতেকেসে বিপ্ৰে কোটি জন্মৰ পাপৰ।
কৰিলে সবাৰো প্ৰায়শ্চিত্ত শ্ৰেষ্ঠতৰ॥
হেন নুবুলিবি ভৈল প্ৰায়শ্চিত্ত মাত্ৰ।
কিন্তু ভৈল দ্বিজ মহা মুকুতিৰ পাত্ৰ॥ ৭২৩
হেন বা হৈবেক তোৰ সংশয় মনত।
কৰ্ম্ম মাত্ৰ হোৱে সাঙ্গ নাম কীৰ্ত্তনত॥
স্বতন্ত্ৰে কিমতে নামে সংহাৰিবে পাপ।
ইহাৰ উত্তৰ শুনা ত্যজিয়া সন্তাপ॥ ৭২৪
হৈবে লাগি মাত্ৰ পাপমানে প্ৰায়শ্চিত্ত।
সম্পূৰ্ণ নলাগে হৰি নাম উচ্চাৰিত॥
পৰম মঙ্গল হৰি নামৰ আভাষে।
সমস্তে লোকৰ মহাপাপক বিনাশে॥ ৭২৫
দেখিলি সাক্ষাতে ইটো বিপ্ৰ অজামিল।
পূৰ্ণ চাৰি অক্ষৰে নামক উচ্চাৰিল॥
নাৰায়ণ আইস বুলি আৰ্ত্তনাদ কৰি।
ডাকিলা প্ৰভুক ইটো পুত্ৰ নাম ধৰি॥ ৭২৬
কৃষ্ণৰো আসিবে লাগে ইহাৰ পাশক।
কোন অদভুত ইটো নাশিল পাতক॥

বুলিবি ব্ৰাহ্মণ মহাপাতকী প্ৰধান।
কৰিলে সমস্তে পাপ আছে যতমান ॥ ৭২৭
অনেক সহস্ৰবাৰ কৰিয়াছে নিত্য।
কৰে যদি ইটো কোটি কোটি প্ৰায়শ্চিত্ত ॥
তথাপিতো পাপ নষ্ট নুহিকে ইহাৰ।
একে নামে হৈবে কেনে পাতক সংহাৰ ॥ ৭২৮
ইহাৰ উত্তৰ দেওঁ শুন দূতগণ।
ব্ৰাহ্মণৰ সুৱৰ্ণক হৰে যিটোজন ॥
মিত্ৰদ্ৰোহ সুৰাপান ব্ৰহ্মবধ কৰে।
স্ত্ৰীবধ ৰাজবধ গুৰু ভাৰ্য্যা হৰে ॥ ৭২৯
গোবধ পিতৃবধ কৰে দুৰাশয়।
সংসাৰত আছে আনো যত পাপচয় ॥
সমস্তৰে মুখ্য প্ৰায়শ্চিত্ত হৰিনাম।
উচ্চাৰন্তে হোৱে নষ্ট পাতকৰ দাম ॥ ৭৩০
নকৰিবি দূত তয় ইহাত সংশয়।
যিটোজনে মুখে হৰিনাম উচ্চাৰয় ॥
ইটো মোৰ হৈল বুলি প্ৰভু ভগৱন্ত।
সমস্ত ভয়ত তাক ৰাখিয়া ফুৰন্ত ॥ ৭৩১
এতেকেসে শ্ৰেষ্ঠ প্ৰায়শ্চিত্ত হৰিনাম।
আত যমদূত শঙ্কা কৰ কোন কাম ॥
মনু প্ৰতি মুখ্য কৰি যত ব্ৰহ্মবাদী।
বিহিয়া আছন্ত যত যাগ যোগ আদি ॥ ৭৩২

সিটো প্ৰায়শ্চিত্তে শুদ্ধি নকৰে সিমতে।
নাম উচ্চাৰন্তে পাপ গুচে যেনমতে॥
শুন দূত নামৰ মহিমা বিপৰীত।
নেৰে নামে পুৰুষক কৰাই প্ৰায়শ্চিত্ত॥ ৭৩৩
উত্তম শ্লোকৰ আছে গুণগণ যত।
তাকো আনি নামে মিলাৱয় পুৰুষত॥
আন প্ৰায়শ্চিত্তে যদি পৱিত্ৰ কৰয়।
কদাচিতো পাতকৰ বীজ নুগুচয়॥ ৭৩৪
প্ৰায়শ্চিত্ত কৰিয়ো পাপক ধাৱে মনে।
বীজ নষ্ট কৰিবাক চাহে যিটোজনে॥
হৰিগুণ নামমাত্ৰ কৰোক কীৰ্ত্তন।
কৰয় প্ৰভুৰ নাম চিত্তক শোধন॥ ৭৩৫
গুচাইলো সংশয়চয় তোহোৰ মনৰ।
কৰোহো আদেশ শুন যমৰ কিঙ্কৰ॥
নিনিবি দ্বিজক তই পাপৰ পথক।
মৰন্তে লৈলেক ইটো হৰিৰ নামক॥ ৭৩৬
কৰিলেক প্ৰায়শ্চিত্ত নিঃশেষ পাপৰ।
উচ্চাৰিল নাৰায়ণ চাৰিও অক্ষৰ॥
এতেকে মুকুতি দ্বিজে পাইলে হেন জান।
নাম এক দশ কৰে পাপক নিৰ্ব্যাণ॥ ৭৩৭
যি বুলি লৈলে নাম মৃত্যু সময়ত।
নুপজিল পাপ পুনৰপি ব্ৰাহ্মণত॥

তাতেসে মৰণ কাল কৰিলো মুকুত।
নকহিলে বিধি তই জান যমদূত॥ ৭৩৮
কৃচ্ছ্র চান্দ্রায়ণ আদি কৰি বিধি যত।
কহে যেন প্ৰায়শ্চিত্ত পাপৰ অন্তত॥
সিমন্ত বিধান নাহি হৰিৰ নামত।
যেই সেই বেলা লৈলে পাপ কৰে হত॥ ৭৩৯
যেন আকস্মিকে কাক উবাৰ কৰিল।
পকা তালফল সেই সময় সৰিল॥
সেহি তাল পৰি যেন কাক ভৈল হত।
হৰিৰ নামৰ জান তেহ্নয় মহত্ত্ব॥ ৭৪০
বুলিবি নলৈলে বিপ্ৰে হৰিৰ নামক।
মৰণ সময়ে ডাক দিলেক পুত্ৰক॥
কেনমতে ব্ৰাহ্মণৰ পাপ ভৈল নষ্ট।
শুন আৰ উত্তৰ ত্যজিয়া মন কষ্ট॥ ৭৪১
পুত্ৰনাম ধৰিয়া সঙ্কেতে লৱে নাম।
পৰিহাস কৰিও যদ্যপি বোলে ৰাম॥
গীত তাল মান পুৰাণত নাম লয়।
অৱহেলা কৰি হৰিনাম উচ্চাৰয়॥ ৭৪২
ইসব প্ৰকাৰে যদি নামক উচ্চাৰে।
তথাপিতো সমস্ত পাতক তাৰ হৰে॥
বুলিবি বিপ্ৰৰ নাহি সঙ্কল্প মনত।
বৈকুণ্ঠৰ নাম লওঁ পাপ হৌক হত॥ ৭৪৩

পুত্ৰৰ স্নেহত বুলিলেক নাৰায়ণ।
কিমতে হৈবেক ব্ৰাহ্মণৰ পাপ ক্ষয় ॥
ইহাৰ উত্তৰ দূত শুনিবি সকলে।
কৰে জ্বৰে তাপে পীড়া পৰে বা পিছলে ॥ ৭৪৪
সৰ্পে দংশে মাৰে শত্ৰু ভাঙ্গে হাত ভৰি।
এতেকে সময়ো অজ্ঞানতো বোলে হৰি ॥
তথাপি সমস্তে পাপ হোৱয় বিনাশ।
আৰো তাকো যাতনা ভুঞ্জাইবে কৰ আশ ॥ ৭৪৫
হেনবা বুলিবি তই যমৰ কিঙ্কৰ।
কৰি আছে বিপ্ৰে মহাপাপ গুৰুতৰ ॥
বহু প্ৰায়শ্চিত্তেসে পৱিত্ৰ হোৱে গাত্ৰ।
সুমৰিয়া আছে ইটো অল্প নাম মাত্ৰ ॥ ৭৪৬
কেনমতে ইহাৰ গুচিল সবে পাপ।
শুন আৰ উত্তৰ ত্যজিয়া মনস্তাপ ॥
মনু আদি কৰি যত মহন্ত প্ৰধান।
কৰি আছে তাৰাসবে যিসব বিধান ॥ ৭৪৭
গুৰু পাতকৰ প্ৰায়শ্চিত্ত গুৰুতৰ।
ক্ষুদ্ৰ মাত্ৰ প্ৰায়শ্চিত্ত ক্ষুদ্ৰ পাতকৰ ॥
পাপ তাৰতম্য জানি কহিয়া আছন্ত।
সিসব নিয়ম তাতে মাত্ৰ বিহিলন্ত ॥ ৭৪৮
নাহিকে ব্যৱস্থা ইটো হৰিৰ নামত।
সমস্তে পাতক উচ্চাৰন্তে হোৱে হত ॥

যেন এক বিন্দুমাত্র পিলেক মদ্যক।
তথাপিতো মহাপাপী বুলি ব্ৰাহ্মণক ॥ ৭৪৯
সেহিমতে অল্পমাত্ৰ স্নৰবে নামক।
দহে ততকাল মহা মহা পাতকক ॥
তপ জপ যাগ যোগ যজ্ঞ তীৰ্থ ব্ৰত।
যাক যৈতে বিহে তাক তৈতে কবে হাত ॥ ৭৫০
কৰ্ম্ম প্ৰায়শ্চিত্তে পাপ নুগুচে সমূলি।
হৰিনামে পেলাৱে পাপৰ আলু তুলি ॥
শুন যমদূত কহো কৰিয়া নিৰ্ণয়।
লৈলে একবাৰ নাম পাপ হোৱে ক্ষয় ॥ ৭৫১
যেন বহুকাল ঘোৰ আন্ধাৰ আছয়।
একবাৰ প্ৰদীপ জ্বালিলে নষ্ট হয় ॥
সেহিমতে হৰিনাম লৈলে একবাৰ।
অনাদি জন্মৰ পাপ হোৱয় সংহাৰ ॥ ৭৫২
পুনৰপি পাপ আসি চাপয় সমীপ।
বেঢ়ে অন্ধকাৰে যেন নিমাইলে প্ৰদীপ ॥
নামৰ আবৃতি নেৰে এতেকে মহন্তে।
নাশে অহঙ্কাৰ যেন প্ৰদীপ থাকন্তে ॥ ৭৫৩
সদা নাম লৰন্তে বাসনা হোৱে ক্ষয়।
নোপজয় পাপ পুনু চিত্ত শুদ্ধি হয় ॥
এতেকেসে শাস্ত্ৰে কহে সদায় স্মৰণ।
কহিলো সমস্ত তোত নামৰ লক্ষণ ॥ ৭৫৪

কহিলো ব্যৱস্থা ইটো সমস্ত লোকৰ।
শুন এৱে কথা অজামিল ব্রাহ্মণৰ ॥
অনেক জনমে পাপ কৰিয়াছে যত।
মৰন্তে সুমৰি নাম দহিল সমস্ত ॥ ৭৫৫
শুনিল কৃষ্ণৰ কথা মুখত আমাৰ।
দহি পাতকৰ বীজ তৰিল সংসাৰ ॥
প্রভুৰ পৰম কৃপা ভৈল আক প্রতি।
ইহাক ধৰস তোৰা পৰম দুৰ্ম্মতি ॥ ৭৫৬
হেনবা বুলিবি দূত ইটো অজামিল।
প্রায়শ্চিত্ত জানি হৰিনাম নুচ্চাৰিল ॥
কিমতে গুচিবে পাপ অজ্ঞানী বিপ্রৰ।
শুন এবে দূতসব ইহাৰ উত্তৰ ॥ ৭৫৭
জ্ঞানে বা অজ্ঞানে নাম লৱে মাধৱৰ।
তথাপি সমস্ত পাপ দহে নিৰন্তৰ ॥
অজ্ঞান বালকসবে যেন জুই দেয়।
তথাপি সমস্ত কাষ্ঠ ভস্ম কৰি নেয় ॥ ৭৫৮
বুলিবি কাহাতো নতু উপদেশ পাৱে।
আপোনাৰ শ্রদ্ধা আৰ নাহিকে স্বভাৱে ॥
কেনমতে নামে পাপ হৰিল বিপ্রৰ।
ইহাৰ উত্তৰ শুন যমৰ কিঙ্কৰ ॥ ৭৫৯
যেন মহা বীৰ্য্যোত্তম পাই ঔষধক।
কাতো হন্তে নতু তাৰ শুনয় গুণক ॥

নজানিয়া ৰোগীসবে কৰে তাক পান।
তথাপি সমস্ত ব্যাধি কৰয় নিৰ্য্যাণ॥ ৭৬০
সেহিমতে হৰিনাম মহাবীৰ্য্যোত্তম।
সমস্ত পাপৰ যেন কালান্তক যম॥
নজানি গুণৰ অশ্ৰদ্ধাতো স্মৰয়।
নিঃশেষে পাপক দহি নিৰ্ম্মল কৰয়॥ ৭৬১
নচাৰে শ্ৰদ্ধাক বাট বস্তুৰ শকতি।
শুনিয়ো নামৰ আৰো দৃষ্টান্ত সম্প্ৰতি॥
নিচিনিয়া বিষ খাইয়া যেন মৰে নৰ।
নজানি অমৃত খাইয়ো হোৱয় অমৰ॥ ৭৬২
অজ্ঞানতো হাত দিলে দহয় অগনি।
সেহিমতে হৰিনাম ধৰ্ম্ম শিৰোমণি॥
নজানিয়া কৰে আক যিজনে কীৰ্ত্তন।
তাহাৰ সমূলি পাপ দহি কৰে ছন্ন॥ ৭৬৩
কহিবো কতেক আমি নামৰ মহিমা।
অচিন্ত্য প্ৰভাৱ নাম নাহি আৰ সীমা॥
হেন নাম উচ্চাৰিল দ্বিজ অজামিল।
কৰ্ম্মৰ বন্ধন আৰ সকল ছিণ্ডিল॥ ৭৬৪
এতেকে পাইলেক বিপ্ৰে দুৰ্ল্লভ মুকুতি।
ইহাক ধৰস তোৰা কমন যুগুতি॥
এহি বুলি পাৰিষদে খেদায়া দূতক।
ভৈল অন্তৰ্দ্ধান তৈতে ৰাখিয়া বিপ্ৰক॥ ৭৬৫

উপসংহৰিয়া অজামিল উপাখ্যান।
পৰীক্ষিত ৰাজাত কহন্ত বিদ্যমান॥
বোলন্ত শুনিয়ো ৰাজা মোহোৰ উত্তৰ।
অতৰ্ক মহিমা কিনো হৰিৰ নামৰ॥ ৭৬৬
পৰম পামৰ পাপপুঞ্জ দ্বিজাধম।
এৰিলেক ব্ৰাহ্মণৰ যতেক নিয়ম।
বেশ্যাপতি হুয়া কৰি গৰিহিত কৰ্ম্ম।
সমস্ত ধৰ্ম্মকে নাশি সঞ্চিল অধৰ্ম্ম॥ ৭৬৭
নৰকত পৰে পৰে হেন সময়ত।
নাৰায়ণ বুলি ডাক দিলো অজ্ঞানত॥
তথাপিতো সদ্যে এৰাই পাতকৰ হাত।
সংসাৰত হন্তে মোক্ষ লভিল সাক্ষাত॥ ৭৬৮
অদভুত বুলি ৰাজা নুহিবা বিকল।
এহিমানে সমস্ত শাস্ত্ৰৰ মুখ্য ফল॥
চাহে মোক্ষ এৰাই যিটো কৰ্ম্মৰ বন্ধন।
তীৰ্থ পদ মাধৱৰ কৰোক কীৰ্ত্তন॥ ৭৬৯
আতপৰে নাহি আৰ অস্ত্ৰ তীক্ষ্ণতৰ।
কীৰ্ত্তনেসে ছেদে কৰ্ম্মবন্ধ পুৰুষৰ॥
আন যত প্ৰায়শ্চিত্ত কৰে নিৰন্তৰ।
ৰজস্তমে মল আতি নুগুচে ভিতৰ॥ ৭৭০
হৰিনাম কীৰ্ত্তনেসে কৰে মল দূৰ।
নামৰ মহিমা ৰাজা কহিলো প্ৰচুৰ॥

কৰোহো তোমাৰ দূৰ অসন্তাৰনাক।
সাক্ষাতে প্ৰমাণ পুনু দেখাওঁ তোমাক ॥ ৭৭১
মিলৈ ছাগলীতো দ্বিজ হেনসে অধম।
আৰো মৃত্যুবেলা চিত্ত অসুস্থ পৰম ॥
হৰিনাম লওঁ তাৰ নাহি হেন মন।
পুত্ৰ উপচাৰে নাম কৰিল কীৰ্ত্তন ॥ ৭৭২
তথাপিতো দগ্ধ কৰি সমস্ত পাপক।
পাৰিষদ ৰূপ ধৰি গৈল বৈকুণ্ঠক ॥
হেনয় নামক যিটো লৱে ভক্তিভাৱে।
তাহাৰ ভাগ্যক কোনে কহি অন্ত পাৱে ॥ ৭৭৩
জানি ইটো পৰমাৰ্থ সভাসদজন।
হৰিগুণ নাম কৰা সদায় কীৰ্ত্তন ॥
এতেকে এৰাইবা সুখে সংসাৰৰ হাত।
দুৰ্ল্লভ মুকুতি পদ লভিবা সাক্ষাত ॥ ৭৭৪
নমো নমো নাৰায়ণ দেৱ হৃদীশ্বৰ।
কিঞ্চিতেক কৃপা মোক কৰা দামোদৰ ॥
মোৰ কৰ্ম্ম গতি জন্ম হৌক যথা তথা।
তযু ভকতৰ সঙ্গ নেৰোক সৰ্ব্বথা ॥ ৭৭৫
তোমাৰ নিৰ্ম্মল কথা শুনিবো সতত।
নুগুচোক মোৰ মুখে তযু নাম যত ॥
তযু পাদপদ্ম সদা মনে স্মৰোক।
এহিমান অনুগ্ৰহ কৰা প্ৰভু মোক ॥ ৭৭৬

পৰম অনৰ্থ মোত পৰে নাহি আন।
মহা কাৰুণিক নাহি তোমাৰ সমান॥
শুনি আছো তুমি মহা পতিতৰ গতি।
মোত পৰে নাহি মহা পতিত সম্প্ৰতি॥ ৭৭৭
পতিত পাৱন হেন জানিয়া তোমাক।
পশিলো শৰণ নাথ নেৰিবা আমাক॥
তোমাক নেৰোক সদা মোৰ ইটো মনে।
সামাজিক লোক ৰাম ৰাম বোলা ঘনে॥ ৭৭৮

ছুলড়ী

নামৰ পৰম অতৰ্ক মহিমা
শুনিলাহা সবে প্ৰজা।
শুনা আৰো যেন দূতৰ আগত
কহিলন্ত যমৰাজা॥
বিষ্ণুৰ দূতৰ মহা পীড়া পাইয়া
তিনিয়ো যম কিঙ্কৰ।
যমৰ আগত পৰি মহাদুখে
দিলেক কান্দি গোচৰ॥ ৭৭৯
দূতৰ অৱস্থা দেখিয়া যমৰ
পৰম কৃপা মিলিল।

তিনিও দূতক আশ্বাসিয়া পাচে
মাতিয়া প্ৰবোধ দিল ॥
হৰিৰ নামৰ পৰম মহিমা
দেখ দেখ দূতগণ ।
বিপ্ৰ অজামিল মৃত্যুকো তৰিল
উচ্চাৰিয়া নাৰায়ণ ॥ ৭৮০
এতেকে জানিবি সংসাৰত যত
আছে পুৰুষাৰ্থচয় ।
নাম কীৰ্ত্তনেসে নিৰপেক্ষ তাৰ
সাধন জান নিশ্চয় ॥
নামৰ সম্যক কীৰ্ত্তন নলাগে
পাপক্ষয় মাত্ৰকত ।
কেৱল নামৰ আভাসে কৰয়
সমূলঞ্চে পাপ হত ॥ ৭৮১
মোহোৰ বাক্যত নযাহ সঞ্জাত
সাক্ষাতে প্ৰমাণ দেখ ।
অজামিল মহা অধম দ্বিজৰ
পাতকৰ নাহি লেখ ॥
মৰন্তে কেৱল ডাকিল পুত্ৰক
নাৰায়ণ নাম লৈয়া ।
এতেকে মৃত্যুকো এৰায়া বৈকুণ্ঠ
পদত উঠিল গৈয়া ॥ ৭৮২

নামৰ আভাষ কীর্ত্তন মাত্রকে
মুকুতি দিলা সাক্ষাত।
ধর্ম্ম অর্থ কাম দিবে হৰিনামে
কিবা কথা কৈব আত॥
বুলিবি সংশয় যেৱে এহি হয়
কহিলা যিসব অর্থ।
মনু আদি কৰি প্রায়শ্চিত্ত যত
বিহিলন্ত সবে ব্যর্থ॥ ৭৮৩
তাহাত বিস্তৰ প্রয়াস আছয়
হৰিনাম সুখকৰ।
কেৱলে নামক কীর্ত্তন কৰিয়া
কৃতকৃত্য হৱে নৰ॥
নাম এৰি আন গুৰু প্রায়শ্চিত্তে
যেহেতু প্রৱর্ত্তে প্রাণী।
নামে সত্য কিবা প্রায়শ্চিত্তে সত্য
স্বৰূপ একো নজানি॥ ৭৮৪
ইহাৰ উত্তৰ শুনিবি কিঙ্কৰ
হুয়া সাৱধানে মন।
বিহিলন্ত প্রায়-শ্চিত্ত মনু আদি
যত মহা সাধুজন॥
যেন অল্পমতি বৈদ্যে নজানিয়া
মহা মৃত্যুসঞ্জীৱনী।

তথাপিতো নানা বিধ ঔষধক
কগীয়াক দেয় আনি ॥ ৭৮৫
সেহিমতে ব্রহ্মা হব প্রতি মুখে
বাবজন ব্যতিবেক।
মনু আদি কবি ইটো সংসাবত
মহন্ত আছে যতেক ॥
হৰিব নামব পবম বহস্য
মহিমাক নজানন্ত।
বাহু বাবিষিক আদি কৰি নানা
প্রায়শ্চিত্ত বিহিলন্ত ॥ ৭৮৬
কৃষ্ণব দুর্জ্জয় মায়াত সবাৰো
বিমোহিত ভৈল মতি।
বেদব মধুৰ পুষ্পিত বাক্যত
কবন্ত সদায় ৰতি ॥
ফলহীন মনো হৰ বেদ বাদে
জড়ীকৃত্য ভৈল চিত্ত।
এতেকে নামব নজানি বিহিল
মহা কৰ্ম্ম প্রায়শ্চিত্ত ॥ ৭৮৭
প্রকৃতিব গুণে বশ্য হুয়া আতি
অল্পমতি মূঢ় নবে।
অস্পষ্ট কঠিন মহামন্ত্র আদি
ঘোৰ কৰ্ম্মে ৰতি কৰে ॥

অলপ অক্ষৰ পৰম কোমল
ৰামকৃষ্ণ আদি নাম ।
আতি অনায়াসে উচ্চাৰন্তে সাধে
ধৰ্ম্ম অৰ্থ মোক্ষ কাম ॥ ৭৮৮
আক অল্প বুলি এৰি পাপীসবে
কৰ্ম্মপথে প্ৰৱৰ্ত্তিল ।
এতেকে গ্ৰাহক নেদেখি জানন্তা
জনে নাম নকহিল ॥
জানিয়ো হৰিৰ নাম নকৈবাৰ
আৰো আছে অভিপ্ৰায় ।
যেন কোনজনে কুকুৰ শৃগাল
খেদাইবাক মাত্ৰ চায় ॥ ৭৮৯
তাক লাগি যেন পোষণ সিংহক
মেলি নেদে কদাচিত ।
সেহিমতে অতি তুচ্ছ ছাড় ইটো
কোন পাপ প্ৰায়শ্চিত্ত ॥
পৰম মঙ্গল হৰিনাম ধৰ্ম্ম
মুকুতবো যাত ৰতি ।
পাপ প্ৰায়শ্চিত্ত অৰ্থে মহাজনে
নকৈলা নাম সম্প্ৰতি ॥ ৭৯০
নাম নকৈবাৰ আৰো অভিপ্ৰায়
শুনিবি সমস্ত দূত ।

নামৰ মহিমা জানিল মাত্ৰকে
জগতে হৈব মুকুত ॥
এহি মনে গুণি মহাজন সব
জানিয়ো নাম নকৈল।
আন প্ৰায়শ্চিত্ত বিহিয়া নামক
গুপুত কৰিয়া থৈল ॥ ৭৯১
মনু আদি কৰি যত মহাজন
বেদ অৰ্থ বিচাৰক।
নামৰ মহিমা জানি স্থানে স্থানে
স্থাপিয়া আছে নামক ॥
তথাপিতো অপ্ৰ- মাণ নকৰিলে
আন প্ৰায়শ্চিত্ত যত।
যেহেন বেদত যাগ যোগ আদি
কহি আছে প্ৰথমত ॥ ৭৯২
পাচত সমস্ত কৰ্ম্মক মৰ্দ্দিয়া
অদ্বৈত জ্ঞান কহিল।
সেহিমতে আগে প্ৰায়শ্চিত্ত কহি
পাচত নাম বিহিল ॥
সকলে কৰ্ম্মক আচৰিয়া নৰে
পাচত নাম সুমৰে।
হৰিৰ নামেসে জানিবা নিশ্চয়
কৰ্ম্মকো সুসাঙ্গ কৰে ॥ ৭৯৩

যদ্যপি নামৰ মহিমা শ্ৰদ্ধালু
নকৰয় কৰ্ম্ম আন।
প্ৰায়শ্চিত্ত বিধা- য়ক শাস্ত্ৰ তভো
নকৰিলে অপ্ৰমাণ॥
অদ্বৈত শ্ৰদ্ধালু সবে যেন একো
যাগ আদি নাচৰন্ত।
তথাপিতো কৰ্ম্ম বিধায়ক বেদ
অপ্ৰমাণ নকৰন্ত॥ ৭৯৪
সেহিমতে মহা- জনে অপ্ৰমাণ
নকৰিলা প্ৰায়শ্চিত্ত।
অসম্ভাৱনাক আদি কৰি যাৰ
পৰম মলিন চিত্ত॥
কদাচিতো হৰি নাম নাসিবেক
সিটো মনুষ্যৰ মুখে।
অদ্বৈত জ্ঞানক যেন কৰ্ম্মী নৰে
ৰাখিবে নপাৰে দুখে॥ ৭৯৫
আন প্ৰায়শ্চিত্ত অপ্ৰমাণ দেখি
নকৰিব তাত ৰতি।
নাম কৰ্ম্ম দুইকো এৰিয়া কেৱলে
যাইবে সিটো অধোগতি॥
এতেকে অজ্ঞানী মনুষ্যৰ পদে
প্ৰায়শ্চিত্ত ৰাখিলন্ত।

কৃষ্ণৰ নামক নানাবিধ শাস্ত্রে
নিবন্ধি থৈয়া আছন্ত ॥ ৭৯৬
অনেক জন্মৰ যিটো মহন্তৰ
পৰম পুণ্য আছয় ।
স্বভাৱে নামক বিচাৰি পাইবেক
সিটো সাধু মহাশয় ॥
হেন জানি দূত যিটো সাধু নৰে
কৃষ্ণত লৈয়া শৰণ ।
ধৰ্ম্ম শিৰোমণি কৃষ্ণৰ নামক
সদায় কৰে কীৰ্ত্তন ॥ ৭৯৭
সিটো মহাজনে চেতনে পাপত
নকৰিবে অভিলাষ ।
যদি প্রমাদত সিজে কদাচিত
কীৰ্ত্তনে কৰিবে নাশ ॥
পাপী হেন বুলি তাহাৰ ওচৰ
নচাপিবি দূতগণ ।
মোৰ দণ্ডযোগ্য নুহিকে জানিবি
সিটো মহা সাধুজন ॥ ৭৯৮
যমৰ বচন থৈলো এহিমানে
শুনা সমাজিক জন ।
সমস্তে ধৰ্ম্মৰ নামেসে ঈশ্বৰ
জানিয়া কৰা কীৰ্ত্তন ॥

নমো নমো কৃষ্ণ তোমাৰ অভয়
চৰণে লৈলো শৰণ।
পৰম অনাথ জানি মোক প্ৰভু
কৃপা কৰা নাৰায়ণ॥ ৭৯৯
তোমাৰ অৰুণ চৰণ দুখানি
ক্ৰীড়াৰ হোক ভুৱন।
তথাতে সদায় আনন্দে ক্ৰীড়োক
আমাৰ বালক মন॥
তয়ু পাদপদ্ম মকৰন্দ ৰস
পিয়োক কৰ্ণ ভ্ৰমৰে।
গুণ নামামৃত ফলক ভুঞ্জোক
বাক্য শুনে নিৰন্তৰে॥ ৮০০
এহিমানে মোক কৰা অনুগ্ৰহ
কৃপাময় কৃষ্ণ দেৱ।
তুমি বিনে মোৰ পৰম সুহৃদ
বান্ধৱ নাহিকে কেৱ॥
কৃপাৰ সাগৰ প্ৰাৰ্থক জনৰ
পূৰিয়ো মনৰ কাম।
গুচোক আপদ যত সভাসদ
ডাকি বোলা ৰাম ৰাম॥ ৮০১

পদ

শুনিলাহা সমাজিক মহিমা নামৰ।
কহো আৰ যুগুতি শুনিয়ো আতপৰ॥
বোলে কেহোজনে বহু প্ৰয়াসে সাধিত।
বাহ্ন বাৰিষিক আদি মুখ্য প্ৰায়শ্চিত্ত॥ ৮০২
হৰি নাম উচ্চাৰণ আতি সুখকৰ।
সিটো প্ৰায়শ্চিত্ত জানা নুহি শ্ৰেষ্ঠতৰ॥
ইটো বচনত পৰে নাহি মহা মন্দ।
নকৰিবা তুমিসবে ইহাত আনন্দ॥ ৮০৩
অনেক জনমে যিটো কৰি মহাশ্ৰম।
পুণ্যৰ সমূহ সাঞ্চি আছে মেৰু সম॥
নাম উচ্চাৰিতে পাৰে সি সি মহাজনে।
লৈয়ো আৰ সাক্ষী অজামিলৰ বচনে॥ ৮০৪
যমৰ দূতৰ হাত এৰায় ব্ৰাহ্মণে।
বসি পাচে আপুনি গুণন্ত মনে মনে॥
নাহি সীমা মই পাপ কৰি আছো যত।
তথাপিতো হৰিনাম আসিল মুখত॥ ৮০৫
ইজন্মত পাপী যদি নাহি মোত পৰ।
তথাপিতো জানো পুণ্য আছয় পূৰ্ব্বৰ॥
দেৱৰো উত্তম মহা চাৰি বিষ্ণুদূত।
দেখিলোহো তাসম্বাৰ ৰূপ অদভুত॥ ৮০৬

নাছিলেক হন্তে মোৰ পূৰ্ব্বপুণ্য যেৱে।
দেখিলোহো হন্তে কিয় তাসম্বাক তেৱে ॥
এতেকে জানিলো আছে পূৰ্ব্বপুণ্যগণ।
কহো আৰো আত মই উত্তম কাৰণ ॥ ৮০৭
পৰম অধম মই বেশ্যাত পতিত।
ঘোৰ ঘোৰ পাতকে অশুদ্ধ মোৰ চিত্ত ॥
তথাপি মৰন্তে নাম আসিল জিহ্বাত।
এতেকে জানিলো পুণ্য আছে অসংখ্যাত ॥ ৮০৮
ইহাতো পৰম আৰো হেতু কহো আতি।
কৈৰ মই ধূৰ্ত্ত ব্ৰহ্মবধী আত্মঘাতী ॥
পৰম মঙ্গল কৈত নাৰায়ণ নাম।
মোক্ষতো অধিক ইটো ধৰ্ম্ম অনুপাম ॥ ৮০৯
হেন নাম লৈলো মই মৰণ সঙ্কটে।
পূৰ্ব্বপুণ্য বিনে ইটো সম্বন্ধ নঘটে ॥
অজামিল বচনক এহিমানে থওঁ।
যিমত মঙ্গল নাম তাৰ কথা কওঁ ॥ ৮১০
গো বিপ্ৰ পিতৃ মাতৃ গুৰুবধ কৰে।
কুকুৰকো খায় মহা ম্লেচ্ছ নিৰন্তৰে ॥
যাৰ ৰাম কৃষ্ণ নাম কীৰ্ত্তন কৰন্তে।
ইসব পবিত্ৰ হোৱে পাতকত হন্তে ॥ ৮১১
এতেকে জানিবা নাম গ্ৰহণ কৃষ্ণৰ।
বহু জন্ম সুকৃতী বলেসে পাৱে নৰ ॥

দেৱহূতি বাক্যে আক দেখাওঁ স্পষ্ট কৰি।
কপিলক স্তুতি দেৱী কৰন্ত সাদৰি ॥ ৮১২
তোমাৰ নামত প্ৰভু আশ্চৰ্য্য মহত্ত্ব।
থাকে যিটো চণ্ডালৰ জিহ্বাৰ অগ্ৰত ॥
সেহি শৰীৰতে আতি হোৱে শ্ৰেষ্ঠতম।
নাহি সংসাৰত আৰ শ্ৰেষ্ঠ তাক সম ॥ ৮১৩
তপ হোম দান সদাচাৰ তীৰ্থ ব্ৰত।
যজ্ঞ যাগ বেদপাঠ আদি ধৰ্ম্ম যত ॥
শুদ্ধভাৱে জন্মান্তৰে কৰিয়া আছয়।
তযু নাম কীৰ্ত্তনে দেখিয়ো ভাগ্যোদয় ॥ ৮১৪
যতেক সুকৃতি আছে ইটো সংসাৰত।
হুয়া আছে নাম কীৰ্ত্তনৰ অন্তৰ্গত॥
এহিহেতু কৰে যিটো নামক কীৰ্ত্তন।
জগতৰে পূজ্যতম ভৈল সিটোজন ॥ ৮১৫
এহিমানে দেৱহূতি বচন সংহৰি।
দেখাইলো কীৰ্ত্তন সৰ্ব্বজাতি উপকাৰী ॥
সবে আশ্ৰমীৰে অধিকাৰ কীৰ্ত্তনত।
দেখাওঁ সাক্ষাতে ভগৱন্তৰ বাক্যত ॥ ৮১৬
গৃহাশ্ৰম সুখে আসকতি আতি চিত্ত।
বেদৰ নিষিদ্ধ কৰ্ম্ম নকৰে কিঞ্চিত ॥
নেয় কাল অন্যোঅন্যে কহি মোৰ কথা।
সিটো গৃহে পুৰুষকো নবান্ধে সৰ্ব্বথা ॥ ৮১৭

যিহেতু সিসব গৃহে ভকতি সাধয় ।
নলাগে এৰিবে থাকিবাৰ যোগ্য হয় ॥
বিষয়ীৰো সাধে গতি কীৰ্ত্তনে সাক্ষাত ।
আনৰ সাধিবে গতি কি কহিবো আত ॥ ৮১৮
ভগৱন্ত বাক্য থৈলো সংহৰি সাম্প্ৰত ।
দেখাওঁ সদাচাৰ **প্ৰহ্লাদৰ বচনত** ॥
পৰম উৎসুকে কথা প্ৰহ্লাদে কহন্ত ।
কীৰ্ত্তনতে যিহেতু সন্তুষ্ট ভগৱন্ত ॥ ৮১৯
এতেকে যদ্যপি মই নীচ অতিশয় ।
গুচিল সকলে মোৰ মনৰ সংশয় ॥
মহাযত্নে বুদ্ধি অনুসাৰে অনুক্ষণ ।
কৃষ্ণগুণ মহিমাক কৰোহো বৰ্ণন ॥ ৮২০
কহো হেতু নজানিও গুণ বৰ্ণাইবাৰ ।
অবিদ্যা ৰচিত ইটো যতেক সংসাৰ ॥
ইহাত প্ৰৱেশ হুয়া আছে জীৱ যত ।
কৃষ্ণক নভজি মজি আছয় পাপত ॥ ৮২১
সিয়ো শুদ্ধি হোৱে অতি কৰিয়া কীৰ্ত্তন ।
অতপৰে নাহি আৰ শুদ্ধিৰ কাৰণ ॥
গুচয় অবিদ্যা হৰিকীৰ্ত্তন কৰন্তে ।
অনায়াসে হোৱে মোক্ষ সংসাৰত হন্তে ॥ ৮২২
ইহাক দেখাওঁ পুনু **প্ৰহ্লাদ প্ৰাৰ্থনে** ।
বোলন্ত বিনয় কৰি নৃসিংহ চৰণে ॥

হে প্ৰভু নৃসিংহ প্ৰণামো তযু পাৱে।
ভৈলোহো তোমাৰ দাস জানিবা স্বভাৱে ॥ ৮২৩
তুমি মোৰ প্ৰিয়তম সুহৃদ বান্ধৱ।
তুমি বিনে শ্ৰেষ্ঠ দেৱ নাহিকে মাধৱ ॥
জানি লৈলো শৰণ অভয় চৰণত।
যেৱে মই ভৈলো তযু দাস স্বৰূপত ॥ ৮২৪
কৰিবা অৱশ্যে মোক কৃপা দামোদৰ।
পাইবোহো নিশ্চয় তযু সঙ্গ ভকতৰ ॥
ব্ৰহ্মা আদি পূৰ্ব্ব সম্প্ৰদায় সিদ্ধ আতি।
কহে যিটো কথা সাধুসবে দিনে ৰাতি ॥ ৮২৫
সিটো কথা অমৃত কৰিবো কৰ্ণে পান।
বিষয়ৰ অনুৰাগে হৈবেক নিৰ্ব্বাণ ॥
তোমাৰ গুণক মুখে কৰিবো বৰ্ণন।
পৰম আনন্দে মন হৈবেক মগন ॥ ৮২৬
এতেকে সংসাৰ দুখে নপাইবা আমাক।
তৰি বহুসুখে ঘোৰ দুৰ্জ্জয় মায়াক ॥
সম্প্ৰতি সংহৰি থৈলো প্ৰহ্লাদ বচন।
কীৰ্ত্তনেসে নিৰপেক্ষ মুকুতি সাধন ॥ ৮২৭
দেখাইলো ইদানী কহো শুনিয়ো নিশ্চয়।
কৰ্ম্মৰো বিঘিনি কীৰ্ত্তনেসে সংহৰয় ॥
লৈয়ো আৰ সাক্ষী মই দেখাওঁ হৰিষি।
বামনৰ আগত বোলন্ত শুক্ৰ ঋষি ॥ ৮২৮

মন্ত্র তন্ত্র দেশ কাল পাত্র বস্তু যত।
বহুবিধ ছিদ্র তাত আছয় সমস্ত ॥
তযু নাম কীর্ত্তনে সবাকে কৰে দূৰ।
তোমাৰ নামৰ প্রভু মহিমা প্রচুৰ ॥ ৮২৯
এহিমানে থৈলো শুক্র ঋষিৰ বচন।
হৰিৰ কীর্ত্তন পৰ ভৈল যিটোজন ॥
সেহিসে মহন্ত ধন্য দেখাওঁ যতনে।
কংস ৰঙ্গশালে নাৰীগণৰ বচনে ॥ ৮৩০
কহয় সম্বোধি অন্যোঅন্যে নাৰীগণ।
শুনা সখী ধন্য ধন্য গোপীৰ জীৱন ॥
ধেনুক দোহন্তে কতো দধিক মথন্তে।
ছৱালক নিচুকান্তে গৃহক মার্জ্জন্তে ॥ ৮৩১
আনোসব কৃত্য গোপী কৰন্তে সদায়।
এহিতো কৃষ্ণৰ গুণ অনুৰাগে গায় ॥
আনন্দ সাগৰে গোপী মজে সমুদায়।
প্রেমভৰে নয়নৰ নীৰ বহি যায় ॥ ৮৩২
কৃষ্ণবিষয়ত চিত্ত ভৈল যান প্রায়।
তাতে চড়ি গোপীসবে বিষয়ক যায় ॥
গোপীসব সম কোন আছে ভাগ্যৱতী।
এতেকেসে আমি সবে বোলোহো সম্প্রতি ॥ ৮৩৩
সংসাৰ মাজত হেন আছে কোনজন।
নকৰিবে অন্যো অন্যে কৃষ্ণৰ কীর্ত্তন ॥

তাতেসে কেৱল তুষ্ট হন্ত নাৰায়ণ।
নিজানন্দ লাভে পৰিপূৰ্ণ সৰ্ব্বক্ষণ ॥ ৮৩৪
নাহি তান ইচ্ছা লক্ষ্মী ভাৰ্য্যাত কিঞ্চিত।
তথাপি কৃষ্ণক লক্ষ্মী নেৰে কদাচিত ॥
নিজ ভকতক বৰ নেদি লক্ষ্মীদেৱী।
থাকন্ত সদায় কৃষ্ণপাদপদ্ম সেৱি ॥ ৮৩৫
কীৰ্ত্তন বিমুখ যিটো জানিবা স্বভাৱে।
তাক অনুগ্ৰহ নকৰন্ত লক্ষ্মীমাৱে ॥
এতেকতে বিচাৰ চতুৰ সবে আতি।
কৃষ্ণৰ কীৰ্ত্তন মাত্ৰ কৰে দিনে ৰাতি ॥ ৮৩৬
দেখাওঁ প্ৰমাণ উদ্ধৱৰ বচনত।
বোলন্ত উদ্ধৱে কৃষ্ণদেৱৰ আগত ॥
জৰাসন্ধে ধৰি আছে যত ৰাজাগণ।
পৰম উৎসুকে তাসম্বাৰ পত্নীগণ ॥ ৮৩৭
আপোনাৰ গৃহে তযু গুণগণ কই।
বালকসবক নিচুকান্ত কোলে লই ॥
নাকান্দা বালকসব শুন সত্যবাণী।
জৰাসন্ধ ৰাজাক বধিয়া চক্ৰপাণি ॥৮৩৮
তোমাসাৰ পিতৃক মেলাইবন্ত কৃপাময়।
তোৰ মনোৰথ পূৰিৱন্ত আতিশয় ॥
নযাহ সন্তাপ যদি দেখাওঁ প্ৰমাণ।
ভকত বৎসল নাহি কৃষ্ণৰ সমান ॥ ৮৩৯

শঙ্খচূড় যক্ষ মাৰি মেলাইলা গোপীক।
কংস মাৰি মেলাইলন্ত পিতৃক-মাতৃক ॥
ৰাম অৱতাৰে গৈয়া ৰাৱণক মাৰি।
আনিলন্ত প্ৰভু সীতা শান্তিক উদ্ধাৰি ॥ ৮৪০
হৰি অৱতাৰত গ্ৰাহৰ ছিড়ি মুখ।
বৈকুণ্ঠক নিলা গজেন্দ্ৰৰ গুচাই দুখ ॥
এহি কৃষ্ণ অৱতাৰে নৰকক মাৰি।
আনিলা মেলাই ষোল সহস্ৰ কুমাৰী ॥ ৮৪১
আনো আনো লৱে যিটো কৃষ্ণত শৰণ।
সবাৰো দুখক দূৰ কৰে নাৰায়ণ ॥
লৈয়া আছে তোৰো পিতৃ শৰণ কৃষ্ণত।
অল্পতে কৰিবা আসম্বাৰ দুখ হত ॥ ৮৪২
এহিমতে ৰাত্ৰি দিনে ৰাজভাৰ্য্যাগণে।
তোমাৰ নিৰ্ম্মল যশ গাৱে অনুক্ষণে ॥
কৰা তাসম্বাৰ গৈয়া দুখক নিৰ্য্যাণ।
থৈলো উদ্ধৱৰ বচনক এহিমান ॥ ৮৪৩
কৃষ্ণৰ কীৰ্ত্তন ফল কৰি নিৰূপণ।
কৰে নিন্দা যিটোজনে নকৰে কীৰ্ত্তন ॥
পাইয়া আছে জিহ্বা মুকুতিৰ সাকো প্ৰায়।
আন্ত আৰোহণ কৃষ্ণ কীৰ্ত্তন সদায় ॥ ৮৪৪
হেলাত নকৰি কৃষ্ণকীৰ্ত্তন সম্প্ৰতি।
মোক্ষৰ সাকোত নুঠি নাশিল দুৰ্ম্মতি ॥

নকৰে কীৰ্ত্তন যেৱে নপাইবে মুকুতি।
বুলিলা দুৰ্ম্মতি তাক কমন যুগুতি॥ ৮৪৫
ইহাৰ উত্তৰ এক কীৰ্ত্তন বিমুখ।
কৰে সিটো আৰ বৃথা বাক্যব্যয় দুখ॥
ভগৱন্ত বাক্যে লৈয়ো প্ৰমাণ নিশ্চয়।
উদ্ধৱক বোলন্ত শুনিয়ো মহাশয়॥ ৮৪৬
মোৰ গুণনাম নাহি যিটো বচনত।
কেৱল সিসব বাক্য দুখহে সমস্ত॥
যেন দুখ পাৱে মাত্ৰ চাৰি বাঁজী গাই।
অসতী ভাৰ্য্যাত যেন একো সুখ নাই॥ ৮৪৭
দুখমাত্ৰ ভুঞ্জে যাৰ দেহ পৰাধীন।
দুষ্ট পুত্ৰ স্নেহে যেন আপদৰ চিন॥
সৎপাত্ৰ পাইয়া বিত্ত নকৰিল দান।
নাহি যেন দুখী সিটো ধনীৰ সমান॥ ৮৪৮
অসত কীৰ্ত্তিত যেন নাহি একো সুখ।
ইটো সবে সুখ অন্তৰে যেন দুখ॥
এহিমতে মই হীন যত বাক্যচয়।
তাক কহি দুখমাত্ৰ ভুঞ্জিয়া ফুৰয়॥ ৮৪৯
মোৰ মহামুখ্য কৰ্ম্ম সৃষ্টি স্থিতি লয়।
সিসব কথায় আতি পৱিত্ৰ কৰয়॥
ৰামকৃষ্ণ আদি লীলা অৱতাৰ যত।
কৰি আছো কৰ্ম্মচয় প্ৰসিদ্ধ লোকত॥ ৮৫০

প্ৰেমৰ আস্পদ সিটো চৰিত্ৰ অমৃত।
চাণ্ডাল পৰ্য্যন্ত কৰে জগত পৱিত্ৰ॥
যিটো বাক্য নাহি হেন কৰ্ম্ম সুনিৰ্ম্মল।
জানিবা উদ্ধৱ সিটো সকল নিষ্ফল॥ ৮৫১
দুখ হেতু জানি তাক বুদ্ধিমন্ত নৰে।
যেন উচ্ছিষ্টক বিদূৰতে পৰিহৰে॥
কৃষ্ণৰ বচন থৈলো সম্প্ৰতি সংহৰি।
প্ৰশংসিলো কীৰ্ত্তন কুকথা নিন্দা কৰি॥ ৮৫২
বিশেষত কলিযুগে কীৰ্ত্তন প্ৰশস্ত।
মহন্তসবৰ মত দেখাওঁ সমস্ত॥
কলিৰ পৰম গুণ যাৰাসবে জানে।
চাৰি যুগ মাজত কলিক শ্ৰেষ্ঠ মানে॥ ৮৫৩
বুলিবা কলিত আছে দোষসে বিস্তৰ।
কিহেতু প্ৰশংসে শুনা ইহাৰ উত্তৰ॥
যিহেতু মহন্তসবে দোষ পৰিহৰি।
অল্প মাত্ৰ গুণক লৱন্ত সাৰ কৰি॥ ৮৫৪
শুনিয়ো কলিৰ মহাগুণ যেনমত।
কেৱলে কৃষ্ণৰ কৰি কীৰ্ত্তন মুখত॥
এতেকে সংসাৰ দুখ হোৱে উপশাম।
পাৱে সুখে নৰে ধৰ্ম্ম অৰ্থ মোক্ষ কাম॥ ৮৫৫
ইটো সংসাৰত হৰি কীৰ্ত্তনত পৰ।
পৰম উত্তম লাভ নাহিকে জীৱৰ॥

কীৰ্ত্তনত গুচে ঘোৰ সংসাৰৰ বন্ধ।
অনায়াসে পাৱে মহা মুকুতি আনন্দ ॥ ৮৫৬
যেন কোনজন আতি আতুৰ নাপৰা।
সকাশ পাইবাক লাগি ভুঞ্জয় শৰ্ক্কৰা ॥
খাইবে সন্তোষ গুচে ৰোগ নিৰন্তৰ।
সেহিমতে নাম গুণ চৰিত্ৰ কৃষ্ণৰ ॥ ৮৫৭
কীৰ্ত্তন কৰন্তে সুখে আনন্দ মিলয়।
গুচয় সংসাৰ ব্যাধি মুকুতি পাৱয় ॥
এহি হেতু মহালাভ কীৰ্ত্তন কলিত।
ইহাৰ প্ৰশংসা যত সকল উচিত ॥ ৮৫৮
জানিয়া কলিত যিটো কৃষ্ণৰ নামক।
আপুনি কীৰ্ত্তন কৰে কৰাৱে আনক ॥
মহা ভাগ্যৱন্ত আৰ নাহি তাক সম।
তৰিল সংসাৰ সুখে সি সি নৰোত্তম ॥ ৮৫৯
আৰ শুনা কলিত যিসব গুণ সাৰ।
যদ্যপি পাতকী কলি দুষ্ট দুৰাচাৰ ॥
তথাপিতো সত্যাদিৰ ধ্যানাদিৰ ফল।
কলিত কীৰ্ত্তনে দেয় সিসব সকল ॥ ৮৬০
ইহাৰ শ্লোয়োক সাক্ষী বচনে শুকৰ।
বোলন্ত শুনিয়ো পৰীক্ষিত নৃপবৰ ॥
যদি কলিযুগ মহা পাপৰ সাগৰ।
আছে তথাপিতো এক গুণ শ্ৰেষ্ঠতৰ ॥ ৮৬১

পৰম আনন্দে কৰি কেৱল কীৰ্ত্তন।
কৃষ্ণত প্ৰবেশে ছিণ্ডি কৰ্ম্মৰ বন্ধন॥
পাৱে যেন সিদ্ধি সত্যযুগে ধ্যান কৰি।
ত্ৰেতাযুগে নানাবিধ যজ্ঞে যজি হৰি॥ ৮৬২
লভে যেন ফল পূজা কৰি দ্বাপৰত।
কলিত কীৰ্ত্তনে তাক পাৱয় সমস্ত॥
কীৰ্ত্তনৰ ফল আৰো অধিক পাৱয়।
এতেকেসে কলিযুগ শ্ৰেষ্ঠ আতিশয়॥ ৮৬৩
বুলিবাহা তবে কোন গুণ মাধৱৰ।
কৰিব কীৰ্ত্তন শুনা ইহাৰ উত্তৰ॥
অনন্ত কৃষ্ণৰ চৰিত্ৰৰ নাহি অন্ত।
আপুনিও কৃষ্ণে যাৰ অন্ত নপাৱন্ত॥ ৮৬৪
নিৰ্ণয় কৰিবে তাক কাহাৰ শকতি।
চাহে যিটোজনে তাক গণিবাক প্ৰতি॥
তাতপৰে নাহি মন্দমতি সংসাৰত।
ত্ৰৈয়োক ইহাৰ সাক্ষী কৃষ্ণৰ বাক্যত॥ ৮৬৫
বোলন্ত উদ্ধৱ শুনা কহো স্বৰূপত।
সাত পৃথিবীৰ পৰমাণু আছে যত॥
বিস্তৰ কালেসে যেৱে মই মাত্ৰ তাক।
গণি সংখ্যা কৰিয়া পাৰোহো কহিবাক॥ ৮৬৬
তথাপিতো মায়াবলে সৃজি আছো যত।
নপাৰোহো গণিতে ব্ৰহ্মাণ্ড আছে কত॥

ময়ো নজানোহো ব্ৰহ্মাণ্ডৰ সীমা যত।
নাম গুণ বিভূতি যতেক আছে তত॥ ৮৬৭
কাহাৰ শকতি তাক কৰিবেক অন্ত।
এতেকে উদ্ধৱ মোৰ চৰিত্ৰ অনন্ত॥
কৰোক কীৰ্ত্তন নিজ মতি অনুসাৰে।
গুচিবে সংসাৰ তাপ এতেকে সবাৰে॥ ৮৬৮
এহিমানে থৈলো কৃষ্ণদেৱৰ বচন।
কহো নিষ্ঠ কৰি শুনিয়োক সৰ্ব্বজন॥
বিষয় সম্বন্ধ যত বৃথা বাক্যচয়।
তাত যেৱে কৃষ্ণগুণ নাম মিশ্ৰ হয়॥ ৮৬৯
হোৱে সিটো বচন সাৰ্থক আতিশয়।
অন্যথা সিসব বাক্য বৃথাসে নিশ্চয়॥
লৈয়ো আৰ সাক্ষী অক্ৰূৰৰ বচনত।
বোলন্ত অক্ৰূৰে বাক্য আসন্তে পথত॥ ৮৭০
কৃষ্ণগুণ মিশ্ৰিত যতেক বাক্যচয়।
সেহি বাক্যে জগতকে পৱিত্ৰ কৰয়॥
সমস্তকে সেৱি বাক্যে জীয়াৱে সকল।
শোভন কৰাৱে সেহি মিলাৱে মঙ্গল॥ ৮৭১
যিটো বচনত নাহি কৃষ্ণগুণ গান।
নানা বাক্য অলঙ্কাৰে কৰাৱে শোভন॥
নাহি একো ছিদ্ৰ শুনিবাকো মনোৰম।
জানিবা তথাপি সিটো মৰাশৱ সম॥ ৮৭২

বস্ত্র অলঙ্কাৰে যেন শৱক কচাৰে।
তথাপিতো অপৱিত্র জানিবা স্বভাৱে॥
সেহিমতে হৰিগুণহীন বাক্য যত।
থাকয়ে সিসব বাক্য যাহাৰ মুখত॥ ৮৭৩
মৰাশৱ হেন লৈয়া ফুৰে আতিশয়।
উত্তম মুখক আতি অশুদ্ধ কৰয়॥
এহিমানে থৈলোঁহো বচন অক্রূৰৰ।
কীৰ্ত্তনেসে পৰম ভকতি মাধৱৰ॥ ৮৭৪
কহোঁ উপসংহৰিয়া ইটো প্রকৰণ।
মনোহৰ কৃষ্ণৰ যতেক গুণগণ॥
পৰম মঙ্গল শিশুলীলা বহুবিধ।
মহাভাগৱত শাস্ত্রে যতেক প্রসিদ্ধ॥ ৮৭৫
শ্রদ্ধাভাৱে কৰে যিটো কীৰ্ত্তন সতত।
পৰম ভকতি তাৰ মিলয় কৃষ্ণত॥
জানিবা কীৰ্ত্তনপৰ ভৈল যিটো নৰ।
সমস্ত ভকতি সিদ্ধি ভৈল সিজনৰ॥ ৮৭৬
এহিমানে ভৈল সমাপতি বিবচন।
শুনিয়োক যত সভাসদ সাধুজন॥
হৰিগুণ কীৰ্ত্তনত কৰিয়োক ৰতি।
কীৰ্ত্তনেসে মাধৱৰ উত্তম ভকতি॥ ৮৭৭
নমো নমো কৃষ্ণ অনাথৰ নাথ দেৱ।
মোত পৰে অনাথ নাহিকে আন কেৱ॥

একে ভৱৰোগে মোক সহজে পীড় [illegible]
বিষয় অপথ্য তাতে খাইলো আতিশয় ॥ ৮৭৮
মনোৰথ চিন্তা বিষে হুয়া অচেতন।
সংসাৰ কূপত পৰি আছো নাৰায়ণ ॥
হেন মই দুখীতক তুমি বিনে আন।
নেদেখো কৃপালু যিটো কৰিবেক ত্ৰাণ ॥ ৮৭৯
জানো কৃষ্ণ তযু গুণ পৰম অমৃত।
তোমাৰ ভক্তৰ সঙ্গে পিয়ায়োক নিত ॥
তেৱেসে দুৰ্ঘোৰ ভৱ ৰোগ হৈবে দূৰ।
কৰিয়োক কৃষ্ণ মোক কৰুণা প্ৰচুৰ ॥ ৮৮০
তোমাৰ অভয় দুই চৰণ পঙ্কজে।
তাতে মোৰ মন মজি ৰহোক সহজে ॥
মই ভিক্ষাকাৰী সিদ্ধি কৰা মনস্কাম।
সমাজিক লোকে ডাকি বোলা ৰাম ৰাম ॥ ৮৮১

ষষ্ঠ বিৰচন

[স্মৰণ বিৰচন]

ছবি

হৰিৰ কীৰ্ত্তন যেন কহিলা মহিমা তাক
শুনিলাহা সমাজিক জন।
শুনা হৰি স্মৰণৰ মহিমা কহিবে প্ৰতি
আৰম্ভিলো পুনু বিৰচন॥
হৰি স্মৰণেসে যাৰ কেৱলে স্বভাৱ ভৈল
পৰম কৃতাৰ্থ সি সি আতি।
লৈয়োক ইহাৰ সাক্ষী উদ্ধৱ মহন্তে যেন
বুলিলন্ত গোপিকাক মাতি॥ ৮৮২
শুনিয়োক গোপীগণ যেহেতু অৰ্পিলা মন
ভগৱন্ত মাধৱৰ পাৱে।
এতেকেসে তুমিসব লোকৰ পূজিত আতি
কৃতকৃত্য ভৈলাহা স্বভাৱে॥
পূৰ্ব্বৰ জনমে যেৱে অনেক প্ৰয়াস কৰি
যাগ যোগ আচৰি থাকয়।
তেৱে কদাচিত নবে কৃষ্ণপদপঙ্কজত
মন নিবেশাইবাক পাৱয়॥ ৮৮৩

হেন কৃষ্ণ চৰণত মন অপি অনুৰাগে
তাহাঙ্ক স্মৰা অনুক্ষণ।
যাগ যোগাদিৰ ফল লভিবাহা তুমিসব
মহা ভাগ্যৱতী গোপীগণ ॥
উদ্ধৱৰ বাক্য থওঁ এহি অৰ্থ স্পষ্ট কওঁ
ভগৱন্ত কৃষ্ণৰ বচনে।
শুনিয়ো উদ্ধৱ এহি মানে মাত্ৰ যোগ কহি
আছে সনকাদি ঋষিগণে ॥ ৮৮৪
আন বিষয়ৰ চিন্তা এৰিয়া সাক্ষাতে যিটো
মোতে মাত্ৰ অৰ্পিলেক মন।
গুচিল চিত্তৰ মল পাইলেক সমস্ত ফল
ভৈল কৃতকৃত্য সিটোজন ॥
এহিমানে মাধৱৰ বচন সংহৰি থৈলো
শুনা সভাসদ নিৰন্তৰ।
কৃষ্ণ চৰণত মন অপিবাৰ ফল যেন
কহো এবে বচনে শুকৰ ॥ ৮৮৫
বোলন্ত শুনিয়ো মহা পৰীক্ষিত নৃপবৰ
কৃষ্ণৰ অভয় চৰণত।
দিয়া কায় বাক্য মন স্মৰয় অনুক্ষণ
কৈবো কিবা তাহাৰ মহত্ব ॥
চৰণৰ একদেশে ছলে বলে একবাৰ
কৰাইলেক মনক নিবেশ।

এতেকে জানিবা সিটো মহা মহা পাতকৰ
প্ৰায়শ্চিত্ত কৰিল নিঃশেষ ॥ ৮৮৬
যম যমকিঙ্কৰক স্বপ্নতো নেদেখে আৰ
পাইলে পাৰ ইটো সংসাৰৰ ।
যি পুনু স্বভাৱে মন দিয়া চিন্তে অনুক্ষণ
সমস্ত অঙ্গকে মাধৱৰ ॥
তাহাৰ মহিমা আৰ কহিয়া নপাওঁ পাৰ
ভৈল সিটো বল্লভ কৃষ্ণৰ ।
নাৰদৰ আগে ব্ৰহ্মা কহিলন্ত আৰো যেন
শুনা ফলান্তৰ স্মৰণৰ ॥ ৮৮৭
বোলন্ত নাৰদ মোৰ বচনত দিয়া চিত্ত
কহো মই তোমাত সাক্ষাত ।
যিহেতু আনন্দময় প্ৰেমৰসে যুক্ত হৈয়া
ঈশ্বৰক চিন্তিলো হিয়াত ॥
তাতেসে মোহোৰ ইটো মনবাক্য শৰীৰৰ
নোহে মিছা ব্যাপাৰ সকল ।
মোহোৰ প্ৰভাৱ তুহি জানিবা নিশ্চয় তুমি
কিন্তু হুৱি স্মৰণৰ ফল ॥ ৮৮৮
এহি হেতু ভগৱন্ত স্মৰণেসে মহালাভ
নাহি আৰ আন সংসাৰত ।
সাংখ্যৰ অষ্টাঙ্গ যোগ জন্মৰ এহিসে ফল
কহিলোহো ইটো স্বৰূপত ॥

অন্তকালে নাৰায়ণ স্মৰে যিটো মহাজন
তাৰ কোনে কহিবে মহিমা।
নাহি লাভ তাতপৰ কৃতকৃত্য সিটো নৰ
এহিমানে মুকুতিৰ সীমা ॥ ৮৮৯
কহো আক স্পষ্ট কৰি পুনৰপি শুক বাক্য
বোলন্ত শুনিয়ো পৰীক্ষিত।
স্মৰণৰ মহিমাক জানি কেশৱক ৰাজা
কৰিয়োক আনি হৃদি স্থিত ॥
তেৱে মৃত্যু সময়ত হৈব সাৱধান চিত্ত
ত্যজি ইটো মায়াময় তনু।
স্মৰণৰ প্ৰভাৱত দাহ কৰ্ম্মমল যত
পৰম গতিক পাইবা পুনু ॥ ৮৯০
ম্ৰিয়মান সময়ত যাহাৰ স্মৰণ ভৈল
ভগৱন্ত পৰম ঈশ্বৰ।
আত্মৰূপ দেন্ত তাক যিহেতু স্মৰণ সিটো
ভৈল আতি সমস্ত লোকৰ ॥
বুলিবাহা জ্ঞান বিনে স্মৰণ মাত্ৰকে কেনে
পাইব নিজ স্বৰূপ কৃষ্ণৰ।
সত্য ইটো প্ৰশ্ন শুনা ইহাৰ উত্তৰ যেন
জ্ঞানও অধীন স্মৰণৰ ॥ ৮৯১
কৃষ্ণপদপঙ্কজক সদায় সুমৰে যিটো
হোৱে নষ্ট তাৰ পাপ যত।

বাসনাকো কৰে ক্ষয় চিত্ত মহা শুদ্ধ হয়
মিলে প্ৰেম ভকতি কৃষ্ণত ॥
বিজ্ঞান সহিতে জ্ঞান উপজয় বিদ্যমান
বিষয়ত গুচে অভিলাষ ।
পৰম কল্যাণতৰ হোৱে হৰি স্মৰণৰ
ফলান্তৰ কৰিলো প্ৰকাশ ॥ ৮৯২
নমো নমো নাৰায়ণ নৰৰূপ বিড়ম্বন
দৈৱকীনন্দন চিদানন্দ ।
মোৰ মন মধুকৰে সদায় কৰোক পান
তযু পাদপদ্ম মকৰন্দ ॥
তোমাৰ নিৰ্ম্মল যশ পৰম অমৃত ৰস
সদায়ে কৰোক কৰ্ণে পান ।
ৰাম কৃষ্ণ আদি নাম লোক মুখে অবিশ্ৰাম
দিয়া দান মোক এহিমান ॥ ৮৯৩
ইটো ব্ৰহ্মাণ্ডত হৰি দুখী নাহি মোক সৰি
দাতা নাহি তোমাৰ সমান ।
হাতে দান্তে তৃণ ধৰি মাগোহো কাপুৰ্ণ্য কৰি
দিয়া প্ৰভু প্ৰাৰ্থিবাৰ দান ॥
নকৰিয়ো আশা ভঙ্গ তযু ভকতৰ সঙ্গ
মুগুচোক সদায় আমাৰ ।
কৰা কৃপা কৃপাময় যত সমাজিকচয়
ৰাম বুলি তৰিয়ো সংসাৰ ॥ ৮৯৪

পদ

শুনিলাহা সাধু সভাসদ নিৰন্তৰ।
অতৰ্ক মহিমা আতি হৰি স্মৰণৰ॥
জ্ঞানাদিৰ পদে একো শ্ৰম নলাগয়।
হৰি স্মৰণত সুখে সমস্তে মিলয়॥ ৮৯৫
বুলিবাহা জ্ঞানৰ কাৰণ চিত্ত শুদ্ধি।
বিদ্যা তপ আদিসে নিৰ্ম্মল কৰে বুদ্ধি॥
কেনে জ্ঞান উপজিব হৰি স্মৰণত॥
ইহাৰ উত্তৰ শুনিয়োক যেনমত॥ ৮৯৬
দেৱতাক উপাসয় স্বধৰ্ম্ম আচৰে।
সমস্ত ভূততে মহা মিত্ৰৱতী কৰে॥
তপ জপ যত যজ্ঞ দান তীৰ্থ ব্ৰতে।
ইসবে চিত্তক শুদ্ধি নকৰে সিমতে॥ ৮৯৭
যেনমতে হৃদিগত হুয়া ভগৱন্ত।
বাসনা সহিতে মল চিত্তৰ হৰন্ত॥
এহি অৰ্থ পুনৰপি কহো স্পষ্ট কৰি।
স্মৰণান্তে হৃদয়ত প্ৰবেশিয়া হৰি॥ ৮৯৮
কলিকৃত্য দোষ যত হৰন্ত সমস্ত।
বিশেষে বিস্তৰ মল কলিৰ যুগত॥
সিও মল গুচে হৰিৰ স্মৰণে সৰ্ব্বথা।
আন মল গুচিবেক ইটো কোন কথা॥ ৮৯৯

হৰি স্মৰি তবে নবে মৃত্যুবো সঙ্কট।
দৃষ্টান্ত সহিতে এৰি অৰ্থ কৰো স্পষ্ট ॥
যেন সুৱৰ্ণৰ ধাতু মিশ্ৰ মল যত।
কেৱল বহ্নিসে তাক হৰয় সমস্ত ॥ ৯০০
ক্ষাৰ পানী টেঙা লৈয়া যদ্যপি প্ৰক্ষালে।
তথাপি দুৰ্ব্বৰ্ণ সুগুচয় একোকালে ॥
সেহিমতে যোগীৰো চিত্তৰ যত মল।
বিষ্ণুসে হৰন্ত তাক জানিবা সকল ॥ ৯০১
কদাচিতো নুগুচয় যোগ অভ্যাসত।
হৰি স্মৰণৰ কত কহিবো মহত্ত্ব ॥
নাহিকে উপায় আন স্মৰণৰ সম।
পূৰ্ব্বাপৰ সাধু ইটো কৰিল নিয়ম ॥ ৯০২
আৰো স্মৰণৰ কৰো মহিমা বিদিত।
যেনতেন মতে মাত্ৰ সুমৰোক নিত ॥
তথাপিতো পুৰুষাৰ্থ সিদ্ধি হৈব তাৰ।
প্ৰহ্লাদ বচনে সাক্ষী লৈয়োক ইহাৰ ॥ ৯০৩
বোলন্ত প্ৰহ্লাদে মহা উৎসুকে মনত।
অসুৰসবক মানো মহাভাগৱত ॥
হাতত ধৰিয়া চক্ৰ প্ৰভু ভগৱন্ত।
গৰুড় স্কন্ধত চড়ি সাক্ষাতে আছন্ত ॥ ৯০৪
তাঙ্ক নেত্ৰভৰি দেখে যুদ্ধ সময়ত।
যোগী যাক প্ৰৱন্ধে নেদেখে হৃদয়ত ॥

হেন ঈশ্বৰক দেখে স্মৰি দ্বেষ ভাৱে।
তান হাতে মৰি সুখে মুকুতিক পাৱে॥ ৯০৫
মহাক্রোধে শত্রু বুদ্ধি সুমৰে অসুৰ।
তাকো অনুগ্রহ হৰি কৰন্ত প্রচুৰ॥
যিটো ভক্তিভাৱে তাঙ্ক শ্রদ্ধায়ে সুমৰে।
তাহাৰ ভাগ্যৰ অন্ত পাইব কোন নৰে॥ ৯০৬
প্রহ্লাদৰ বচনত দেখাইলো সকল।
এহিমানে পুৰুষৰ পুৰুষার্থ ফল॥
এতেকে মহন্তসবে একান্ত যতনে।
ভজন্ত কৃষ্ণৰ দুই অভয় চৰণে॥ ৯০৭
ঈশ্বৰৰ পাদপদ্ম স্মৰণত পৰ।
অন্যত্র নিমিত্ত আৰ নাহি কুশলৰ॥
ভগৱন্ত স্মৰণ স্বভাৱ ভৈল যাৰ।
নিজ কৰ্ম্ম অনৰ্থো দুষাৰ্থ নোহে তাৰ॥ ৯০৮
লৈয়ো সাক্ষী জয় বিজয়ৰ বচনত।
সনকাদি ঋষিক বোলন্ত বৈকুণ্ঠত॥
কৰিলোহো অপৰাধ নিবাৰি তোমাক।
তাৰ প্রায়শ্চিত্ত সদ্যে কৰাইলা আমাক॥ ৯০৯
পাপ অনুসাৰে দণ্ড ভৈল সমুচিত।
আত অপৰাধ নাহি তোমাৰ কিঞ্চিত॥
মিলোক আমাত যিটো দিলা চণ্ডশাপ।
আৰ যেন মহন্তক নেদো উপতাপ॥৯১০

আজ্ঞা লঙ্ঘি হেলা কৰিলোহো ঈশ্বৰক ।
কৃপায়ে শাপিয়া সিও নাশিলা পাপক ॥
কিন্তু তোমাসাৰ অপৰাধৰ নিমিত্ত ।
হৌক আমাসাৰ জন্ম নাৰকী যোনিত ॥ ৯১১
তথাপিতো যেন ঈশ্বৰক নপাসৰো ।
এহিমান প্ৰাৰ্থনা তোমাত আমি কৰো ॥
জয় বিজয়ৰ বাক্য এহিমানে থওঁ ।
ৰাজাগণ বাক্যে পুনু এহি অৰ্থ কওঁ ॥ ৯১২
জৰাসন্ধে যত ৰাজা আছে বন্দী কৰি ।
মেলাইলা সবাকো জৰাসন্ধ বধি হৰি ॥
মাগয় কৃষ্ণত বৰ সেহি ৰাজাগণ ।
কৃতাঞ্জলি হুয়া সবে বোলন্ত বচন ॥ ৯১৩
হেনমত উপায় দিয়োক নাৰায়ণ ।
সংসাৰে ভ্ৰমন্তে যেন তোমাৰ চৰণ ॥
নপাসৰো আমি সদা যিসব উপায় ।
এহি মহা অনুগ্ৰহ কৰা যদুৰায় ॥ ৯১৪
বুলিবা তথাপি হৈব সংসাৰৰ দুখ ।
নুহিবেক একো হৰি স্মৰণৰ সুখ ॥
নুবুলিবা হেন শুনা ইহাৰ উত্তৰ ।
কৃষ্ণে দিয়া চিত্ত বৃষ্ণিবংশ নিৰন্তৰ ॥ ৯১৫
শয়ন ভোজন স্নান ক্ৰীড়া আদি কৰি ।
কৰন্তে থাকয় সদা দেহক পাসৰি ॥

দুখ পাসৰিব নুহি আশ্চৰ্য্য ইহাত।
ভগৱন্ত বাক্যে লৈয়ো প্ৰমাণ সাক্ষাত ॥ ৯১৬
বোলন্ত উদ্ধৱ শুনা বচন আমাৰ।
মোতপৰে আনত আগ্ৰহ নাহি যাৰ ॥
জিতেন্দ্ৰিয় শুদ্ধ সম চিত্ত সৰ্ব্বক্ষণ।
মোক স্মৰি সদায়ে সন্তুষ্ট যাৰ মন ॥ ৯১৭
সিজনৰ ভৈল সুখময় দশদিক।
সংসাৰৰ সুখে তাক কিবা কৰিবেক ॥
আনন্দ সমুদ্ৰে মজি থাকে আতি মন।
নাহি অণুমাত্ৰ তাৰ দুখক স্মৰণ ॥ ৯১৮
হুয়া পৰিপূৰ্ণ মনে মোৰ চৰণত।
শুদ্ধ ব্ৰহ্মপদ সাৰ্ব্বভৌম সুখ যত ॥
অণিমাদি সিদ্ধিকো দেখন্ত সবে মিছা।
মই বিনে মুকুতিকো নকৰন্ত ইচ্ছা ॥ ৯১৯
মইসে পৰম প্ৰিয়তম ভকতৰ।
মোহোৰ স্মৰণে কৃতকৃত্য হোৱে নৰ ॥
মোক্ষতো অধিক মহাসুখ স্মৰণৰ।
তাৰ আগে কোন ইটো সুখ বিষয়ৰ ॥ ৯২০
সমস্তকে এৰি মোত অৰ্পিলেক চিত্ত।
মই আত্মাৰূপে হওঁ হিয়াত বিদিত ॥
মোক হৃদয়তে দেখি পাৱে যেন সুখ।
তাক কৈত পাইব যিটো বিষয় সম্মুখ ॥ ৯২১

কৃষ্ণৰ বচন থওঁ সংহৰি সাম্প্ৰাত।
নাহি অসম্ভাৱনা কৃষ্ণৰ স্মৰণত ॥
শিশুপাল শাল্ব আদি যত ৰাজাগণ।
বৈৰভাৱে কৃষ্ণক সুমৰি অনুক্ষণ ॥ ৯১২
কৃষ্ণৰ সমান ৰূপ পাইয়া আতিশয়।
মৰি মৰি গৈল সবে বৈকুণ্ঠ নিলয় ॥
যিটো অনুৰাগে চিন্তে হেনয় কৃষ্ণক।
কোনে কহি অন্ত পাৰে তাহাৰ ভাগ্যক ॥ ৯২৩
পুনৰপি কৰো আৰম্ভণা অনন্তৰ।
শুনা যেন বেদ শিৱৰত্নৰ উত্তৰ ॥
নমানিবে কোনজনে বেদৰ বচন।
কৃষ্ণক কৰন্ত স্তুতি যত মন্ত্ৰগণ ॥ ৯২৪
বোলন্ত শুনিয়ো কৃপাময় মহেশ্বৰ।
আশ্চৰ্য্য মহিমা কিনো তযু স্মৰণৰ ॥
প্ৰাণ মন ইন্দ্ৰিয় নিয়মি যোগীগণ।
পাৱে যেন গতি চিন্তি তোমাৰ চৰণ ॥ ৯২৫
বৈৰভাৱে থাকি যত বিপক্ষ নৃপতি।
দ্বেষত তোমাক স্মৰি পাইল সেহি গতি ॥
বাসুকী সদৃশ তযু বাহু সুৱলিত।
দেখি গোপীসবৰ আসক্ত ভৈল চিত্ত ॥ ৯২৬
পৰিচ্ছিন্ন দৃষ্টিয়ে চিন্তিল অনুক্ষণ।
চিন্তোহো ব্যাপকৰূপে আমি বেদগণ ॥

তথাপিতো সম গতি গোপীৰ আমাৰ।
অতৰ্ক মহিমা পদ স্মৰণ তোমাৰ॥ ৯২৭
ইন্দ্ৰিয় নিয়ম কৈত থাকিল যোগীৰ।
কিবা হ্যান ভৈল যত শত্ৰু নৃপতিৰ॥
নসাধিল গোপী কিবা কামভাৱে স্মৰি।
কিবাধিক পাইলো আমি সম দৃষ্টি কৰি॥ ৯২৮
চাৰিৰো আমাৰ ভৈল গতি সমসৰ।
হেঁনয় মহিমা প্ৰভু তযু স্মৰণৰ॥
এহিমানে সংহৰিলো বচন বেদৰ।
হেনবা বুলিবা বৈৰ নৃপতিসবৰ॥ ৯২৯
বৈৰকৃত পাপচয় আছে বিদ্যমান।
কেনমতে হৈব তাৰা কৃষ্ণৰ সমান॥
দৃষ্টান্ত সহিতে শুনা ইহাৰ উত্তৰ।
ইজন্মৰ যত পাপ ৰাজাসকলৰ॥ ৯৩০
পূৰ্ব্ব জনমত পাপ কৰি আছে যত।
বৈৰভাৱে মাধৱক স্মৰিল সতত॥
তথাপিতো সমস্ত পাতক দূৰ ভৈল।
কৃষ্ণৰ স্বৰূপ পাইয়া বৈকুণ্ঠক গৈল॥ ৯৩১
যেন বাঘপৰুৱা ধৰিয়া পোকা যত।
নমাৰি জীৱন্ত আনি থৱয় বাসত॥
বাঘ পৰুৱাক পোকে চিন্তয় ভয়ত।
তাহাৰ স্বৰূপ পাৱে সেহি শৰীৰত॥ ৯৩২

যিবা যাকে সৰ্ব্বক্ষণে চিন্তিয়া থাকয় ।
তাহাৰ স্বৰূপ সিটো অৱশ্যে পাৱয় ॥
ইহাৰ প্ৰমাণ লৈয়ো বচনে কৃষ্ণৰ ।
বোলন্ত উদ্ধৱ শুনা মোহোৰ উত্তৰ ॥ ৯৩৩
বিষয়ক ধ্যান কৰি থাকে যিটোজন ।
বিষয়ৰ আকাৰ হোৱয় তাৰ মন ॥
মোক মাত্ৰ অনুক্ষণ চিন্তিয়া থাকয় ।
মোহোৰ স্বৰূপ পাৱে সিটো মহাশয় ॥ ৯৩৪
ভগৱন্ত বচনক থৈলোহো সংহৰি ।
এহিমানে তাৎপৰ্য্য কৈলো নিষ্ঠ কৰি ॥
সমস্তে সুখতো শ্ৰেষ্ঠ কৃষ্ণৰ স্মৰণ ।
হোৱে কৃতকৃত্য হৰি স্মৰি সৰ্ব্বজন ॥ ৯৩৫
এতেকে কৃতাৰ্থ জাতি ভৈল সিটো নৰ ।
তথাপি প্ৰাৰ্থনা কৰে স্মৰণ কৃষ্ণৰ ॥
নাৰদৰ বাক্যে লৈয়ো প্ৰমাণ সাক্ষাত ।
কৃষ্ণক কৰন্ত ঋষি স্তুতি দ্বাৰকাত ॥ ৯৩৬
বোলন্ত তোমাৰ ইটো চৰণ যুগল ।
সমস্ত লোকৰ মহা মুকুতিমঙ্গল ॥
ব্ৰহ্মা প্ৰতিমুখে আছে যত যোগেশ্বৰ ।
পৰম অগাধ বোধ তাহাৰাসবৰ ॥ ৯৩৭
এহি চৰণক মাত্ৰ চিন্তে হৃদয়ত ।
সংসাৰ কূপত পৰি আছে লোক যত ॥

তাৰো অৱলম্ব্য এহি পাদপদ্ম মাত্ৰ।
আশ্ৰয় মাত্ৰকে হোৱে মুকুতিৰ পাত্ৰ ॥ ৯৩৮
হেন চৰণক আমি সাক্ষাতে দেখিলো।
কিনো মোৰ ভাগ্য আজি কৃতকৃত্য ভৈলো ॥
তথাপিতো মোক অনুগ্ৰহ কৰা হৰি।
তযু দুই পদ যেন সদায় সুমৰি ॥ ৯৩৯
ইহাৰ গুণক প্ৰকাশিয়া জগতত।
ফুৰিবো সদায় মই চিন্তিয়া মনত ॥
এহিমানে সংহৰিলো নাৰদ বাক্যক।
যাৰাসবে এৰিবে নপাৰে বিষয়ক ॥ ৯৪০
তাৰো ত্যাগ নুহি হৰি স্মৰণ মনত।
লৈয়ো সাক্ষী সাক্ষাতে গোপীৰ বচনত ॥
কুৰুক্ষেত্ৰে গোপীসবে কৃষ্ণৰ আগতে।
কৰন্ত প্ৰাৰ্থনা সবে পৰি দণ্ডৱতে ॥ ৯৪১
হে প্ৰভু পদ্মনাভ দেৱ দামোদৰ।
তযু পদ পঙ্কজ পৰম শ্ৰেষ্ঠতৰ ॥
বুদ্ধিৰ অগাধ মহা মহা যোগেশ্বৰ।
হৃদয়ত চিন্তে এহি চৰণ সুন্দৰ ॥ ৯৪২
ভৱ অন্ধকূপে পৰি আছে যিটোজন।
তাৰো উঠিবাৰ লতা তোমাৰ চৰণ ॥
আমি গৃহসেৱকিনী গোপীগণ যত।
এহি পদ অৰবিন্দ আমাৰ মনত ॥ ৯৪৩

সদায় উদয় হৌক স্বপ্নতো সাক্ষাত।
এতেকে প্ৰাৰ্থনা হৰি কৰিলো তোমাত॥
এহিমানে থৈলো গোপীসবৰ বচন।
ভগৱন্ত বাক্যে সংহৰোহো প্ৰকৰণ॥ ৯৪৪
উদ্ধৱক বোলন্ত শুনিয়ো মহাশয়।
সংসাৰত যত সাধ্য সাধন আছয়॥
স্বপ্ন মনোৰথে যেন অসন্ত কেৱল।
জানিয়া ইহাক সখি ত্যজিয়ো সকল॥ ৯৪৫
মোৰ ভজনত মন কৰিয়ো শোধন।
তাতে স্থাপি মোক স্নমৰিয়ো অনুক্ষণ॥
এতেকে গুচিবে ঘোৰ সংসাৰৰ দুখ।
অনায়াসে লভিবা পৰমানন্দ স্নুখ॥ ৯৪৬
এহিমানে থৈলো ভগৱন্তৰ বচন।
কৰিলোহো সমাপত ইটো বিবচন॥
শুনিলাহা সাধু সভাসদ নিৰন্তৰ।
আশ্চৰ্য্য মহিমা যেন হৰি স্মৰণৰ॥ ৯৪৭
জাতি অন্ত্যজাতি জ্ঞানী অজ্ঞানীসকল।
যেই সেইমতে স্মৰি পায়ে সমফল॥
জানিয়া হৰিক স্নমৰিয়ো সৰ্ব্বক্ষণ।
মায়াময় বিষয়ত ত্যজিয়ো যতন॥ ৯৪৮
দুৰ্ল্লভ ভাৰতে নৰতনু আছা পাই।
ব্ৰহ্মা আদি দেৱে যাক প্ৰাৰ্থন্ত সদায়॥

আক আতি অল্প নেদেখিবা কদাচিত।
জানি কৃষ্ণ পাদপদ্ম স্মৰিয়ো নিত ॥ ৯৪৯
এতেকে সংসাৰ দুখ হৈবেক নিৰ্ব্যাণ।
কৃষ্ণৰ সমান ৰূপ পাইবা বিদ্যমান ॥
স্বভাৱে ঈশ্বৰ কৃষ্ণদেৱ সৰ্ব্বোত্তম।
নাহি আন ধৰ্ম্ম তান ভকতিক সম ॥ ৯৫০

——— ———

সপ্তম বিৰচন

[পদ-সেৱন বিৰচন]

পদ

কহিলোহো তাৎপৰ্য্য সকল শাস্ত্ৰৰ ।
আৰম্ভিলো বিৰচন আত অনন্তৰ ॥
নিৰূপণ কৰো কৃষ্ণপদ নিসেৱন ।
প্ৰতিমাদি পৰিচৰ্য্যা কৰে যিটোজন ॥ ৯৫১
সাধাৰণ পদ নিসেৱন নাম তাৰ ।
ভগৱন্ত পদসেৱা সৰ্ব্ব উপকাৰ ॥
লৈয়ো আৰ প্ৰমাণ প্ৰহ্লাদ বচনত ।
বোলন্ত প্ৰহ্লাদে শুনা অসুৰ সমস্ত ॥ ৯৫২
দেৱাসুৰ নৰ যক্ষ গন্ধৰ্ব্ব যতেক ।
মুকুন্দ চৰণ যিটো ভজয় প্ৰত্যেক ॥
হৈবেক সবাৰো মহা পৰম কল্যাণ ।
মই যেন স্বাস্থ্যৱন্ত ভৈলো বিদ্যমান ॥ ৯৫৩
ইহ পৰলোকে তাৰ মিলিবে মঙ্গল ।
লৈয়ো তোবাসবে মোত প্ৰমাণ সকল ॥
প্ৰহ্লাদ বচন থৈলো সংহৰি তাৰত ।
ইহলোকে কল্যাণ মিলয় যেনমত ॥ ৯৫৪

দেখাওঁ সাক্ষাতে লক্ষ্মী দেৱীৰ বাক্যত।
বোলন্ত সাদৰে দেৱী কৃষ্ণৰ আগত॥
ব্ৰহ্মা হৰ আদি কৰি যত দেৱচয়।
ইন্দ্ৰিয় সুখত আশা কৰি আতিশয়॥ ৯৫৫
মোহোৰ নিমিত্তে তপ কৰয় দুৰ্ঘোৰ।
তথাপি কটাক্ষ বিলাসত শ্ৰীক মোৰ॥
তযু পদপৰায়ণ বিনে যত দেৱ।
কদাচিতো ঐশ্বৰ্য্যক নপাৱন্ত কেৱ॥ ৯৫৬
যিহেতু তোমাত মন মজিল আমাৰ।
তুমি বিনে আনক নজানো মই আৰ॥
তযু পৰতন্ত্ৰ যাতো ভৈলো নাৰায়ণ।
তোমাৰ ভক্তক মাত্ৰ কৰো বিলোকন॥ ৯৫৭
এহিমানে থৈলো লক্ষ্মী দেৱীৰ উত্তৰ।
পৰলোকে যিমত কুশল ভকতৰ॥
দেখাওঁ প্ৰমাণ ব্ৰহ্মা আদিৰ বচনে।
দৈৱকীৰ গৰ্ভ লক্ষ্য কৰি দেৱগণে॥ ৯৫৮
কৃতাঞ্জলি হুয়া সবে বোলন্ত সাদৰি।
শুনিয়োক কমললোচন দেৱহৰি॥
সমস্ত জীৱৰ তুমি পৰম আশ্ৰয়।
তোমাত একান্ত চিত্ত দিয়া আতিশয়॥ ৯৫৯
তযু পাদপদ্ম মহানৌকা কৰি সাৰ।
গোখোজ সমান কৰি তৰয় সংসাৰ॥

ব্ৰহ্মাদিৰ বচন থৈলোহো এহিমান।
বুলিবাহা যাৱত নুপজে তত্ত্বজ্ঞান॥ ৯৬০
ভগৱন্ত পাদপদ্ম সেৱা মাত্ৰকতে।
সংসাৰ সাগৰ নৰে তৰিব কিমতে॥
সত্য প্ৰশ্ন শুনিয়ো উত্তৰ যেন নয়।
হৰিপদ সেৱাতেসে জ্ঞানৰ উদয়॥ ৯৬১
ব্ৰহ্মাৰ বচনে সাক্ষী লৈয়োক সাক্ষাত।
কৰন্ত কৃষ্ণক স্তুতি কৰি যোৰহাত॥
যদ্যপি জ্ঞানৰ কাছে সাধন বিস্তৰ।
তথাপি তোমাৰ দুই পদ পঙ্কজৰ॥ ৯৬২
এক প্ৰদেশৰ প্ৰাসাদৰ এক লেশ।
দিয়া যাক অনুগ্ৰহ কৰা হৃষীকেশ॥
সি সি জনে জানে তৱ মহিমাৰ তত্ত্ব।
তৰে অনায়াসে তৰে ইটো সংসাৰত॥ ৯৪৩
অন্যথা অসঙ্গ হুয়া যোগ অভ্যাসত।
চিৰকাল বিচাৰি নজানে তয়ু তত্ত্ব॥
তোমাৰ ভকতে তত্ত্ব মহাসুখে জানে।
জ্ঞান অভ্যাসৰো প্ৰভু ফল এহিমানে॥ ৯৬৪
থৈলো উপসংহৰি ব্ৰহ্মাৰ বাক্যচয়।
হৰিপদ সেৱাতেসে গুচে সবে ভয়॥
লৈয়ো আৰ সাক্ষী দৈৱকীৰ বচনত।
কৃষ্ণক কৰন্ত স্তুতি সূতিকা গৃহত॥ ৯৬৫

হুয়া মহাভয় ভীত মৃত্যুসৰ্প হন্তে।
পলাই সৰ্ব্বজন ব্ৰহ্মা ভুৱন' পৰ্য্যন্তে॥
একোৱে স্থানত জীৱে অভয় নপাৱে।
সৰ্ব্বলোক এহি কালে আছয় স্বভাৱে॥ ৯৬৬
কোনো ভাগ্যোদয়ে তযু অভয় চৰণে।
সেৱা কৰিবাক প্ৰতি পশিল শৰণে॥
তেৱে মৃত্যু সৰ্পে এৰি হোৱয় অন্তৰ।
পৰম নিৰ্ভয় হুয়া থাকে সুখে নৰ॥ ৯৬৭
সিজনে এৰাইল হাত মৃত্যুৰ নিশ্চয়।
কোন অদভুত গুচিবেক আন ভয়॥
দৈৱকীৰ বচনক সংহৰিয়া থওঁ।
প্ৰহ্লাদ বচনে পুনু এহি অৰ্থ কওঁ॥ ৯৬৮
বোলন্ত প্ৰহ্লাদে শুনা দৈত্য নিৰন্তৰ।
ইটো গৃহবাস মূল কেৱলে দুখৰ॥
শোক মোহ ভয় স্পৃহা জুগুচে বিষাদ।
ৰাগ লোভ ক্ৰোধ আদি অনেক প্ৰমাদ॥ ৯৬৯
মিলে ক্ষণে ক্ষণে বহুবিধ মন দুখ।
সদায়ে নিকাৰময় নাহি একো সুখ॥
সংসাৰ চক্ৰৰ মাত্ৰ হেতু সমুদায়।
হেনয় গৃহৰ আশা ত্যজিয়া সদায়॥ ৯৭০
পৰম অভয় দুই নৃসিংহ চৰণে।
শৰণ পশিয়া সেৱা কৰা অনুক্ষণে॥

থৈলোহো সাম্প্ৰত প্ৰহ্লাদৰ বাক্যচয়।
বুলিবাহা যদি এহি পৰমাৰ্থ হয়॥ ৯৭১
তেৱে কেনে সবে কৃষ্ণচৰণপঙ্কজে।
নভজয় পাৱে যাত মুকুতি সহজে॥
শুনিয়ো ইহাৰ যেন উত্তৰ সম্প্ৰতি।
কৃষ্ণৰ মায়াত বিমোহিত হুয়া মতি॥ ৯৭২
নভজয় সৰ্ব্বজনে চৰণ কৃষ্ণৰ।
লৈয়ো সাক্ষী ইহাৰ বচনে উদ্ধৱৰ॥
বোলন্ত কৃষ্ণক প্ৰভু শুনিয়ো প্ৰত্যেক।
তযু পদসেৱা বিনে উপায় যতেক॥ ৯৭৩
দুখ মাত্ৰ জানি তাক কৰি পৰিহাৰ।
মহাজনসবে সাৰ কৰিয়া বিচাৰ॥
তোমাৰ চৰণপদ্ম মহা শ্ৰেষ্ঠতৰ।
সমস্ত আনন্দপূৰ্ণ কৰে ভকতৰ॥ ৯৭৪
জানি সুখে সেৱা আক কৰন্ত সদায়।
যাৰ মন মোহি আছা তোমাৰ মায়ায়॥
যতেক বিষয়ী কৰ্ম্মযোগক আচৰি।
তোমাক নকৰে সেৱা তাতে গৰ্ব্ব কৰি॥ ৯৭৫
তোমাৰ ভক্তক মায়া নকৰে মোহিত।
যদি যোগ কৰ্ম্ম তাৰা কৰে কদাচিত॥
তথাপিতো অণুমাত্ৰ গৰ্ব্ব নুপজয়।
তযুসেৱা হীন যত যোগী কৰ্ম্মীচয়॥ ৯৭৬

মই মহাযোগী মই কৰ্ম্মত কুশল।
এহি অহঙ্কাৰে গৰ্ব্ব উপজে কেৱল॥
একোকালে মুকুতি নপাৰে সিটো নৰ।
এহিমানে থৈলোহো বচন উদ্ধৱৰ॥ ৯৭৭
বুলিবা বহুত আছে পন্থা শ্ৰেয়স্কৰ।
কেনমতে ভৈল সাৰ সেৱা মাধৱৰ॥
ইহাৰ উত্তৰ যেন শুনিয়ো সমস্ত।
আন যত পন্থাসবে বহু বিঘ্নগ্ৰস্ত॥ ৯৭৮
লৈয়ো সাক্ষী সনতকুমাৰ বচনত।
কহন্ত সাক্ষাতে পৃথু ৰাজাৰ আগত॥
বোলন্ত শুনিয়ো ৰাজা বচন আমাৰ।
নভৈল তৰণ হেতু ঈশ্বৰ যাহাৰ॥ ৯৭৯
তাহাৰ সংসাৰ সিন্ধু তৰণ দুষ্কৰ।
ষড়ূৰ্ম্মি ইন্দ্ৰিয় ঘোৰ কুম্ভীৰ মগৰ॥
লোভ মোহ কাম ক্ৰোধ ৰাগ দ্বেষ ভয়।
ইসব শত্ৰুৱে পুৰুষক নছাৰয়॥ ৯৮০
শোক সন্তাপ তৃষ্ণা আদি বহু দুখ।
নাহি ইটো সংসাৰত অণুমাত্ৰ সুখ॥
হেনয় দুৰ্গম ভৱ তৰিবাক আশে।
পৰম দুখক যোগ জ্ঞানাদি অভ্যাসে॥৯৮১
ঈশ্বৰ চৰণ সেৱা নকৰে যাৱত।
সংসাৰ তৰিবে সিটো নপাৰে তাৱত॥

হেন জানি পৃথু তুমি আন পৰিহৰি।
ঈশ্বৰ কৃষ্ণৰ পাদপদ্ম নৌকা কৰি ॥ ৯৮২
তৰা মহাসুখে ভৱ দুস্তৰ সাগৰ।
সংহৰিলো বচন সনতকুমাৰৰ ॥
দেখাইলোহো হৰিসেৱা পৰম সুখৰ।
আতপৰে আন ধৰ্ম্ম সকলে দুষ্কৰ ॥ ৯৮৩
জানি কৃষ্ণপদসেৱা নেৰিবা যতনে।
তান গুণ নাম মাত্ৰ জপা সৰ্ব্বক্ষণে ॥
অন্যথা বিফল দেহ আদি নিৰন্তৰ।
লৈয়ো আৰ প্ৰমাণ বচনে মহেশ্বৰ ॥ ৯৮৪
দেন্ত উপদেশ দশ প্ৰচেতাসবক।
বুলিবাহা তুমিসবে ঈশ্বৰ কৃষ্ণক ॥
হে কৃষ্ণ তযু পদপঙ্কজযুগল।
এৰিবেক আক কোন পণ্ডিতসকল ॥ ৯৮৫
তোমাৰ চৰণ যিটো কৰে অনাদৰ।
ব্যৰ্থে ক্ষয় হোৱে দেহ সিটো অধমৰ ॥
যিটো পদ পঙ্কজক ব্ৰহ্মা আদি কৰি।
বিনাশ শঙ্কায় অৰ্চ্চা কৰন্ত সাদৰি ॥ ৯৮৬
সুদৃঢ় বিশ্বাসে অতি পৰম শ্ৰদ্ধায়।
চতুৰ্দ্দশ মনু আদি অৰ্চ্চন্ত সদায় ॥
হেন চৰণক যেৱে কৰে পৰিহাৰ।
যত পণ্ডিতালী আদি সবে ব্যথ তাৰ ॥ ৯৮৭

এহিমানে সংহৰিলো ৰুদ্ৰবাক্য যত।
আছোক কৃষ্ণৰ পদ-সেৱাৰ মহত্ত্ব ॥
সেৱা কৰিবাক অভিৰুচি মাত্ৰকত।
পৰি আছে যিটো ঘোৰ সংসাৰ তাপত ॥ ৯৮৮
তাহাৰো বুদ্ধিৰ মল অশেষ জন্মৰ।
তাৰক্ষণে সবে নষ্ট হোৱে নিৰন্তৰ ॥
পৰম সাত্ত্বিকী শ্ৰদ্ধা বাঢ়ে প্ৰতি নিত।
কৃষ্ণপাদপদ্মৰ মহিমা বিপৰীত ॥ ৯৮৯
সেৱাৰ শ্ৰদ্ধাতে মল গুচয় নিঃশেষ।
শুনিয়ো ইহাৰ যেন দৃষ্টান্ত বিশেষ ॥
যেন কৃষ্ণপাদাঙ্গুষ্ঠে গঙ্গা হুয়া জাত।
তিনিয়ো জগত কৰে পৱিত্ৰ সাক্ষাত ॥ ৯৯০
এৱে চিত্ত-শুদ্ধিৰ শুনিয়ো যেন ফল।
পুৰুষৰ গুচিল বুদ্ধিৰ যেৱে মল ॥
তেৱে বিষয়ত তাৰ বৈৰাগ্য মিলয়।
নিৰ্ম্মল মনত হোৱে জ্ঞানৰ উদয় ॥ ৯৯১
হৃদয়তে ঈশ্বৰকো সাক্ষাতে দেখয়।
তেৱে সুখে দুৰ্ঘোৰ সংসাৰ নিস্তৰয় ॥
কহিলোহো ইসব যতেক ফলচয়।
হৰিপদসেৱা মাত্ৰে সব উপজয় ॥ ৯৯২
অন্যথা প্ৰকাৰে জ্ঞান আদি নপাৱয়।
বুলিবাহা কৰ্ম্মে চিত্ত পৱিত্ৰ কৰয় ॥

ইহাৰ উত্তৰ শুনিয়োক যেন মত।
কৃষ্ণপাদপদ্ম মকৰন্দ ৰস যত॥ ৯৯৩
তাক পান কৰে যত ভকত ভ্ৰমৰে।
দুখপ্ৰদ গৃহসুখে ৰমণ নকৰে॥
আন যত কৰ্ম্মী মহা কামে হুয়া মত্ত।
সদায় আসক্ত মাত্ৰ গৃহৰ সুখত॥ ৯৯৪
কৰ্ম্ম কৰি কৰিবাক খোজে মন শুদ্ধি।
সুগুচয় অধিক মলিন হোৱে বুদ্ধি॥
এতেকেসে কৃষ্ণপদসেৱা শ্ৰেষ্ঠতৰ।
শ্ৰদ্ধা মাত্ৰকতে মল গুচয় চিত্তৰ॥ ৯৯৫
এহি অৰ্থ কৰো স্পষ্ট ব্ৰহ্মাৰ বাক্যত।
বোলন্ত কৃষ্ণত স্তুতি হুয়া অৱনত॥
শুনিয়োক কৃষ্ণ কৃপাময় মহেশ্বৰ॥
আনে আনে ভোগ লৱে তযু প্ৰসাদৰ॥ ৯৯৬
মই পুনু নোখোজোহো মোক্ষ আদি যত।
এহি ব্ৰহ্ম শৰীৰে বা তিৰ্য্যক' মধ্যত॥
হুয়া কোনজন তযু ভক্তৰ মাজত।
তোমাৰ চৰণ সেৱা কৰিব সতত॥ ৯৯৭
ব্ৰহ্মাৰ বচন থৈলো সংহৰি সকল।
কহো পুনু হৰিপদ সেৱিবাৰ ফল॥
ৰাজাৰ আগত শুকে বোলন্ত বচন।
সংহৰিয়া কহো ব্ৰহ্মাস্তুতি প্ৰকৰণ॥ ৯৯৮

কৃষ্ণেসে পৰম দেৱ জানি যিটো মনে।
তাহান চৰণে মাত্র পশিয়া শৰণে॥
তান পদপল্লৱক নৌকা কৰি সাৰ।
বৎসপদ সম কৰি তৰয় সংসাৰ॥ ৯৯৯
পাৱে চতুৰ্ভুজ ৰূপ কৃষ্ণৰ সমান।
পৰম্পদ বৈকুণ্ঠত হোৱে তাৰ স্থান॥
আপদৰ স্থান ইটো দুৰ্ঘোৰ সংসাৰ।
আক প্ৰতি সিটো পুনৰপি নাসে আৰ॥ ১০০০
শুকদেৱ বচনক সংহৰিয়া থৈলো।
হৰিৰ সেৱাৰ যেন ফল তাক কৈলো॥
নকৰয় সেৱা কৃষ্ণপদপঙ্কজত।
দেখা তাৰ ফল মুচুকুন্দ বচনত॥ ১০০১
বোলন্ত নৃপতি কৃষ্ণদেৱৰ আগত।
দুৰ্লভ মনুষ্য তনু পায়া ভাৰতত॥
যতন নকৰে সাধুসবৰ সঙ্গক।
নভজে তোমাৰ দুই পদপঙ্কজক॥ ১০০২
কৰে আশা মাত্র মিছা বিষয় সুখত।
পাৱে যাক সুখে শূকৰাদি শৰীৰত॥
দুৰ্লভ শৰীৰ তাৰ অৰ্থে নষ্ট কৰে।
গৃহ অন্ধকূপত পৰিয়া সিটো মৰে॥ ১০০৩
যেন পশু তৃণ লোভে পৰে অন্ধকূপে।
সিয়ো সেহিমতে মৰে কহিলো স্বৰূপে॥

মই পুনু লৈলো প্ৰভু তোমাত শৰণ।
এহিমানে থৈলো মুচুকুন্দৰ বচন ॥ ১০০৪
যদি কুনিৰ্ব্বন্ধে কদাচিতো বোলা বাণী।
কৃষ্ণপদ সেৱা নকৰিলে নাহি হানি ॥
স্বধৰ্ম্মতে পৰম কৃতাৰ্থ হোৱে নৰ।
প্ৰহ্লাদ বচনে শুনা ইহাৰ উত্তৰ ॥ ১০০৫
নৃসিংহৰ আগত বোলন্ত মহাশয়।
মোহোৰ যুগুতি শুনিয়োক কৃপাময় ॥
ধৰ্ম্ম সত্য দম তপ জপ যজ্ঞবৰ।
অনসূয়া ধৃতি ক্ষমা লজ্জা অমৎসৰ ॥ ১০০৬
দানে সমে এহি বাৰ গুণ ব্ৰাহ্মণৰ।
সদায় ইসব গুণে যুক্ত দ্বিজবৰ ॥
কিন্তু যেৱে ভৈল প্ৰভু তোমাত বিমুখ।
সাধে মাত্ৰ ৰাত্ৰি দিনে ইন্দ্ৰিয়ৰ সুখ ॥ ১০০৭
তাতো কৰি শ্ৰেষ্ঠ মানো সিটো চাণ্ডালক।
কায় বাক্য মনে যিটো তোমাৰ সেৱক ॥
সমস্তে কুলকে সিটো কৰিলে পৱিত্ৰ।
ভৈলেক আপুনি শুদ্ধ ইটো কোন চিত্ৰ ॥ ১০০৮
নকৰন্ত সিটো বিপ্ৰে আপোনাকো শুদ্ধি।
কৰ্ম্মগৰ্ব্বে অধিকে মলিন হোৱে বুদ্ধি ॥
এতেকে যিজন হৰিভক্তিহীন আতি।
ভৈল সিটো জানিবা অধম হীনমতি ॥ ১০০৯

স্থবুলিবা সিটোজন হীন জাতি মাত্র।
কিন্তু সেহি ভৈল যম যাতনাৰো পাত্র ॥
যমৰ বচনে আৰ প্রমাণ লৈয়োক।
বোলন্ত শুনিবি মোৰ যত দূতলোক ॥ ১০১০
হৰিপদপঙ্কজৰ মকৰন্দ ৰস।
নিষ্কিঞ্চন ভকতৰ পৰম সর্ব্বস্ব ॥
অজস্রে সেৱন্ত সংসাৰতে জানি সাৰ।
হৰিসেৱা ৰসেসে জীৱন তাসম্বাৰ ॥ ১০১১
সদায় বিমুখ যিটো হেনয় ৰসত।
বান্ধিলেক তৃষ্ণাগৃহ নৰক পথত ॥
সেহিটো অসন্ত দুষ্ট পৰম অজ্ঞান।
তাকে গৈয়া বান্ধি নৰকক লাগি আন ॥ ১০১২
এহিমানে থৈলো যমৰাজাৰ বচন।
হৰিপদসেৱাহীন ভৈল যিটোজন ॥
জীৱন্ততে মৰা সিটো অধম পামৰ।
লৈয়োক ইহাৰ সাক্ষী বচনে ৰুদ্রৰ ॥ ১০১৩
বাণৰ যুদ্ধত হৰে বোলন্ত কৃষ্ণক।
তুমি দিয়া আছা ইটো নৰ শৰীৰক ॥
তথাপি তোমাৰ পদে কৰে অনাদৰ।
পৰম শোচনী আত্মঘাতী সিটো নৰ ॥ ১০১৪
এহিমানে থৈলোহো বচন মহেশৰ।
ভৈল যিটোজন হৰিপদ সেৱাপৰ ॥

সি সি মহামতি-আতি ভৈল কৃতকৃত্য।
যুধিষ্ঠিৰ বাক্যে কৰে প্ৰমাণ বিদিত॥ ১০১৫
কৃষ্ণৰ আগত ৰাজা বোলন্ত উৎসুকে।
যিটো মহাজনে প্ৰভু তোমাৰ পাদুকে॥
শৰীৰ কৰয় সেৱা চিন্তে সদা মনে।
খড়মৰে গুণনাম বৰ্ণাৱে বচনে॥ ১০১৬
এতেকে গুচয় সংসাৰৰ দুখবন্ধ।
অনায়াসে পাৱে মহা মুকুতি আনন্দ॥
আনো সব সুখ আসি মিলে যেৱে চাৱে।
আন জ্ঞানী কৰ্ম্মী যাক দেখিবে নপাৱে॥ ১০১৭
এহিমানে থৈলো যুধিষ্ঠিৰ বাক্য যত।
কিন্তু ভক্তে একোৱে নবাঞ্ছে বাস্তৱত॥
লৈয়োক প্ৰমাণ নাগপত্নীৰ বাক্যত।
বোলে অৱনতে সবে কৃষ্ণৰ আগত॥ ১০১৮
শুনিয়োক প্ৰভু কৃপাময় নাৰায়ণ।
তোমাৰ চৰণৰজে প্ৰপন্ন যিজন॥
সেৱাৰসে পৰিপূৰ্ণ হুয়া আতিশয়।
স্বৰ্গ ব্ৰহ্মপদ সাৰ্ব্বভৌম নবাঞ্ছয়॥ ১০১৯
পাতালাধিপতি যোগ সিদ্ধ মুকুতিক।
নোখোজয় যিটোজন ভকতি ৰসিক॥
সংহাৰিয়া থৈলো নাগপত্নী বাক্য যত।
বুলিবা ভকতে কিবা বাঞ্ছে মাধৱত॥ ১০২০

ইহাৰ উত্তৰ শুনিয়োক কৌতূহলে।
কৰয় প্ৰাৰ্থনা যেন ভকতসকলে॥
হে দুখহাৰী হৰি জগতব্যাপক।
আৰাধিয়া তোমাৰ চৰণ পঙ্কজক॥ ১০২১
সেৱা ত্যজি কোননো পণ্ডিত মহাজন।
প্ৰাৰ্থিবে তোমাৰ বৰ আত্মাৰ বন্ধন॥
এহিমতে ভক্তে সেৱা এৰি আন বৰ।
নোখোজে সেৱাৰ সুখ জানে যিটো নৰ॥ ১০২২
বুলিবাহা যিটো বৰে আত্মাক বান্ধয়।
নোখোজোক তাক ইটো ব্যৱহাৰ হয়॥
মোক্ষে কিবা অপৰাধ কৰিয়া আছয়।
কৃষ্ণে যাচি দিয়ন্ত ভকতে নলৱয়॥ ১০২৩
নকৰিবা শঙ্কা শুনা ইহাৰ উত্তৰ।
সেৱাত ৰসিক যিটো ভৈল ঈশ্বৰৰ॥
তাহাৰ বিৰোধী যেন অন্যত্ৰ বিষয়।
মুকুতিয়ো সেহিৰূপে সেৱাক বাধয়॥ ১০২৪
কৃষ্ণৰ চৰণ সেৱা নাই মুকুতিত।
হৰিসেৱকৰ তাক এৰিবে উচিত॥
শ্ৰীকৃষ্ণৰ পত্নীৰ বাক্যে লৈয়োক প্ৰমাণ।
ষোল হাজাৰৰ মাজে ৰুক্মিণী প্ৰধান॥ ১০২৫
তেহে দ্ৰৌপদীৰ আগে কহন্ত সাক্ষাত।
শুনিয়ো দ্ৰৌপদী কহো স্বৰূপ তোমাত॥

কৃষ্ণৰ চৰণ আমি কৰিয়া উপাসা।
সাৰ্ব্বভৌম পদকো নকৰো মনে আশা॥ ১০২৬
ইন্দ্ৰ ব্ৰহ্মপদ অণিমাদি সিদ্ধি যত।
নাহিকে আমাৰ ইচ্ছা মোক্ষৰ সুখত॥
হৰিৰ পৰম পদ সালোক্যাদি কৰি।
তাহাকো নোখোজো তুমি জানিবা সুন্দৰী॥ ১০২৭
লক্ষ্মী কুচকুঙ্কুমে সুগন্ধ অতিশয়।
কৃষ্ণপদধূলি সৰ্ব্ব সম্পদ আশ্ৰয়॥
তাকে মাত্ৰ মাথায়ে বহিবো সৰ্ব্বক্ষণে।
এহিমানে বাঞ্ছো আমি কৃষ্ণৰ চৰণে॥ ১০২৮
শ্ৰীকৃষ্ণ পত্নীৰ বাক্য থৈলোহো সংহৰি।
এহিমানে শাস্ত্ৰফল জানা নিষ্ঠ কৰি॥
কৰোহো ইহাকে স্পষ্ট বচনে শুকৰ।
বোলন্ত শুনিয়ো ৰাজা কুৰু বংশধৰ॥ ১০২৯
দেৱতো উত্তম যত ব্ৰহ্মা আদি কৰি।
তেসম্বো সেৱন্ত কৃষ্ণ চৰণ সাদৰি॥
হেন মুকুন্দৰ পাদপঙ্কজ উত্তম।
নকৰিবে সেৱা জানি কোননো অধম॥ ১০৩০
পায়া আছে তনু অতি ইন্দ্ৰিয় সম্পন্ন।
মৃত্যুৰ মুখত পৰি আছে সৰ্ব্বক্ষণ॥
তথাপি সিজনে মাধৱক নভজয়।
একোকালে সিটো নেবাইবেক মৃত্যুভয়॥ ১০৩১

কৃষ্ণপদ সেৱাতেসে গুচে ভয় যত।
লৈয়োক প্ৰমাণ কৰি সিদ্ধৰ বাক্যত॥
কহন্ত প্ৰবোধি মুনি নিমি নৃপতিক।
শুনিয়োক ৰাজা যিটো সুখ আত্যন্তিক॥ ১০৩২
মিছা মায়াময় ইটো যতেক বিষয়।
আতে যাৰ উদবিগ্ন বুদ্ধি আতিশয়॥
কৰে আত্মভাৱনা অসন্ত শৰীৰত।
সিয়ো যেৱে লৱে এক শৰণ কৃষ্ণত॥ ১০৩৩
তানে পাদপদ্ম মাত্ৰ সদা উপাসয়।
তাহাৰো নিঃশেষে দুখ ভয় নিবৰ্ত্তয়॥
চৰণ উপাসা আৰ নেৰয় কৃষ্ণৰ।
তাকো বুলি আত্যন্তিক সুখ নৃপবৰ॥ ১০৩৪
এহিমানে থৈলো কৰি বচন সংহৰি।
যাৰ যেন যত স্বধৰ্ম্মকো পৰিহৰি॥
কৃষ্ণৰ চৰণ সেৱা কৰিব অৱশ্য।
এহিমানে ভাগৱত শাস্ত্ৰৰ ৰহস্য॥ ১০৩৫
বুলিবাহা ভগৱন্ত ঈশ্বৰ কৃষ্ণৰ।
চৰণ সেৱাত প্ৰবৰ্ত্তিল যিটো নৰ॥
সেৱা পৰিপক্ক যেৱে নভৈল তাহাৰ।
স্বধৰ্ম্ম ত্যাগত হৈব অনৰ্থ অপাৰ॥ ১০৩৬
নাৰদ বচনে লৈয়ো ইহাৰ উত্তৰ।
উপদেশি চিত্ত শান্ত কৰন্ত ব্যাসৰ॥

বোলন্ত ব্যাসক যত নিত্য নৈমিত্তিক।
অনাদৰি দিওঁ উপদেশ ভকতিক ॥ ১০৩৭
স্বধর্ম্মক ত্যজি যেৱে ভজে মাধৱক।
নভৈল যদ্যপি তাৰ সেৱা পৰিপক্ক॥
মৰিল বা ভকতিয়ো গুচিল সদায়।
তথাপিতো তাৰ অনৰ্থক শঙ্কা নাই ॥ ১০৩৮
ভক্তি ৰসিকৰ নাহি কৰ্ম্মে অধিকাৰ।
উৰ্দ্ধবাহু হুয়া কহো কৰি অঙ্গীকাৰ ॥
তোমাকো কটাক্ষ ব্যাস কৰো আতিশয়।
কু-যোনিত সিটো যদি জনম লভয় ॥ ১০৩৯
ভক্তি শ্ৰদ্ধালুৰ তভো অকল্যাণ নাই।
তাৰিবেক ভকতিৰ বাসনায়ে পাই ॥
নভজে যিসব নৰে ঈশ্বৰক পায়।
কেৱল স্বধৰ্ম্ম মাত্ৰ আচৰে সদায় ॥ ১০৪০
তাত হন্তে কিবা অৰ্থ পাৱে সিটো নৰ।
কিন্তু ভক্তি পৰিপক্ক ভৈল যিজনৰ ॥
সংসাৰত পতন নাহিকে তাসম্বাৰ।
সিজনৰ অনৰ্থক শঙ্কা কিবা আৰ ॥১০৪১
দেহাদিতো ভাব যাৰ গুচিল সম্প্ৰতি।
অন্যত্ৰ দেৱতো আৰ নকৰে ভকতি ॥
নুহিবে এতেকে তাৰ বিকৰ্ম্মত চিত্ত।
যদি প্ৰমাদত পাপ সিজে কদাচিত ॥ ১০৪২

তাকো ততকালে দূৰ মাধৱে কৰন্ত।
বুলিবাহা তাক কিয় যমে সহিবন্ত॥
শুনিয়োা উত্তৰ মনে নকৰিবা চিন্তা।
কাল যমাদিৰো জানা হৰিসে নিয়ন্তা॥ ১০৪৩
বুলিবাহা শ্ৰুতি স্মৃতি আজ্ঞা ঈশ্বৰৰ।
তান আজ্ঞা ভাঙ্গিলে তাহাঙ্কে হৈব ডৰ॥
নিজআজ্ঞা ভঙ্গ ভৈলে নসৈৱন্ত হৰি।
ইহাৰ উত্তৰ শুনা শঙ্কা দূৰ কৰি॥ ১০৪৪
নধৰন্ত দোষ হৰি ভকতজনৰ।
নাহি প্ৰিয়তম তান ভকতত পৰ॥
বুলিবাহা পাপক্ষয় অৰ্থে নভজয়।
কিয় কৰিবন্ত হৰি তাৰ পাপক্ষয়॥ ১০৪৫
ইহাৰ উত্তৰ শুনিয়োক একমনে।
স্বভাৱে হিয়াত হৰি আছে সৰ্ব্বক্ষণে॥
উৎপত্তি মাত্ৰকে পাপ তেখনে হৰয়।
বস্তুৰ শকতি প্ৰাৰ্থনাক নাপেক্ষয়॥ ১০৪৬
শুনিয়োক সাধু সভাসদ নিৰন্তৰ।
পৰম কৃপালু গুণ দেখিয়ো কৃষ্ণৰ॥
নকৰন্ত ভকতৰ দোষক বিচাৰ।
ভজন মাত্ৰকে কৰে পাপক সংহাৰ॥ ১০৪৭
জানি উপকাৰী দেৱ ভজা ভগৱন্ত।
এতেকে মুকুতি হৰি অৱশ্যে দিবন্ত॥

মনুষ্য হৈবাৰ এহিমানে ফলমাত্র।
অন্যত্র শৰীৰে নুহি ভকতিৰ পাত্র ॥ ১০৪৮
সমস্তে যোনিতে বিষয়ৰ সুখ পাই।
ঈশ্বৰৰ সেৱা নৰতনু বিনে নাই ॥
জানিয়া কৃষ্ণক ভজা ত্যজি আন কাম।
মাধৱে ৰচিলা ডাকি বোলা ৰাম ৰাম ॥ ১০৪৯

ছুলড়ী

কৃষ্ণৰ চৰণ সেৱাৰ মহত্ত্ব
শুনিলা যেন পূৰ্ব্বত।
স্বধৰ্ম্মকো এৰি কৃষ্ণৰ ভকতি
হোৱয় সিদ্ধি সমস্ত ॥
জানিয়া ভকত সকলে যদ্যপি
কৰয় ত্যাগ বিহিত।
প্রমাদত অবি- হিত আচৰিলে
নাহি আন প্রায়শ্চিত্ত ॥ ১০৫০
কায়বাক্য মনে সুদৃঢ় বিশ্বাসে
কৰোক সেৱা কৃষ্ণত।
এতেকে পৰম কৃতাৰ্থ হৈবেক
ঈশ্বৰৰ প্রসাদত ॥

উক্ত অৰ্থ পুনু দঢ়ায়া কহওঁ
জনকৰ বচনত।
মিথিলাৰ ৰাজা বোলন্ত কৃষ্ণক
হুয়া আতি অৱনত ॥ ১০৫১
হে কৃষ্ণ কৃপাময় প্ৰভু দেৱহৰি
প্ৰণামো তোমাৰ পাৱে।
আজ্ঞা ভঙ্গ দোষ নিজ ভকতৰ
নধৰা হৰি স্বভাৱে ॥
হেনয় পৰম কৃপালু গুণক
জানয় যেৱে তোমাৰ।
কোননো পুৰুষে তয়ু পাদপদ্ম
ভজিয়া ত্যজিবে আৰ ॥ ১০৫২
তুমি বিনে যিটো শান্তমতি মুনি
সাৰ কিছো নেদেখয়।
তাসম্বাক প্ৰভু আপোনাকো দিয়া
কিনো দেৱ কৃপাময় ॥
জনক বচন থৈলো এহিমানে
কহিবো কিবা বিস্তৰ।
ভগৱন্ত পদ সেৱায়ে জানিবা
সীমা সবে অনৰ্থৰ ॥ ১০৫৩
কৃষ্ণৰ আগত **ব্ৰহ্মাৰ বচনে**
লৈয়োক আৰ প্ৰমাণ।

বোলন্ত বিধিয়ে শুনিয়োক প্ৰভু
কহো মই বিদ্যমান ॥
ধন জন আদি থাকন্তে লোকৰ
নুগুচে মনৰ ভয় ।
হৰাইলে মৰিলে মিলে মহাশোক
পুনু স্পৃহা উপজয় ॥ ১০৫৪
তাতো হন্তে মহা পাৱে পৰাভৱ
তথাপি তৃষ্ণা বিস্তৰ ।
পুনু কথঞ্চিত পাইলে মোৰ বুলি
আগ্ৰহ মিলে মনৰ ॥
এহিমতে ভয় শোক আদি দুখ
পাৱয় লোকে তাৱত ।
তোমাৰ অভয় চৰণ মূলত
নকৰে সেৱা যাৱত ॥ ১০৫৫
যেৱে তযু পদ আশ্ৰয় কৰিয়া
কৰে সেৱা নিৰন্তৰ ।
তেৱে সৰ্ব্ব দুখ ভয় আদি কৰি
গুচয় সিটো জনৰ ॥
ব্ৰহ্মাৰ বচন থৈলো এহিমানে
শুনিয়ো পুনু নিশ্চয় ।
যোগী সমস্তৰ কৃষ্ণৰ চৰণ
সেৱাসে মাত্ৰ অভয় ॥ ১০৫৬

ইহাৰ প্ৰমাণ কপিল বচনে
দেখাওঁ সাক্ষাতে আনি।
বোলন্ত শুনিয়ো দেৱহূতি মাতৃ
কহো মই নিষ্ঠ বাণী॥
মোৰ পদ মূল সেৱা নিশ্চয়ক
বুলিয় পৰম জ্ঞান।
ইহ পৰলোকে বৈৰাগ্যৰ হেতু
নাহি সেৱা বিনে আন॥ ১০৫৭
এতেকে ভকতি যোগক আশ্ৰয়
যত মহাযোগী সন্ত।
কুশলৰ অৰ্থে মোহোৰ অভয়
চৰণে সেৱা কৰন্ত॥
কপিল বচন থৈলো কৰি বাক্যে
কহো উপসংহৰিয়া।
নিমি নৃপতিক বোলন্ত মোহোৰ
বচনত দিয়া হিয়া॥ ১০৫৮
এহিমতে অনু- ক্ষণে অচ্যুতৰ
ভজন্ত পদ কমল।
দুৰ্ব্বাসনা আদি কৰিয়া যতেক
গুচয় চিত্তৰ মল॥
সপ্ৰেম ভকতি মিলে বিৰকতি
দেহ গেহ সমস্তত।

ঈশ্বৰ স্বৰূপ হোৱয় প্ৰকাশ
নিশ্চল শুদ্ধ মনত ॥ ১০৫৯
জ্ঞান আদি কৰি যত মহাগুণ
উপজে আসি হিয়াত।
পৰম শান্তিক পাচে অপ্ৰয়াসে
ভকতে পাৱে সাক্ষাত ॥
ইহ পৰলোকে হোৱয় কৃতাৰ্থ
মাধৱৰ প্ৰসাদত।
ভগৱন্ত পদ সেৱা বিৰচন
এহিমানে সমাপত ॥ ১০৬০
নমো নমো কৃষ্ণ করুণাসাগৰ
কৰিয়ো কৃপা আমাক।
যেই সেই অৱ- স্থাতে মোৰ মনে
নেৰোক সদা তোমাক ॥
মই অধমৰ অহঙ্কাৰ আদি
গুচায়ো মায়া বন্ধন।
তোমাৰ অভয় চৰণ পঙ্কজে
লৈলোহো হেৰা শৰণ ॥ ১০৬১
বিষয় ব্যাপ্রিত ভৈলোহো আতুৰ
চিন্তা বিষে যায় প্ৰাণ।
ভকতৰ মুখে তযু কথামৃত
সদায়ে কৰায়ো পান ॥

এতেকে কৃতাৰ্থ হৈবো প্ৰভু কৃষ্ণ
পূৰিয়োঁ মনৰ কাম।
মূৰুখ মাধৱে কহে নিৰন্তৰে
ডাকি বোলা ৰাম ৰাম॥ ১০৬২

অষ্টম বিৰচন

[অৰ্চ্চন বিৰচন]

পদ

পুনৰপি আৰম্ভ কৰিলো বিৰচন।
কৃষ্ণপদ অৰ্চ্চনক কৰো নিৰূপণ॥
কৃষ্ণৰ পূজাত সমস্তৰে পূজা হয়।
পৃথকে পূজিলে পূজা কেহো নপাৱয়॥ ১০৬৩
দৃষ্টান্ত সহিতে আক কৰোহো বেকত।
যেন জল দান দিলে বৃক্ষৰ মূলত॥
হোৱয় তৃপিতি ডাল পত্ৰ পুষ্প যত।
অন্যথা নুহিকে যদি সিঞ্চে প্ৰত্যেকত॥ ১০৬৪
আৰো যেন প্ৰাণৰ ভোজনে আতিশয়।
নিৰন্তৰে ইন্দ্ৰিয়ৰ তৃপিতি মিলয়॥
নকৰে ভোজন ক্ষুধাতুৰ নৰে যাৱে।
বস্ত্ৰ অলঙ্কাৰ ফুল চন্দন পিন্ধাৱে॥ ১০৬৫
তথাপি তৃপিতি নাই একো ইন্দ্ৰিয়ৰ।
প্ৰাণ তুষ্ট ভৈলে তুষ্ট হোৱে নিৰন্তৰ॥
সেহিমতে কৃষ্ণক আৰাধে যিটোজন।
ভৈল তাৰ সমস্ত দেৱক আৰাধন॥ ১০৬৬

কৃষ্ণক স্তুপূজি যদি পৃথকে পূজয় ।
নুহিকে কাহাৰো পূজা জানিবা নিশ্চয় ॥
যিহেতু স্বভাৱে জগতৰ আত্মা হৰি ।
যিটো মহাজনে তাঙ্ক পূজয় সাদৰি ॥ ১০৬৭
আপুনি সহিতে পূজিলেক চৰাচৰ ।
জানিলেক তত্ত্ব সি সি বেদ আগমৰ ॥
নানা ক্রিয়া পন্থে যিটো কৰ্ম্মযোগীগণ ।
ভগৱন্ত স্বৰূপক কৰয় পূজন ॥ ১০৬৮
তাকেসে পণ্ডিত বুলি বেদ আগমত ।
শুনিয়োক ভগৱন্ত ৰূপ যেন মত ॥
জানি তাক প্ৰাণ মন ইন্দ্ৰিয়ৰ দ্বাৰে ।
ঈশ্বৰ কৃষ্ণেসে জানা নিয়ন্তা সবাৰে ॥ ১০৬৯
যিহেতু চৈতন্য ভগৱন্তেসে কেৱল ।
তাতেসে প্ৰৱৰ্ত্তে যত ইন্দ্ৰিয়সকল ॥
চিনাইলোহো ভগৱন্ত স্বৰূপ নিশ্চয় ।
তাঙ্কে পূজা কৰিলে যথেষ্ট সিদ্ধি হয় ॥ ১০৭০
শাস্ত্ৰ চক্ষু দ্বাৰে যত ইন্দ্ৰিয় উত্তম ।
দেখাই আছে আকে মুখ্য উপায় সুগম ॥
চিত্তো উপশম হোৱে কৃষ্ণৰ পূজাত ।
এহিমানে মাত্ৰ পন্থ জানিবা সাক্ষাত ॥ ১০৭১
ন্যায় উপাৰ্জ্জিত শুদ্ধ বিত্ত আতিশয় ।
সেহি শুদ্ধ বিত্তে ভগৱন্তক পূজয় ॥

যিটোজনে নিষ্কামে অৰ্চ্চয় শ্ৰদ্ধা ভাৱে।
মোক্ষ আদি সমস্ত আনন্দ সি সি পাৱে॥ ১০৭২
কৃষ্ণৰ পূজাত অধিকাৰ সমস্তৰে।
পূজি কৃষ্ণেয়েৰে এক হোৱে নিৰন্তৰে॥
প্ৰহ্লাদ বচনে লৈয়ো ইহাৰ প্ৰমাণ।
বোলন্ত সাক্ষাতে নৃসিংহৰ বিদ্যমান॥ ১০৭৩
অল্পমতি সকলে যতেক পূজা কৰে।
আপোনাৰ অৰ্থে তাক নলন্ত ঈশ্বৰে॥
প্ৰকৃতিৰ বশ্য আনো যত পাপীচয়।
ধনাদি অৰ্পিলে যেন তৃপিতি হোৱয়॥ ১০৭৪
সিমত সম্মান ইচ্ছা নাহিকে কৃষ্ণৰ।
নিজানন্দ লাভে পৰিপূৰ্ণ মহেশ্বৰ॥
তথাপিতো পৰম কৃপালু দেৱহৰি।
যিটো পূজে তাৰ অৰ্থে লৱন্ত সাদৰি॥ ১০৭৫
মোক পূজি ইয়ো পূজ্য হোক আতিশয়।
এহি বুলি পূজা আদি লন্ত কৃপাময়॥
তিলকাদি শ্ৰী যেন মুখৰ যতেক।
প্ৰতিবিম্ব মুখে যেন দেখয় প্ৰত্যেক॥ ১০৭৬
দেখিয়ো সাক্ষাতে তাক দৰ্পণত চাই।
প্ৰতিবিম্ব অন্যথা মিলাইবে শক্য নাই॥
সেহিমতে মাধৱক পূজিলে সাক্ষাত।
সিসব সকলে পূজা মিলে আপোনাত॥ ১০৭৭

কৃষ্ণক নিদিলে আপোনাতো নিমিলয় ।
প্রহ্লাদ বচনে তাব দেখাইলো নির্ণয় ॥
পবমেশ্বৰক পূজা যেবেসে কবয় ।
আপোনাব পূজা তাব স্বভাৱে হোৱয় ॥ ১০৭৮
তাৰ আতি তুচ্ছ ফল কামসবে ব্যর্থ ।
ধ্ৰুৱৰ বচনে শুনা কহো এহি অৰ্থ ॥
পৰমেশ্বৰৰ আগে কহন্ত সাদৰি ।
জন্ম মৰণৰ মুখ্য হেতু তুমি হৰি ॥ ১০৭৯
ইন্দ্ৰিয়ৰ সুখ অৰ্থে অৰ্চ্চয় তোমাক ।
সিটো মূঢ়মতি বঞ্চিলেক আপোনাক ॥
তুমি কল্পতৰুক অৰ্চ্চিয়া আতিশয় ।
শৱতুল্য দেহে উপভোগক ইচ্ছয় ॥ ১০৮০
নুহি যোগ্য প্ৰাৰ্থিবে তোমাৰ চৰণত ।
বিষয় সম্বন্ধ সুখ আছে যত যত ॥
নাৰকী যোনিতো তাক স্বভাৱে পাৱয় ।
স্বৰ্গ সুখ প্ৰাৰ্থিবে এতেকে যোগ্য নয় ॥ ১০৮১
দেখাইলো কামনা তুচ্ছ ধ্ৰুৱৰ বাক্যত ।
শুনা কৃষ্ণ পূজাৰ সামগ্ৰী যেনমত ॥
গৰ্ব্ব আদি দূষিত যতেক বহু ধন ।
তাত আতি তৃপিতি নুহিকে নাৰায়ণ ॥ ১০৮২
অকপট আদি ভাৱ শুদ্ধ হৃদয়ৰ ।
পূজাৰ পৰম বস্তু এহিসে কৃষ্ণৰ ॥

ব্ৰহ্মাৰ বচনে আৰ লৈয়োক প্ৰমাণ।
বামনৰ আগে বিধি বোলে বিদ্যমান॥ ১০৮৩
তয়ু পাদপঙ্কজে নিশ্চল বুদ্ধি নবে।
জলে ফুলে অব্যভিচাৰিণী পূজা কৰে॥
এতেকে উত্তম গতি পাৱে সৰ্ব্বজনে।
ইটো বলিৰাজা যেন তোমাৰ চৰণে॥ ১০৮৪
অকপট হৃদয়ে ত্ৰৈলোক্য দান দিল।
আপোনাকো শ্ৰদ্ধাভাৱে তোমাত অৰ্পিল॥
তথাপি বন্ধন দুখ পাৱে বলিৰায়।
নুবুজিলো প্ৰভু আমি একো অভিপ্ৰায়॥ ১০৮৫
এহিমানে সংহৰিলো ব্ৰহ্মাৰ বচন।
কহো নিষ্ঠ কৰি শুনিয়োক সৰ্ব্বজন॥
কপট এৰিয়া নিজ বিত্ত অনুসাৰে।
ভগৱন্ত নাৰায়ণ অৰ্চ্চণী সবাৰে॥ ১০৮৬
সংহৰহো প্ৰকৰণ কৃষ্ণৰ বচনে।
বোলন্ত উদ্ধৱ শুনা অকপট মনে॥
কৰ্ম্মযোগ পন্থে বেদ তন্ত্ৰে মন্ত্ৰে যজি।
ইহ পৰলোকে সিদ্ধি পাৱে মোক ভজি॥ ১০৮৭
পূজাৰ প্ৰকাৰ এহিমানে সংহৰিলো।
গ্ৰন্থ বিস্তৰক ভয়ে আৰ নিলিখিলো॥

———

নৱম বিৱচন

[বন্দন বিৱচন]

পদ

পুনৰপি আৰো আৰম্ভিলো বিৱচন।
কৰো নিৰূপণ এৱে কৃষ্ণৰ বন্দন ॥ ১০৮৮
ভগৱন্ত বন্দনত যিটো প্ৰৱৰ্ত্তিল।
পৰম মঙ্গল তাৰ এতেকে মিলিল ॥
ইহাৰ প্ৰমাণ লৈয়ো অক্রূৰ বচনে।
গোকুলক যান্তে বিমৰিষ কৰি মনে ॥ ১০৮৯
আজি নষ্ট ভৈল সবে মোৰ অমঙ্গল।
জানিলো জন্মৰ ফল ধৰিল সকল ॥
যোগীসবে চিন্তে কৃষ্ণপদ পঙ্কজক।
কৰিবো বন্দন আজি হেন চৰণক ॥ ১০৯০
অক্রূৰৰ বচনক কৰিলো সংহাৰ।
আলোচিলো মাত্ৰ কৰিবাক নমস্কাৰ ॥
তাৰ যেন ফল তাক কহিলো বেকত।
কৰে যিটো নমস্কাৰ কৃষ্ণ চৰণত ॥ ১০৯১
তাৰ যেন ফল কহো ব্ৰহ্মাৰ বচনে।
কৰন্ত কৃষ্ণক বিধি স্তুতি বৃন্দাবনে ॥

হে প্ৰভু কৃষ্ণ তযু অনন্ত মহিমা।
ভকতত তোমাৰ কৃপাৰ নাহি সীমা॥ ১০৯২
এতেকেসে তযু পাৰে কৰি চিত্ত ডাঠ।
থাকে সন্তে তোমাৰ কৃপাৰ চাই বাট॥
আপুনি কৰন্ত কৃষ্ণে কৃপা যিকালত।
তেৱে মোৰ হৈব আসি কুশল সমস্ত॥ ১০৯৩
আকে চিন্তি নিজকৰ্ম্ম ভুঞ্জিয়া থাকয়।
তপ আদি আন একো ক্লেশ নকৰয়॥
কৰিয়া যতন আতি কায় বাক্য মনে।
যিটো নমস্কাৰ কৰে তোমাৰ চৰণে॥ ১০৯৪
তযু অনুগ্ৰহত কৃতাৰ্থ সি সি নৰ।
পাৰে সুখে মুকুতিৰ বণ্টা বৈকুণ্ঠৰ॥
মুকুতিৰ ভাগ মাত্ৰ পাৰে ভক্তজনে।
সমগ্ৰে মুকুতি নপাৱয় কিকাৰণে॥ ১০৯৫
স্থিৰচিত্তে শুনিয়োক ইহাৰ নিৰ্ণয়।
সম্পূৰ্ণে মুকুতি যি কাৰণে নলভয়॥
ভকতজনৰ যেন জীৱন বিনাই।
অধিক বিষয় সুখে প্ৰয়োজন নাই॥ ১০৯৬
মুকুতি সুখতো জানিবাহা হেন নয়।
সমগ্ৰে মুকুতি হৰিভক্তে নলৱয়॥
ভক্তিৰ প্ৰভাৱে জানি নিজ স্বৰূপক।
তাতে স্থিত হুয়া সেৱা কৰয় কৃষ্ণক॥ ১০৯৭

ভক্তিৰ পৰমানন্দ ৰস অনুভৱে।
এহি হেতু মুক্তিসুখ ভকতে নলৱে॥
হৰিৰ প্ৰসাদে কালমায়াক এৰায়া।
ফুৰয় আনন্দে হৰিসেৱা সুখ পায়া॥ ১০৯৮
নাহি ভকতৰ আন সুখে অনুৰাগ।
এহিহেতু কৈলা মুকুতিৰ পাৰে ভাগ॥
থৈলো উপসংহৰি ব্ৰহ্মাৰ বাক্যচয়।
নমস্কাৰ কৰি নৰে মুকুতি পাৱয়॥ ১০৯৯
আক অদভুত বুলি নুহিবা বিস্ময়।
নমস্কাৰ বিধি যিটো কৃষ্ণয় নময়॥
আছোক তাহাৰ কথা শুনা কৌতূহলে।
পৰে বৃক্ষহন্তে ভৰি পন্থত পিচলে॥ ১১০০
জ্বৰে তাপে পীড়া কৰে হাঞ্চে হামি তোলে।
এতেকে সময়ে ৰমো হৰি যিটো বোলে॥
নমস্কাৰ কৰো জ্ঞান নাহিকে মনত।
তথাপি মুকুত হোৱে মহত পাপত॥ ১১০১
হেন জানি সৰ্ব্বজনে ত্যজি আলাসক।
সদায় কৰিয়ো নমস্কাৰ মাধৱক॥
কৃষ্ণক দিবাক সবে বস্তু এহিমান।
দেখাওঁ এবে নমস্কাৰ কৰিবাৰ স্থান॥ ১১০২
জল বায়ু বহ্নি মহী নক্ষত্ৰ আকাশ।
বৃক্ষ নদী সমুদ্ৰ তটস্থ দিশপাশ॥

আছে আনো সংসাৰত বস্তু যত যত।
কৃষ্ণক দেখিব মাত্ৰ মনে সমস্তক ॥ ১১০৩
হৰিৰ শৰীৰ ইটো হেন বুদ্ধি কৰি।
সবাহাঙ্কে নমস্কাৰ কৰিব সাদৰি ॥
এতেকে কৃতাৰ্থ কৃষ্ণে কৰিব সম্প্ৰতি।
নমস্কাৰ বিৰচন ভৈল সমাপতি ॥ ১১০৪

দশম বিৰচন

[দাস্য বিৰচন]

পদ

আৰম্ভিলো বিৰচন আত অনন্তৰ।
দাস্য ভাব নিৰূপণ কৰোহো কৃষ্ণৰ ॥
পৰম কৃতাৰ্থ শ্ৰীকৃষ্ণৰ দাস যত।
কোনে কহিবেক তাৰাসবৰ মহত্ত্ব ॥ ১১০৫
যাৰ কৃষ্ণ আদি নাম শ্ৰৱণ মাত্ৰকে।
নিৰন্তৰে নৰে হোৱে নিৰ্ম্মল এতেকে ॥
হেন তীৰ্থপ্ৰদ মাধৱৰ দাস যত।
তাসম্বাৰ কিবা বৈল সাধ্য সাধনত ॥ ১১০৬
দাসমাত্ৰে কৃতকৃত্য হোৱে সৰ্ব্বত্ৰত।
কৰিলো নিশ্চয় সৰ্ব্ব শাস্ত্ৰৰ সম্মত ॥
ইহলোকে কৃতাৰ্থ ভৈলন্ত যেন মত।
লৈয়োক প্ৰমাণ ব্ৰহ্মাদেৱৰ বাক্যত ॥ ১১০৭
কৃষ্ণক বোলন্ত শুনিয়োক কৃপাময়।
তাৱে ৰাগ আদি চোৰে ধৈৰ্য্যাদি হৰয় ॥
গৃহে বন্দীশাল তাৱে হোৱে পুৰুষৰ।
হোৱে মহামোহে তাৱে নিহল পাৱৰ ॥ ১১০৮

যাৱত স্বহিকে নহে সেৱক তোমাৰ।
ৰাগাদিয়ে পুৰুষক কৰে অপকাৰ॥
যদি ভাগ্যে ভৈল আসি তোমাৰ সেৱক।
নলাগে তাহাৰ বিষয়ক এৰিবাক॥ ১১০৯
পূৰ্ব্বে বিষয়ৰ ৰাগে ধৈৰ্য্যাদি হৰিল।
এৱে দাস্যভাৱে সবে তোমাতে অৰ্পিল॥
কৃষ্ণ কৃত্য কৰো যেৱে বোলে সৰ্ব্বক্ষণ।
হোৱে তেৱে সেহি ৰাগে ভক্তিৰ সাধন॥ ১১১০
বিষয়ৰ ৰাগ এৱে গুণেসে সমস্ত।
সেহিমতে দ্বেষ যত আছিল পূৰ্ব্বত॥
আৰো সেহি দ্বেষভাৱে পাপকেসে কৰে।
নিৰৰ্থক পোষণ নিমিত্তে ইটো ঘৰে॥ ১১১১
আছিলেক বন্দীশাল দুখৰ কেৱল।
ইদানী কৰয় যত ব্যাপাৰসকল॥
কৃষ্ণত অৰ্পণা কৰে হুয়া তানে দাস।
গুণেসে কেৱল তাৰ সিটো গৃহবাস॥ ১১১২
কৰিলে মমতা মাত্ৰ পূৰ্ব্বে পুত্ৰাদিত।
আছিলেক পাৱৰ নিহল বিপৰীত॥
এৱে দাস দাসী কৰি দিলেক কৃষ্ণক।
ইসব উপায়ে গৃহে সাধয় মোক্ষক॥ ১১১৩
এতেকে বিষয় ত্যাগ দুখ ব্যতিৰেক।
কৃষ্ণদাস সবে সুখে সাধে শ্ৰেয়সক॥

ইহলোকে উপকাৰ দেখাইলো নিশ্চয়।
পৰলোকে ভগৱন্ত স্বৰূপ পাৱয় ॥ ১১১৪
উদ্ধৱৰ বাক্যে আৰ লৈয়োক প্ৰমাণ।
বোলন্ত উৎসুকে মাধৱৰ বিদ্যমান ॥
অনন্য শৰণ তযু একান্ত দাসক।
দিয়া তুমি আপোনাৰ নিজ স্বৰূপক ॥ ১১১৫
ইটো প্ৰভু আশ্চৰ্য্য তুহিকে আতিশয়।
শ্ৰীৰাম অৱতাৰে তুমি কৃপাময় ॥
অনুচৰ মাত্ৰে বন বানৰে সহিত।
পৰম ঈশ্বৰ হুয়া কৰিলা সখিত্ব ॥ ১১১৬
যতেক দেৱতা আছে ব্ৰহ্মা আদি কৰি।
কিৰীটিৰ অগ্ৰে আসি অনেক সাদৰি ॥
কেৱল পৰশে তযু চৰণ পীঠক।
এতেকে মানন্ত মনে পৰম ভাগ্যক ॥ ১১১৭
হেন দেৱতাৰো দেৱ মহা মহেশ্বৰ।
কোন আতি পশু জাতি বনৰ বানৰ ॥
তাহাকো কৰিলা কৃপা কিনো কৃপাময়।
যি পুনু মনুষ্য তযু দাস আতিশয় ॥ ১১১৮
তাসম্বাক দিয়া নিজ স্বৰূপ সাক্ষাত।
কৰাহা উদ্ধাৰ কোন আশ্চৰ্য্য ইহাত ॥
এহিমানে থৈলো উদ্ধৱৰ বচনক।
মাধৱত সমৰ্পিব সমস্তে কৰ্ম্মক ॥ ১১১৯

দাস্যভাৱ ভক্তি আক বুলিয় নিশ্চয়।
কায় বাক্য মনে যত কৰ্ম্ম সমৰ্পয় ॥
লৌকিক বৈদিক ব্ৰাহ্মণাদিৰ স্বভাৱে।
সমস্তক অৰ্পিব কৃষ্ণৰ দুই পাৱে ॥ ১১২০
কৃষ্ণৰ ভকতি দাস্যভাব এহিমান।
নৰসিদ্ধ বাক্যে লৈবা ইহাৰ প্ৰমাণ ॥
দাস্য বিৰচন এহিমানে সমাপতি।
সখ্য নিৰূপণ এবে কৰোহো সম্প্ৰতি ॥ ১১২১

———

একাদশ বিৰচন

[সখ্য বিৰচন]

পদ

ভগৱন্ত সখিৰ মহিমা যেনমত ।
আছোক কহিব কোনে জানিবে শকত ॥
ব্ৰহ্মাৰ বচনে লৈয়ো প্ৰমাণ সাক্ষাতে ।
বৃন্দাবনে কৃষ্ণক বোলন্ত যোৰহাতে ॥ ১১২২
যত জীৱ জন্তু আছে নন্দৰ ব্ৰজত ।
তাসম্বাৰ কিনো মহা ভাগ্যৰ মহত্ত্ব ॥
নন্দাদিৰ যেন মহা বিশ্বাস তোমাত ।
গবাদিৰ সেহিমতে বিশ্বাস সাক্ষাত ॥ ১১২৩
এতেকেসে তাসম্বাৰ ভাগ্য আতি চিত্ৰ ।
তুমি পূৰ্ণব্ৰহ্ম হৰি ভৈলা যাৰ মিত্ৰ ॥
প্ৰাকৃত সহিতে মিত্ৰৰতি ভৈল যাৰ ।
অন্যোঅন্যে দুইকো দুই চাহে উপকাৰ ॥ ১১২৪
কদাচিত বিষয় বিৰোধী ভৈল যেৱে ।
তাৱক্ষণে দুইৰো মৈত্ৰ ভঙ্গ হোৱে তেৱে ॥
তুমি পুনু সদায় পৰমানন্দময় ।
তুমিয়েৱে যিটো মহা মিত্ৰতা কৰয় ॥ ১১২৫

দিয়া তাসম্বাক আতি আনন্দ সদায়।
এতেকে তোমাৰ মিত্ৰৰতি ভঙ্গ নাই॥
প্ৰাকৃত মিত্ৰৰ দেশান্তৰাদি গমনে।
সুহৃদ বিয়োগ মহাদুখ মিলে মনে॥ ১১২৬
তুমি সনাতন পুনু জগত ব্যাপক।
কদাচিতো শঙ্কা নাই বিয়োগ দুখক॥
এহিহেতু তুমি কৃষ্ণ মিত্ৰ ভৈল যাৰ।
কোনে কহিবাক পাৰে ভাগ্যক তাহাৰ॥ ১১২৭
এহিমানে থৈলো বাক্যে ব্ৰহ্মাৰ সকল।
ঋষভদেৱৰ বাক্যে দেখাওঁ আৰ ফল॥
ভৰতাদি পুত্ৰত কহন্ত কৃপাময়।
অৰ্পণা নকৰি কৰ্ম্ম যতেক কৰয়॥ ১১২৮
সেহি কৰ্ম্মে বন্দী হুয়া ফুৰে সংসাৰত।
অনাদি অবিদ্যা পুৰুষক কৰে হত॥
পূৰ্ব্বকৰ্ম্ম বাসনায় নেৰয় মনক।
সেহি মনে পুনু পুনু কৰাৱে কৰ্ম্মক॥ ১১২৯
জীৱন্ত মুক্তকো নেৰে অবিদ্যা তাৱত।
মই বাসুদেৱ প্ৰীতি নকৰে যাৱত॥
জ্ঞানে কৰ্ম্মে দেহৰ বন্ধন সুগুচয়।
পুনু পুনু জীৱে সংসাৰত প্ৰৱৰ্ত্তয়॥ ১১৩০
পূৰ্ব্ব কৰ্ম্মকৰ্ত্তা মনে কৰয় অনিষ্ট।
পুৰুষক পুনশ্চ কৰাৱে কৰ্ম্মনিষ্ঠ॥

হেন জানি জ্ঞানত কর্ম্মত নিদি চিত্ত।
মোতেসে কেৱলে মাত্র কৰিবা সখিত্ব॥ ১১৩১
নিৱর্ত্তিব এতেকে অনর্থ আছে যত।
হৈব আতি কৃতকৃত্য মোৰ প্ৰসাদত॥
থৈলোহোঁ সংহৰি বাক্য ঋষভদেৱৰ।
ভৈল সমাপতি বিবচন সখিত্বৰ॥ ১১৩২

দ্বাদশ বিবচন

[আত্মা নিবেদন বিবচন]

পদ

আত অনন্তৰে আৰো শুনা বিবচন।
আত্মা নিবেদন ভক্তি কৰো নিৰূপণ ॥
অৰ্পিলেক দেহ যিটো কৃষ্ণক সাক্ষাত।
হোৱয় কৃতাৰ্থ আতি কৃষ্ণৰ কৃপাত ॥ ১১৩৩
সৰ্ব্ব পুৰুষাৰ্থ সিদ্ধি হোৱে সিজনৰ।
লৈয়োক ইহাৰ সাক্ষী বচনে কৃষ্ণৰ ॥
উদ্ধৱক বোলন্ত শুনিয়ো মহাবল।
যি কালত নৰে কৰ্ম্ম এৰিয়া সকল ॥ ১১৩৪
মোত দেহ অৰ্পি ভৈল কৃতাৰ্থ পৰম।
নাই আন মোৰ প্ৰিয়তম তাক সম ॥
যেন গৰু পৰত বিকিলে যিটো জনে।
পোষণ পালন চিন্তা নকৰে সিজনে ॥ ১১৩৫
সেহিমতে মোত আপ দেহাদি সমস্ত।
বৈল যিটো জন হুয়া অচিন্ত মনত ॥
কেৱলে কৰয় চিন্তা ভকতিক মাত্ৰ ॥
ভৈল সিটো মোৰ ইষ্ট কৰিবাৰ পাত্ৰ ॥ ১১৩৬

মই তাৰ হিত চিন্তা কৰো অতিশয়।
অপ্ৰয়াসে যিটো সুখে মুকুতি পাৱয় ॥
হোৱে যোগ্য মোহোৰ সমান ঐশ্বৰ্য্যক।
এহিমানে থৈলো ভগৱন্তৰ বাক্যক ॥ ১১৩৭
বুলিবাহা সৰ্ব্বকৰ্ম্ম এৰি নিৰন্তৰ।
আত্ম নিবেদন মাত্ৰ শ্ৰেয়স জীৱৰ ॥
এহিসে সাধয় যেৱে পুৰুষৰ অৰ্থ।
কৰ্ম্মাদি বিধিৰ তেৱে মিলয় অনৰ্থ ॥ ১১৩৮
লৈয়ো উত্তৰ আৰো প্ৰহ্লাদ বাক্যত।
কহন্ত প্ৰহ্লাদে দৈত্য শিশু সমস্তত ॥
শুনিয়ো বালকসব স্বৰূপ উত্তৰ।
ধৰ্ম্ম অৰ্থ কাম তিনিবৰ্গ পুৰুষৰ ॥ ১১৩৯
তাৰ অৰ্থে উপায় বিহিয়া আছে যত।
যাগ যোগ জ্ঞান ধৰ্ম্ম কৰ্ম্ম তীৰ্থ ব্ৰত ॥
তৰ্ক দণ্ড নীতি আনো যতেক আছয়।
ইটো সবে প্ৰতিপাদ্য বেদৰ নিশ্চয় ॥ ১১৪০
তিনি গুণময় বেদ শাস্ত্ৰ যত যত।
তাহাৰ বিহিত মানে অসত্য সমস্ত ॥
আক ত্যজি যেৱে দেহ অৰ্পিলে কৃষ্ণত।
তাকেসে কেৱল সত্য মানোহো মনত ॥ ১১৪১
এহিসে নিৰ্গুণ জানিবাহা নিষ্ঠ কৰি।
অৰ্জ্জুনত গীতাত কহিয়া আছে হৰি ॥

তিনিগুণ বিষয় যতেক বেদচয় ।
আক এবি নিগুৰ্ণ হুয়োক ধনঞ্জয় ॥ ১১৪২
পাথৰৰ ৰেখা যেন বচন কৃষ্ণৰ ।
আক নমানিব কোন বুদ্ধিহীন নৰ ॥
এহিমানে সংহৰিলো প্ৰহ্লাদ বচন ।
থৈলো সমাপতি কৰি ইটো বিৰচন ॥ ১১৪৩

ত্ৰয়োদশ বিৰচন

[শৰণ বিবচন]

পদ

পুনৰপি আৰো আৰম্ভিলো বিৰচন।
কৰো নিৰূপণ এৰে কেৱল শৰণ ॥
লোকত বেদত যত কহিছে সাধন।
সিসব সাধনহীন ভৈল যিটোজন ॥ ১১৪৪
ভগৱন্ত মাধৱৰ অভয় চৰণে।
আছয় শৰণ লৈয়া কায় বাক্য মনে ॥
আন দেৱাদিৰ সেৱা যদ্যপি নকৰে।
তথাপি সবাৰে সেৱা সিজে নিৰন্তৰে ॥ ১১৪৫
কৰভাজনৰ বাক্যে প্ৰমাণ লৈয়োক।
নিমিক বোলন্ত মহাৰাজ শুনিয়োক ॥
পিতৃ ভূতপতি দেৱঋষি সুহৃদৰ।
উপজিলে আসম্বাৰ ঋণী হোৱে নৰ ॥ ১১৪৬
হোমে দেৱ ঋণ শুজে তৰ্পণে ঋষিৰ।
বলিদানে ভূত শ্ৰাদ্ধ আদিয়ে পিতৃৰ ॥
সমভাৱে সুহৃদসবৰ শুজে ঋণ।
এহিমতে ঋণী সদা ভকতিবিহীন ॥ ১১৪৭

এতেকেসে তাসম্বাৰ কিঙ্কৰ অধীন।
তাৰ অৰ্থে পঞ্চ যজ্ঞ কৰে প্ৰতিদিন॥
নকৰিলে পৰকালে আছে মহাভয়।
দুখ ভুঞ্জি হীন জাতি হৈবাক লাগয়॥ ১১৪৮
কায় বাক্য মনে কৰি নিশ্চয় যিজন।
মুকুন্দৰ চৰণত পশিল শৰণ॥
তাৰ ঋণ শুজা সবে গৈল সমস্তৰে।
নকৰিয়ো ঋণী আৰ নুহি সিটো নৰে॥ ১১৪৯
সমস্তৰে আত্মা হৰি তুষ্ট ভৈলা যাৰ।
তিনিয়ো জগতে আতি তৃপিতি তাহাৰ॥
দেৱাদিৰ অধিকাৰ গুচিলেসে মাত্ৰ।
কিন্তু সেহিজন ভৈল সৰ্ব্বসুখপাত্ৰ॥ ১১৫০
তীৰ্থপ্ৰদ ভগৱন্ত কৃষ্ণৰ চৰণে।
সৰ্ব্বভাৱে আশ্ৰয় কৰিলে যিটোজনে॥
সিটো সাধুসবৰ সুলভ সৰ্ব্বসুখ।
তৰিল অযত্নে ইহ-পৰলোক দুখ॥ ১১৫১
যেনমতে তৰে ইহলোক দুখ যত।
দেখাওঁ সাক্ষাতে মৈত্ৰেয়ৰ বচনত॥
বোলন্ত বিদুৰ শুনা ব্যাসৰ তনয়।
হৰিপদযুগ যিটো কৰিল আশ্ৰয়॥ ১১৫২
ঘোৰ সংসাৰৰ তিনি তাপ বিপৰীত।
সিটো সাধু মনুষ্যক নপাৰে বাধিত॥

ইহলোকে দুখ মহন্তক নপাৱয়।
দেখাওঁ পৰলোকে দুখ যিমতে তৰয় ॥ ১১৫৩
দুস্তৰ কালৰ মহা ভ্ৰুৰ বিক্ষেপত।
হোৱয় বিনাশ চৰাচৰ বিশ্ব যত ॥
কৃষ্ণত শৰণ লৈলে যিসব মহন্ত।
সিটোকালে মোৰ বন্ধু বুলি নমানন্ত ॥ ১১৫৪
বুলিবাহা আন দেৱান্তৰ শৰণত।
গুচয় সাক্ষাতে সংসাৰৰ দুখ যত ॥
কৃষ্ণৰ শৰণ ভৈল কিমতে বিশেষ।
দেৱবাক্য লৈয়ো আৰ উত্তৰ নিশেষ ॥ ১১৫৫
বৃত্ৰত হাৰিয়া যুদ্ধ যত দেৱগণ।
কৰন্ত কৃষ্ণক স্তুতি পশিয়া শৰণ ॥
ৰাগ আদি শূন্য তুমি পৰম নিৰ্ম্মল।
নাহি অহঙ্কাৰ বিষয়ৰ কৌতূহল ॥ ১১৫৬
নিজানন্দ লাভে পৰিপূৰ্ণ আতিশয়।
গুণৰ উপাধি পৰিচ্ছেদ নকৰয় ॥
হেনয় নিৰ্গুণ তুমি পৰম ঈশ্বৰ।
মায়াৰ অধীন আমি দেৱতা অপৰ ॥ ১১৫৭
তোমাক এৰিয়া লৱে আমাত শৰণ।
তাতপৰে নাহিকে পৰম অজ্ঞজন ॥
যেন কোনোজনে কুকুৰৰ লাঞ্জে ধৰি।
যাইবাক ইচ্ছয় আতি সমুদ্ৰক তৰি ॥ ১১৫৮

তাৰ কদাচিত নোহে সমুদ্ৰ তৰণ।
সেহিমতে লৈয়া অনীশ্বৰত শৰণ॥
নপাৰে তৰিবে দুখাৰ্ণৱ সংসাৰক।
এহিমানে থৈলোহো দেৱৰ বচনক॥ ১১৫৯
বুলিবাহা দুখে আতি তপ্ত লোক যত।
তাৰ প্ৰতিক্ৰিয়া মহা প্ৰসিদ্ধ লোকত॥
বেদত প্ৰসিদ্ধ বহু দেৱত ভকতি।
কেনে কৃষ্ণে ভৈলা মাত্ৰ শৰণ সম্প্ৰতি॥ ১১৬০
প্ৰহ্লাদ বচনে লৈয়ো ইহাৰ উত্তৰ।
বোলন্ত প্ৰহ্লাদে বাক্য আগে নৃসিংহৰ॥
হে প্ৰভু সংসাৰে তাপিত লোক যত।
নলৱে শৰণ তযু পদপঙ্কজত॥ ১১৬১
দুখ এৰাইবাক চাহে আনসে উপায়।
কদাচিতো দুখ তাৰ এৰণ নযায়॥
পিতৃত মাতৃত লৱে বালকে শৰণ।
তাক প্ৰতিপাল আতি কৰে দুয়োজন॥ ১১৬২
তথাপিতো তাৰ দুখ দেখিয়ো লোকত।
কদাচিতো পিতৃ মাতৃ হন্তে হোৱে হত॥
লৈয়োক প্ৰমাণ অজিগৰ্ত্ত ব্ৰাহ্মণত।
বিকিলে পুত্ৰক হৰিশ্চন্দ্ৰৰ যজ্ঞত॥ ১১৬৩
ৰোগীসবে ঔষধত লৱয় শৰণ।
ঔষধ সহিতে তাৰ দেখিয়ো মৰণ॥

নৌকাত শৰণ লৱে মজন্তে সাগৰে।
নাৱেসমে দেখি সাগৰত মজি মৰে ॥ ১১৬৪
এহিমতে তযু পদে নলৈয়া শৰণ।
দুখ এৰাইবাক কৰে অনেক যতন ॥
তুহি সুখৰূপ সিটো দুখ নেবাৰয়।
এতেকে তুমিসি মাত্ৰ শৰণ নিশ্চয় ॥ ১১৬৫
এহিমানে থৈলো প্ৰহ্লাদৰ বচনক।
কৃষ্ণক এৰিয়া কৰে আশ্ৰয় আনক ॥
নাহি মূঢ়মতি আৰ তাহাৰ সমান।
অক্ৰূৰ বচনে লৈয়ো ইহাৰ প্ৰমাণ ॥ ১১৬৬
বোলন্ত কৃষ্ণক এৰি তোমাৰ চৰণ।
কোননো পণ্ডিতে লৈব আনত শৰণ ॥
ভকতৰ সুহৃদ পৰম প্ৰিয়তম।
নাহিকে কৃতজ্ঞ সত্যবাদী তুমি সম ॥ ১১৬৭
দিয়া ভকতক অভিমত কামচয়।
আপোনাকো দিয়া তুমি কিনো কৃপাময় ॥
তথাপিতো হানি লাভ নাহিকে তোমাৰ।
অক্ৰূৰৰ বাক্যচয় কৰিলো সংহাৰ ॥ ১১৬৮
বুলিবাহা ঈশ্বৰৰ কেৱল শৰণে।
এতমান শ্ৰেয়স হৈবেক কি কাৰণে ॥
একচিত্তে শুনা আৰ উত্তৰ উত্তম।
যিহেতু কৃপালু হৰি সমৰ্থ পৰম ॥ ১১৬৯

তাতেসে ভক্তৰ সিদ্ধি শ্ৰৱণ মাত্ৰত।
লৈয়োক প্ৰমাণ উদ্ধৱৰ বচনত॥
কান্দি কান্দি বিদুৰৰ আগত কহন্ত।
কিনো কৃপাময় দেৱ প্ৰভু ভগৱন্ত॥ ১১৭০
পূতনা পিশাচী মাৰিবাক আশা কৰি।
পিয়াইলেক স্তন কালকূট বিষ ভৰি॥
তথাপিতো গতি তাইক দিলা যশোদাৰ।
আশ্চৰ্য্য মহিমা দেখা কৃষ্ণৰ কৃপাৰ॥ ১১৭১
ভক্তিলেশ মাত্ৰ দেন্ত সন্তৰ গতিক।
আতপৰে কিবা গুণ কহিবো অধিক॥
তান্ত পৰে নাহিকে দয়ালু আন জন।
জানিয়া কৃষ্ণত মাত্ৰ লৈলোহো শৰণ॥ ১১৭২
দেখাইলো দয়ালু গুণ উদ্ধৱ বচনে।
লৈয়োক শৰণ সবে কৃষ্ণৰ চৰণে॥
কেৱলে শৰণ্য দেৱ ঈশ্বৰ মাধৱ।
শুনিয়ো কৃষ্ণক যেন বুলিলা উদ্ধৱ॥ ১১৭৩
হে কৃষ্ণ ইটো ঘোৰ সংসাৰ পন্থত।
তিনি তাপে আতিশয় হুয়া আছে হত॥
তযু পাদপদ্ম ছায়া ছত্ৰ বিনে তাৰ।
নাহিকে শৰণ আৰ তাপ এৰাইবাৰ॥ ১১৭৪
তোমাৰ চৰণযুগ ছত্ৰ বিপৰীত।
ছায়া কৰি সৰ্ব্বদিশে বৰিষে অমৃত॥

হোৱয় কৃতাৰ্থ লৈলে তাহান্তে শৰণ।
এহিমানে সংহৰিলো উদ্ধৱ বচন॥ ১১৭৫
এহিমতে কৃষ্ণপদে পশিয়া শৰণ।
মুচুকুন্দ বাক্যে সংহৰোহো প্ৰকৰণ॥
দণ্ডৱতে পৰি ধৰি কৃষ্ণৰ চৰণ।
পৰম কাকুতি ভাৱে বোলন্ত বচন॥ ১১৭৬
হে কৃষ্ণ তয়ু পদে পশিলো শৰণ।
আপদগ্ৰস্তক মোক কৰিয়ো ৰক্ষণ॥
তুমিসি পৰম আত্মা শৰণদায়ক।
ব্ৰহ্মাদি দেৱৰো তুমি পৰম নায়ক॥ ১১৭৭
পৰি আছো ইটো ঘোৰ সংসাৰ সাগৰে।
চিৰকাল মোক কৰ্ম্মফলে পীড়া কৰে॥
পৰম আতুৰ ভৈলো নাহিকে চেতন।
নানাবিধ তাপত তাপিত অনুক্ষণ॥ ১১৭৮
ত্বক চক্ষু মন মুখ নাসিকা শ্ৰৱণ।
এহি ছয় শত্ৰু আতি পৰম দুৰ্জ্জন॥
কদাচিতো ভূপিতি নাহিকে তাসম্বাৰ।
ইহাৰ নিমিত্তে দুখ লভিলো অপাৰ॥ ১১৭৯
হেনয় দুখীত মই তুমি কৃপাময়।
তয়ু পাদপদ্ম দুই কেৱলে অভয়॥
এহিমাত্ৰ সত্য প্ৰভু কেৱলে অশোক।
ইহাতে শৰণ লৈলো ৰাখিয়োক মোক॥ ১১৮০

মুচুকুন্দ বচনক সংহৰি সম্প্ৰতি।
এহিমানে গ্ৰন্থ কৰিলোহো সমাপতি॥
শুনিয়োক সবে সাধু সভাসদ জন।
কৃষ্ণৰ অভয় পদে লৈয়োক শৰণ॥ ১১৮১
গীতাত মাধৱে কহিলন্ত অৰ্জ্জুনত।
ত্যজিয়োক সথি ধৰ্ম্ম কৰ্ম্ম তীৰ্থ ব্ৰত॥
কেৱলে শৰণ মোত লৈয়ো ধনঞ্জয়।
ৰাখিবো সবাতে মই নকৰিবা ভয়॥ ১১৮২
এহিমানে কহিলন্ত গীতাৰ শকতি।
জানি সাধুজন যাৰ আছয় সুমতি॥
লৈয়োক শৰণ এক চৰণে কৃষ্ণৰ।
এহিমানে তাতপৰ্য্য সকলে শাস্ত্ৰৰ॥ ১১৮৩
তৰ্ক বেদ বেদান্তৰো এহিমানে সীমা।
শুনা এৰে ভাগৱত শাস্ত্ৰৰ মহিমা॥
পুৰাণৰ সূৰ্য্য শাস্ত্ৰ মহাভাগৱত।
ব্যাস মহাঋষি আৰ কৰিছে মহত্ব॥ ১১৮৪
আৰ অন্তৰ্গত পৰমাৰ্থ অৰ্থ যত।
মই মাত্ৰ জানো নাৰদৰ প্ৰসাদত॥
মোতহন্তে মহামুনি শুকে জানিলন্ত।
বিদুৰে ইহাক জানন্ত কি নজানন্ত॥ ১১৮৫
টীকা ভাষ্য চাই মহাবুদ্ধিৰ প্ৰভাৱে।
কেহোজনে আৰ তত্ব অৰ্থক নপাৱে॥

বৈকুণ্ঠৰ শাস্ত্ৰ কৃষ্ণ মুখৰ বচন।
আৰ কি তত্ত্বক পাৱে যেই সেই জন॥ ১১৮৬
শুদ্ধভাৱে লৈলা যিটো কৃষ্ণত শৰণ।
ভকতিৰ প্ৰসাদে নিৰ্ম্মল যাৰ মন॥
সি সি মহাজনে আৰ তত্ত্বক পাৱয়।
ভাগৱত পুৰাণৰ কহিলো নিৰ্ণয়॥ ১১৮৭
নমো নমো কৃষ্ণ তযু অভয় চৰণে।
কায় বাক্য মনে হেৰা পশিলো শৰণে॥
শৰণাগতক নেৰিবাহা কৃপাময়।
তযু পাৱে মন যেন সদায় থাকয়॥ ১১৮৮
তুমি প্ৰিয়তম নিজ আত্মা মোৰ প্ৰাণ।
সুহৃদ বান্ধৱ তুমি বিনে নাহি আন॥
মইসি পামৰ অজ্ঞ নজানো তোমাক।
এহি হেতু মায়াপাশে বান্ধিলে আমাক॥ ১১৮৯
নাহি সীমা বন্দীহুয়া ফুৰো কতকাল।
এবে অনাথক কৃপা কৰিবাক ভাল॥
বুজিলাহা জ্ঞান প্ৰভু মই অধমৰ।
দাস হুয়া স্বামীসেৱা নকৰো বৰ্ব্বৰ॥ ১১৯০
মোৰ দোষ গুণ নিবিচাৰি নাৰায়ণ।
নিজ কৃপা গুণে মোত হৈয়োক প্ৰসন্ন॥
এক লেশ মান কৰা কৰুণা ইবাৰ।
তেৱে মনোৰথ পূৰ্ণ হোৱন্ত আমাৰ॥ ১১৯১

মোৰ ইন্দ্ৰিয়ৰ বৃত্তি তোমাতে ৰহোক।
এহিমানে অনুগ্ৰহ কৰিয়োক মোক॥
কৰ্ণে কথা মনে ৰূপ মুখে তযু নাম।
ৰহোক সদায় ডাকি বোলা ৰাম ৰাম॥ ১১৯২

——

ছবি

এহিমানে ৰত্নাৱলী ভাগৱত সাৰ তুলি
লিখি আমি কৰিলো বেকত।
নাহি আতপৰে ধৰ্ম্ম মোৰ ইটো নিজ কৰ্ম্ম
ফল সবে সমৰ্পে কৃষ্ণত॥
হে প্ৰভু যদুপতি তুমি দিলা যেন মতি
সেহি বুদ্ধি বিভৱ সদৃশে।
পৰমাৰ্থ নিৰূপণ কৰিলোহো নাৰায়ণ
তযু আজ্ঞা পালিলো হৰিষে॥ ১১৯৩
যত যত্নে ইটো কৰ্ম্ম কৰিলো সমস্তে ধৰ্ম্ম
সমৰ্পিলো তোমাৰ চৰণে।
হে অগতিৰ গতি নিজ ভক্ত সমন্বিতি
তুমি মোত তুষ্ট হৈবা মনে॥
সমৰ্পিয়া মাধৱত মোৰ ইটো গ্ৰন্থমত
কহো সৰ্ব্বজনৰ সম্মত।

ভক্তি অৰ্থী মহন্তৰ স্বভাৱে স্বীকাৰ মহা
হৈব সদা পাঠ চিন্তনত ॥ ১১৯৪
বিষয়ীৰ বিষয়ক বিষয়ী প্ৰশংসে যেন
সেহিমতে যুক্তিমন্ত জনে।
তাদৃশ ভকতি হীনো অৱশ্যে সাদৰ মহা
কৰিবে গ্ৰন্থত সৰ্ব্বক্ষণে ॥
নানা প্ৰকৰণ স্থিতি শ্লোক পৰম্পৰে আনি
লিখিলোহো একবাক্য কৰি।
বিচাৰিবে শ্ৰম দেখি কদাচিতো প্ৰমাদত
প্ৰসঙ্গিবে তথাপি সাদৰি ॥ ১১৯৫
যিসব বিবল নৰে পৰগ্ৰন্থ নিন্দা কৰে
তাকো মই কৰোহো প্ৰাৰ্থন।
বাৰম্বাৰ গ্ৰন্থ চাই দেখাহা দূষণ যেৰে
তেৰে মোক কৰিবা নিন্দন ॥
কৃষ্ণভক্তি নজানিয়া কেৱলে নিন্দয় মাত্ৰ
তাক মই কি বুলিবো আৰ।
পৰক নিন্দিবে ইচ্ছা হেন মহা দুৰ্ব্বাসনা
আছে পূৰ্ব্ব জন্মৰ তাহাৰ ॥ ১১৯৬
কিন্তু বহুবাৰ গ্ৰন্থ শুনন্তে কৃষ্ণৰ ভক্তি
হৈব তাৰ অৱশ্যে উদয়।
পৰনিন্দা দুৰ্ব্বাসনা গুচিবে এতেকে সৰ্ব্ব
সম্মতিক দেখাইলো নিশ্চয় ॥

মোৰ দোষ অঙ্গীকাৰ কৰি গ্ৰন্থ মহিমায়ে
কহো সৰ্ব্বজনৰ সাদৰ।
ইতিনি লোকত আৰ অল্প বুদ্ধিমন্ত নৰ
নাহি আন জন মোত পৰ॥ ২১৯৭
অপ্ৰসিদ্ধ কুলশীল গুৰু শিষ্য ভাৱ লঙ্ঘি
যদি মই ভৈলো অনাচাৰ।
মোৰ কৃত্য তথাপিতো ভকতজনৰ মাজে
নুহিবেক স্থলী অৱজ্ঞাৰ॥
যেন মধুমাখি সব কোনবা বিদ্যাৰ পাত্ৰ
কিবা কুল কিবা পৰাক্ৰম।
নুহিকে সুন্দৰ জাতি পৰ উপকাৰী আতি
নাহি গুণ কিছু শম দম॥ ১১৯৮
তথাপিতো মুখে মধু সাঞ্চি থৈয়া আছে যত
স্বভাৱতে পৰম সুন্দৰ।
শ্ৰদ্ধা পূৰ্ব্বকে পান নকৰে কি তাক জানা
ৰসত কুশল যিটো নৰ॥
সেহিমতে মাধৱৰ ভকতি অমৃত ৰস
জানে যিটো মহিমা ইহাৰ।
পৰম শ্ৰদ্ধায়ে পান কৰিবেক মোৰ যত
দোষচয় কৰি পৰিহাৰ॥১১৯৯
মহা কান্তিমালা যুক্ত ভক্তি ৰত্নাৱলী গ্ৰন্থ
কৰিলোহো অনেক যতনে।

বিচাৰিয়া পূৰ্ব্বাপৰ ইহাৰ গুণক জানি
তুমিসব তুষ্ট হৈবা মনে ॥
ইহাৰ শ্ৰীধৰ স্বামী উক্তি লিখনন্ত যত
ন্যূনাধিক ভৈল নিৰন্তৰ।
সিসব চঞ্চল দোষ মই লুভিয়াৰ ক্ষমা
কৰিবে উচিত মহন্তৰ ॥ ১২০০
শ্ৰীমন্ত পুৰুষোত্তম চৰণ পঙ্কজ কৃপা
মকৰন্দ বিন্দু প্ৰসাদত।
বিষ্ণুপুৰী বিৰচিত শ্ৰীভক্তি ৰত্নাৱলী
এহিমানে ভৈলা সমাপত ॥
শুনিয়োক সভাসদ সাধু মহাজন সব
বোলো মই কৰি কৃতাঞ্জলি।
মহামূঢ়মতি হুয়া বিৰচিলো পদবন্ধে
মহাগ্ৰন্থ ভক্তি ৰত্নাৱলী ॥ ১২০১
ইহাত দূষণ দেখি তুমিসব মহন্তৰ
নুহি নিন্দা কৰিবে উচিত।
গ্ৰন্থ অৰ্থ যেন গূঢ় মই যেন মতি মূঢ়
ইটো আতি সবাতে বিদিত ॥
গুৰুশিক্ষা অনুসৰি কৃষ্ণৰ চৰণ ধৰি
আপোনাৰ বুদ্ধি অনুসাৰে।
নিবন্ধিলো পদচয় আত যেন দোষ হয়
ক্ষমিবাক লাগয় সবাৰে ॥ ১২০২

কতো কথা স্পষ্ট হয় কতো কথা স্পষ্ট নয়
ইটো মোৰ বুদ্ধিবেসে দোষ।
বোলোহো কাকুতি বাণী মোক মূৰ্খ হেন জানি
নকৰিবা আত অসন্তোষ॥
কহো স্বৰূপত হিত ইটো দিব্য কথামৃত
শুনা শ্ৰদ্ধাভাৱে প্ৰতিনিত।
ভাগৱত তত্ত্বসাৰ নাহি আতপৰে আৰ
ভকতৰ ইসি নিজ বিত্ত॥ ১২০৩
বৈকুণ্ঠৰ শাস্ত্ৰ ইটো চাৰিয়ো বেদৰ সাৰ
কৃষ্ণৰ মুখৰ নিজ বাণী।
ভাগৱত সাৰ তুলি বিষ্ণুপুৰী মহামতি
কৰিলন্ত সংগ্ৰহ প্ৰমাণি॥
জানিয়া বিশ্বাস কৰা কৃষ্ণত ভকতি ধৰা
ত্যজি আন চাতুৰীসকল।
এহি কথা শ্ৰৱণত জানিবা সমস্তে তত্ত্ব
অনায়াসে মিলিবে মঙ্গল॥ ১২০৪

ছুলড়ী

নমো নমো কৃষ্ণ করুণা সাগৰ
দেৱৰো ঈশ্বৰ দেৱ।
কায় বাক্য মনে তোমাৰ চৰণে
কৰো লক্ষ কোটি সেৱ॥
তুমি যেন মতি দিলা যদুপতি
হৃদয়ে থাকি আমাৰ।
কহিলো স্বৰূপে সেহি অনুৰূপে
ৰচিলো ইটো পয়াৰ॥ ১২০৫
মূৰুখৰ মোৰ বঢ়া টুটা আদি
আছে দোষ যত যত।
নিজ কৃপা গুণে সন্তোষে আপোন
ক্ষমিয়ো তাক সমস্ত॥
মই দুৰাচাৰ নুহিকে তোমাৰ
ভকতিৰ একো পাত্ৰ।
তোমাৰ চৰণে পশিয়া শৰণে
কেৱলে প্ৰণামো মাত্ৰ॥ ১২০৬
হৈয়োক সদয় কৃষ্ণ কৃপাময়
মই অধমক প্ৰতি।
যেন সৰ্ব্বক্ষণে কৰে মোৰ মনে
তোমাৰ চৰণে ৰতি॥

তযু বেদ বাণী শুনি আছো যিটো
শৰণ লৰে তোমাত।
দুৰাচাৰো নষ্ট নুহি কিন্তু সিটো
কৃতাৰ্থ হোৱে সাক্ষাত॥ ১২০৭
জানিয়া পৰম দুৰাচাৰ মই
তোমাত লৈলো শৰণ।
কৈলো সত্য বাক নেৰিবা আমাক
তুমি প্ৰভু নাৰায়ণ॥
সন্তৰ সঙ্গত সৰ্ব্বভাৱে যেন
থাকো তযু সেৱা কৰি॥
এহি অনুগ্ৰহ হৌক মোক লোক
ডাকি বোলা হৰি হৰি॥ ১২০৮

(ইতি ভক্তি-ৰত্নাৱলী সমাপ্ত)

